

IOANNIS ME-
SVAE DAMASCENI LI-
BER TERTIVS DE
ANTIDOTIS,

*
IACOBO SYLVIO ME-
dico interprete.

VM IN commentarios nostros quædam à nobis experta commemoratione digna cō-
iecissimus, nobis visum est hæc in opus vnū ordine idoneo cogere, cui titulum Graba-
din, seu de antidotis fecimus: in quo medica-
menta experta & secretiora, tum à nobis in-
uenta, tum ab his accepta, qui artis medicæ arcana perscruta-
ti sunt, compendio tradere dignū existimauimus. Hoc autem
opus totum in libros duos diuisimus. Priore medicamenta de-
scribimus cōposita aliis celebriora. Altero singularū corporis
partiu morbos propriis cuiq; remediis curare edocemus. Prio-
re verò in sectiones duodecim diuisimus, docuimusq; harum

Prima,	condita.
Secunda,	sapas, iulepos, syrupos.
Tertia,	eclegmata, seu linctus.
Quarta,	decocta & infusa.
Quinta,	antidota, quæ electaria vocant.
Sexta,	catapotia, seu pilulas.
Septima,	trochiscos.
20 Octaua,	pulueres.
Nona,	olea.
Decima,	unguenta.
Vndecima,	cerata.
Duodecima,	emplastra.

DE CONDITIS SECTIO

P R I M A.

ONDIUNTUR plantarum nunc radices, nunc surculi, & similia: nunc flores, nunc denique fructus. De quibus omnibus ordine nobis dicendum est. Primò autem quibus modis radices variè condiri debeant.

Condire est *sapidum & palato iucundum reddere, idq̄ alimentis maximè conuenit: ad medicamenta verò transfertur: ambo autem saccharo vel melle, vel utroq̄ cōdiuntur & dulcorantur, ut gulæ & stomacho sint grata, & diu seruari possint integra, & recentibus proxima, non ut vires eis nouas queramus, nisi quas saccharum, aut mel & coctio afferunt: præterquàm dum etiam aromata conditis ipsis admiscemus. Condiuntur autem radices, teneri caules, surculi, germina, flores, fructus quarundam plantarum: semina quoque non pauca, & cortices non modo fructuum, sed lignorum etiam. Quæ verò condienda sunt, si ampliora sint, quàm ut vis condimenti coquendo, ad intima usque penetret, vel si quid intus alienum continent, in frustra prius secantur, & purgantur intus, & si est opus, etiam foris, minora verò quanta sunt, condiuntur. Condita verò hæc nouisse ad medicum pertinere præter, Mesuen, abundè ex Gal. lib. alimentorum colligere licet, atque etiã ex lib. c. ph. p. Illic enim obsonandi, & obsonia parandi artem medico necessariam ait, hinc fructuum aut potius ex his succorum variorum condituram docet: quod magni sit momenti alimenta vel medicamenta condimentis agro iucunda facere, nihil aut parum minuta ipsorum facultate. Condiendi verò, seu ut vulgò loquimur, conficiendi vocabulum latius nobis patet, ut etiam quæ igni clementer coquantur, & quæ sale & aceto seruentur, confici dicamus. Contrà item conditi nomen neotericis medicis in angustum sic est coactum, ut*

illius

illius appellatione ea veniant sola, quæ conseruis (vt vulgò vocamus) pulueribus cordialibus, saccharo multo miscentur in grumos exiguos & semisiccos. Quæ cōsistentia agris est gratior, quàm conseruarum per se, quàm siccorum per se. Cur autem condita hæc prima statuerim, ac in his, vt sequentibus permultis, ordinē Mesuæ, non nihil immutarim, rationem in præfatione antidotarij abundè docui.

10 **E**Ryngium conditum renes calfacit, venerem excitat, flatustamen ventriculi dissipat: sic autem conditur. Radice^s Radices cō-
eius amplæ albæ, teneræ, à cortice cinericio & ligno interno dita.
purgatæ, in frustra pollicaris magnitudinis sectæ, vno caryo-
phyllo humectato, & particula zingiberis humectati (vt mox
in zingibere condito dicam) fartæ intus, vnde lignosa portio
exacta est coquantur in æquali pondere sacchari, & duplo
†melle, vel melle solo sed triplo: coctis addatur aromatum pō- †Saccharo
dus iustum. Datur ab vncia vna ad vncias duas. recentiores.

20 Cur sim secacul Mesuæ interpretatus eryngium, lege
in nostris annotationibus in Antidotarium. Quæ verò
aromata, & quanto pondere addi possint, ex sequenti-
bus conditis colliges: quanuis & sine his solo melle aut
saccharo, aut vtroque condita hæc radix sit odorata Dio-
scoridi, & gustu aromatico. Datur dormituri: mox etiam
à cibo, & ante cibum tuto sumi potest etiam largiore men-
sura. Radices cynosorchis & serapiadis, & vtriusq; satyrij
30 similiter in eundem vsum hodie cōdiuntur. Nam hæc omnes
etiam Dioscoridi ad venerem proniores reddunt. Mesues
autem has radices hoc modo condit.

Diasatyriion analepticum & renutritorium pthificis, he-
cticis vel aliter consumptis & emaciatis: semen auget,
veneremq; incitat. Accipit radicum satyrij plenarum & recē-
tium lib. vnam: tere, coque exactè in lacte ouino dulci quan-
tum satis esse videbitur, ad lactis consumptionem. Postea tere
40 pistillo ligneo cum vncis tribus olei recentis amygdalarum
& despumata

ti libris duabus succi pomorū dulciū vnc. duodecim cum sacchari optimi libris tribus coctū superfunde: misce percoquendo. Postremò ab igni deposito iniice cinnamomi drac. quinque: been albi & rub. ana drach. duas: ligni aloës drach. tres: croci, fantali flauī, tragacanthi, gummi Arabici, ozini caryophyllati, cubebæ, macis, ana drach. vn am & dimidiam; repone vae vitreo. Da ab aureis tribus ad aureos quinque.

Hoc inter electaria confectionem de testiculis vulpis appellabat Mesues: Rarum vsu est: nec salubre heceticis, aut alia febre laborantibus, nisi aromata tollas: quæ condito 10
precedenti etiam addi possunt ad venerem plenius augendam. Venerem verò quæ excitant, humida sunt ad secundum ordinem, calida temperata & flatulenta. Vult autem Mesues eam radicem sumi, quæ superior est ac plenior, non eam quæ flaccida est, & vetustior alterius ceu parens. Quântum autem vtriusque vires differant, leges in Dioscoridis cynosorchi: ad renutriendum autem, datur vnc. semisse manè horis duabus aut tribus ante cibum: ad venerem verò, dormituris, aut etiam ante cœnam.

Gal. lib. 5.
simpl.

† **D**iasatyrion alterum semē auget ac promouet, venerem- 20
 que arrecto valenter pudēdo concitat. Accipit autem libram vnā radicū eryngij in aqua cicerum secunda coctorum, quæ cum radicū fatirij plenarum & recentium vncias octo, radicis raphani domestici vnc. tribus: radicis dracanthij vnc. duabus terantur, & adiectis olei sesamini & butyri vaccini ana vncias quatuor, exactè igni lento coquantur in lactis vaccini, vel ouini quantitate sufficienti, ad iustam crassitiam: tunc adde mellis despumati libras sex: succi cepæ librā vnā & semissem perfectè coctum vbi erit, ab igne deposito adde hunc puluerem, scinci caudarū & lumborum drachmas 30
 octo, seminis erucæ, nasturtij, pastinacæ, napi, asparagi, zingiberis, cinnamomi, piperis longi, †linguæ auis, ana drac. quatuor: cum prædictis misce. Postremò adde strobilorum depellatorum libram vnā & dimidiā, pistaciorum depellatorum vncias decem, cerebrorum passerum vncias duas: misce omnia probè, aromatiza drachma vna moschi boni. Datur ab vnc. semiss. ad vnc. vnā, cum vino generoso & puro, sed pauco.

† Tres tantum hodie.

† Semen est faxini.

Mista

Mista hæc conditura quæ promittit, potenter præstat: nam calidis humidis flatuosis ferè constat, qualia maximè sunt idonea Galeno libro quinto simplicium, ad semen non solum augendum, sed etiam promouendum. Cicerum autem decoctum secundum miscetur, quod flatu iuuat, & cum vretica sint, cætera ducunt ad partes genitiuas. Pro succo autem cepæ, mallem miscere succum bulborum, qui flatulenti sunt, & venter excitant Galeno libro sexto simplicium: quod & Martialis innuit hoc disticho,

10 Cum sit anus coniunx, cum sint tibi mortua membra.

Nil aliud bulbis, quàm satur esse potes.

Vel radices sola ex aqua aut lacte coctæ, melle deinde condiuntur: radices enim primò melle vix percoquantur, & mel coctione tam longa vretetur.

R Adix pastinacæ idem potest quod radix eryngij: & si militer conditur.

Conditur etiam ex melle & aceto elixa, sicq; in mensas nõ inutiliter venit: alij quoque aliter. Radices etiam dauci, cari, sesari, raphani, panacis hortensis, apij, & similiter calidæ, in pituitosis hominibus idem præstant etiam tantum frixæ, vel ex iure carniuum, aut cum butyro largo coctæ. Quin & raparum & naporum radices ex paucis aromatis conditæ & sumptæ, viribus sunt proximis, ari, dracõij, assatorum, bryonia, iridos, hermodactylorum, gentiana, asphodeli, pæonia vtriusque radices conditæ fuerint efficacissimæ. Elenij autem radix saccharo aut melle condita, partes nutritorias roborat, obstructa liberat, pesti resistit. Hactenus radices domesticæ quas vires conditæ habeant dictum est: nunc exotica sunt dicendæ.

30 **Z** Ingiber conditum intemperiem ventriculi frigidam & humidam sanat, & ab ea tardam & deprauatam coctionem quæ cibos in acidam cruditatem corrumpat. Viscerum lubricitatem corrigit, flatus dissipat, alimenti in hepar & cor

& corpus reliquum distributionem celerat: sic autem fit. Zingiberis recentis, si haberi potest, sin minus, saltem arte humectati pars vna coquitur, vt eryngium cum mellis partibus tribus, & sacchari parte vna. Sunt * qui zingiberis humectati, & eryngij portionem æqualem simul condiunt, fitq; delicatius. Quidam præterea cōdiunt aromatibus, alij aliter. Humectandum autē zingiber album, purum, recens, aqua affusā primū: deinde arena obrutū, vt in cepulis, myrobalanis mox dicam. simul cōdit.

Zingiber viride, nobis etiam vulgo dicitur, quia recens saccharo conditum, ob hæc delicatius affertur ex loco natali Arabia, & troglodytica in Ægyptum, & inde ad nos. Hyeme, & seni est, & aliter frigidis salubre: calidis natura aut morbo, & astate, est noxium.

Dizingiber idem pollens quod zingiber conditum sic fit: Sacchari albi partes octo, mellis albi partes quatuor. Saccharum aqua & melle solutum coquatur quantum necesse, tunc zingiberis boni, albi, læuissimè puluerati partes tres curiosè misceantur.

Despumatum sit mel.

Electarium hoc fuerit, vt vocat, tamen ob rei affinitatem & virium conditis iunxit. Potes etiam saccharo in aqua soluto & cocto puluerem hunc comprehendere, & in offas aut tabellas, vt vocant, formare: idq; ventriculo frigidofuerit salubre, & inflationi discutienda.

Acorus conditus cerebri & neruorum affectibus cōfert: conditur vt eryngium. Quin & singulis eius partibus duæ eryngij boni adduntur.

Acorus Indicus iam notior, & galanga maior dictus sumatur, non nostras palustris. Frigidis cerebri & neruorum affectibus saluber est sumptus, & ore diu retetus, qualis vsus est rectus eorum quæ his capitis affectibus prodesse volumus, vt inde vapor in cerebrum promptè tollatur. Idē pollet electarium diacorum à Mesue descriptum in sua praxi, capite de affectibus neruorum. Nostrum tamen acorum officina conditum habent, sed inutile omnino censemus ad neruorum & cerebri frigidos affectus. Quapropter damnā

us est atque abijciendus, ne posthac medici parum periti hallucinentur, & eius usu agros prodant, ac in sumptum non necessarium conijciant.

Lactucarum, buglosi, cirsiij, brassicæ, asparagorū, & aliarum herbarum multarum teneri adhuc caules, à multis hodie condiuntur saccharo, & iucundissimè eduntur.

Saccharum rosatum, ventriculorum, & cor, & viscera reliqua firmat, ipforumque intemperiem humidam emendat: fit autem sic. Folia rosarum albarum vel rubrarum nondum perfectarum in umbra siccantur, donec ipforum humiditas excrementosa resoluatur: teruntur tunc in mortario lapideo, additur sacchari albi triplum, reponuntur vase vitreo aut vitrato pergamena operculato, mensibus tribus insolantur, in dies sæpe agitantur, soli auferuntur, seruantur. Sunt qui rosas omnino imperfectas condiunt, ut valentius astringant. Sunt item qui rosas non terunt, sed forficibus incisas cum saccharo manibus curiosè confricant, post insolant.

Surculi conditi.

*

Flores conditi.

Conserua rosarum hodie ex solis rubris exunguatis, non siccatis, duplo saccharo conditis, mox

reponitur etiam citra insolatum.

Cum agat hoc loco Mesues de floribus saccharo aut mel-
le conditis ad dulcorationem & cōseruationem: rectius, rosas saccharatas aut mellitas appellauerit, & eodem modo violas, & flores buglosi, & rorismarini saccharatos aut mellitos: vel ut hodie omnes appellamus, conseruam rosarum, violarum, buglosi, rorismarini, quam saccharum, aut mel rosatum, violatum, buglossatum, rorismarinatum. Quin & hodie aliter nobis fit horum sic appellatorum vnum-

quodque. Nam rosas tantum rubris exunguatis recentibus tritis in mortario lapideo duplum sacchari hodie miscemus, mox citra insolatum reponimus, vase tamen non ad cumulum repleto, ut feruenti sit locus, nec foras exiliat. Saccharum rosatum fit saccharo soluto in aqua equali rosarum albarum, vel melius in succo rosarum rubrarum exunguatarum, & cocto ad iustam crassitiem. Id vero postremum vires quasdam aluum mouendi retinet. Sunt qui saccharum in aqua infusionis aut coctionis rosarum rubrarum siccarum solutum co-

quunt:

quunt: sed hoc ut precedens rubrum est, & tanto praestantius eo, quod ex aqua rosarum fit album, quanto rose rubrae etiam à Mesue albis praefertuntur. Intemperie calidam emendat, & partes, spiritusque à calore dissolui periclitantes cogendo firmat, praesertim recens, & sitim extinguit. Ob haec febribus biliosis iam coctis prodest ad seescunciam, cum aqua frigida triplo: initio autem obstructionum & cruda adhuc materia, nocet. Antiquatum vero sanguinis sputo & sequenti hoc sputum phthisi prodest, ut mulier quaedam largo huius usu à phthisi persanata narretur quorundam testimonio. Idem 10
 aqua hordei dissolutum dysenterias lenit. Rosae tum siccae, tum recetibus, tum harum succo & aqua, ambarum quoque decocto vel infuso varie utimur, ut in syrups praecipue audies. Rosas autem rubras intellige: nam albis non utimur nisi distillatis, dum recentes sunt, quod siccae nihil oleant, contra quam rubrae. Sunt praeterea qui rosarum & aliorum florum conservam faciant ex folijs florum purgatis non tritis. saccharo optimo & siccissimo pulverato alternatim instratis, deinde insolatis, eoque gratissimam, quod tritura floribus odorem ferè auferit, vel saltem minuit. 20

Conserva
 violarum.

* Saccharum violatum bilis incendium sitimque extinguit: saluum subducit: fit ut rosatum, nisi quod violae paulo diutius, & in umbra siccanda, & cum saccharo insolanda.

Violarum humiditatem excrementosam siccando vult absumi, ut in simplicibus docuit: quanquam sunt qui putant ob id quod vim earum facilem resolui iudicant, minus diu siccandas in umbra, & insolandas. Valentius refrigerat quam rosatum, sed ingratius. Fauces item & asperam arteriam lenit & dilatat, ob id biliosa cynancha & pleuritidi salubre est, si per se paulatim lambatur, vel eius uncia una 30
 cum aqua hordei paulatim sumatur. Horum violae nigrae seu purpureae florum usus est etiam in melle violato, & syrupo

rupo violato multiplici. Flores violæ nigrae recentes cauda
& viridi ceu caliculo purgati in mortario lapideo triti du-
plo saccharo miscentur, max. ut conserua rosarum reponun-
tur, aut cum Mesue triplo saccharo aut melle. Efficacius fit
saccharum & mel violatum ex violarum recentium suc-
co, aut infusione multiplici.

Saccharum buglossatum cor ipsum roborat, eiusq; tremo-
rem & syncopen sanat, manicos & melancholicos iuuat: fit *Conserua bu*
vt violatum. *glossi.*

10 *Datur ad vnciam vnam per se: miscetur autem saepe
alijs cardiacis, vt saccharo rosato, margaritis, corallijs, &
similibus. Similiter fit ex floribus boraginis etiam recenti-
bus, & capitello cui inseruntur purgatis, in mortario lapi-
deo tritis: addito sacchari duplo, aut cum Mesue triplo.*

Saccharum rosmarinatum, cor, ventriculum, cerebrum ro-
borat, flatu pellit: fit vt rosatum. †

*Fit ex floribus roris marini, & harum partiu interperies
frigidas suo calore corrigit, quo etiam flatu dissipat. Sac-
charum quoq; cichoriatu fit seu conserua florum cichorij re-
centiu ad partiu nutritoriaru intemperie calida, & obstru-
20 ctiones. Fit ite ex floribus persici chalogoga & hydragoga,
ex floribus salviae ad frigidus affectus cerebri & neruoru:
ex floribus genista nostratis ad obstructions renum. In
his sacchari condituris, & in sequentibus ex melle his re-
spondentibus, singulis libris sacchari aut mellis adduntur
rosarum, violarum, & aliorum florum vncia quatuor, vt
triplum sit saccharum, & mel: hodie autem ferè duplum
tantum miscent, vt sit valētius, licet ingratius. Quinetiam
flores capparis sale conditi seruantur, & flores genista
30 nondum aperti aceto & sale seruati primis epulis cappa-
rum loco sumuntur magno successu, nec ingrato sapore. ○*

Mel rosatum sic fit: foliorum rosarum, vt dictum est, in *Mel sit de-*
vmbra ficcatorum partes duæ in mellis boni par- *spumatum,*
tibus

tibus sex coquantur clementer quantum oportet. Sunt qui foliorum loco succi eorum, & mellis portionem æqualem coquant. Alij foliorum & succi ana partem vnam & dimidiam, mellis partes tres.

Folia rosarum & Viola flores, & bugloſti, & roriſmarini, vt ſaccharo, ſic melle condiri diximus, vt delicatiora ſint, & ſeruari queant: Viribus autem tantum differunt, quantum mel & ſaccharum. Porro id mel roſatum nõ modo hac conſerua ſeu electarij mollis, aut eclegmatis forma die eſt vſu ſeruatur roſis tuſis, ſed etiam ſyrupi, cum ſcilicet colatum eſt. ¹⁰
 frequẽtius. Primum genus mellis roſati Meſua, ſunt qui appellant mel roſatum cum folijs, ſeu non colatum: ſecundũ ex ſucco ſcilicet ac melle, mel roſatum colatum: tertium verò ex ambobus miſtum. Hic autem mel roſatum ex tritis roſarum folijs recentibus facimus. Id verò poſteà igni liquatum, linteoq; percolatum, mel colatũ vocamus. Rectius ex infuſionis multiplicis roſarum recentium, & mellis pari menſura in ſyrupi conſiſtentiam mel roſatum colatum coquunt, & quò plures ſunt infuſiones, eò valentius: ex roſarum autẽ ſiccarũ infuſione non fiat, niſi medicus imperet. Secundam mellis ²⁰
 roſati ſpeciem non ex equali ſucco & melle cũ Meſua coquit Aëtius: ſed ſuccum roſarum ex unguatarum melli tripulum miſcet, ac inſolat, aut colatum coquit: cui affine eſt Dioſco. ex ſucco roſarum, & melle rhodomeli, quanquã quomodo fiat, & qua vtriuſque menſura, non addat: nec diſſimile eſt Pauli rhodoſtactum ex duabus ſucci roſarum ex unguatarum partibus, & vna mellis coctis ſimul deſpumando ad partis quartã conſumptionem. Id mel roſatũ colatum ex largiore ſucco, vt triplo, aut multiplici infuſione cum pauco melle liquidius & potabile, fluxiones calidas, & febres ardentes etiam in acceſſionis vigore datũ larga ³⁰
 copia, tempeſtiuè & cocto iam morbo febres acutas ſæpe extem

exemplo soluit sudore, aut acrium & calidorum succorum per aliu deiectione. Coquit mel rosatum vtrunque in partibus nutritorys pituitam, & terget (non enim hepar trāscendit eius facultas) coctionemq; suo calore modico iuuat: affectibus autem solum biliosis insalubre est, vt mel. Idem sex matutini a quibusdam datur vere ipso cum decocto ex vuarum passarum, anisi, glycyrrhiçæ, adianti albi, ana vnc. vna, mastiches granis sex, vt pituitam probè apparet purgationi insanis, sed egrotare timentibus, aut etiam tum
 10 agrotantibus.

Mel violatum, buglossatum, rosmarinatum, fit vt rosatum, nisi quòd rosmarinato sunt qui aromata adiiciāt.

Mellis violati vsus est frequens clysteribus, quoties abstergendum, refrigerandum, lubricandum: reliqua duo sunt rara, frequens tamen florum buglossi vtriusque, & roris-
 marini conferua, quam prius saccharum buglossatum & rosmarinatum Mesuæ vocari diximus, pro floribus buglossi & roris-
 marini, saccharatis, seu, saccharo conditis.

Mel passulatum quod vocant, quod ex viuis passis ca-
 20 lente aqua maceratis, coctis, colatis, ad mellis crassitiem recoctis, fit, est frequens in Mesuæ compositionibus, vt eclegmate pineo, elect. diabryonias: id nos inter sapas reiecimus: mel item emblicarum, scilicet myrobalanorum, hoc est, quo hæ sunt condita, & seruantur.

Conditum buglossi efficax & expertum ad cordis tremo-
 rem, stomachi imbecillitatem, deiectam appetentiam, Tria hæc ge-
 coctionem imbecillam, & formæ corruptionem: recipit bu-
 glossi, menthæ ficcæ, florum rosarum, corticum, aut foliorum acidum seu
 citri, ana vnc. tres: ozimi caryophyllati vnciam vnā: trium ge-
 30 nerum cydoniorum, trium generum pomorum, ana vnciam ce, dulcaci-
 vnam & dimidiā: ferici crudi incisi, nucis moschata, zedo-
 dum.
 riæ, galangæ, been vtriusque, santali citrini, croci, ana vnciam Crocus est
 vnam & dimidiā: ligni aloës drachmas duas: vini & aquæ ana largior.

lib. sex, mellis libras octo. aromatizetur moschi scriptulo uno, galliæ drachmis duabus.

*Semina con-
dita.*

Semina quoque non pauca, si magna sint, interdum depel-
lata: si parua, qualia tulit natura, saccharo ad syrupi consi-
stentiam cocto his manu subinde motis, succulsi, confricatis
paulatim cochleari affuso incrustantur, & ceu rectorio quo-
dam vestiuntur: quo modo citri corticem Mesues postea ve-
stiet, succussa tamen solum pelui, non etiam manibus versa-
tum: & nos arancij corticem minutim sectum, & cinnamomi
vulgaris integimus, & caryophyllum, vocamusq; saccharum 10
aranciatum, vel cannellatum. Idem in cortice cucurbitæ fit,
carbassatumq; vocant. Inter semina verò ferè incrustantur
amygdalæ frequentius dulces cum furfure parum terendo
ficcata, pistacia, strobili, nuclei persicorum, prunorum, cera-
forum, bombacis, coriandrum, anisum, anethum, fœniculum,
carum, cuminum, ami, semen agni, cannabis, amomum, car-
damomum, cardamum, cardamine, eruca, erysimum, sinapi,
vrticæ, cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli semina: papaue-
ris albi semen, absinthij marini semen, quod barbotinam vo-
cant, & semen contra lumbricos. Sed ex his minora manibus 20
subiguntur, maiora pelui succussa integuntur, saccharo pri-
mum, vt dixi, cocto, ad postremum paulò crudiore, vt læues
& polita sint facie.

*Fructus con-
diti.*

Fructus aut saccharo, aut melle, aut ambobus condiuntur,
interdum integri & cum seminibus, sed ferè imperfectis,
interdum seminibus purgati.

*Ex fructibus siliqua non pauca adhuc tenera & viri-
des, ac molles, nondum ob siccitatem lignosa & exucca con-
diuntur: sic ceratium, cassiam Arabum, siliquam rapha-
ni, eruca, sinapis, leucoij omniv, erysimi, cardamomi cuius- 30
dam, à quibusdam condiri videmus, vt gratiora sint, &
viribus imbecilliora, quòd ante maturitatem decerpuntur:
sic & siliquastrum pyramidale dum viret, quidam con-
diunt, non expectata maturitate, per quam rubet semine
plano, flauo iura crocante, feruidissimo turgida, ventriculo
frigido saluberrima, Zingiberis conditi vice. Fructus verò
aly quibus est plus carnis, frequentius condiuntur vt ab ex-
teris*

teris sic à nobis. Externorum autem prius condituram declarabo, quòd pauci sint, & quorum declaratio lucem afferet necessariam Zingiberis condiendi prædicta humectationi. De myrobalanis ergo conditis dicendum est, post ad fructus nostrates transibimus, in quibus sermo & prolixior, & nobis multò utilior est futurus. Nam myrobalani conditæ maioris, quàm pro merito fieri hodie videntur, quasi pars pretij sit eas è longinquo venisse, & ob raritatem apud magnates magis in pretio sunt, quàm ob singularem aliquam facultatem, cum nihil aliud quàm valenter adstringere deprehendantur, ut taceam, quòd alioqui coctus sint difficiles, ut nescias an ventriculo coquendi sui difficultate plus obsint, quàm adstrictione roborando profint. Non addo, plurima ex adstringentibus, imò veriùs omnia quatenus adstringunt, & proinde siccant, nonnullas ventriculi imbecillitates, ut quæ ab intemperie sicca proveniunt, ledere, ut Galen. libr. method. 7. demonstrat. Quæ limitatione adhibita, sunt vera quæ à Mesue scribuntur, scilicet.

30 **C**epulæ myrobalani conditæ stomachum & ventriculum Fructus ex-
firmant, appetentiam inuitant, coctionem promouent, terni conditi.
rationalem animæ partem vegetam reddunt & sensificam:
quapropter visum quoque clariorem, & vñ crebro iuuentu-
tem diu tuentur. Accipiendæ verò sunt quotlibet humidæ & Eadè ipsa-
recentes si harum est potestas, vel saltem arte & industria rum condi-
idonea humectatæ, quæ stylo passim punctæ coquantur tura & his
ex aqua igni lento, donec tenerescant. His in asserè immisis meclatio an
aqua exprimatur. Deinde biduo hydromelite mergantur. tè in simpl.
Deinde igni lento clemèter coquatur, vase vitreo recondatur, est scripta.
ac melle cui incoctæ fuerint, mergatur. Datur post sex mēses.
Arte autè sic humectantur. Infunde his aquam plurimā, inso-
la dies octo: deinde separatim obrue arena humida † quarto † Tertio, in
quoque die nouanda, aqua sæpe superfusa, donec tumefiant, simpl. Mes.
& humectentur: idq; vel in dolio, aut alio vase magno fiat, vel
in fossa quadam subterranea magna & loco humido.

Cepula ex Aegypto condita in Italiã afferuntur, quia
 Verò cassiam olent, speciarij aqua madefactas rursus sac-
 charo condiunt. Humeñtatio autem earum, quã docet Me-
 sues, suspitionem quandam ingerit, recentes non fuisse Da-
 masci tunc temporis, nisi dicas Mesuen addidisse hanc hu-
 meñtandi rationem, vt etiam exteris consuleret, siccas ferè
 recipientibus. Hac autem arte possis fructus quoq; alios sic-
 ciores recentibus similes reddere. Quinetiam pruna passa
 modicè cocta, compuncta, in aquam frigidam mox coiecta,
 tumere multum vidimus, nec minus si quis ea passim pun- 10
 cta sine coctione aqua frigida biduo maceret, quod & vna
 passa, & fructus alij, atque adeò pisces ipsi verum testatur.
 Hydromeli autem cui incocta sunt, his exemptis percoquẽ-
 dum est ad aqua consumptionem, post eo melle mergantur,
 vt in cerasis, & fructibus alijs quos condimus, integros fa-
 cimus: eos enim quantum sufficit coctos eximimus ne vrã-
 tur, aut distabescant. Humorem deinde per se percoquimus
 cum saccharo in syrapi consistentiam, & fructibus vasi ad
 repositionem impositis superfundimus: sic enim fructus in- 20
 tegriores manent, & cocto probè syrupo fideliter seruan-
 tur. Vna manè ieiuno dari potest singulis aliquot diebus. Pla-
 cent enim sapore austero & per conditurã dulci, & nõni-
 hil aromatico. Quae autẽ recentes sunt condita, sunt præstan-
 tiores: ac diutius seruatur, quàm post humeñtationẽ coedita.
 Ventriculũ roborant vt austera reliqua, appetentiã inuitãt
 sucto stomacho, vt cetera adstringentia, & cõtracto: coctio-
 nem iuuant per ventriculi roborationem, & suo calore mo-
 dico, quẽ aromatica qualitas indicat, & saccharũ, coctioq;
 acquisiuit facultatẽ animalem per siccaturũ vetriculum syn- 30
 ceriore reddit, ob id vegetiore. Nã lux sicca, anima pruden-
 tissima. Ventriculi autem maximus est cum cerebro cõsen-
 sus, & affectus suos hæ partes inuicem communes faciunt.

Proba autem coctione prima, si reliqua non errent, corpus belle nutritur, & iuuenili simile diu perseuerat, neq; humoribus excrementosis est obnoxium, nec inde orientibus morbis. Vt enim siccitates aeris imbribus in totum sunt salubriores, sic corpora sicca sunt a morbis ex putredine ortis tutiora, quam humida, ut docet Gal. lib. p. feb. temper. & lib. metho. 8. Ex his patet, quae prius diximus, eas in pretio maiori apud medicos haberi, quam sint merita, cum ex nostris fructibus non pauci, ut oliuae Colymbades, ut nuces conditae, ut ¹⁰ persica Corboliana, ut cydonia condita, ut pruna Damascena, & Iorrana, & Dactylia quae vocamus, si condiantur, eadem praestare possint. Quibus si quid exiguum desit, ut qualitas aromatica in his myrobalanis sane quam exigua, per rosas, per poma dulcia & odora, & alia propè infinita, impertiri promptè poterit.

EMblica myrobalani conditae ventriculum roborat, eius substantiam & facultatem contrahendo, & intemperiem humidam corrigendo. Haec autem aqua affusa soli exponenda ^{In simp. haec} donec tenerescant, & humectentur: tunc expressae, ut priores, ^{conditura an} hydromelite biduo macerantur: post igni lento coquuntur, ^{te est scri-} coctae ubi parum refrixerunt, mellis albi quarta parte adiecta ^{pta.} conduntur. Sunt qui praeterea condiant aromatibus, cinnamomo, xylaloë, cardamomo, croco, moscho, gallia, & similibus.

Datur una semel tota diebus aliquot, ut superior. Haec autem ³⁰ duae species quia sunt amplae, ad condendum sunt aptae, & item flauae. Ob id etiam conditae afferuntur: raro bellerrica, & nigrae recentes conditae afferuntur, & vires habent à Mes. adscriptas: ipsae recetes aut illis proximae, non autem quae ligno aut verius lapidi siccitate & duritie persimiles in officinis habentur. Vide igitur ne opinione magis quam veritate adductus has myrobalanos tanti facias, & agros quatumuis opulentos sumptu parum necessario, ne dicam noxio, ipse oneres. Quam sim verus, iudicare possunt, qui usu harum

multo, parum admodum profecerunt. His autem si videretur sit, malle contusas accurate probare, quam dentibus parum probe commansas deorare, ne sua dura substantia ventericulum ledant, & coctioni sui diutius resistent adeo, ut ne horis quidem quatuor (quantum tempus harum coctioni tribuere solenne est) percoqui possint, & forsitan vix semicoqui. Nuces myristica, hoc est, vnguentaria, vulgo moschata cum nullam moschi qualitatem olfactui praferant: recentes condita ad nos Lusitanorum navigationibus ex India conuehantur, nostris in glandibus amplioribus persimiles, cortice viridi, carnosio, & alio lignoso, inter quos est macis, & sub lignoso ipsa nux moschata nobis usu frequens ad ventriculi robur & intemperiem frigidam: conditam integram dono mihi incundissimo dedit Bertrandus in summo Parrhisiensi senatu Praeses consultissimus pariter ac aequissimus.

Fructus no-
strates con-
diti.

CYdonia condita fluore alui vomitumque sistunt, ventriculorum roborant, ob id & coctionem iuuant. Sic autem condiuntur. Cydonia ampla, nulla putredine vitata, depellata, intus purgata, in frustra idonea secta coque in iulepo multum aquoso: postridie in iulepo alio propemodum perfecte cocto percoque, aromatiza moscho, vase vitreo repone, eo iulepo cui incocta sunt superdato. Sunt qui ex melle coquunt, alij ex sapa, alij praeterea condiunt aromatibus, alij aliter.

Cydonia vtraque intus & foris purgata, quadripartito diuisa, saccharo diuitibus hodie condiuntur, odore, sapore, et vim cydoniorum prope totam retinentia. Eadem quadripartito secta, diutius cocta ex aqua donec tabuerint, postea per linteam colata sine compressione, deinde cum saccharo percocta in cerati consistentia, faciunt gelatinam cydoniorum: quod est reliquum, violentius comprimenti cochleari cretum, & cum saccharo percoctum, ad emplastri prope consistentiam, cydoniatum vile constituit. Si autem tam clarum illud quam crassum simul cernantur, cum saccharo

charo ut prius percoquantur, Cydoniatum fit, quod omni-
 bus in usu est, quodq; ante epulas ad unciã unam sumptum
 aluum sistit: post epulas vero soluit, & vapores ad caput ex
 ventriculo attolli prohibet. Quæ virtus est etiam valentior
 cydonijs, & aliorum austerorum sub cineribus coctorum,
 sine saccharo sumptorum. Quorum ratio est initio lib. 1. &
 ab finem lib. 2. alimen. & lib. simp. cap. 5. & lib. 6. sani. tuẽ.
 Vbi diacydonium cydonijs conditis viribus affine describitur.
 Nam appetentiam excitat, quibus ea languet, coctio-
 nem iuvat parum feliciter coquentibus. In summa, ven-
 tris robur conciliat, & viscerum in eo omnium: ob id vomitum
 et fluorem alui cedit: sic autem fit. Accipe succi malo-
 rum cotoneorũ dulcorũ, & minus acerborum, ac maiorum
 (quæ Asiatici strugia vocant, Galli cotonea fœminina) &
 mellis optimi ana sextarios Romanos duos, aceti sextarium
 unum & semissem. Hac cum super prunas modicè coxe-
 ris & despumaueris, immitte Zingiberis unciã tres, pipe-
 ris albi unciã duas. Deinde rursus in simili igne recoques
 ad mellis crassitudinem stomachicis medicamentis debitã.
 Datur mediocris mystri mensura horis duabus aut tribus
 ante cibum, vel aliquandiu post, vel ante cenam. Piper ad
 unciã tres, vel duas & semissem: Zingiber autẽ ad unc.
 quatuor, si frigida intemperie laborat ventriculus: tolles
 omnino utrunq; si calida: si neutra adsit, piperis. unc. vna,
 Zingiberis unciã vna & dimidia sufficet, in qua media
 mensura cõponere satius est: in ipso autẽ usu si opus est, ali-
 quid utriusq; adijcies: valētius idẽ adstringit ex succo coto-
 neorũ, quæ parua rotũda sunt, & absolute cotonea nobis di-
 cuntur: Διά μύλων seu διάμυλον idem dicitur Galeno lib. 6.
 c. ph. p. hoc est, ex malis scilicet cydonijs, quæ absolute μά-
 λα dicuntur, vnde oleum μύλων id est, cydoniorũ & empla-
 stra μύλων, quæ colorẽ mali cydonij referunt ex erugine vsta

lib. 2. c. ph. g. Malo cydonio mistum scammonium efficit ipsum cholagogum Galeno libro primo alimentorum: unde, opinor, Arabum consuetudo emerfit, scammonium in malo cydonio ut mitescat coquentium, & inde etiam cydoniatum Lugdunense scammoniatum.

Idem diacydonium à Mesue in electarijs sic describitur.

Diacydonium factum cum succo cydoniorum, appetentiã languentem excitat: ventriculum & hepar roborat, coctionem iuuat & retentionẽ, eam adstringẽdo: recipit succi cydoniorũ & mellis despumati ana lib. tres, aceti boni, puri lib. duas: coque igni lento cõtinenter despumando ad mellis crassitudinem. Tunc insperge piperis longi, zingiberis, cinnamomi ana vnciã vnã, caryophyllorum, ligni aloës ana vnc. dimidiã, moschi drach. vnius partẽ tertiam. Fit interdum etiam cũ aliis aromatibus, interdum sine aromatibus, pro varia vtentium necessitate. Fit etiam cum saccharo: alii quoque aliter parant.

Si affectus
est frigidus,
desideratur.

Diacydonium aliud ventriculum firmat, coctionem iuuat, vomitum biliosum & pituitosum sistit, colorem corporis floridum efficit: recipit autem carnis cydoniorum in vino coctorum, & mellis despumati ana libras tres: percoque igne lento: tunc adde cinnamomi, caryophyllorum, cardamomi, galangæ, ana drachmam vnã: cinnamomi crassi drach. tres: zingiberis, piperis longi, macis, ana drach. quatuor. Si autem affectus est calidus, coquenda sunt cydonia cum aceti parte tertia vel dimidia: addito interdum succo malorum granatorum acidorum pondere cydoniorum dimidio: interdum etiam succo citri quarta parte ponderis ipsorum addito. Idque vel sine speciebus, vel cũ spodii, oxyacanthes, rosarum rubrarum, trium santalorum, seminis oxalidis ana portione æquali: vel etiam cum aliis pro vario medicorum scopo. Aromatizant interdum moscho, interdum caphura, aliquando utroque: conditurque nunc saccharo, nunc melle.

Hoc duplex diacydonium ex electarijs huc iure optimo transtulisse mihi videor, hodie succum hunc coctione & saccharo misto cogunt, vocantq; gelatinam rem perlucidam pulcherrimam, & gratissimam. Idem variè purgatorium fit ab eodem in electarijs, hoc modo.

Dia

Diacydonion cholagogum colico dolori, & aliis partium nutritoriarum morbis salubre, accipit succi cydoniorum libras tres, mellis albi lib. duas, scammonij vnciam vnam & dimidiam, galliæ bonæ caryophyllorum, zingiberis, mastiches, piperis longi, cinnamomi, nucis moschatae, ana drach. tres: misce simul omnia. Da ab aureo vno ad tres: si facere vis cholagogū simul & phlegmagogum, misce scammonij drachmas quinq; turbith drachmas duodecim: si solū phlegmagogū, abiecto scammonio, misce turbith drachmas vigintiquinque, 10 cnici excorticati, pondus scammonij: si bilem atram vis vacuare, prædictorum loco misce elleborum nigrum, vel epithymum. Quidam cum saccharo coquunt: alij quoque cum carnibus tantum: alij cum succo tantum: alij cum ambobus.

Diacydoniū huic simile habet Nicolaus Salernitanus in vsu frequentius, quam hoc, quod nonnulli quoque parant, sine aromatibus tamen potius. Diacydonium præter dicta Mesuæ est quadruplex in syrupis, & conditum cydoniorum, seu miua aromatica, hoc est, succus ad mellis consistentiam coctus, & multis aromatibus conditus: hoc modo.

20 **C**onditum ex cydoniis ventriculum, hepar, & cætera viscera roborat, appetentiam excitat, coctionem iuuat, vomitum & lienteriam sedat, medicamentum est celebre, ac expertum: accipit autem succi cydoniorum acidorum lib. viginti, vini antiqui, boni lib. decē, coq; igni lento semper despumando ad tertiæ partis consumptionē, cola, residendo clarescat. Claro adde mellis boni & despumati lib. sex: iterū coq; despumando, & in eo suspēde nodulo ligata hæc aromata: cinnamomi, cardamomi ana drac. tres: caryophyllorū drac. duas, zingiberis, macis ligni aloës, mastiches ana drach. vnā & dimidiā, 30 croci drac. duas, omnia præter crocū parū terantur, & suspendantur nodulo vt dictū est: identidē fricādo eū in ipso medicamento donec crassescat. Deinde aromatiza moschi drac. vnus parte tertia, galliæ drach. duabus: sunt qui saccharum mellis loco miscent, & vtrunque sine & cum aromatibus componunt.

Conditū ex cydoniis alterū idē pollens accipit succi cydoniorū libras centū, coq; in vase lapideo mundo igni lento ad dimidias, semper despumando, cola: horis circiter tribus 40 *Miua simplex.* repleat: claram partem exemptam, & vini antiqui libras qua-

Mel hinc desit draginta coque prunis ad crassitiem. Nonnulli loco mellis ad-
deratur. dunt saccharum, alij etiam aromata ingerunt, & aromatizant
Tunc eadem ut prius.

prope est cum **C**onditum ex cydoniis tertium acetatum idem pollet
priori. quod priora, praesertim si etiam calida intemperies adest:
Mina aceta accipit succi cydoniorum libras sexaginta, coquantur ad di-
midias, percoque cum aceti albi libris viginti.

† Alij 40. Mellis aut sacchari libras octo, aut circiter, hinc quoque
tacet: haec diacydonio Galeni simplici est affinis.

Conditum ex cydoniis quartum, accipit succi cydonio- 10
rum acidorum lib. sexaginta: menthae siccae, & foliorum
citri ana vnc. octo, foliorum rosarum vnc. tres: coque ad dimi-
dias: cola cum vini albi antiqui libris viginti quinque, percoque
addito melle, vel saccharo, cum, vel sine aromatibus: quidam
item vini loco acetum incoquant.

Vt valen-
tius roboret
adstringen-
tia auget.

Haec omnia & praeter ea iulepum & Syrupus ex cydo-
nijs idem pollent, & ὕδρῳμαλοῦ Pauli lib. septem ex suc-
ci cydoniorum sextarijs duobus, mellis sextarijs tribus, aqua
sextarijs sex, omnibus simul coctis ad tertiam partem, &
expumatis. Haec cum melle condita magis calent, & ter- 20
gent, minus stomacho incunda, cum saccharo contra. Dan-
tur ad vnc. duas, nunc per se, nunc cum aqua plantaginis,
menthae, rosarum, si alius adstringenda est, postquam satis
fluxit, aut purgata est: alioqui putres materia ab his sup-
pressa putridas febres excitarent.

Quamuis haec condita inter Syrupos à Mesue scribantur,
huc tamen potius transferenda iure censui, quod cuique
est perspicuum, tum praeter haec iulepum & Syrupum habet
cydoniorum, & succum cydoniorum liquidum et siccatum,
ut post in Syruporum initio audies. 30

PYra condita, cor, & ventriculum roborant, condiuntur ut
cydonia.

Pyrorum ut aliorum quoque fructuum magna est differentia,
non in generibus solum, sed etiam eadem in specie, qua saporibus
distingues, ex hisque facultates indicabis, ut lib. 4. simp.
docuit

docuit Gale. Ex pyris præsertim acerbis, aut acidis, & fructibus similibus tot compositionum genera fieri possunt, quos ex cydonijs dicta, & ea cum saccharo, vel melle, cum, vel sine aromatibus. Ex his quoque iulep. & Syrupus fieri potest, & succus horum liquidus & siccus seruari potest: eodem modo in fructibus propè reliquis, atque adeò in herbis ipsis facere possis. Est præter hæc syrupus de pyris, & succus pyrorum sole vel igni siccatus, vt in syrupis leges.

10 **P**oma condita cor firmant, syncopen & cordis palpitationem sedant: condiuntur vt cydonia.

Poma condienda sunt odora, hæc verò condita saccharo, partium principum intemperiem calidam siccam emendat refrigerante vi sua & humectate: odore autem etiam vitalem spiritum instaurant. Quam ergo syncopen & palpitationem emendent, ex his patet, quanquam deposito cortice & coctione odoris magnam partem deponant.

20 **C**onditum alterum de pomis salubre ad cordis & stomachi imbecillitatem, coctionemq; iuuandam, recipit carnium pomorum dulcium & redolentium, intus & foris purgatorum, & in frustra incisorum lib. sex, sacchari albi boni lib. quinque, aquæ rosatæ lib. duas, ligni aloës drach. quinq; , santali flauï drach. tres, caryophyllorum drachm. quatuor, cinnamomi drach. quatuor & dimidiam, ambrae drach. duas, moschi drach. vnus partem tertiam. Eodem modo condiuntur poma acida & parua, & aromatica, & dulcia. Sunt præterea ex pomis syrupi quatuor, & succus pomorum, vt cæc. siccatus, vt in syrupis dicemus.

Ex electarijs huc trās latum.

30 **S**accharo etiam condimus hodie cerasa, corna, Vuam oxyacantha, Vuam ribes nostratis: & ex his vt ex cydonijs & fructibus alijs gelatinam, vt vocant, coquimus, ex ribes verò omnium gratissimam sanis & febricitantibus.

Persica condita ventriculum calidum, & cor firmant, stim sedant, oris foetorem emendant: condiuntur vt cydonia.

Hæc, quòd frigida humida odorata sint, imbecillas

par

partes has ab intemperie calida sicca roborant, sitim extinguunt à calida, vel sicca, vel vtraque causa nasci solitam, vt lib. 1. simpli. cap. 30. præcipuè cum saccharo condita, vt lib. 7. simpli. cap. de melle: odore præterea cor ipsum, spiritumq; vitalem recreant, & oris odorem tetrum præcipuè ex putribus in ventriculo humoribus procedentem tegunt.

Conditum ex persicis ventriculi ardorè mitigando ipsum roborat, sitim extinguunt, tetrum oris halitum emendat: accipit persicorum propemodum maturorum intus & foris purgatorum, & succi persicorum aliorum ana lib. tres, sacchari albi libras duas: tere persica in medullæ consistentiam, coq; cum syrupo, vt in condito ex cydoniis diximus. Vbi coctum erit, pulueriza super ipsum ligni aloës, santali flaui ana drach. duas, cinnamomi, cubebæ, macis, ana drachm. quatuor, moschi scriptulum dimidium. Est cum sit sine aromatibus: salubre est ac expertum.

Vt sitim extinguat, & aliter refrigeret, humectet, tollenda sunt aromata.

*Salubre, effi-
eas & in-
cundum.* **C**onditum ex prunis ventriculi ardorem, & inde natam sitim extinguunt, febres mitigat, aluum soluit: accipit carniū prunorum nigrorum, oblongorum, mediorum, subdulcium, elixatorum in aqua, cui portulaca incocta fuit, lib. duas, sacchari albi lib. vnam, aquæ violarum lib. duas: coq; igni lento ad crassitudinem, reconde vitreo vase. Da ab aureis quatuor ad sex aureos.

Conditum ex sorbis ventriculum roborat, immodicam purgationem sistit: accipit carnis sorborum propemodum maturorum coctorum in aqua, cui rosæ prius incoctæ fuerint, & cortices granatorum, libras quatuor: mellis, aut sacchari libras duas & dimidiam: coq; ad crassitudinem, & reconde vase: da vnciam vnam.

Fluorem alui immodicum sistit ante epulas sumptum, præsertim cum saccharo conditum. malicorij vnciæ duæ aut tres, rosarum vnciæ quatuor aquæ prius incoctæ fuerint. 30

Ex mespilis vtrisque, & similibus fructibus idem fieri potest.

Citra condita ventriculum, corq; roborant, coctionem iuuant, oris halitum commendat.

Cortices citrorum tam magnorum, quam vola manus capere potest, carne purgati lixiuo claro mergantur dies nouem, mutato ad diem quintum: post merge aqua clara, donec amaritudine deposita dulcescant: tunc vase mundo, aqua fontis plurima coquantur, donec tenerescant: aquosa deinde substantia ab his expressa in vase lapideo mergantur vigintiquatuor horas, iulepo sufficienti ex saccharo albo & aqua tripla constante, post coquantur igni lento ad penidiorum consistentiam. Extracti ex hoc iulepo cortices, vase vitreo reponantur, superfuso singulis vicissim velut incrustandis iulepo rosato ad medio-
 20 crem, seu sacchari candefacti crassitiam cocto. Sunt qui am-
 bra & moscho aromatizant. Datur post mensem.

*Conditi cortices hi in compositiones cardiacas ob id recipiuntur, quia cor roborant, & calefaciunt. Conditur etiam caro quibusdam idem pollens, sed refrigerat, ut ambo simul condita sint temperata. Eodem modo condiuntur cortices aranciorum & limonum, quos vocant, quinetiam ipsi fru-
 20 ctus parui toti condiuntur interdum, uti virentes multum
 nuces, & amygdala, & alia pleraque.*

Conditum citri, cor, ventriculum, hepar roborat, coctionem iuuat, oris gratiam commendat: fit ex corticum, vel foliorum citri vnciis quatuor, cydoniorum vnciis duabus, pomis quatuor odoris frustratim sectis, maceratis biduo in vini antiqui libris octo cum pondere aromaticum. Post aliquoties feruescunt, & cum mellis despumati, & sacchari albissimi, & aquæ rosarum ana libris duabus, percoquitur in crassitudine iulepi, aromatizatur cum moschi granis quindecim: si autem
 30 recens, per se bibendum est: multo parcius coquatur. Vel fit ex corticum citri vnciis septem, †buglosi vncia vna & dimidia, †Alj men.
 melissophylli semuncia, caryophyllorum aureis duobus, ligni the sicæ.
 aloës aurei semisse: macerentur triduo, vini boni lib. quatuor,
 post cum sacchari lib. duabus coque, aromatiza galliæ aurei
 semisse, croci granis quindecim, mastiches drach. vna, moschi
 granis decem.

*Idem pollet quod prius, & appetentiam excitat. flatus
 dis*

dissipat, pulsum cordis emendat, intemperiem frigidā corrigit, ob id huc ex syrupis transtulimus.

Conditum ex fructibus appetentiam excitat, & bilem flavam ex ventriculo deturbat, eiusq; intemperiem calidā corrigit: accipit carnis cydoniorum, & pyrorum austerorum, & malorum acidorum ana lib. vnam: coque ex aceto forti, in quo rhus vigintiquatuor horis maceratus fuerit: deinde addita lib. vna omphaeij ex acinis cum feminibus multum diuque tritis expressi, & carnis forborum immaturorū vncias quinq;, omnia cum sacchari lib. quatuor coquuntur ad mellis crassitudinem: tunc adduntur succi baccharum, oxyacanthæ vnciæ duæ, spodij, seminis oxalidis ana vncia vna: percoctum conde vase vitreo. Datur à drachmis duabus ad drach. tres cum aqua frigida & succo citri, aut succo ribes, aut alio eiusdem naturæ.

Efficax est ac incundum: dari autem potest ab vnc. vna ad sescunciam, cum nullius in eo simplicis vires sint formidanda.

Conditum ex succo fructuum accipit succi cydoniorum ciam cocti ad dimidias lib. duas, succi malorum sylvestriū, & pyrorum sylvestrium cocti etiam ad dimidias ana libram vnam, vini antiqui libras duas: coq; vt prius cum, vel sine aromatibus, cum melle vel saccharo.

S E C

SECTIO SECVNDA

DE SAPIIS, IVLEPIS,

ET SYRVPIS.

ABSOLVTA utcumque prater alia fructuum conditura, vel integrorum, vel incisorum, vel etiam curiosè centritorum, ordine optimo consequitur, succorum ex ipsis, & floribus quibusdā herbisq̃ tritis expressorum cōditura, quanquā & horum etiā quosdam prius leuiter attigimus in saccharo & melle rosato, & alijs passim. Nec omnes succos huiusmodi semper condimus, sed quidam, quales sunt expressi, reponuntur ut vinum, 10 omphacium, agrestium pomorum succus, quo vice ompha- Vinum po-
 cy septentrionales populi vitium penuria vtuntur, ut vini matum &
 loco pyrorum & pomorum succo similiter seruato: nisi quòd Pyratum.
 omphacium salem paucum ad sui custodiam requirit. Ser-
 uantur similiter succus rosarum, violarum quibusdam, cy-
 doniorum, limonum, granatorum, oxyacātha, vuarum: sed
 his vase vitreo conclusis. Similiter quoque seruari possunt
 fructuum omnium succi, praesertim acerborum vel austero-
 rum. Aliorum autem, ac herbarum succi seruandi, parua
 coctione & residentia purgentur ante repositionem: in va-
 20 sis plenis, vel oleo, si lubet, superfuso reponantur: sic fuma-
 riæ, absinthij, eupatorij, & aliarum quarundam herbarum
 succos quidam hodie reponūt loco frigidiore. Succos alios an-
 te repositionem mediocriter sole feruente vel igni siccamus,
 ut absumpta humiditate excrementosa feruoris & corrup-
 tionis autore, integri seruentur, quales Mesuæ rob & ro-
 bub appellantur, nobis verò sapa: hi verò sunt.

Sapa est succus à nobis tantum purgatus, & crassatus folis sapa,
 aut ignis calore.

Hos

Hos succos electarij mollis, vel eclegmatis consistentiam à nobis adeptos per consumptionem aquosae substantiae, sapa vocauimus, uti Arabes rob & robub, quod illis absolute pronunciatum, sapa Latinorum est, seu defrutum. Graecorum verò οξείον & ἄνωγα, hoc est, vinum ad dimidias vel tertias coctum. Quae nomina vino soli cocto licet utriusque tribuerint, forte quod ex succis vinum aut solum, aut frequentissime ad hanc consistentiam coquerent. Arabes tamen alios quoque succos similiter coxerint, & rob vel robub non quidem absolute, sed addito planta nomine vocat: 10 nobis visum est eorum imitatione eos ipsos sapa nominare non absolute quidem (ut vini succum sic coctum, haecenus appellatum scimus) sed expresso nomine rei cuius est sapa: ut sapa ribes, sapa oxyacantha, &c. sapa autem ipsa (cuius Mesues non meminit) vires habet maxime varias pro vuarum ex quibus coquitur natura. Ferè autem nobis ex vuis albis coquitur, ut sit dulcius, eademque coctione rubet, anodyna est, condimentis magnam saporis gratiam conciliat: calfacit, quia vinosa: humectat, quia nutrit: aluum subducit, quia dulcis: libro secundo rat. vict. acut. 20

SApa ribes refrigerat, adstringit: ob id ventriculum calidum, & cor roborat, amborumque feruorem, & inde nam sitim extinguit, biliosam vomitionem, & deiectionem sedat, & alterat.

Succi ribes libra decem coquuntur igni lento ad tertiae partis consumptionem, colantur, subsidere permittuntur donec clarescant. Clarum deinde igni clementi percoquitur, aut insolatur ad iustam crassitudinem, qua seruari possit. Datur cum aqua frigida aut niuis. Succus herbae oxalidis illi est facultate proximus. Sapatam verò ex vuis dum coquimus, quantum vi expressum est, id totum percoquimus ferè ad trium partium consumptionem, quod vina nobis magna 30

gna

gna ex parte ut ceteri terra: factus sunt humidiora & a-
 quosiora. Hæ autem sapa à Mesua descripta refrigerant,
 & adstringunt, & propemodum idem pollent, aduersus
 scilicet calidas intemperies, & inde natam partium imbe-
 cillitatem: quibus abactis, temperieq; natua seu sanitate
 restituta, robur facultatum partis in ipsa temperie situm,
 tanquam rediuuuum recreatur. Quod autem sitis non à sto-
 machi tantum, sed etiam cordis intemperie calida & sicca
 fiat, docuit Galenus in arte medica: factam verò à calidi-
 10 tate, sapa refrigerando extinguunt: siccando autem nouam
 excitarent, nisi aqua mista remedio esset. Sic grauata, &
 alia adstringentia in febribus & alijs affectibus calidis
 & siticulosi refrigerando sitim sedant. Quatenus verò sic-
 cant, sitim nouam mox excitant, nisi ex aqua succus eorum
 bibatur, eaq; frigida vel niuosa. Adde quod hæ sapa ob
 crassitiem bibi non possunt, nec promptè in corpus totu per-
 meare. Quæ res necessaria est ad febrilis caloris alteratio-
 nem & sitis naturalis extinctionem, quæ partibus inest o-
 mnibus, vel calfactis, vel siccatis, vel vtraque qualitate
 20 alteratis & inanitis. Bilis præterea vomitum & deiectio-
 nem adstringit & alterat, siue seorsum hæc duo sympto-
 mata accidunt, ut in febribus sæpe, & in plurimis dysen-
 terijs, siue simul, ut in cholera, morbo acuto, & ob multam
 & repentinam vacuationem bilis primum, sed aliorum
 deinde humorum periculoso. si enim solus humor biliosus
 redundans & naturam grauans vacuaretur, tolerabile ma-
 lum esset: at deprauato natura impetu, etiam benignus hu-
 mor expellitur, & tandem sanguis. Ob id sistenda hæc va-
 cuatio sumpto hoc condito, vel simili, paulo quidem ante ci-
 30 bum ad sistendam deiectionem: ad vomitum verò post ci-
 bum per se, vel cum aqua rosarum, plantaginis, & simili-
 ter adstringente. Cum autem bilis flaua sit omnium quæ in

corpore sunt, calidissima, partes per quas permeat & excernitur, ignis modo vrit, praesertim cum vstione malignior euasit. Hanc calfactionem sapa ribes alterat, & euincit refrigerando. Ciunt ex Syria montanis, & ex Aegypto succum hunc frigidum siccum adstringentem ab arborum fructibus prunorum amulis expressum, nunc siccatum, nunc liquidum, nunc saccharo aut melle conditum afferri. Eius loco ex nostris ribes expressum coquimus cum saccharo in gelatinam, vel in syrupum.

Succus granatorum acidorum similiter fit, & potest. 10

Svinum granatorum est eius loco in vsu.

Succus persicorum intemperiem ventriculi calidam iuuat, sitim sedat.

Succus acidus citrorum, idem quod succus ribes.

Succus fructuum intemperiem calidam tollit, vetriculum roborat, vomitum & fluorem alui sistit: fit ex succi granatorum acidorum & acidodulcium, succi cydoniorum acidorum, succi pyrorum immaturorum, succi pomorum montanorum, succi mespili tricocci, succi acidi citrorum, omphacij partes aequales: merge his baccarum, oxyacanthæ, & rhois ana 20 partem dimidiam, & fac vt in succo oxyacanthæ dixi.

Succus fructuum alius intemperiem calidam & sitim extinguit, aluum subducit: fit ex succi granatorum acidorum & acidodulcium, aquæ prunorum, aquæ tamar Indorū, parte aequali, succi acidi, citrorū parte dimidia: fac vt in ribes.

Pro acidis, dulcia ventrem magis molliunt, libr. primo sanitatis tuend. lubricando: sed haec comprimendo.

Succus myrtinus vt succus ribes: in summa, omnis syrupus ex succis factus, si absque melle & saccharo igne vel sole incrassetur, rob vocatur.

Hi succi propè omnes non modo fluorem alui sistunt, & 30 dysenteriae conferunt, & vomitui, sed etiam immodicis vrinis, immodico fluori mensum: vomitui & screatui sanguinis, intemperaturis calidis hepatis, renum, & aliarum partium.

Succi autem huiusmodi in usu esse desierunt, forte quod
egrius seruentur integri etiam siccati: quorum loco in usu
frequentiore sunt Syrupi omphacij, oxyacanthæ, ex cydonijs,
granatis, acida parte citrorum, de quibus & ceteris Syru-
pis mox dicemus. Aequè verò desierunt Syrupi Mesua idem
pollentes, de prunis, pomis, pyris, cornis, succo rhois.

S Vccus omphacæon, id est, vuarum immaturarum, scilicet Robus de
omphacium, earundem est virium, & pulsum cordis cohi- *agrestis.*
bet: fitq; modo eodem.

10 **O**mphacium succum vocant, & parant quidam, alij
cum melle coquunt, appellantq; *δμφακομέλι*. Huius crassi om-
phacij meminit Gal. lib. 6. c. ph. p.

S Vccus cornorum maturitati propinquorum idem pollet,
ac similiter siccat.

S Vccus baccarum oxyacanthæ idem potest, & eodem mo- *Rob berbe-*
do paratur: vel baccarū eius siccarum libr. duæ, omphacij *ris.*
lib. tribus triduo macerantur, manibus fricantur, exprimun-
tur, omphacium id expressum percoquitur.

20 **S** Vccus rhois, & mororum domesticorum, vel potius bati- *Rob de sit-*
norum nondum maturorum, & cydoniorum, fit & valet *mach.*
vt prædicti.

S Vccus pomorum, cor & stomachum roborat, syncopen fa-
nat, vt prædicti.

*Poma acida vel acidodulcia eligantur, quælia sunt ma-
la agria nobis dicta, vel syluestria, & immatura, quorum
succo Picardi & Normanni vice omphacij vtuntur.*

S Vccus pyrorum fimiliter fit, & valet.

S Vccus prunorum inflammationem extinguit, sitim sedat,
ventrem subducit.

30 **P**ro varia prunorum natura variam habet faculta-
tem, vt prius in iulepis docuimus: hodie succus prunorum
siccat, & in casei formam coæctus, mensis quadragesi-
malibus circumfertur. Est etiam agrestium prunorum suc-
cus siccat, loco acaciæ nobis in usu, refrigerans, siccans ad-
stringens.

Præter sâpas, succos magis siccatos, seruamus succum glycyrrhiçæ, prunorum agrestium, aloën, scammonium, quod tamen, si liquor sit, præstantius est, quàm succus vt in simplicibus docuimus.

Succus prunorum agrestium quo acaciæ loco vtimur, sic paratur. Baccas pruni syluestris aqua in vase pauca aliquot diebus maceratas coque, cola, recoque donec crassefiant, serua qua voles figura, si vis in vasculis.

Vuas quoq; passas aqua calida horis viginti quatuor macerant, percoquunt, colo exprimunt, expressum ad mellis consistentiam recoquant, & mel passulatum vulgò vocant à consistentia, colore, dulce, Io. Man. in consilio de lepra, nos sâpam vuarum passarum in Mesuæ compositis.

Syrupi.

Lib. 1. simp.

Sâpas Syrupis præposuimus, quòd hæ omnino sint simplices: nisi compositas ea ratione dicas, qua Galenus aquâ calfactam: Syrupi autem omnes compositi, etiam si eorum permulti exemplo Dioscoridis & Galeni in alijs, à Mesuæ simplices dicantur, quòd sint minimum medicamentosi, & parum multis constant. Simplex autem composito & natura & docendi ratione prius est. Syrupus verò est medicamenti forma liquidior, ex succis vel alijs plantarum partibus, cum humore aliquo percoctis & mellitis, vel saccharatis ad saporis gratiam, & custodiæ diuturnitatem. Syruporum copia quàm maxima, & parum necessaria luxuriarunt Arab. cum longè præstaret succos medicis vsibus necessarios vel synceros seruare, quibus seruari licet, vel siccatos ad mediocrem crassitiem, vt sâpas ipsas prædictas, vel ex melle, aut saccharo conditos: reliquas verò plantarum partes siccas seruari donec vtendi incideret necessitas, nisi si quarum adhuc virentium facultatem expetimus, quam decocto similiter condito seruare conueniat: sine tamen illa aliorum simplicium farragine. Quæ tamen Syrupis poly-
chre

chrestis, & ad multos affectus efficacibus debetur quomodo theriaca, mithridatis, & alia magna veterū cōpositio-
 nes, numerosa simplicium præstantissimorū congerie sunt
 mista ob vsus plurimos & maximos. Syrupi autē ab Ara-
 bibus inuenti sunt, vt vis plantarum alioqui euanida &
 lubrica, efficax diu seruetur, & fomētando (vt cum vulgo
 dicam) interdum increscat, interdum facultatem nouā pa-
 riat, vt q̄ remedia huiusmodi ad manū sint, quoties vtendi
 necessitas inciderit, sint q̄ vtentibus iucundiores. Syrupus
 10 Verò dicitur, quasi Syriae regionis ὄπος, id est, liquor, vt Her-
 molao in vnguento susino videtur: alij Barbaræ voci etymū
 aliud Græcum somniant, cum Aetuarus & Simeon scri-
 ptores Græci, nō syrupum sed σεράπιον vocent, & affinem
 ei potionem (ελάπιον vel ζούλαπον, quod alij iulapium, alij
 iulepum, vel iulebū, alij ἰολάρον, ceu violarum infusionem,
 malunt appellare. Porro inter iulepū & syrupū quod inter-
 est apud Mesuem, sequens eius dictio docebit, vbi syrupi sim-
 plicis speciem facit iulepum, quamuis eidem iulepū multo
 magis coquatur, quam syrupus, adeo, vt humoris saccharo
 20 incocti, vncia tantum vna manet in libra iulepi: in libra
 autē syrupi vnciae duae. Simplicissimū item iulepum, vt ex
 violis, rosis, saccharo, aqua, ob id lymphidius & delicatius:
 quia tamen coctū magis, aqua largiore, vt tripla, quadru-
 pla, vtendi tempore diluitur: syrupus tantum dupla, vt ex
 conditis precedentibus, præcipuè citris cōditis patet. At hu-
 ius ætatis medicis contrā inoleuit consuetudo iulepos minus
 multo coquere, quàm syrupos, ne tam multa aqua egeant,
 vt q̄, sint minus glutinosi. Quin & syrupos aqua aliqua du-
 pla solutos vocant hodie iulepos.

30 Syrupus aut simplex est, vt iuleporum species, vel ex multis
 cōpositus, ob effecta & plurima & maxima. Item syrupo-
 rū aliqui sunt species oxymelitis, alij etiā aromata recipiunt.

Primum iulepa Mesuae describam, quod conditis rosariū & violarum sint affinia. Deinde Syrupos ex succis fructuum conditis quibusdā fructuum consistentia & viribus multum similes. Postea Syrupos ex succis herbarum, post eos qui magis sunt compositi. Syruporum autem simplicium, praesertim ex succis fructuum typus & imago quaedam à Galeno delineata lib. 6. c. ph. p. vbi succum mororum, batinorum, pyrorum agrestium, cydoniorū, vini musti ex melle coquit, & item potiones quaedam Graeci ἠδία, ὠφέλιμα, προπόματα, id est, suavia, utilia, praepotioes dicta, & alia quaedam mox dicenda. Genus iuleporum, vna est simplicium Syruporum differentia, alia Syruporum simplicium nomen usurpant.

○ **I**ulepum rosatum, febrium, thoracis, & ventriculi incendium, caloremque flammeum extinguit, sitim inexpletam sedat: recipit aquae in aqua rosae sunt maceratae libr. quinque, igni lento coquendas cum sacch. lib. quatuor. Datur cum aqua frigida.

Hoc iulepū refrigerat ordine primo, & leniter siccatur, & adstringit: ob id vētriculum, & hepar, & cor ignita, & à calore dissoluta roborat, tū refrigerādo, ad temperiēq; reducendo, tum substātiā harū partium triplicē in vnum cogendo. Idem etiam putredini febres gignenti resistit, siccitate subamara, & aromatica qualitate. Propterea in febribus pestilentibus est longè praestantius violato, ut quod venenis, aërisq; corruptela sua qualitate aromatica resistit. In febribus quoq; somnum conciliat, tam per se refrigerando & humectādo (nam cū aqua quadrupla sumitur) quam per accidens, dum vapores calidos, acres, ab humoribus putrentibus ad caput elatos, insomniam excitare solitos, adstringendo, & per frigus cogendo meatus prohibet. *Quamquam*

quam & refrigerando putredinē in præsens remittat, eiq̃
 ut dixi, aromatica qualitate resistat: sitim eadem ex causa
 sedare certissimum est, tum à calido, tum à sicco, tum à cali-
 do & sicco simul natam, quia rosas & aqua refrigerat, &
 humectat aqua: nec solum sitim animale in ore ventri-
 culi sedat, sed etiā naturalē in singulis corporis partibus cal-
 factis, siccatis, & inanitis: quam actionem saccharum es-
 sentia tenuitate iuuat, & dulci sapore hepatis iucundo. Quo
 modo vinum vel acetum aquæ mistum sitim magis & ci-
 tius extinguit, quàm horum trium per se quodque, ut abun-
 dè probat Galen. libr. 1. simpl. capit. 30. & alijs. Hoc iule-
 pum ex rosarum rubr. siccarum infusione aliquando in
 usu est, frequentius tamen ex infusione rosarum recen-
 tium, sed nomine syrupi, non iulepi: de quo mox. Hydrosor-
 satum Paulus ex coctis libris quatuor rosarum in aquæ
 sextarijs quinque & duobus mellis componit. Aqua
 verò sit optima, qualem Galenus describit primo sani-
 tatis tuendæ, & ea (si valenter est refrigerandum) prius
 calfacta, post niue vel aliter refrigerata, ut idem docet
 20 libr. methodi. 7. vel eius loco aqua destillata tuo proposito
 idonea. Potentius fiet hoc iulepum ex succo rosarum recen-
 tium, vel etiam earundem infusione multiplici, & saccha-
 ri libris duabus.

Iulepum alterum rosatum fit ex aquæ rosarum libris tri-
 bus, sacchari libris duabus.

Id iulepum est hodie usu frequentissimo in febris &
 siti aquæ quadruplo mistum, quia suavissimum, para-
 tu facilius & clarius quàm præcedens. Id quia R E-
 G I N O S T R O F R A N C I S C O in usu est fre-

quēti, iulepum Regium à medicis Parrhisiensibus appellari
ceptum est: idq̄ solum medici hodie in suis placitis absolu-
tè requirunt. Veteribus ignotum, rhodostagma, seu aquam
rosarum, & hunc sacchari vsum nescientibus. Quibusdam
verò vni libræ sacchari in aqua communi clarificata ad-
duntur aquæ rosarum vnciæ duæ, vt sit ex aqua rosarum
pauca, & multa communi compositum, sed id inefficacius.

Iulepum violatum, febres, phlegmonas, pleuritidē, asperita-
tē gutturis & thoracis, tussim mitigat: fit vt iulepū rosatū. 10

Viola enim sicca aqua macerantur cui saccharum inco-
quitur, vt violarum vnc. sint tres, aquæ sextarijs tribus, ho-
ris 24. macerētur, colatum coquitur cum sacchari lib. tribus,
vel aquæ ex violis recentibus destillata, vel infusionis vio-
larum siccarum, aut potiùs recentium lib. 3. saccha. lib. tan-
tum duabus, non tribus, quorundam more percoquitur ἰοσού-
δαπιον Gracis recentioribus dicitur, & ἰοσαχας Actuario
quod est ἰωρ, id est, violarum succus saccharatus. Paruarum
autem est virium ex aqua violarum destillata, quod ta-
men à plurimis hodie paratur & coquitur: minus quàm 20
syrupus refrigerat, humectat primo gradu, febribus acu-
tis, tussi sicca, affectibus calidis siccis partium thoracis, &
ventris inferioris salubrius & somniferum magis, quàm
rosatum.

Iulepum de succo violarum fit ex succi violarum libris tri-
bus coctis cum sacchari lib. duabus: similiter fieri potest ex
succo rosarum, estq̄ue purgatorium.

Id iulepum ex succo violarum & rosarum, & cetero-
rum est præstantissimum, quod plantarum succus ipsarum
velut quidam sanguis est. Iucundius est ex florum infu- 30
sione, minus efficax, nisi multiplex fiat infusio, & flores re-
centes sint: iucundissimum et maximè imbecillum ex aqua
destillata: in febre ardenti, æstu stomachi aut thoracis, siti
inex

inexpleta. Ad idem valet Actuario iosachar, id est, succus violarum cum saccharo coctus, bilis acrimoniam obtundens, idemq; ob lentorem thoracis vitij est aptum, & aqua cum saccharo cocta, & aqua floribus nymphae & saccharo cocta, bilis ardorem mirè frangit, & refrigerat.

Infusio rosarum & violarum hoc fit modo: foliorum rosarum & violarum recentium libræ sex, horis octo macerentur libris quindecim, aquæ calfactæ, in vase terreo vitrato, stricti oris operculato: postea colantur. Eidem aquæ iterum calfactæ, rosarum & violarum recentium tantundem immittitur, tandiu maceratur, colatur: id si velis seruare, oleo affuso, & vase eodem bene operculato dies quadraginta insola, vocaturq; id mucharum rosarum, aut violarum.

Ex hac infusione fit Syrupus rosatus & violatus ex infusione rosarum & violarum. Infusiones verò ista seorsum faciendæ sunt: quanuis simul breuioris sermonis causa docetur. Possunt tamen simul infundi ana ut ambarum vires mistas habeat. Si verò quinquies rosa vel viola mutetur, aut etiam frequentius, & addito saccharo percoquantur, Syrupus fiet rosatus vel violatus purgatorius: & eò magis, quò plures factæ fuerint infusiones violarum vel rosarum omnium: maximè tamen purgatorias experimur quotannis, quas vulgus incarnatas à carnis per cutim colore, quæ omnium sunt odoratissimæ dum recentes sunt: citò enim odore amittunt, & Syrupus ex his purgatorius magis est recēs: post mensem verò sextum paruarum est virum. Eius ex infusionibus quinque sunt qui dant vnc. sex, nos ex nouem infusionibus ab vnc. duabus ad tres. Si autè ex vna infusione, vel duabus fiat Syrupus, est rosatus, aut violatus, absolutè dictus. Post expressas autè rosas & violas, magna abijciendum est & aliæ recetes quoq; sunt immittendæ. Frequentius autè ne corrumpantur, eius infusi libræ quinque cū sacchari libris quatuor per albumina clarificatis, igni lento coquuntur ad

Syrupi consistentiam. Quod si infusionis & sacchari ana lib. quatuor cum Nicolao sumantur, citius percoquetur. In febribus calorem extinguit, ob id sitim sedat, et ventriculum roborat. Huic affine est Aëtij et Pauli hydrorosatum ex rosarum exunguatarum libris quatuor in aqua sextarijs quinque, & mellis sextarijs duobus coctis ad tertiae partis consumptionem, aut insolatis: sed cito corrumpitur, nisi loco frigidissimo seruetur. ὁ δὲ ὄρε ἰσοκτόρε Ἀετῶν dosibus ab hoc parum variat. Alij syrupū violatū, ut & rosatū ex succi violarū libris tribus coctis igni lento, cum sacchari libris duabus, ut iulep. antè scriptum componūt cateris efficacitorem. Alij huius succi vncias 4. 6. 8. 12. cum sacchari libra vna coquunt, ut in saccharo violato & rosato ex violis, & roseis integris. Alij penuria recentium violarum, aridas infundunt, aut coquunt, aut aquā ex violis destillatā coquunt, ut ex omni iulepo syrupum faciant, maiore tamen coctione adhibita. Qui verò syrupus fit ex aqua destillata, vel infusione violarum et rosarum siccarum, paruarum est virium. Contrā verò ex infusionibus multis recentium violarum, vel rosarum albarum, rubrarum, præcipuè autem (ut dixi) incarnatarum, aquas & bilem purgat, æstate salubriter ab vncijs duabus ad vncias quatuor: sunt qui ad vncias sex, pauco anisi, aut fœniculi, aut cinnamomi addito, ne flatu in ventre moueat, & liquore idoneo. Præstantior autem multò est hic syrupus rosatus purgatorius, quàm qui ab Auicenna componitur ex succi rosarum libris duabus, mellis libris quatuor, scammonij tostij vncia vna, coctis ad spissitudinem. Si autem libræ infusionis dimidiæ incoquatur libra vna sacchari, minimum soluit noster syrupus: si libra libræ, mediocriter: si infusi libræ vni & dimidiæ sacchari libra vna incoquatur, mirè soluit. Coqui etiam cū melle in hyemem potest. Qui verò ex succo rosarum clari-

fica

ficato coquitur cum aqua portione sacchari, vncijs tribus, etiam aluum comprimendo soluit, sed multo clementius, quam qui ex multis infusionibus rosarum recentium. Qui denique ex infusionibus tribus rosarum siccarum fit Syrupus, sic, ut rosarum vncia quatuor singulis aquae colandae libris injiciantur, valenter adstringit, & ventriculum roborat, à neoterico inuentus, & Syrupus rosarum siccarum appellatus.

Purgatorius quoque aquarum & biliosi succi fit Syrupus ex 4. 5. 6. infusionibus florum recentium persici: idemque odor, saporis iucundi, modice calidus. Ex iisdem floribus saccharatis, seu cum saccharo contusis conserua, ut vocant, eodem modo purgatoria est, praesertim recens. Vis enim ignea & purgatrix ab his omnibus facile vanescit.

Iulepus zizyphorum asperitatem gutturis & tussim iuuat, sputum tenue, quia incrassat, facilius expelli facit: ob id raucitati & pleuritidi confert: fit ex zizyphis magnis & pinguibus centum costis in lib. quatuor aquae ad dimidias, quae librae duae reliquae cum sacchari libra vna percoquantur in Syrupum, id est, iulepum simplex.

O
Iulep. ex iu-
iubis.

Non est in usu, quamuis in hos affectus fuerit efficaciss. cum aqua hordei, vel adianti, vel communi. Eius loco in usu est Syrupus Zizyphorum post dicendus. Syrupus Zizyphorum simplex ad catarrhum tenuem in pectus, ad sputum liquidius incrassandum modice, fit ex Zizyphis centum costis in aquae pluuiialis lib. quatuor ad dimidias: colatum percoquitur in Syrupum cum sacchari lib. vna: postea compositus scribetur valentior.

Syrupus de prunis valet idem quod Syrupus de violis, & similiter fit.

Eius Syrupi, ut prunorum, varia est natura: si enim dulcia sint, aluum subducit: eius autem loco Diapruno simplex usurpamus: si austera sint, aluum cohibet, nisi summis epulis sumptus, firmatis partibus ventriculi superioribus, deorsum

sum pellat. Si acida sint, refrigerat, humectat incidit, tenuat, appetentiã excitat. Dulcacia verò Mesues videtur intelligere, quæ parùm aluum subducant, & magis refrigerent modo violarum.

○ Syrupus de pomis cor imbecillum roborat, ob id syncopen & cordis tremorem sanat: fit ex pomorum dulcium & acidorum succi ana lib. quinque; coquendis ad dimidij consumptionem: deinde biduo residere permittentis donec clarescant. Tunc colètur, & cum libris tribus sacchari fiat syrupus. Quidã huic succo nondum per residentiam purgato immergunt sericum crudum, cocco baphica recenti tinctum donec is rubescat, & cocci ac serici facultatem receperit, isque est præstantior.

Syrupus de pomis simplex quibusdam in usu, alijs compositus post dicendus, magis. Efficacior erit, si poma dulcia augeas, quòd illa odore cor magis roborant, ut Pauli hydromelum ex cydonijs odoris, & aliud ex solis dulcibus pomis ostendunt, ut contra Serapio ex solis pomis acidis: acida enim putredinem prohibent, appetentiam inuitant, sitim sedant, ventriculum post vomitum biliosum roborant. Ne autè accipe sericũ pannum ab infectioribus tinctum in chermes cum alumine, & alijs, quòd illud chermes à succo baphica cocci sit diuersissimum, ut dicemus in syrupo corticis citri. Hæ compositiones ex fructibus Syrupi sunt, quia minus coquuntur iulepis, aut affines, quia simplices, minus tamen clara.

○ Syrupus de pyris vētriculum roborat, & cibum in eo continet: fit ut syrupus de pomis.

Pro varia pyrorum natura varia sunt eius vires: in hunc autem adstringentia pyra, nõ tamẽ acerba, sed solum austera aut subaustera Mesues acceperit, quæ refrigerãdo, et adstringẽdo vētriculũ à calore imbecillũ, ut in febribus, roborat, et cum cibi tenax non sit, sed vomitu, aut deiectione mox excernat firmata retẽtrice, & osculo vētriculi utroq; adstricto cohibet. in usu nõ est, tamen saluberrimus fuerit.

Syrupus de cydoniis idem pollet, & eodem fit modo. *
Dysenteriam hepaticam mirè sanat, modicè per cassiam aut mannam vacuato corpore.

Sed valentior est ex succo cydoniorum paruorum, quæ mascula vocamus, & quæ acerbiora sunt, quàm ex succo struthiorũ seu prægrandium, quæ fæmina vulgò dicuntur. Hoc recentiores quidã κυδοσυλάπων & κυδωνίων χύλισμα vocat. Alijs miua cydoniorum simplex dicitur, licet postea Mesuæ scribatur miua sine speciebus & cū speciebus. Paulus etiam hunc hydromelum vocat.

Syrupus de persicis intemperiem calidam ventriculi, & inde natam sitim compescit, orisq; fœtorè: fit vt syrupus de pomis.

Syrupus ex succo persicorum præsertim minus humidorum (qualia nos Corboliana vocamus, quòd in Corbolij territorio & plurima & præstantissima proueniant) profectò fuerit præstantissimus & multo vtilior, non minus iucundus, quàm persica ipsa condita: refrigerat, humectat, ob id intemperiem calidam sedat, & sitim, & odore iucundo tetrum oris odorem tegit, & epicrasim emendat, eum scilicet qui à corruptis in ventriculo humoribus, vel vlceribus excitatur, non eum qui à putredine humorum vel partium in pulmonibus, faucibus, ore toto, naribus prouenit, quia vel in has partes non fertur, vel in his vix momento manet: adde, quòd qualitate aromatica putredini resistit.

Syrupus ex succo cucurbitæ febres ardentes biliosasq; reliquas gutturis asperitatem, pleuritidem emendat: cucurbitam magnam maza inuolutam clibano coque, eius expressi succi libras quinque cum sacchari libris tribus percoque.

Nobilis quidam nostras, in peregrinatione Hierosolymitana Ioppe ardentissima febre correptus, à medico Iudæo est confestim hoc syrupo persanatus: id obiter addendũ putauit, vt lector intelligat multa in Mesuæ præstantissima medi

medicamenta velut neglecta iacere, quorum vsus est salu-
berrimus. Hic ergo sitim & vehementem febrium ardo-
rem potēter extinguit magna frigiditate & humiditate.
Gutturis hæc asperitas calidam & siccam expirationem
per febres ardentes sequitur, pleuritis ab omni humore fit,
frequentissimè tamen à bile, vt apho. 33. lib. 6. ob id biliosus
& calidissimis morbis pleuritidem biliosam tanquam acu-
tissimam & calidissimam hîc commemorat.

* Syrupus de granatis acidis febres biliosas, & quæ ex pituito-
sis flammam multam inuehunt, iuuat. 10

Ex succo purificato granatorum acidodulcium, vel acido-
rum simul & dulcium, vel acidorum tantum, aut acidorū
maiori portione, cum saccharo fit hic syrupus, vt præcedētes,
quia refrigerat, humectat, & obstructa nonnihil liberat,
essentia tenuitate biliosis febribus est efficax, sed etiam pi-
tuitosis (quia sapor acidus etiam incidit) & præcipuè mul-
tum inflammatis. Nam vt ligna viridia agrè incendun-
tur, sic pituita putrendo vix vritur: vbi autē accensa omni-
nò est, modo aliarū ardet: quod & Hippo. causus pituitosus
& hybernus declarat. Syrupus ex succo omnis oxalidis, idē 20

Lib. 3. rat.
vict. acuto.

pollet, vt post leges. Paulus ~~quod~~ parat ex partibus tribus
succu granatorum & vna mellis. Sunt qui sericum mer-
gant, putantes id magnam vim habere roborandi cordis.

* Syrupus de granatis dulcibus, sitim, tussim, pleuritidem iu-
uat: fit vt prior: præstantior euadit si succo maceratis seri-
cum cocco baphica tinctum.

Sitim à sicco sedat, humectādo minùs eam, quæ à calido
est, quòd dulcia in ventriculo calido promptè in bilem fla-
uam vertantur, & sitim inde excitent: si videlicet exactè
dulcia sunt vt mel: aliud autē sentiendum de minùs dulci- 30
bus. Sunt enim in dulci sapore alijs ceu gradus quidā maio-
ris & minoris ratione distincti, vt pituita dulcis in 1. sit

gra

gradu, lac in 2. glycyrrhiza in 3. mel & sanguis dulcissi. Lib. 4. simp.
in 4. ob id mel quia summè est dulce, à calore vel suo vel ^{cap. 16.}

alio promptè amarescit glycyrrhiza autem recens etiam
diu coqui potest citra periculum adustionis, unde & ipsa
Græcis ἀδιδό dicitur, quòd sitim sedat: lac coqui diutius
potest, pituita diutissimè. Quatenus autem dulcia tergent,
hic Syrupus asperitatem gutturis lenit, si ab humore siccato
inæquale est, & humectando, si à siccitate exasperatum est.

Quoniam item dulcia tergendo sputa promouent: in omni
10 autem pleuritide facile spuerè est saluberrimum, & quò ci-
tius & largius spuitur, eò breuior & tutior est pleuritis.
Cor prætereà roborabit hic Syrupus, si succo huic sericū cru-
dum grano tinctorio, (xéquis, Mauri vocant) infectum im-
miseris, donec succus ruber euadat. Nam Vtrunque, sericum
inquam & coccus baphica vim cordis roborandi habere
creditur. Possset eadem ratione cæteris huius generis Syrupis
hoc ipsum misceri, non huic, & Syrupo de pomis tantum.

Aphorif. 12.

lib. p. lib. 1.

crisewm, &

lib. 2. prog.

*

Syrupus ace

tostatis ci-

tri.

Syrupus ex succo citri acido bilis flauæ, & febrium ab ea,
aut viscerum phlegmone ortarum ardorem flammeum

20 potenter extinguit, ac sitim vehementem: ebrietati resistit, Vertiginem
vertiginem iuuat, febribus denique pestilentibus, præsertim biliosam.
constitutione æstatis venenosa & pestilente opitulatur, sic fit: Venenis etiã
Succi citrorum acidi libras duodecim in vase vitrato coque
igni prunarum lento ad tertiæ partis cõsumptionem, cola, re-
sistere donec clarescat permittite. Clari succi libras septem per-
coque ad iustam crassitudinem cum iulepi clari & purgati li-
bris quinq;. Aut si æstas est, insola donec aquosa eius substan-
tia consumatur.

Cola per lin

teu sine ex-

pressione.

Hoc aquo-

sum in fru-

ctibus cau-

sa feruoris

& putredi-

nis, Gale. in

simp.

Sapor acidus refrigerando vehementiam bilis potenter
obundit, præsertim mistus aquæ frigida, cum qua dupla
30 huius syrupi vncia duæ propinantur, vel eius loco aqua bu-
glossi, intybi, melissophylli, vel alia pro scopis varijs: cor,
Ventriculum, & partes alias ab intèperie calida imbecil-

las

Cesius.
Paulus.

Lib. 3. prog.
& criseen.

las firmat, & dum spiritus calore immodico tenuatos re-
solui prohibet, ac ipsorum putredini, & humerum, & aëris
tota sua substantia resistit, per accidens naturam roborat,
febresq; pestilentes, aut gigni prohibet, aut genitas emen-
dat. Refrigerando item ac humectando (nam per se frigi-
dus ac modicè humidus, duplo autem aquæ assumpto vtraq;
qualitatem intendit) febrium maxime biliosarum incen-
dium compefcit, & sitim ac somnum conciliat. Quoniã po-
stremò vapores minuit extincto calore vaporem causam
effeëtricem ebrietati: potò iam vino potente & vaporoso 10
reprimat frigiditate. Qua de causa nonnulli cum vinu me-
racius bibere cogantur, ob ventriculi imbecillitatem, ab eo
ne caput vaporibus calidis tentetur, aquam superbibunt: alij
pomum aut pyrum, aut aliquid simile postremum ingerunt:
alij ore tantum ea continent: alij ore aperto respirant, ut va-
porum à vino calidorum pars magna cum expiratione fo-
ras exhalet, non deferatur in caput, ubi spiritibus mista
pro suo impetu, errabundo motu spiritus ipsos animales di-
moueant, ut inde nobis appareant communia ebrioru sym-
ptomata. Inter quæ vnum quoque est vertigo, cum scili- 20
cet omnia circumagi videntur. Cui syrupus iste etiam suc-
currit, & visis quæ vapor nunc biliosus, nunc alius à ven-
triculo, vel etiam toto corpore elatus in caput, & spiritui
visorio permistus nobis mentitur. Qualia multa ieiunis
quibusdam, omnibus verò febrem deposituris crisi per vo-
mitum, aut emorrhagiam narium accidunt. Citrea mala
septentrionalis Gallia cum desideret, huc syrupum ex Pro-
uincia, & Gallia Narbonensi coëmit. Possistamen ex succo
limonum (quos plurimos, & integerrimos prædictæ regio-
nes quotannis transmittunt) isto non multo inferiorem ma- 30
gis tamen refrigerantem & penetrantem coquere: ambo
præterea cor, & stomachum roborant, & spiritus resolu
pro

prohibent: nec malus fuerit ex succo aranciorum indidem magna copia huc anno prope toto delatorum.

Syrupus item acetosus simplex, & de granatis acidis, facultate refrigeratoria huic est affinis, viribus alijs longè inferior. Iulep. clarum est saccharum aqua dissolutum, coctum, cum albuminibus clarificatum: vel iulepum accipe cum succo citri factum, aut rosatum. Potes etiam sacch. libr. duas in aquæ triplo ad penidiorum consistentiam coctas illi syrupo incoquere, post insolare dies 40. ut diutius seruetur.

10 Si contra bilem sumitur manè dentur eius vnciæ duæ cum dupla aqua: si ad sitim & calorem febrilem, longè à cibo frequenter die sumitur vncijs duabus cum aquæ quadruplo.

Syrupus ex corticibus citri stomachum firmat, & oris gratiam cōmendat. Corticum citri libra vna in aquæ fontis libris quinque coquitur ad duarum librarum cōsumptionem, & cum sacchari libra vna percoquitur in syrupum condendum moschi granis quatuor. Alij corticum quantitatem iustā in iulepum probè coctum proiciunt, & fit delectabile. Quod si aqua cui cortices citri sint incocti, fericum cocco baphica tinctum maceraris, præstantior euadet.

Cortices sint
recentes.

Alij libris 2.
sacchari,
alijs 3.

30 Cerebrum, cor stomachum, & reliquum etiam ventriculum, si frigida intemperie laborant, calore aromatico roborat iste syrupus, & cortex conditus, siue humidus, siue siccatus, diligenter mansus, & ore contentus, vel deglutitus. Nobis, ut dixi, citrorum desiderio non paratur, sed eius loco sæpe vtimur eo syrupo, in quo ipsi cortices citrorum conditi seruantur. Quia verò est odore iucundo, tetrum oris halitum tegit, & obtundit, præsertim qui à corruptis in ventriculo humoribus effertur. Nam à partibus alijs ori vicinis odorem fœdum, nec multum, nec diu dissimulat. In idē vitium cortex citri conditus est efficacissimus, siue ore contineatur, siue etiam præmansus deuoretur, præsertim aëre frigido, aut temperato, & in ventriculi intemperie frigida

potius, quam alia quavis: nam manifestè calfacit. Odorem vero huius Syrupi aromaticum moscho addito auget, ut etiam partes principes Valentius roboret. Quamuis autem calidus sit, tamen pestilentibus morbis, & veneno resistit, partes principes roborando. Ne autem accipe pannum sericum tinctum in chermes, rem à nostra natura & cocci alienam, non solum per se, sed ob aluminis & aliorum tincturae panni huius necessariorum mistam malignitatem. Miscetur hic Syrupus saepe alijs compositionibus ad cerebrum, cor, stomachum roborandum. Idem pollet conditura corticum citri liquida. Nam sicca minus est efficax, quae fit corticibus in saccharum propè percoctum iniectis. Fieri similiter potest Syrupus & conditura ex corticibus limonum & aranciorum, sed postremi, quod amariores sunt, aqua macerando sunt antè dulcorandi.

* Syrupus de omphacio ventriculum roborat, etiã prægnantium, ne aliarum partium excrementa faciliè recipiat, ob id cholerae morbo medetur, intemperiem calidam ventriculi febres biliosas, sitim vehementem extinguit, venenis resistit. Fit ut Syrupus ex succo citronum. Nonnulli condiunt caryophyllis. Refrigerat, & potenter adstringit, si ex viuis naturae austeris (quales vulgò nobis dictae Burdegalenses) & immaturis expressum sit omphacium: ob id hic Syrupus ad viciam duas cum vncijs duabus aquae coctae & chalybatæ, ante cibum præsumptus, non modo deiectionem immodicam in cholera sistit, sed etiam omni dysenteria, præsertim biliosa, quae frequentissima est, multum cõfert, purgato prius, si opus fuerit, corpore per rhabarbarum etiam tostum, vel aliud idoneum medicamentum. Si autè paulò post cibum sumatur eadè aut propinqua mensura, vomitum immoderatiorem, & à cholera, & à causa alia cohibet: Quia verò refrigerat, siccat, adstringit ut acetum, tribus his qualitatibus putredini resistit, ut sal duobus postremis, mel & sac-

Syr. de acre-
sta. Cholera
morbus, fel
lon Gallis,
quod fel siue
bilis vomitu
simul &
deiectione
vacuatur.

charum, & coctio à sole vel igne sola siccatione, ob id conditioni pestilenti vsu est frequentissimi. omphacium. Vt aromatico sit odore, miscent nonnulli caryophylla, quibus multo aut paulo minus refrigeret pro caryophyllorum quantitate & viribus. Paulus omphacy sextarios tres cum mellis sextario vno igni lento coquit: vel dies 40. insolat, donec aquosa eius substantia sit consumpta, & ob id *dupaxuēdi* appellat. Actuario ad eadem fit ex omphacy libra vna, sacchari libris duabus, bilis ardorem & febriū magis refrigerando obtundit: nymphæo sacchar eiusdem ex florum nymphææ libris duabus in aqua parum coctis expressum, deinde percoquitur, cum sacchari libris duabus seruatur: & omphacium cum sale & omphacium siccum cuius meminit Galen. lib. 6. com. ph. p. Fit ex omphacy coctione, & residentia purgati lib. septem, & sacchari clarificati libris quinque, additis caryophyllorum drachmis duabus, aut circiter.

Syrupus myrtilorum ventriculorum & viscera alia roborat, ob id fluorem alui antiquatum sistit, & tussim mitigat: fit vt syrupus de omphacio prædictus.

Hæmorrhagiam omnē cohibet, sumptus cum aqua chalybata, vel plantaginis, siue à pulmone est, siue ab utero, siue renibus. Diabetem quoque reprimat, & omnem immodicam vacuationem quia refrigerat. siccatur, adstringit. Eadem opera omphaco sacchar præstat. Viscera ab intemperie calida imbecilla & soluta roborat, tussi à defluxu calido & acri medetur diētis qualitatibus, & suo lentore velut incrustando muniens fauces, ac guttur: fit ex succi myrtilorum, id est, myrti baccarum libris duodecim, coctis ad tertiam partis consumptionem, deinde colatis, & quiescendo purgatis libris septem, quibus affunde sacchari clarificati libras quinque, percoque igni lento in syrupum, vel si aestas

est, in sola vsque ad partis aquosae consumptionem: sic Mes-
sues & Serapio componunt. Parrhisys autem quod myrtos
parum recentes habemus, ex ipsis in aqua temperatis &
coctis paramus, sed imbecilliolem. Hic ventris fluorem
etiam antiquum sistit, & sreatum sanguinis, quae ut pra-
stet efficacius astringentium catalogum, rosas, rhoa, aca-
ciam, hypocistidem, balaustia, oxyacantha, baccam, melli-
la, carnem cydoniorum, succum granatorum, mastichen,
santala, ebur vstum miscent, cum horum vnum aut saltem ¹⁰
pauca sufficiant. Myrteton Pauli libr. 7. huic affine est, ex
succo myrtorum sextarijs tribus coctis, cum melle sextario
vno ad tertiae partis consumptionem semper despumando.

* Syrupus ribes (sic enim vocant Barbari, doctis ignora-
tum fructice) vel Damasceni, vel nostratis calorem, febres
biliosas, sitim extinguit, profluvium biliosum, vomitum,
haemorrhagiam sistit, cardiacis succurrit, appetentiam ex-
citatur, exanthemata seu morbillos & variolas sanat, in pe-
stilentia est efficax, ebrietati resistit, visum acuit: fit ut sy-
rupus ex acida parte citrorum, cui viribus aequale est. Ex ²⁰
baccis item ribes rubentibus racematim coherentibus in
aqua coctis, & expressis cum saccharo percoctis, fit cre-
mor gelatinae vulgari similis, qualis ex cydonijs, cornis,
oxyacantha, vuis, gelatina vulgo dictus, quod gelu concre-
tione refert: sed hic omnium est gratissimus, & potest eade,
quae syrupus, & sapa ribes praedictus. Quam vellem sim-
plices herbarum succos ut fructuum, melle vel saccharo condi-
tos & coctos, vel etiam igni aut sole siccatos seruari, potius
quam sic varie initio misceri, cum posset medicus vtedi te-
pore pro suis indicationibus & scopis miscere. Est multum in ³⁰
vsu, nomine Syrupi de baccis myrti. Est alius Syrupus myr-
torum compositus post scribendus, frigidus est ac siccus ad pri-
mum gradum, mista etiam pauca caliditate aromatica.

Syrupus ex viuis purgatis prodest tussi & thoraci: fit vt sy- **O**
rupus zizyphorum.

Syrupus ex dactylis ventriculum adstringendo roborat, ob **O**
id vomitum, & fluorem alui sistit: fit ex dactylis enuclea-
tis, tritis, coctis ad consumptionem duarum partium, deinde
in syrupum percoctis.

*Succo dactylorum caremus, vuarum abundamus, ta-
men cocto in syrupum non vtimur: potest, qui volet, compo-
nere, & composito ad dictos affectus vti. Quæ ex vino, &
10 aceto, succis fructuum, cum melle, aut saccharo fiunt potiones,
ænomeli, oxymeli, oxysacchar simplicia hæc adscribi pos-
sunt, quia tamen multipliciter componuntur, in compositos
syrupos distuli.*

SYRVI SIMPLICES EX

SUCCIS HERBARVM.

Syrupus ex succo oxalidis febribus biliosis & *****
pestilentibus saluber est, cordis & ventriculi flam-
meum calorem extinguit, ipsaque roborat: fit vt sy-
rupus violarum.

*Syrupus item ex intybi succo ad hepatis intemperie cali-
dam, et obstructionem, accipit succi intybi purgati lib. octo,
& sacch. albi lib. quinque & dimidiam, coque in syrupum. Sic
fiat Syrupus ex succo cichoriorum, lactuce, portulacæ, betæ,
brassicæ, buglossi vtriusque, eupatory, absinthij fuma-
riæ, hyssopi, menthæ, marrubij, arthemisiæ, & similia
herbarum tam frigidarum, quam calidarum, & tempe-
ratarum. Possis etiam sacchari quantitatē succo æqualem in
aqua aquali prunis liquare, et per pannū laneū colare, mox
percoquere, etiam vltra aquæ consumptionem, ad consisten-
tiam scilicet penidiorum, quæ vocat, aut sacchari rosati, mox
30 à prunis deposito saccharo sic percocto, succos huiusmodi resi-
dendo, puros paulatim miscere, parū coquere, & seruare,
Potes etiā succos parū coctos, residendo purgatos colatos simul
cum saccharo vel iam clarificato, vel simul clarificando,*

○ sine aqua coquere in syrupum: sed coctione tam longa vis succorum, praesertim refrigerantium, propè tota corrumpitur: quod priori modo non ita accidit. Quando autem in syrupum succus est coquendus, modo posteriore prius residendo est purgandus: deinde ouorum albuminibus, postea cum melle, aut saccharo coquendus ad mellis crassitiam, aut circiter, ut seruari possit.

HActenus syrupos simplices & iulepos descripsimus, nunc cōpositos aggrediamur, primum refrigerates ferè, postea calfacientes & roborantes.

Syrupos ex succis fructuum medicamentosis, praesertim refrigerando, & adstringendo, & obiter ex succis herbarum etiam calfacientibus, simplices explicuimus: compositi supersunt, inter quos Mesues acetatum, ex aceto, aqua, saccharo recenset, quanuis minimum sit compositus. 10

Frigidi autem hi aduersus biliosos affectus & sanguineos sunt efficaces, ut calidi ad pituitosos & melancholicos, nisi quibus melancholia feruet.

Primum autem compositos ex succis fructuum docebimus, quo ordine simplices prius sunt descripti. 20

○ Syrupus acidus ex prunis potenter refrigerat, ob id magnam sitim sedat, intemperiem calidam partium internarum cum febre, & sine febre extinguit, & ebrietatem, & vertiginem, & vomitum sistit cordis tremorem & syncopen sanat. Fit ex succi seu aquae prunorum acidorum, granatorum acidorum, & tamar Indorum ana lib. vna, succi acidi citrorum lib. dimidia, cum sacchari lib. vna, igni lento coctis. Datur cum aqua frigida, vel aqua niuis. Si ablutur saccharo coquitur ad crassitiam, sapa quaedam fiet.

Aqua hic vel succus est, vel prunorum, & tamar Indorum decoctum, minus quam succus efficax. 30

○ Syrupus acidus de pomis, cor, & ventriculum roborat, sitim sedat: fit ut syrupus acidus de cydoniis.

○ Syrupus alter acidus de pomis, ad tertianas exquisitas & arduas aëstiuas, sitim ventriculi & hepatis intemperie calidam, recipit succi malorum acidorum, granatorum acidorum, vuarum agrestium

rium, ana lib. vnam, aquæ rosarum, aquæ cui infusi sunt tamar indi, & pruna, ana lib. vnam & dimidiam, succi intybi cocti & despumati, & aceri ana lib. duas, sacchari lib. o. 20. Conditur à quibusdam caphura. Datur cum aqua frigida, vel melonum hyemalium.

Delicatus est ac utilis, ablata tamen caphura. Hi melones sunt citri forma & colore, in hyemem seruari soliti.

Syrupus alius acidus de pomis eadē promittēs, recipit succi pomorū acidorū lib. vnā, succi acidi citri lib. dimidiā, iulepi boni lib. duas. Datur cū aqua niuis. Si maceraueris fericū cocco baphica tinctum, succis prædictis valentiū corroborabit.

Sericum quidam malunt auferre, & morbis biliosis æstate feliciter vsurpant.

Syrupus Saporis de pomis ad melancholiam, & maniam, cor etiam exhilarat, accipit succi pomorum redolentium lib. tres, succi buglosi domestici & syluestris ana lib. duas, folliculorum sennæ vnc. quatuor, croci drach. duas, sacchari albi lib. tres. Fit autē sic: senna contrita, horis 24. succis maceretur: semel deinde feruefiat, aut bis coletur, expressum post cum saccharo percoquatur in syrumpum. Crocus autem pannolino ligatus inter coquendum infricetur.

Hic apud Mesuēn est in praxi, capite de mania et melancholia sanguinea. Sapor vero hic rex fuit Persarū, cuius meminit Crinitus lib. 13. cap. 4. à quo, vel in cuius gratiā hic Syrupus est cōpositus. Alius est apud Mesuēn in cephalalgia melancholica valentior. etiā ad quartanas, & lienē obstruētum efficax, ex adianti albi, radicū & florum buglosi domestici & syluestris, polypodij, epithymi ana vnc. vna, folliculorum sennæ, fumariæ, chamemeli, stachados ana drach. septem, chamædryos, schænantij, ellebori nigri, ana drach. tribus, eupatorij drach. quatuor, succi pomorum dulcium vnc. octo, coctis simul præter epithimum, & succum in aqua libris tribus ad libræ vnius consumptionem, tunc adde epithimum, & parum coque, & cola: deinde succum, & lib. duas sacchari, & percoque.

Syrupus acidus ex cydoniis, stomachum roborat, & naturā calore dissolutam: ob id vomitum cohibet, sitim tollit, fit ex succi clari cydoniorum acidorum partibus decem, aceti parte vna & dimidia, sacch. partibus duabus.

Rasis lib. 9. ad Almanforem huic similem habet syrupum ex cydonijs. Obserua hic pro succi quantitate immodica saccharum parcius.

○ **S**yrupus acidus de succis fructuum, refrigerat: ob id sitim sedat, ardorem bilis, & febrium, & phlegmones, aut intemperaturæ calidæ, cordis, ventriculi, hepatis, extinguit: recipit succi granatorum acidodulcium & acidorum ana partes tres, coque igni lento ad tertiæ partis consumptionem, biduo clarescere permittit, eius partes duas cum iulepi partibus tribus, vel pluribus, vel paucioribus percoque.

○ **S**yrupus acidus de succis & aquis fructuum ventriculum præsertim calidum roborat, ob id vomitum etiam prægnantium, & fluorem albi biliosum sistit, recipit succi granatorum acidodulcium, cydoniorum, pomorum, pyrorum, mespilorum tricoccorum, singulorum parem portionem aquæ, cui rhus & vua oxyacantha incoctæ sint, partem vnā & dimidiam, sacchari partes tres, coque in syrupum.

Fuerint hi syrapi etiam ad condimenta aptissimi, quæ appetentiam excitent.

○ **S**yrupus acidus ex manna febris æstuanti & cum syncope confert, ac siti inexpletæ, tussi siccæ, ventriculi & hepatis inflammationem sedat, accipit mannæ vncias tres in succi intybi cocti & purgati lib. vna, macerandas in vase lapideo. Deinde simul feruescant, manibus fricentur, colentur, post cum aquæ rosarum, succi granatorum acidodulcium ana lib. vna, succi vuarum agrestium, succi citrorum ana lib. dimidia, sacchari lib. tribus percoquitur.

* **S**yrupus portulacæ valentes refrigerat, ob id sitim, febrium ardorem, vetriculi & hepatis intemperiem calidā corrigit, accipit seminum portulacæ tritorum lib. vnā, horis 24. macerandam in succi intybi cocti & purgati lib. quatuor, postea igni lento coque ad dimidias, & tunc cum sacchari lib. duabus percoque in syrupum: additur interdum aceti lib. vna, vel succi granatorum acidorum lib. vna & dimidia.

† Alij sex,
vel etiam
octo.

Potest succus intybi cum succis alijs refrigerantibus co-
qui ad vsus eosdem. Syrupus quoq; intybi à Gentile scriptus
refrigerat, humectat, obstructions aperit, intemperie cali
dam hepatis, renū, emendat, bilis acrimoniā frangit, reci-
pit succi intybi & lichenis herbæ ana lib. tres, rosarum, vio-
larū, lentis palustris, polytrichi ana vnc. dimidiā, adiantis
albi, hordei mundati, seminum cōmuniū frigidorū ana vnc.
Vnā cum saccharo quantū sufficit: fac Syrupum, aromati-
santalis albis & rubris, & vna oxiacanthes: cui si cinna-
momum, lignum aloës, corticem citri aromatis gratia im-
mittas, cor magis roborat, sed minus refrigerat. Est etiam
in vsu Syrupus cichorij compositus à Nicolao Florentino vre-
tuo seridis
Diosc. Nam
quod Nico-
lao huic est
iaraxacom
Serapioni
est cichoriū,
seu seris syl-
uestris Diosc.
ticus, splenicus, melancholiam vacuans, hepatis obstru-
ctionem liberans: recipit autem intybi hortensis & sylue-
stris, cichorij hortensis et syluestris ana manipulos duos, fu-
maria, cucurbita, lichenis herbæ, lupi salictarij ana mani-
pul. vñū, hordei mundati, fructuum halicacabi. ana vnc.
quatuor, glycyrrhizæ, trium adiantorum, asplenij cassuthi
ana drach. sex, radicis fœniculi, asparagi, apij ana vnc. du-
as, coque in aqua, cola, percoque: addunt nonnulli lib. singulis
rhabarbari panno raro ligati vnciā dimidiā, sape inter co-
quendum exprimendā: aliū compositiorē habet Gulielmus
Placentinus: simplex verò, aut simplici proximus, & mi-
nimum cōpositus ratione bona efficax probatur: malle m̄
rhabarbari aut substantiā, aut expressiōē Syrupo simplicem
miscere vtendi tepore, quā paradi, quod minus pretiosam,
& efficacem magis portionē reddat. Quod si per hūc Syru-
pum vis lienem aut hepar, aut renes purgare, præstabis
multo Syrupum simplicem miscere decocto simplicium spleni-
corum, vel hepaticorum, ve nephriticorum. Ex succo lactu-
cæ, oxalidis, portulacæ, & aliarum similiter refrigerantium
atq; buglossi vtriusq; & reliquarum quoque herbarū viri

bus saltem insignibus praedictarum, possunt parari multo meliores, quam qui vulgo sunt in usu.

○ Syrupus de cannis ad tussim, pleuritidem, sitim, utilis, recipit succi granatorum dulcium libras duas, aquae malorum dulcium, & aquae cannarum, sacchari, aut penidiorum ana lib. vnam & dimidiam.

Per aquas succos intellige. Mala vero dulcia nostratia substituiimus pro malis Mesuae de Senitarum regione: alij mora, quibus fit diamoron, intelligunt.

* Syrupus violatus pleuritidi & tussi a causa calida prodest, fit ex violarum vnc. duabus, seminum cydonij, & maluae ana vnc. vna, zizypha, myxa ana viginti, cum aquae cucurbitae lib. sex, coque ad tertiam partem, & cum sacch. lib. vna & dimidia fiat syrup. 10

† alij trigin-
ta.
† alij septē.
† alij lib.
duab.

Ad pleuritidem & alios affectus biliosos efficax initio, & augmento: refrigerat enim & humectat primo gradu, ob id tussim siccam inuat, sitim sedat cum aquae frigidae quadrupla, somnum conciliat vesperè sumptus vnc. duabus cum equali aqua portione, vel solus. Syrupus autem violatus absolutè est, qui ex violarum infusione praedictus est, hic vero dicitur syrup. violatus compositus. 20

* Syrupus adiantinus ad thoracis affectus calidos, & viscerum obstructions, recipit glycyrrhizae vnc. duas, adianti albi vnc. quinque, tempera aquae fontis lib. quatuor, horis vigintiquatuor, coque ad dimidias, expressum percoque cum sacch. clarificati aquae adianti albi ana vnc. octo.

Syr. capi-
li vene r.

† alij cētum.
† alij drac.
5.
† alij sex.

Syrupus zizyphorum raucitati, tussi, pleuritidi confert: sic sex zizyphis sexaginta, violarum, seminis maluae ana vnc. quinque, adianti albi, glycyrrhizae hordei mundati ana vncia vna, sem. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucae, tragacanthi, ana drachmis tribus: coque cum aquae fontanae lib. quatuor, & sacchari lib. duabus. 30

Alij coquunt ad dimidias, colatum percoquunt in syrupo cum sacch. libra vna potius, quam libris duabus. Tussi siccae & asperitati arteriae, omnibusq; thoracis affectibus et fluxionibus calidis confert. Viribus affinis est violato, sed eo

minus refrigerat: Ulceribus Vesica etiam utilis est: minus in usu est hic compositus, quam simplex prius scriptus. Male hic legebatur $\zeta\zeta$ yphorum lib. x. quod libras decem interpretati sunt, pro lx. hoc est, sexaginta. Nam libris $\zeta\zeta$ yphorum decem, & c. capiendis, aqua librae quatuor non suffecerint. Id addo, ut intelligas vitia contingere plurima ex notis ponderum, & numerorum, quae nos ob id integra, aut propè dimidia scribimus.

10 **S**yrupus contra catarrhum calidum, coryzam, pleuritem, tussim, recipit zizypha, & myxa ana centum, violarum, mannae ana vnciam vnam, glycyrrhizae, florum buglosi ana vnciam & dimidiam, sem. maluae, cydoniorum, ana drach. sex, sacchari libras duas, succi mali granati dulcis libram vnam: fiat syrupus.

Coqui omnia debent in aqua, nodulo ex seminibus imposito.

20 **S**yrupus papaveris ad catharrum & tussim causam insomniarum: fit praesertim ex capitibus papaveris albi & nigri, ana drachmis sexaginta costis in libris quatuor aquae pluvialis, ad consumptionem librarum duarum & dimidiae: tunc percoquantur cum sacchari albi, & penidiorum ana vnciis quatuor.

30 *Galenus in diacodio hunc terminum decoctionis non vult tam longum in recentibus praesertim capitibus, quia vim perdit: sed donec ipsa capita coquendo tabescant. Potest fieri ex solo semine, sed praestat ex capitibus cum semine decoctis ipsum componere, quia in capitibus vis refrigeratoria sit insignior, ut indicat opium ex his praesertim nigris incisis, emanans liquor maxime omnium narcoticus. Hic syr. simplex usu frequentior, quam sequens, catharrum calidum, tenuem, & acre, in asperam arteriam sistit, quia frigiditate sua cogit, & crassum efficit humorem, ob id ad fluendum ineptiore. In quem usum diacodium adhibet Gal. Caloris quoque incendium extinguit, somnum conciliat, sitim sedat, guttur lenit.*

Tussim quoque ab eodem catarrho siccam finit, aut saltē mitigat, sicca autē est, quod nihil materia tenuioris, & efflationem tussis materiam eludentis expectoratur, & lentore suo gutturis asperitatem lenit. Pro pluuiiali aqua quidā malum fontanam, & coquunt ad cōsumptionem tantum libræ vnius, vel vnius & dimidiæ in formā iulepi. Capita autē papaueris sint recentiora, quia frigidiora sunt, & diu minus coqui desiderant, quam sicca: somnum quoque conciliat, tum per se refrigerando & humectando sumptus vncijs duabus hora somni, tum per accidens mitigata tussi vigiliis excitante. Eadem vi sitim extinguit, a calido & sicco nasci solitam. Papaueris non nigri sed rubri legunt nonnulli, quod papauer rhœas est Dioscoridi refrigerans, & omnibus suis partibus somnum concilians, ne putes cū quibusdam ipsum anemonem esse calidam herbam.

○ Syrupus papaueris ad tussim siccam, pthifim, catarrhū in somniæ causam, recipit papaueris albi & rubri ana drach. quinquaginta, adianti albi drach. quindecim, glycyrrhizæ, drach. quinq; zizypha triginta, feminis lactucæ drach. quadraginta, feminis maluæ & cydoniorum ana drach. sex: coque in 20 libris quatuor, aquæ ad dimidij consumptionē, colatum cum sacchari & penidiorum ana vnc. octo in syrupum percoque.

† Alij triginta: & in priore legūt: vide diacodum in ecle gmatibus.

Alij papaueris nigri legunt, de quo nuper. Catarrhum calidum, acrem, tenuem, in pulmones ruentem prohibet, in crassando, lenit asperam arteriam, somnū conciliat. Datur ad thoracis partium affectus cum aqua adiutorum, vel bechij. Semina muccaginosa panno lineo ligata, facultatē syrupo tradūt: muccaginem in linteo retinet, quæ syrupos minimum glutinosos redderet. Rarus vsu est, frequentior simplex nuper dictus. Competūt etiā hi syrapi papaueris fluo- 30 ri alui & dysenteriae post totius purgationē, aut quia somnum conciliant, qui fluxiones sistit, & coquit: aut quod intemperiem calidam siccā intestinorum a materia ferè bilio

liosa, aut melancholica affluxu emendat. Diacodiū & eclegma papauerinum in eclegmatibus dicenda, idē propē possunt. Huc adscripturus eram Syrupos alios thoracicos, sed calidos, nisi ante compositos frigidos absoluisse pręstitisset. De his igitur in sine Syruporum agam, quibus continenter succedent eclegmata remedia, maximē thoracica & pulmonica.

10 **S**yrupus acetatus simplex materias calidas frigiditate, tenuitate verō crassas & glutinosas ad expulsionem apparat Galeno, etiam in partibus remotis, ad quas essentia suā tenuitate alia quoq; medicamenta affectus in his contumaces victura conuehit: humorem tamen melancholico sibi temperamento affinem iuuare non videtur: recipit aquę fontis libras quatuor, cum sacchari libris quinque, coquantur in vase lapideo, ad dimidias semper despumādo, carbonibus accensis, aut flamma exigua, & sine fumo, tunc adde aceti albi, clari libras duas. Si autem valentissimum vis, libras quatuor: si viribus mediocre, lib. tres: & percoque in syrupum: datur ab vnc, vna ad vnc. tres cum frigida.

20 *Affectibus biliosis saluber, quia bilem tenuitate & caliditate furiosam frangit: crassat, extinguit: humores autē crassos tenuat, incidit, obstructiones aperit, vrinas mouet ac sudores. Quę contraria potest, nimirum contrarijs constans substantijs etiam aceti ratione. Cum autem acetū sit frigidum siccū, viribus maximē, & humor melancholicus frigidus siccus, & melancholia extincto iam calore frigida sicca Galeno dicatur, ob id humores & affectus melancholicos augere videtur acetum, pręsertim in mulieribus, quia vterum lædit Hippocra, lib. 3. rat. vic. acu. & eius ratione*

30 *Syrupus acetatus tamen, quia hos humores & similiter crassos, lentos expulsionem apparat tenuando, incidendo, meatus aperiendo: saluber etiam est affectibus melancholicis, vt quartana libro primo ad Glauconem, & splenicis remedijs sumendis, & admouendis miscetur in methodo medendi, & lib.*

Et lib. 9. c. ph. p. putredini etiam resistit, ut acetum, ob id pestilentibus febribus est saluberrimum cum aqua buglossi. melissophylli, et alijs, partes principes roborantibus. Non abs re autem in vase lapideo, aut siliceo, aut terreo vitrato coquit. Nam acetum a vase aereo, et ruginosum aliquid contrahit, et corrodens. Quod autem Galeno autore hanc ei syrupo vim tribuit, rerum affinitate fecit. Id enim Galenus oxymeliti tribuit, a quo hic syrupus nullo differt, nisi quod mellis loco, saccharum mellis speciem accipit, et quod crassius coquendo efficitur, quam Galeni oxymeli, ad diuturnam 10 custodiam. Potest tamen hic syrupus ut Galeni oxymeli parum coqui, et state praesertim, et fiet liquidissimus, clarissimus, iucundissimus in hos omnes affectus, ut quotidie experimur, potius, quam tantam crassitiam ex multatione natam aqua vel dulci, vel destillata dissolventes, praesertim quibus affectibus mel timetur. Acetum autem album tenuius et potentius alio est.

* Syrupus acetatus cum radicibus bilem crassam & auulsum difficilem, ac pituitam incidit, terget, obstructa hepatis, lienis, renum, aperit: recipit radicem apij, fœniculi, intybi ana 20 vnc. tres, seminum apij, fœniculi, anisi, ana vnc. vnam, seminis intybi vnc. dimidiam: hæc omnia igne lento coquantur ad dimidias in aquæ fontanæ libris decem; tunc additis sacchari lib. tribus clarificetur, deinde acetum additur, quantumlibet pro scopis, ut dixi nuper, variis.

Syrupus acetatus compositus.
Radicem intybi omittunt quidam.
† Expressum ubi est.

Nam si imbecillum vis, aceti libras quinq; addis: si valentissimum, decem: si medium, libras septem, et dimidiam. Sed hic aceti modus atque adeo primus, in hoc syrupo, et in precedente nobis est molestus, praesertim quibus frigidus est ventriculus, quem ut ceteras partes nervosas acetum la- 30 dit. Ob id etiam Galenus mel duplum acetum miscet, et melli duplam aquam, Mesues quoque aquam propè duplam saccharo ubique miscet. Quinetiam saepe sine aceto hic syrupus

rupus fit, & tunc de duabus radicibus sine aceto dicitur, quia ex radicibus quinque vreticis, apij, fœniculi, petroselinii, rusci, asparagi, duas tantum recipit. Febris pituitosis quàm biliosis aptior est, quia modicè calet, & ijs incipientibus ut Bizantinus paulo valentior procedentibus.

Syrupus Bizantinus ad icterum, & febres putridas, biliosas, & phlegmaticas solutu contumaces, recipit succi intybi & apij ana lib. duas, succi lupuli & buglosi hortensis vel syluestris ana libram vnam, feruefiant semel, & purgentur eius succi clarificati lib. quatuor, igni lento coque in syrupum, cū sacchari lib. duabus & dimidia. Interdū acerum mensura succorum purorum dimidia incoquitur, interdum rosarum vnciaz duar, glycyrrhizæ vnc. dimidia, spicæ nardi drach. duar, semi. anisi, fœniculi, apij, ana drach. tres succis incoquantur, & vi mirus euadit.

Coquendo desumentur & clarificentur, & colentur succi. si hunc vis obstructa potentius aperire, adde acetum album, apium, petroselinum, fœniculum, & alia vel splenica, vel hepatica, vel nephritica, aut ei iunge, utendi tempore syrupum de radicibus vel duabus, vel quinque.

Syrupus de quinque radicibus ad eadem efficacior, proximus viribus syrupo Bizantino, incerti est auctoris, accipit radicem apij, fœniculi, petroselinii, asparagi, rusci ana vnciaz duas, coque in lib. sex aquæ fontis ad tertiæ partis consumptionem, expressum percoquitur cum sacchari lib. tribus, addendo ad finem aceti vnc. octo. Alij addunt decocto seminis apij, fœniculi, petroselinii, ana vnc. vnam, & in libras decem aquæ coquunt ad dimidias. Expressum percoquunt cum mellis potius quàm sacchari libris quatuor.

Syrupus acetatus de succis herbarum, recipit succorum syrubi Bizantini partes tres, sacchari partes duas, aceti partem vnam.

Syrupus acetatus diarrhodon ad febres complexas, & eas, quæ formam corporis corrumpunt, obstructions hepatis

patris & lienis idem aperit, recipit succi intybi, apij, ana libras duas & dimidiam, radicum apij, foeniculi, intybi ana vnc. duas, rosarum vnc. vnam, glycyrrhizæ vnc. dimidiam, spicæ nardi drach. duas & semis, sem. apij, foeniculi, anisi, ana drach. septē, cum aquæ lib. sex coque ad duarum partium consumptionē, deinde cum lib. duabus aceti, & lib. tribus saccha. fiat syrupus. Datur ab vnc. vna ad vnc. tres.

Affinis est Byzantino viribus, nisi quod paulo est eo calidior, qui sequitur autem, multo efficacior & calidior.

○ **S**yrupus acetatus de succis herbarum cum aromatibus, ¹⁰ obstructions aperit, ob id febres putridas, & implexas, & morbos alios obstructioni succedentes curat: recipit succorum apij, foeniculi, intybi, lupuli, coctorum & purgatorum ana lib. duas, succi buglosi, lib. duas & dimidiam, rosarum vnc. vnam, spicæ nardi drachmas tres, glycyrrhizæ vnc. vnam, feminum apij, foeniculi, anisi, rhabarbari, eupatorij, absinthij, cassuthæ, ana drach. quinque, sacchari lib. duas & dimidiam, aceti libras duas: condiatur galliæ aromaticæ drach. duabus.

○ **S**yrupus acetatus, cholagogus, & refrigeratorius, recipit ²⁰ pruna passa, myxa, ana centum, tamar Indorū librā dimidiam, myrobalanarum citrearum vnc. quatuor, succi rosarum recentium vnc. tres, mannæ, calsiæ, ana vnc. tres & semissem, sacchari libras quatuor. Fac syrupum, post adde aceti libras duas, succi granatorum acidorum libram vnam & dimidiam, percoque igni lento cum scammonij drachmis sex, panno tenui illigatis, & sæpe confricatis.

*Huius imitatione syrupus vnius humoris vel plurium, vel omnium purgatorios ad præcautionem, vel curationem morborum, præsertim longorum, describunt medici, potiones multo iucundiores aegris, quam ipsa purgantia medica- ³⁰ menta, vel saccharata, vel liquore aliquo soluta: ut ad pituitam purgandam, ex radicibus foeniculi, apij, petroselini, polypod. semi, anisi, anethi, foenic. ameos, cnici, hyssopo, calaminthe, pulegio, & similibus, cū agarico, turbith, & similibus: ad melancholiam, ex radicibus capparidis, tamaricis, polypodij, lapathi, affleno, phillitide, adiantis, buglossis, lup-
po, fu*

po, fumaria floribus cordialibus, epithymo, senna folliculis,
& sero lactis, praesertim caprini.

HActenus syrupos compositos refrigerantes docuimus, nunc ad calfacientes morbis frigidis salubres transeamus: oxymelitis genera primum dicturi, si prius de aqua mulsa, & vino mulso egerimus.

Morbi frigidi sunt pituitosi & melancholici, praesertim a pituita insipida, vitrea acida, & humore melancholico. Nam pituita salsa ex putredine aut bile mixta iam calida
20 est: ut melancholia ex putrefactione, vel distillatione sanguinis, vel humoris melancholici, vel bilis flavae genita, quamvis actu frigida videtur ut calx, fax vini, vltima tamen potestate calida est: ac ubi actu per nouam putredinem, vel causam aliam calida euasit, est ardentissima, & calcis, ac facis vltima in morem vrit, & cancrum facit saepe ulceratum.

Aqua mulsa magnarum est virium ex maiorum nostrorum sententia, siquidem sitim sedat, affectus frigidus, praesertim cerebri & neruorum, & iuncturarum, iuuat: loco vini potum tussim humidam, puris & pituitae crassae & lentae expectorationem promouet, lauat, terget, purgat intestina, viscera, meatus urinarios: ob id colicis prodest, & aluum subducit, calculum in viis urinae gigni prohibet. Fit ex mellis boni (quod
30 colore sit pallido, odore iucundo, sapore modice acri, & dulci
consistitia crassi & tenuis, media, non vetus) libra vna aquae
fontanae dulcis & clarae lib. octo in vase lapideo, vel vitrato
igni lento coctis, & continenter despumatis: deinde panno de-
lo colatis. Quod si mox per se bibendum est, aquosius fiat: lar-
ga enim coctione crassatum, ut iulepus diu quidem seruatur, Aqua Pau-
lo etiam occlu-
pla. Dios. &
Auic. atum
dupla.
sed in partes remotas aegre penetrat, in bilemque ob multam dul-
te aut gum-
30 cedine facile vertitur, & ob id sitim auget, nisi largiore aqua
mixta dissoluatur, ut insipidum, aquae modo, videatur. Alias
quoque facultates coctio varia ei acquirit, quia parum coctum
inflat, magis aluum subducit, minus nutrit: largius vero co-
ctum, inflationem dissipat, magis nutrit, minus deicit. Addunt
nonnulli aromata, zingiber, crocum, cinnamomum, macis, &
similia: alij galliam moschatam, lignum aloes, & similia. Fit etiam
ex mellis parte vna, aquae fontanae partibus octo, fermenti in
tionem.

his dissoluti vnciis tribus, in singulas libras aquæ mellitæ, quæ vasi ligneo trade, relicto trium digitorū spatio vacuo, in quod dum muſti modo feruebit, recipiatur: vbi feruere deſicrit, obturato vafe modo vini doliorum, tertio poſt menſe fit potabile. Immitti poſſunt aromata panno lineo ligata.

Μελιχροῖον recens ὕδρομέλι ſepoſitum, vt ſeruetur, Dioſcoridi dicitur: alijs cōfunditur pro aqua mulſa, ſeu mellita.

Melicratum malè pro δινομέλι Meſuæ interpreti dicebatur. Has vires hydromelitis ex Hippocratis & Galeni libris probare, quia eſt cuius procline, ſi vel lib. præcipuè tertium rationis victus acutorum, aph. 41. lib. 5. li. ſan. tuend. & methodi medendi legerit, ob id ſciens omitto. Addam tantum, inflationes, & tormina maximè excitare, quando in aqua tātum calfacta mel diſſolutum eſt: qualem mulſam crudam ſerapio vult dari dormituræ mulieri, quam concepiſſe ſuſpicamur, niſi eius potui ſit aſſueta. In arthritide calida, pro mulſa, aqua ſaccharata eſt præſtātior. Quòd ſi vel à mulſa, vel ſaccharata aqua poſt vſum ſeptem dierum aut vires nimis collabantur, aut ventriculus malè coquat, ad vinum eſt redeundum, vel potiùs vinum mellis tranſeundum. Secundum hydromelitis genus eſt infinitis partibus valētius & generoſius, & item quòd vinum mellis vocat
 Aphor. 41.
 lib. 5. 10
 23
 Li. 14. c. 17. Plinius. Vtrunque enim colore, & calore, & ſaporis gratia vinum exoticum, quòd Baſtardum vocant: mentitur: eſtq; efficaciffimum in affectibus cerebri, & partium neruoſarū frigidis, paralyſi, apoplexia, epilepſia, lethargo, colicis item, & nephriticis, & ventris inferioris intemperie frigida: ſeruaturq; vtrunque, & valētius euadit tempore & loco calido. Vires eius miraberis ſi parū antè coxeris, & deſpumaueris: deinde dies quadraginta, aut circiter, extra pluuiā ſoli verno expoſueris. Expoſui etiā æſtuo, & autūnali, nec infeliciter, niſi quòd ſemel in acetum longè omniū acerrimum abiit, quòd ſolem nō habuerat liberū, nec poſt feruefactio

facilionem & insolationē fuerat operculatū. Fermentum nō misceo, vt nec Plinius: id tamen accelerare feruorē, & augere acrimoniam certum est: quanta verò mensura sit miscendū, ex Mesua corruptis codicibus difficile est coniectare: hi enim vnc. tres in libras centum aqua, & mellis expectunt: alij in singulas libras aqua, & mellis simul mistorū vncias tres fermenti miscent: alij ad mellis lib. vnam, aqua lib. octo, fermenti vnc. vnam Melicratū Hippocrati est noxiū biliosis, & quibus magna sunt viscera, Gale. etiam febribus colliquantibus: aquosius vrinas & sputa magis promouet, minus aquosum aluum magis subducit.

Oinomeli vinum mulsum, intemperiem frigidam ventriculi, hepatis sanat: flatus in eis & hypochondriis dissipat: oris odorem, cutis colorem commendat: fit ex vini antiqui boni lib. decem, mellis boni & despumati libr. duabus, addendo cinnamomi tenuis drach. quinque, spicæ nardi drac. vnam, caryophyll. zingiberis, ligni aloës, macis, ana semunciam, cardamomi † drachm. duas, croci drach. vnam, & semiff. tere negliger, cola panno raro, aromatiza moschi drach. tribus.

† Alij drac. tres.

Oenomeli Gal. podagricis, arthriticis, nephriticis, & senibus, ex melle, & vino sabino, aut simili, & petroselino componit, adiecla bethonica, & saxiphago in nephriticis.

Lib. 5. factu. Oenomeli simplex.

Qui verò curiosius componunt, etiam spica nardi aliquid injciunt: hodie verò eidem magnam aromatum miscellam immittunt. Olim fuit vsu celebre ad cerebri, neruorum, & aliarum partium affectus frigidos, sed id medicamentosus, quale hic scribitur: nunc magno harum frigidarum regionem incommodo in vsu esse desijt, præterquam quòd circa natalem Christianum in Bacchanalibus vulgi regalibus, plebecula ad palati gratiam, non ad intemperaturæ frigida propulsionem, etiam largius bibit, & claretum vocat: magnates verò pretiosius, διώξας, parciores tamen mensura, quod ferè ex sacch. vnc. quatuor, & cinnamomi vnc.

dimid. in lib. vini singulas conficitur, & Hippocraticū vinum appellant, tanquam Hippocrate inuentore dignum, ob virium & saporis excellentiam, cui etiam mellis parū addunt quidam, praesertim si vinū austerius, ad saporis gratiā, & coloris: clarius enim euadit colatū. Vinum mulsum Diosc. fit ex vini veteris austeri q̄ metretis duabus, & mellis boni metreta vna, alijs q̄ duobus modis parat, semper tamen sine aromatibus. Vinum verò melitites, ex musti austeri congys quinq̄, mellis cōgio vno, salis cyatho vno: vinū autē aromatites Diosc. longē diuersum est ab hoc Mesua mulso aromatite, praesertim primū: nā secundū quadatenus conuenit. Aliæ sunt eidē, & Actuar. varia vinorū conditura, vt absinthites, saluiatū, pycatū &c. Ex quibus vinū absinthites ad atrophiam ex ventriculi imbecillitate efficacissimū etiam Imperatorū experientia docet Gal. lib. de Theriace ad Pisonem.

Oxymeli simplex Ga **O**xymeli fit ex aqua, aceto melle: aqua verò miscetur, vt longa cōctione causa inflationis in oxymelite resolua-
leni seu acetū mulsum. tur, vt etiam proptius despumetur, vt deniq; medicamēti huius facultas ob aquosam substantiam in corpus distribuatur: mel verò additur ad oppugnamdam pituitā. Ex melle autē & aceto mistis facultas quaedā tertia horū neutri tāta confurgit, certissima, & efficacissima ad tenuādū, incidendū, resoluendū
Lib. 8. meth. humorē crassum, lentū, vētriculi, hepatis: praesertim verò iuncturarū, & in febribus diuturnis, quarū materiam incidit, & coquit, fit ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aque partibus quatuor. Necessē tamen est, interdum augere acetū, vt in syrupo acetoso diximus. Primū autē mel & aqua simul coquūtur, vbi despumata probē sunt, addito aceto percoquūtur, semper quoq; despumādo. Datur ab vncia vna ad vnc. tres. 30

Oxymeli simplex Ga **I**am quæ ex aceto (in quod vinum corruptione degenerat) sūt cōpositiones, dicamus. Oxymeli Græcis, nobis acetū
leni. mulsum, crassa in ventriculo & Venis tenuat, lenta incidit, ac strenuē terget, obstructa liberat, sine manifesto calore: ob id nec febres accendit: sputū euocat, sitim sedat, alia q̄
 pen

per multa efficit Hippoc. lib. 3. rat. vict. acut. morb. Si tamen immodicè utare, intestina rodit, nervosa ledit, tuſſim excitat, etiam in synochis tuto datur lib. 11. meth. Sic Galeno componitur lib. 4. san. tuen. Aceti albi acerrimi libr. vna, mellis optimi lib. dua, aqua fontis lib. quatuor, coquuntur simul ad tertiam, vel etiam ad quartam, spuma interim detracta, quam si multam mel egerat, malū est, & ob id diutius coquendum. Optimum verò vel minimum spuma euomit, & breuissimo tempore coquitur, & plurimum quartam partem eius, quod fuerat initio, amittit. Si vis oxymeli valentius, miscetantum aceti, quantum mellis, aqua duplo, quale est oxymeli Pauli lib. 7. Idem Mesues imitatus est in syrupo acetoso simplici, quem facit mitiorē aceti partibus tantum duabus mistis: valentē verò mistis quatuor: mediocrem deniq; tribus. Sed cum vna omnibus mensura non placeat, quia hi acetosius, illi mellitius magis ament, pro cuiusq; palato misceatur. Aut si vnicum vis, para imbecillius: cui medicus acetum addere vtēdi tempore, si opus erit, poterit. Si diutius vis seruare, coq; perfectius, donec aceti & mellis qualitates planè fuerint vnita, nec acetū adhuc crudum gustanti appareat. In syrups consistentiam cū Mesue coquunt ea ratione nostri pharmacopola, cum liquore aliquo dissoluendum, vt potabile fiat. Quod autem cum Galeno quadrifariā coquitur ad tertiam, vel etiam quartam partem, parum diu, vt dies octo, vel circiter, aestate praesertim, etiam si loco frigido condatur, seruatur integrum. Nam corruptione abit in acetum acerrimum, quod hydromeliti quoque calido aëre accidit, tamen longè est omnibus medicis potionibus idem incundius, vt id etiam vino agri plerique praesferant, praesertim si paulo est aquosius, quale aestate & in febribus coquere soleo, aut aqua cocto mista parare. Ferè autem aqua pintis sex mel-

lis libras duas igni lento despumo, ut sit clarius, post acceti quartaria tria incoquo, cetera, ut mox audies, persequor. Quia autem mel nostrum improbius est cinnamomo vulgari, pauco odoris, & saporis gratiam augemus immiscendo, dum colatur, in lib. singulas ad drach. duas, & albu minibus ouorum sordem eius omnem cogimus, quam pannolanco, dum parumper refrigit, colantes secernimus, ut iam sit quam purissimum, & vino albo simillimum, ubi mel album, & acetum album accepit: aut flauo, si mel flauum, & acetum vulgare recipit. Oxymeli aliter coquit 10

Gal. apther. Dioscor. & post eum Plinius. Oxymeliti ut hydromeliti 24. lib. 1. & incoquere potes quæ eius actionem intendunt, tenuantia, in lib. 13. meth. cidentia, tergentia, ut hyssopum, thymum, satureiam, origanum, pulegium, calaminthem, & quæ ipsius vim ad id unum sit ty ganum, pulegium, calaminthem, & quæ ipsius vim ad pus quidam partem affectam deducunt, ut asplenium, tamaricem, in Syruporum. obstructione lienis, eupatorium, cichorium, obstructo hepate. Unde Paulo est oxymeli splenicum, & oxymeli calculosis efficax. Quinetiam purgantia eidem incocta clementius et efficacius vacuant, ut cnicus, agaricus, pituitam, epithymus, polypodium, chamædrys, chamæpytis, elleborus niger: 20 melancholiam, rhabarbarum, scammonium, bilem flauam cortex rad. sambuci, colocinthis, aquas. ut id unum pro omnibus prope tum iulepis, tum syrupis esse possit, si quis cognouerit uti. Unde & Mesuæ est oxymeli cholagogum, phlegmagogum duplex & melancholiam vacuas. Id oxymeli qua ratione sit coquendum, libro 4. san. tuend. ut dixi, docetur, quas vires habeat, ibidem & locis alijs permultis præsertim libro 3. rat. vict. acut. Et verò mulsæ multum cocta est calidior, magis incidens, tenuans, tergens, quia mel retinet largius, aqua in vaporem magna parte soluta: sic oxymeli, quod phar- 30 macopola ad consistentiam syruporum coquunt, ut seruari possit, est potentius quam aquosius, & minus coctum: sed hoc

hoc est gratius, & citius ob fluxilem consistentiam penetrat, quam vim aceti tenuitas non minus, quam aqua fluxilis substantia iuuat, ut libro 1. simpl. Aquam vero, ut cetera humida iuuare distributionem docet Hipp. aph. 11. lib. 2. & Gal. initio libro 4. vsus part. Illud autem vix potabile, nisi aqua vel cruda, vel alia diluatur.

Oxymeli de radicibus, incidit, tenuat, terget, ob id obstructiones ventriculi, hepatis, lienis aperit febres diuturnas à bile crassa aut pituita iuuat, urinam mouet: fit ex corticibus mundatorum & incisorum, radicis apij, fœniculi, ana vnc. duabus, sem. apij, fœniculi, anisi, ana vnc. vna, macerentur omnia vigintiquatuor horis in vase lapideo, aceti lib. decem, aque lib. viginti, coque ad tertiæ partis consumptionem, colato adde mellis dimidium, igni lento percoque.

Oxymeli
diureticum

Acetum sit
albū & an-
tiquum.

Usu frequens procedentibus morbis: nam ineuntibus tutius est oxymeli simplex, hodie vero frequentius fit, hoc modo. Corticum rad. apij, fœniculi, petroselini, rusci, asparagi, ana vnc. duæ, sem. apij, & fœniculi ana vnc. vna, aquæ libris duodecim, & aceti lib. vna macerantur, & ad dimidias coquuntur, expressum post cum mellis quantitate idonea percoquitur: alij loco seminum, radicis raphani vnc. vnam & dimidiam miscent, alij vtrunque, alij neutrum pro scopis varijs, alij quoque sine aceto parant, & vocant Syrup. de quinque radicibus sine aceto, sunt qui saccharum mellis loco miscent, ut minus caleat, & sit iucundius. Non modo ad affectus ex bile crassa, & pituita etiam crassa & lenta natos valet, sed etiam ad melancholicos, ut febres quartanas, præsertim in declinatione. Valentius est quam oxymeli de duabus radicibus, & quam Syrupus Byzantinus: etiam sudores mouet, si calidum bibatur, & corpus bene tegatur, præsertim cocta iam materia.

Oxymel cō-
positū quin-
que rad.

Oxymeli phlegmagogum fiet id prædictum, si inter coquendum medulla sem. cnici panno lineo raro ligata mergatur, & identidem confricetur. Potentiùs vacuabit si etiã

turbith cum zingiberis nodulo prædicto addatur.

Alios humores vacuare poterit incœctis similiter simplicibus, quæ peculiariter illos humores trahunt. Potest verò poni in prædictam quantitatem Mesvæ, cnici medullæ lib. vna & turbith vncia tres.

OXymeli vacuâs melancholiam recipit thymi, calaminthes, agarici, buglosi hortensis & errhatici, glycyrrizæ, ana vnc. vnam, polypodij vnc. tres, chamædrios, chamæpytios, stœchados, spinæ albae ana drach. quinque, vuarum passarum purgatarum lib. dimidiam, macerâ viginti quatuor horis, aceti albi, succi buglosi ana lib. duabus, & dimidia, aquæ lib. duabus, coq; igni lento ad dimidias, cola, cum mellis lib. tribus percoque: inter coquendum autem epithymi vnc. vna, ellebori nigri aurei tres, nodulo ligata, mersâq; sæpe confricentur.

Humorem melancholicum & melancholiam expulsiõni apparat, & vacuat, in affectibus melancholicis mitissimum & saluberrimum. Quod verò ellebori vnc. duas reciperet, cum Manardo esset vehementius.

OXymeli ex ligustico ad pituitam crassam, lentam, putrem, obstructions hepatis & splenis aperiendas, vrinam mouendam, recipit radicem apij, fœniculi, petroselini, calaminthes, dauci, ana vnc. vnam: zingiberis, sem. ligustici, apij, fœniculi, anisi, cari, eupatorij, asari, absinthij, ana vnc. semis. caryophyll. galangæ, ana drach. tres, spicæ nardi drach. duas: coque in aceti libris decem ad dimidias, & cum mellis lib. quinque percoque.

OXymeli ex calaminthe calfacit, incidit, terget humores crassos, lentos, putres, ob id intemperiem frigidam ventriculi & hepatis corrigit, scirrhum, lienis, & aliorum viscerum dissipat, febres diurnas iuuat. Recipit rad. apij, fœniculi, intybi, ana vnc. vnâ, schœnu anthûs drach. duas, sem. apij, fœniculi, anisi, ana drach. sex, calaminthes montanæ & domesticæ, spicæ, asari, castiæ, mastiches, dauci, petroselini, ana vnciâ dimidiam: caryophyllorum, ligustici, zingiberis, galangæ, ana drach. duas: coque in aceti lib. octo, & aquæ lib. sex, ad duarum partium consumptionem: adde mellis despumati libras quinque. Datur ab vncia vna ad duas.

Acetum scillinum veterum consensu & experientia est efficacissimū ad cerebri affectus frigidos & curatu cōtumaces epilepsiā, vertiginē, gingiuas laxas & putres sanat, dētes cōfirmat, oris odorē cōmendat, fœtore eius valēter dissipato: partes respiratorias iuuat & expurgat, & musculos laringis roborat, ob hæc vocem clarā efficit. Ventriculum putridis humoribus deterfis expurgat, appetentiā excitat, coctionē iuuat, hepar, & lienem quoq; expurgat, horumq; dolorem leuat. Intestinorum, & vesicæ retentricæ vim firmat, praefocationi ab
 10 vtero, affectibus iūcturarū prodest: humores enim crassos tenuat, lentos incidit, & fluxiles ad expellendumque promptos reddit, & expellit, interdum etiam bilem atram: corpus laxum & molle firmat, in iuuentute conseruat, à putredine vindicat, coloratum bene efficit, sed vsu multo emaciat: sic autem fit, scillæ laminas inter corticem & cor medias, acu lignea filo confutas tanto interuallo, ne se contingant, siccabis in vmbra dies quadraginta, postea concisam cultello ligneo lib. vnā dies alios xl. insolabis in aceti boni lib. octo in vase vitrato, stricti crificij, bene obstructo: postea colabis & vteris: si verò ac-
 20 celerare cogaris, sepeli vas in calido cinere, vel sabulo, non repente, sed paulatim, vt horarū spatio intercedente. Paulus vero, scillæ laminas recētes in aceto insolat à Veris initio, ad æstatis finē, in vase vitreo probè obturato, & postea vitur. Datur ieiunis quotidie paulatim, donec ad seiscunciam perueniatur.

*Acetum scillites veteribus frequens vsu, hodie rarum per se, ob amaritudinem & acrimoniam mordacem: idq; multi cum melle: & fit oxymeli scillitum alij cum saccharo in syrupi formam percoquunt. Id acetum incidit, tenuat, terget humores crassos, lentos, putres quales
 30 pituitosi & melancholici in omnibus corporis partibus, ob id affectibus ab eorum copia excitatis, & diuturnis conducit, epilepsia, vertiginē: auditui obtuso, asthmatica, rancitati, familiaribus senectuti vitijs: & cæteris ob hæc à morbis præcauet, & sanitatem tuetur, si per se sumatur: melius autem cum melle in syrup. Datur a drach. vna ad drachm. octo mane cum aquis aut decoctis aptis: in affectibus autem thoracis paulatim lambatur. Si tamen æstas*

est, aut febris hectica, vel alia adest: abstine huius vsu ob scilla caliditatem: aqua ex aceto scillitico destillata est gratior, & efficacior. Vomitu etiam valenter purgat humores in ventriculo crassos, lentos, putres, datum ad fescun-
ciam cum mellis aut sacchari rubri vncijs tribus, aqua hordei cyathis tribus. Acetum autem scilliticum Dioscoridi & Paulo sic fit, scilla candida purgata concisa segmenta lino traiecta modicis interuallis, ne se contingant, in umbra dies quadraginta siccantur, iterum purgantur: horum miua mergitur aceti boni sextarijs duodecim, sic, ut vas folia non tangat: deinde vase operculato probe insolatur diebus sexaginta, post quos exempta, expressa q̄, scilla abijcitur, & defecatum acetum transfunditur, ac reponitur: veteratum Valentius euadit: alias eius compositiones tibi recenset Dioscorides, hac consuetior. Cuiusmodi ligneo partes inter centrum & superficiem medias separant: acu etiam lignea consuunt quidam, ne ferrum tangat, quo venenari opinantur. Partes autem medias etiam Dioscor. lib. 4. preferre videtur. Eodem prope modo hodie nobis fiunt ex floribus siccatis rosarum, salviae, sambuci, ro-
ris marini, acetum rosatum, saluiatum, sambucatum, rosina-
rinatum, vulgò anthozatum dictum, & praeter haec, vua-
tum, ex vuis passis.

*Septem
Diosco.

Coquitur
in syrupum
vt oxymeli.

* Oxymeli scilliticum humores crassos, lentos auulsiu cōtumaces separat, ob id confert ventriculi & aliorum viscerum affectibus hos humores sequentibus, ructum acidum faciat, & vesicae mollificationem, seu vrinae incōtinentiam fit ex aceti scillitici libris duabus, mellis despumati libris tribus coctis despumando, vt in oxymelite diximus.

Efficacius est aceto scillitico & iucundius ad cerebri, pul-
monis, ventriculi, affectus pituitosos, aut melancholicos, etiā
contumaces: nam humores hos dictis partibus etiam impa-
ctos educit. Compositum id quidam faciunt additis simpli-
cibus

tibus compositi oxymelitis: aliter Paulus libro septimo compositius facit & efficacius: sunt qui huic aquæ libras quatuor addendas putent, quæ aceti sit dupla, ut in oxymelite simplici, sed cum mel iam sit despumatum, & acetum scillites paratum. Potes cum Mesua sive aqua coquere, ut Nicolaus etiam oxymeli compositum coxit.

Oxymeli scilliticum de radicibus, fit ut oxymeli compositum de radicibus, sed pro aceto communi accipit acetum scilliticum.

Id potentius multo incidit, tenuat, terget, obstructa aperit, in diuturnis quartanis, & quotidianis, quam oxymel compositum de radicibus.

Oxymeli scilliticum Democriti epilepsiam, vertiginem, cephalalgiam, hemicraniam, cerebri, & pulmonis obstructionem ab humoribus valenter impactis sanat. Recipit origani, hyssopi ficci, thymi, ligustici, cardamomi, stœchados ana drach. quinq;: coq; in libris tribus aquæ ad librarum duarum consumptionem, percoque cum mellis libris duabus, mellis vuarum passarum libra dimidia, succi bryoniæ uncii quinq;, aceti scillitici libra vna & dimidia, semper despumando.

Esset efficacissimum ad eos affectus quibus est destinatum, si quis ipsum coqueret. Oxymel Iuliani laudatum Galeno libro secundo ad Glauconem in podagra, Paulo libro tertio cap. 13. Tralliano in cephalalgia describit Paulus libro septimo principio medicamentorum compositorum purgantium: id est parari dignissimum. Oxyrhodinon proprie est mustum aceto rosaceum oleum, Gale. cap. octavo, lib. tertio simplicium: hodie etiam aquam rosarum miscent varia singulorum mensura, Arculanus. Quoniam mellis & sacchari vires sunt finitima, ut docet Galenus libro septimo simplicium, tamen veteribus consuetissimum erat mel, inusitatum saccharum, contra, quam Arabibus & neotericis: ob id Arabes Græcorum velut simiæ ex saccharo per multa representarunt, quæ Græci ex melle pararunt: hinc.

Et lib. 13.
met.

* **O**Xyfaccharum simplex ex aceti libris duabus, aquae libris quatuor, sacchari libris quinq;, semper despumando igni lento percoctis: valentius fit adiecta aceti libra vna, valentissimum libris duabus adiectis.

*Nicolaus aceti vncias quatuor, succi granatorum acidorum lib. dimidiam, saccha. lib. vnam miscet, morbis aestiuis & biliosis praestantius est, quam oxymeli. Oxosachar ex aceti lib. vna, sacchari libris duabus sine aqua coctis ad bilem flauam & cephalalgiam calidam, maluit appellare, quod rō δξϞ acetum sit, δξϞς, δξϞα, δξϞυ, acidus. Oxosachar 10
In potioni- e radicibus Actuarij bilem vstam, pituitam incidit, ter-
bus febrici- get, obstructa aperit, hepar, lienem, renes: fit autem ex cor-
tantium. ticum radicis, fœniculi, apij, intybi satini, ana sextante, co-
quendo in aceti libris tribus, ad libræ vnius cōsumptionem: deinde expressum percoquitur cum sacchari libris duabus. Simile, sed compositius eidem scribitur, initio serapiorum. Sumptum id videtur ex syrupo acetoso cum radicibus Mes-
sue, nisi quod hic aquam addit, & sem. apij, fœniculi, in-
tybi, anisi, & ponderibus variat. Oxysaccharum multo cō-
positius facit Nicolaus ratione nulla: potes vt diximus, quæ 20
libet incoquere oxymeliti, sic oxysaccharo pro scopis varijs. Oxosachar δνὰ μὴλωρ Actuarij corpus refrigerat, stoma-
chum roborat, cor, & hepar aestate exhilarat, appetentiam inuitat: capit aceti selibram, succi cydoniorum librā vnam, sacchari libras duas, coque ad iustam consistentiam. Sumptum ex syrupo acetoso de cydonijs Mesuae, sed ponderibus mutatis.*

†
* **S**enibus familiars affectus, & splenem du-
rum. **S**yrupus de calaminthe, asthma, tussim antiquam, intemperiem viscerū frigidā, & splenicos, & * fenes iuuat. Recipit calaminthes domesticæ & syluestris, ana vncias duas, ligustici, 30
dauci, schœnu anthūs, ana drachmas quinque, vuarum passarum purgatarum lib. dimidiam mellis lib. duas.

Quibusdam in vsu est, ad calfaciendum, incidendum, tenu

tenuandum, apericendum, tergendum obstructions viscerum, ob id splenem tumefactum minuit, cum aqua asplenij, vel phyllitidis, thoracem & pulmones expurgat cum aquis thoracicis. Coquitur in lib. sex aquæ ad dimidias, expressum percoquitur cum mellis lib. duabus.

Syrupus de calaminthe alter, singultum, & vomitum à pituita, vel bile flaua, crassa, sedat. Recipit succi calaminthes, & vini odori, ana lib. quatuor, succi malorum granatorum acidorum, cum sua pulpa interiori, lib. quinque: coque ad dimidias, biduo permittite, vt crassum subsideat, & clarum percoquatur in syrupum cum sacchari lib. quatuor, aromatizetur drach. duabus galliæ aromaticæ, in vase vitreo bene obstructo, insola dies quadraginta.

Quibusdam in usu est cum aqua menthæ & absinthij: parum calet, ventriculum, & hepar expurgat, & simul roborat. Fuerit igitur saluberrimus, tum etiam quòd alimentum cum medicamento coniunctum habet: quod genus medicamentorum Galenus maximè commēdat. Nam calaminthe amara, acris, expurgationem propè sola facit: ²⁰ Vinum putredini resistit, vires eius & granatorum vehit: granata acida incidunt quoque, & tenuant, sed etiam roborant: saccharum dulcorat, & custodiam siccando iuuat cum igni & sole. Gallia iucundiozem facit, & facultatum nostrum corpus dispensantium robur auget. Cum igitur sit paratu facilis, & magnarum virium, in usu frequentiore habendus fuerit, nisi syrupo menthæ viribus proximos contentus.

Syrupus absinthij ventriculum, & hepar roborat, ob id appetentiam excitat, retentricem vim firmat, amborum dolorem sedat, & aliorum viscerum mollificationem iuuat. ³⁰ Recipit absinthij Romani lib. semisem, foliorum rosarum vncias duas, spicæ nardi drach. tres, vini albi, antiqui, boni, odori, succi cydoniorum ana libras duas & dimidiam, in his macera horas vigintiquatuor prædicta, coque igni lento ad dimidias,

cuna

† *Aut cum* cum mellis libris duabus, fiat syrupus efficax, & multa expectantia probatus. Vel absinthij Romani drach. centū coquantur in aquæ libris tribus usque ad partem tertiam, fricetur
 † *Alij vnc.* manibus, coletur, expressum cum mellis, & vini ana libra vna, percoquitur in syrupum.

† *Alij addi vidius.*

Hic autem simplex est, serapium de absinthio Actuarij ab hoc est diuersissimum. Prior solus est in vsu ad ventriculi, & hepatis, & viscerum aliorum imbecillitatem etiam dolorificam, & cachexiam. Datur etiam in albo mulierum fluore, & ad febres biliosas iam procedentes, non multum calidas: ad ineuntes verò posterior, & simplicior & aptior. Quanta autem vis sit absinthio Pontico (quem Romanum a Mesue vocari in simplicibus probauimus) in deturbanda bile flaua ex ventriculo, in roborando ventriculo, & hepate, Galenus in simplicibus, & methodo, in compositis partium medicamentis, & alibi passim abundè inculcat, vt non sit opus testimoniorum multitudine eius facultatè demonstrare. Datur per se si materia appetentiam ledens est frigida: si autem calet, datur cum frigidis.

Syrupus de eupatorio ventriculum, & hepar roborat, obstructiones aperit, calore digerit, ob hæc, incipienti hydropi, hypochondriorum dolori, febribus antiquis, ventriculi, & hepatis formam corrumpētibus confert, flatus dissipat, intemperiem frigidam expugnat. Recipit radicem apij, fœniculi, intybi, ana vnc. duas, glycyrrhizæ, schœnu anthūs, cassuthæ, absinthij, rosarum, ana drachmas sex, adianti albi, spinæ albæ, & Arabicæ, florum aut radicem buglossi, anisi, fœniculi, eupatorii, ana drachmas quinque, rhabarbari, mastiches, ana drachmas tres, spicæ nardi, asari, folij, ana drachmas duas, coque in aqua lib. octo ad tertiam, & cum sacchari libris quatuor, & succi apij, & intybi quantitate sufficienti fiat syrupus.

† *Parti tertie consumptionem.*

Hic syrupus quia calfacit, incidit, tenuat, terget, roborat partes omnes nutritorias, appetentiam excitat, coctionem firmat, obstructions in eis aperit, per vrinas expurgat,

gat, intemperiem frigidam corrigit: propterea hydro-
pem omnem ab hepatis, vel lienis primario affectu profi-
cipientem sanat, & inde natum cutis colorem plumbeum,
cacochymiam item, atque adeo cachexiam dietarum par-
tium vitio natam emendat. Cui malo succedit corruptio
forma ventriculi, & hepatis, & corporis reliqui per ha-
rum partium actionem toti corpori communem, habentium
vitium, male nutriti. Expressum percoque cum sac-
chari clarificati libris quatuor, & succi purgati apij, & in-
10 tybi, ana lib. duabus paulatim addendis, ut in syrupo fu-
marie maiori.

Syrupus de mentha ventriculum frigidum roborat, ob id
nauseam, vomitum, singultum, fluorem arui sedat: recipit
succum menthae libram unam, succi granatorum dulcium, & aci-
dorum ad dimidias cocti libras duas, mellis, vel sacchari libras
quatuor. Vel succi cydoniorum meorum & dulcium, suc-
ci granatorum meorum & acidorum & dulcium, ana libra
unam, & dimidiam, in quibus horas vigintiquatuor macera
menthae siccae lib. unam & dimidiam, foliorum rosarum vne.
duas, coque igni lento ad dimidias cum mellis, vel sacchari lib.
20 duabus: fiat syrupus aromatizetur cum gallia.

Vel accipit menthae parum siccatae libram unam, &
dimidiam, rosarum rubrarum uncias duas, succi cydo-
niorum dulcium, succi granatorum acidorum, dulcium, aci-
dodulcium, ana libram unam, & dimidiam, coque igni
lento ad dimidias, expressum percoque cum mellis, aut sac-
chari libra una, aromatizetur cum gallia Mesuae. si au-
tem siccior sit mentha, quia succorum plus ebibit, succos au-
ge. Posterior est valentior, & solus in usu cum saccharo,
30 quia mitior est & gratior, quam cum melle. Ventricu-
lum & ventrem reliquum inferiorem frigidum suo ca-
lore blando, & lenicula adstrictione roborat. Ventricu-
lum vel dissolutum, vel a causa frigida imbecillum ro-
borat,

* Syrupus fumarie maior, ventriculum & hepar roborat, obstructions aperit, cutis morbos, præcipue ab humore falso vel vsto natos, vt pſoram, lepram, impetiginem, serpiginiem curat, recipit myrobalanos cepulas & citreas ana† viginti, florum, violarum, boraginis, vel buglosi, violarum, abſinthij, cassiuthæ, ana vnc. vnam glycyrrhizæ rosarum ana vnc. dimidiam, epithymi, polypodij, ana drachmas septem, pruna centum, vuarum passarum purgatarum libram dimidiam, tamar Indorum, cassiæ fistulæ, ana vnc. duas: coque in libris decem aquæ ad lib. septem consumptionem, & cum succi fumarie cocti & purgati, & sacchari ana lib. tribus, fiat syrupus. 10

† Alj legunt
3.20.

Ab vncijs tribus ad vncias quinque vel sex sumptus, etiam purgat pituitam salsam, & bilem vtranque vstam: purgatoria enim clementia & parua quantitate recipit, curatiq; cutis vitij colorem commendat: vt apertis obſturbationibus febres putridas, præsertim dictis humoribus natas, & icterum vtrunque sanat: ne putes hanc facultatem posteriori a Mesue attributam, illi esse peculiarem, cum sit communis vtrique, vt morbum Hispanum iuuare: id quod ex generalibus his facultatibus coniectare non est difficile, 20 cum sit maior, compositior, & potentior minore, vterque sumitur cum aqua intybi, buglosi, sed hic in multo vsu est. Hic ob pruna, passas, cassiam, tamar Indos est crassissimus, proinde ingratisissimus, & qui æquè citò vt syrupus portulacæ situm ducit, atque corrumpitur, nisi facta simplicij decoctione, coquas in syrupum, succum fumarie despumatum & clarificatum, cum saccharo aqua fontis clarificato, tuncq; paulatim addas decoctionem, semper coquendo: tandem vero cassiam, & tamar Indos ob substantiæ raritatem, & virium imbecillitatem, parum diu coquendo: sed cum parui sit momenti, & tam operosa paratio & iniucunda, satius est omittere, vt syrupus epithymi ad eadem efficax. 30

* Syrupus fumarie minor, hæpatis obstructionem aperit, ob id icterum sanat, pituitam salsam, & bilem vstam vacuat, pro

proinde psoram, lepram, pruritus, & alia cutis vitia inde orta sanat, & corporis colorem floridum reddit. Recipit myrobalanorum flauarum vnc. duas, violarū, cassuthæ, absinthij, ana vnc. vnā: coq; cum lib. septē aquæ vsq; ad partē tertiā. Expres- sum cū succi fumarie cocti & purgati, & saccha, ana lib. dua- bus percoq;. Datur ab vnc. vna ad vnc. duas. Quidā scammonij vnciam dimid. panno lineo raro ligatam, in eo suspendunt.

Hic potest eadem quæ prior, sed imbecillior est, nec vsu frequens: assumpta autem scammonij facultate, purgantior
 20 *efficitur, vt ventriculum, hepar, lienem pituita salsa & bile vtraque vacuet, ob id icterum vtrunque sanat.*

Syrupus de epithymo atram bilem & alios humores vstos *
 vacuat, ob id morbos ex his nascentes, elephantiam, can-
 crum, vlcera maligna, fistulosa, psoram, lepram, ἀχῶρας præ-
 cauet curatq;. Recipit epithymi boni hortensis drachmas vi-
 ginti, myrobalanorum Indarum & citrearum, ana drac. quin-
 decim, cassuthæ, fumarie, ana drachmas decem, thymi, cala-
 minthes, buglosi, stœchados, glycyrrhizæ, polypodij, agarici,
 myrobalanorum emblicarum & bellericarum ana drach. sex,
 20 rosarum, sem. fœniculi, anisi, ana drach. duas & dimidiam, pru-
 na viginti, vuarum passarum purgatarum vncias quatuor, ta-
 mar Indorum vnc. duas & dimidiam, sacchari libras quatuor,
 sapæ lib. duas, fiat syrupus.

*Affectibus ex melancholia, vel pituita salsa, & alijs humoribus vstis confert magis, quam syrupus fumarie, quia obstructions aperit, & humores eos potentiùs appa- rat, & expellit per aluum vrinas, sudores: clementer tamē purgat myrobalanis, fumarie, polypodio, prunis, tamar In- dis, & quia datur ad vncias duas cum aqua lupuli, fuma-
 30 rie, boraginis, intybi, vel decoctione conuenienti: quod pon- dus si augeas, apertè aluum subducit. Sunt qui dant ab vn- cijs quatuor ad vncias sex. Hic etiam ob pruna, passas ta- mar Indos, sapam, crassus ob id & ingratus est.*

Hunc etiam ad scabiem Neapolitanam adhibent, quam inter melancholicos morbos recensent. Melior fuerit syrupus aliquis simplex, qualis est saporis, vel alius ex asplenio: &

si vis, paucis alijs splenicis ad melancholicos affectus, non autem ex farragine simplicium melancholiam succumq; melancholicum apparantium, aut purgantium.

Syrupus de thymo calfacit, incidit, tenuat, ob id omnē frigiditatem thoracis, pulmonis, vētriculi, hepatis, & aliarum partium iuuat, & hyberno frigori resistit: recipit comarū thymi vnc. duas: calaminthes, menthæ siccæ, ana drach. quinq;: feminis apij, fœniculi, anisi, dauci, ana semunciam: vuarū passarum purgatarum vnc. quatuor & dimidiam: cum mellis lib. duabus fiat syrupus. aromatizetur drach. duabus galliæ. 10

In usu rarus est, tamē ad ea quæ promittit, est efficacissimus, modo thymus sit vel Creticus, vel ex locis editis & siccis & insolatis, & calaminthe mōtana: obstructa etiam liberat, & menses mouet, sed omnium valentissimē syrupus sequens. Syrupus Artemisie Matthæi Gradi, ad menses ciendos ex catalogo simp. menses mouentium: cum tamē singula, vel horum pauca sufficerent. Artemisie manip. duos: pulegij, calaminthes, origani, melissophyli, sampsuchi, sabinae, persicarū, chamædryos, chamæpityos, hyperici, centaury parui, parthenij cum flore, ruta, bethonica, buglossi, dictāni: 20
rad. fœniculi, apij, petroselini, asparagi, rusci, saxifragiæ, iridis, enula, rubiæ, pæoniæ, ana manipu. vnum: sem. iuniperi, smyrni, petroselini, apij, anisi, gith, carpobalsami, cardamomi, costi, asari, pyrethri, phu, calami aromatici, casia, ana vnc. dimidiam: macera aqua fluuiali, coque ad dimidias, expressum percoque cum saccha. & mellis q. s. Addi potest acetum simplex, vel scilliticum: alij aliter parant, & syrupum parthenij, id est, matricariæ, vocant.

* Syrup. stœchad. iuuat omnes affectus frigidos cerebri & neruorū, vt paralyfin, epilepsiam, spasmus, spasmus cy- 30
† Arabica. nicū, tremorem: recipit florum† stœchad. drach. triginta: thymi, calaminthes, origani, ana drach. decem: anisi, pyrethri, ana drach. septē: piperis longi drach. tres, zingiberis drachm. duas, vuarum passarum purg. vnc. quatuor: mellis lib. quinq;. Condiatur cinnamomi, calami aromatici, spicæ nardi, croci, zingibe

giberis, piperis nigri & longi, ana drach. vna & dimidia, ligata *Sericus sit*
in panno raro & appensa in syrupum. Datur vnc. vna cū aqua *pannus, aut*
cui incocta sint & spica & rosmarinus. *similis, sed*

Coquitur in lib. decē aquæ ad dimidias, expressum per- *non tinctus.*
coque cum lib. quinq; mellis, aut si vis delicatius, sacchari.
Datur ab vncia vna ad vncias duas cum aqua decoctionis:
aut potius destillationis sumptum, & florum rosmarini.
Syrupus hic pituitam horū affectuum frigidorum causam
potenter tenuat, incidit, dissipat, siccatur: catarrhos frigos
consumit sumptus cum aqua fœniculi, melissophylli, vel de-
cocto has facultates ferente in cerebrum, spinalem medul-
lam, & nervosas partes: ventriculū præterea roborat. Al-
ter huic diuersus Mesue scribitur in affectibus neruorum,
in vsum non receptus. Est præter hos syrupos alius à Mesue
in cephalalgia melancholica descriptus ad omnes affectus
melancholicos, & splenicos, vt quartanam, & melancho-
liam, & prius dictos in syrup. epithymi saluberrimus. Re-
cipit adianti albi, radicum & florū buglossi domestici &
syluestris, polypodij, epithymi, ana vnciam vnam: folliculo-
rum sennæ, chamæpityos, stœchados, fumariæ, ana drach. se-
ptem, chamædryos, schœnu anthūs, ellebori nigri, ana drac.
tres: eupatorij semunc. succi pomorū dulciū vnc. octo. Omnia
præter epithimum & succum, coque in aquæ libr. quatuor
ad tertiæ partis consumptionem, post adde epithimum, &
semel feruescat, coletur, cum succo pomorum, & saccha. lib.
duabus percoquatur in syrup.

Syrupus glycyrrhizæ tussim antiquā iuuat, thoracē & pul-
mones expurgat: recipit glycyrrhizę vnc. 2. adianti albi vnc.
vnā: hyssopi ficci vnc. dimi. horas viginti quatuor macera aque
lib. quatuor, coq; ad dimidias, expressum percoque cum mel-
lis, sacch. penidiorum, ana vnc. octo: aquæ rosarum vnc. sex.

Est frequens vsum initio pleuritidis, & aliorum thoracis
affectuū, etiā si aquam rosarū recipiat. Nam in horū affe-

Etuum à fluxione proficiscentiū initio modicè adstringentia non modo sumi posse, sed omnino sumēda imperat Gale. lib. meth. 12. Et rhabarbarū, & electariū cui manus Christi nomen est, in vsu quotidiano sunt cōtra tales affectus, quāuis ambo adstringunt, vt partes ob laxitatē ad fluxionem recipiendā opportuna, vbi adstrictæ fuerint, amplius nō recipiant, & roboratæ valentiū repellant nouam, & expellant veterem materiā. Incipientibus itaq; thoracis & pulmonis affectibus frigidis & pituitosis, saluber est hic syrupus: augescētib; & videntibus, syrupus hyssopi, declinantibus syrupus prāsij, nisi magna expurgandi has partes necessitas, metusq; suffocationis à postremo nos incipere coegerit, qui omniū valētissimè calfacit, incēdit, tenuat, terget, expurgat, lenit, siccāt: quæ omnia syrup. glycyrrhizæ præstat, sed moderatissimè, vt tussim antiquā sanet tātum, quæ à pauca, nec crassa, nec lenta pituita excitatur. Syrupus autem hyssopi viribus est in medio. Hic syrup. aperit, dilatat, terget partes præsertim spiritales, asperam arteriam, pulmonem, thoracem ad expellendumq; roborat.

† Petroselinum addunt aliqui.

Syrup. hyssopi asthma, tussim, dolorē thoracis & hypochondriorū iuuat: recipit hyssopi [mediocriter] sicci, radic. apij, fœniculi, † glycyrrhizæ, ana drac. decē, hordei nudi vnc. dimi. sem. maluæ, & cydoniorū, tragacāthi: ana drac. tres: adiāti albi drach. sex: zizypha, myxa, ana triginta: vuarū passarum purgatarum drach. duodecim: ficus ficcas, dactylos pingues, ana decem: penidiorum alborum libras duas: fiat syrupus.

Huius syrupi & sequentis facultas nuper est declarata. Potenter præterea obstructions liberat, vt etiam in adulescentibus renum calculos frangat sumptus cum aquis, aut decoctis vreticis, quomodo ad affectus thoracis cum aqua scabiosa, vel bechy, vel decocto thoracico sumendus est: subadstringit quoque dactylis, & sem. cydoniorum. Nec abs re penidia exigit alba, hoc est, ex saccharo albisimo, & purissi

risimo facta: non autem ex saccharo vel crasso, & pingui, vel rubro cum amylo & sublito marmori butyro. Nam ex his facta penidia agrè colantur, & impurum ac ingratum magis syrupum reddunt. Alias quinque huius syrupi descriptiones habet Mesues cap. de tussi. Pleuritidem quoque, & obstructions viscerum liberat. Coque omnia in lib. octo. aquæ ad lib. quinque consumptionem. Expressum in syrupum percoque cum libris duabus penidiorum alborum.

10 **S**yrupus Prasij thoracem, & pulmones expurgat, pituita^{*} crassa, læta, putri, & ab ea asthmata, antiquæ tussi prodest, quales affectus senibus & natura frigidis sunt frequētes. Recipit prasij vnc. duas; hyssopi, adianti albi, ana drac. sex, glycyrrhizæ vnc. vnam: calaminthes, anisi, radi. apij, & fœniculi, ana drach. quinque: ireos, sem. maluæ, & fœnigræci, ana drac. tres, sem. lini, & cydoniorum, ana drac. duas: vuarum passarū purgatarum vncias quinque: ficus passas pingues † quindecim: penidiorum, mellis boni despumati, ana libras duas.

* Prasiū vī ride.

Hyssopus siccus.

† Alij sexdecim.

20 *Syrupus hic pituitam crassam, lentam, putrem, ac pus ex pulmonibus, & thorace incidit, tenuat, terget, educi adiuvat leniendo, & aperiendo meatus, & vim expultricem roborando. Strenuè enim sputum promouet in declinatione horum affectuum, si à fluxione pendeant: quam suo calore multo, si initio vsurparetur, geminauerit, nisi, ut dixi, suffocationis à multa, crassa, lenta materia periculum impenderet. Vacuata autem materia, quæ thoraci, aut pulmōni, & asperæ arteriæ angustiam pariebat, proindeq; spirandi difficultatem, eger iam multo quàm antè liberius respirat. Alias descriptiones duas habet Mesues capi. de asthmate, sed inusitatas. Usurpatur autem cum aquis prædictis, vel hyssopi, vel alia thoracica. Coque in libris decem aquæ ad dimidiam, expressum percoquatur cum penidiorū, & mellis despumati ana libris duabus.*

30

LIBRI III. IOAN. MESVAE
 SECTIO TERTIA DE
 ECLEGMATIS.

Loch.

ECLEGMATVM quædam sunt iucunda, alia sumentibus ingrata. In utroque genere describam ordine celebriora, ut salubriora in particularium morborum curatione.

Eclegma, id est, linctus, thoracicum & pulmonicum est præsidium, ex medicamentis ferè dulcibus, & tergentibus, ac etiam glutinosis, interdum amaris & acris (quæ valida sunt) parcius coctis, quam electario liquido vel solido conueniat. Hæc autem humore multo in rem præsentem idoneo sunt diluenda: præsertim cum crassum & lentum pus, aut pituita similis ex thorace, aut pulmonibus educenda est. Quæ enim consistentia fiunt, ut aspera arteriæ affectibus quibusdam conuenire possunt, ita crassa, & lenta thoracis & pulmonis excrementa magis morentur, quam promoueant.

○ **E** clegma ad gutturis intemperiem calidam, & asperitatē, & inde natam tussim: recipit glycyrrhizæ drach. quindécim: passarum pinguiū purgatarum vnc. duas: zizypha, myxana viginti quinque; coque igni lento in aquæ lib. quatuor ad librarum trium consumptionem: adde casisæ fistulæ vnciâ vnâ: colatū, & feminibus ac membranis purgatū percoque cum penidiorum libra dimidia, sapæ vnciis quatuor, ad iustam crassitudinem: tunc misce farinæ fabarum vncias duas: lambe, ut alia.

Huius loco eclegma papauerinum vsurpetur, vel tragacanthi à Nicolao scriptum.

○ **A** liud nostrum idem promittens, recipit feminis papaueris drach. decem: glycyrrhizæ drach. septem myxæ viginti: feminum psyllij, & cydoniorum, ana drach. quinque: coque libris tribus aquæ ad dimidij consumptionem, colatum percoque cum sapæ, & penidiorum, ana vnciis quatuor, ad iustam crassitudinem: deinde misce tragacanthi, gummi, ana drachmas quinque: papaueris albi, trium granorum, ana drachmas duas.

Tria

Tria semina, melonum, citrulli, cucumeris, ut in tryphera Persica 4. semi. hac tria, et semē cucurbitæ intellexit.

EClegma papauerinum iuuat tussim, & gutturis asperitatem à catarrho calido tenui (quem sputum liquidum indicat) eum enim coquit, & crassat. Confert etiam febribus ardentibus, dolenti thoraci, pleuritidi. Recipit autem papaueris albi drach. viginti quinque, amygdalarum dulcium depelatarum, nucleorum pineorum, gummi Arabici, tragacanthi, succi glycyrrhizæ, ana drachmas decem: amyli, feminum portulacæ, lactucæ, cydoniorum ana drachmas quatuor: croci drachmam vnam: penidiorum alborum vncias quatuor: syrupi papaueris, præsertim albi, & nigri cum semine lactucæ, & violis facti, quantum sufficit.

In catarrho calido tenui (qualis est saluus, & amarus, & acer) in pulmones procumbenti, & tussi inde sicca est efficax multum. Nam crassata ab eo materia expui potest, quæ prius ob tenuitatem tusses eludebat, nec spuebatur, prohibetq; nouam affluere: somnum item conciliat, tum refrigerando, tum in febribus calidos vapores in caput tolli prohibendo: frigidum enim humidum est ad primum gradum. sumitur lambendo ad drachmas quatuor, hora vna, aut circiter, à cæna, si somnus queritur: si verò materia tenuis in capite contenta est crassanda etiam hora vna post prandium, ad prædictos verò affectus, horis quibuslibet, ante cibum tamen rectius sumitur, dicta prius quantitate: nec admodum saepe, ne ventriculum offendat, præsertim frigidum humidum. Cum syrupo papaueris sit hodie, non cum isto à Mesua hic obiter descripto.

Diacodyon Galeni simplex catarrhum à cerebro in pulmones tenuem, & inde natam tussim, & insomniam iuuat. Sic paratur: capita decem papaueris magnitudine medio-cri, & humidorum ac siccorum media, in aquæ pluuiæ sexta-rio vno macera [ad biduum,] si autem sint ficciora, diutiùs: si humidiora, horas viginti quatuor. Post coque ad ipsorum dissolutionem, seu ad duarum aquæ partium consumptionem, *† vel fonta- plübeos non defluentis.*

Glycyrrhi-
Zam vel
succū eius,
dū coquitur
miscet Gal.
Ad somnū
cū sapa est
melius, ad
sputum cū
melle Gal.
Duo cochlea-
ria magna
plus minus,
pro catar-
rhi natura
etate, aëre,
&c.

Gal. nā his
frigidis mi-
nus, calidis
plus datur,
& magno
catarrho
plus quam
paruo.
† Ramich
in trochiscis.

cola, & cum sapa dimidio prunis percoque, si catarrhus tenuis in asperam arteriam, pulmones, thoracem, impetum minatur & insomniam. Tunc enim mel quia sua acri substantia tenuat materias noxium est, cum hæ sint nimis tenues.

Cum veò materia largior in pulmone, vel thorace collecta, est tergendā, & tenuanda & habilis ad expuitionem reddenda, mel miscendum, quod prædicta præstat, & præterea dormire facit: si ambo scopi cōcurrant, mel, & sapa miscenda. Datur autem drachma vna, aut plus minus, si affectus postulat, ore retinetur, & quantum eius est salua solutum cum ea paulatim deglutitur. Si autē per id naturæ impetum vis sistere, & sanguinis reiectionem à visceribus thoracis, cuique huius libræ miscbis, acaciæ rubræ, hypocisthidos, mirrhæ, croci, balaustris, ana drachmam vnam: framich drachmas quatuor, utere. Sunt qui diacodym simplex loco mellis coquunt, cum penidiis, alii cum saccharo. Vbi autem affectus magnopere calidus est, ac mordax, fit ex capitibus papaueris nigri ad quinquaginta, interdum ex albo simul & nigro, addendo tunc loco mellis penidia, aut saccharum.

*Eclegma hoc viribus & vtendi modo conuenit cum pa-
pauerino. Est autem scriptum à Galeno lib. 7. c. ph. p. inter
arteriacas antidotos, vbi varias eius cōpositiones etiam ab
eodē factas describit ad scopos varios: aliqui enim diaco-
dyum simplex cōponūt ex capitibus papaueris viridibus so-
lis aquæ pluuiæ inditis, & donec intabuerint, coctis: qui-
bus abiectis mel Atticum solum immiscent, percoquunt q̄
ad spissitudinem mediocrem, quæ lingi possit: quantum au-
tem aquæ, capitum, mellis, post dicitur. Alij addunt cro-
cum Cilicium, succum hypocisthid. & acaciam.*

Capitibus papaueris centum viginti, quidam aquæ sextarios viginti infundunt, vt quisque sextarius capita sex habeat. Alij vt Crito, capitibus octingentis, sextarios octoginta, vt quisque sextarius capita decem habeat. Alij sextario capita octo tradunt. Alij sextarijs tribus capita nescio quomodo incoquunt octingenta. Alij vt Heras, his tribus sextarijs capita centum viginti. Galeno autem aqua hæc

parcior tam multis capitibus indicatur. Capita præterea papaveris viridia *Andromachus* & *Heras* iniiciunt: capita verò papaverum sylvestrium octingenta aquæ sextarijs octoginta *Crito* coquit ad tertias, exprimit, addit mellis libras decem. Quod si varium magis placet, croci, myrrhæ, hypocisthidos, acaciæ, ana drachmas duodecim, thuris drachmas sex adde cum *Critone*, quorum nullum addebat *Galenus*. *Heras* coniecta capita in vas fictile aqua pluvia triduo macerat cum croci drachm. vna nodulo ligata, coquit ad tertias, tollit ab igni, exprimit, percolat, addit mellis sextarium vnum, coquit in duplici vase ad spissitudinē: tunc addit acaciæ rufæ succi hypocisthidos ana drachmam vnā. Addunt alij myrrhæ in passo solutæ drachmam vnā: *Galeno* placet aqua simplicissima, sicq; parat, nullo alio addito. *Soranus* capitibus centum quinquaginta addit aquæ sextarios viginti, sine maceratione coquit ad dimidias, exprimit, reliquias abijcit, addit mellis sextarium vnum, & croci, myrrhæ, hypocisthidos, acaciæ, ana drachmam vnā, obolos tres: quæ linteolo ligata suspendit in lebetæ cum melle

20 coquenda. *Damocrates* papaveris syluatici, & quod non feritur, capita viridia (quæ *Kodux* vocat) semen rubens, nondum nigrum habentia, iustæ magnitudinis, centum viginti in ollam nouam oris lati indita aquæ pluriæ sextarijs tribus vigintiquatuor horas macerat, igne leni coquit, multum exprimit, addit mellis Attici libras tres, rursus coquit igne lenioris ad mellis Attici non iquidi spissitudinem, refrigeratum vase vitreo reponitur. Datur mystri mensura sub noctem, aut die ore continetur, donec liquefcat tunc sensim deuoretur. *Galenus* autem, vt sequitur, composito à se frequenter probato vtendum censet. Capita papaverum mediocria decem (nam si grandiora essent, pauciora iniici oporteret: si minoræ, plura) in aquæ pluriæ vel simplicis

sextarium vnum, vt Crito: aut capita quindecim in aqua
 sextarios duos, vt Soranus: aut modo inter vtrunq; medio,
 cap. octo vel nouem in sextarium vnum cōijce, macera, si
 humidiora & molliora sunt, horas vigintiquatuor: si du-
 riora & sicciora, diutiùs vno die, etiam ad triduum: quod
 tempus Hera est perpetuum. Multum autem sicca, quia suc-
 ci modicum habent, rejce, ac etiam multum humida, præ-
 cipuè ex locis humidis & palustribus: quoniam licet mul-
 tum habent succum, quia tamen crudus est, atque aquo-
 sus, inualidus indicatur. Finis autem coctionis sit, non ter-
 tiam aut quartam, aut talem aliquam partem relinqui,
 sed cum primum omnino intabuerint, vt eorum succum
 exprimere possis: superfluum enim est amplius coquere.
 Miscebis verò mellis Attici mensuram dimidiam, &
 coques igni fumi experti ad mellis Attici consistentiam.
 Aquam pluuiam quidam deligunt, quia in putridam qua-
 litatem non mutatur: tibi abunde sit fontana, si pluui-
 lis deest, eaque pura, & omnis permistionis experts. Fu-
 gienda verò quæ per canales plumbeos defertur, faeces enim
 aliqua plumbi, & vitia in ea resident, vnde & qui se-
 dimentum ipsius biberint, dysenterici fiunt. Datur dor-
 mituris in catarrho acri & tenui ex capite in asperam ar-
 teriam, tusses excitante somnum prohibentes. Ad quem
 conciliandum non modo diacodyon, sed etiam medicamen-
 ta quæ opio constant, saepe coacti damus. Sed tunc diaco-
 dyon cum sapa, id est, vino cocto mellis loco, aut cum vino
 dulci, aut potius Thereo Cretico ve coquendum, & aqua,
 donec ad dimidias peruenerit. Miscebis etiam glycyrrhi-
 zam, aut si desideratur, eius succum ex Creta delatum. Mel
 autem fugiendum est, quia cum sit natura tenuatis, fluxio-
 nes ipsas admodum tenues intendit. Si verò multus hu-
 mor in pulmonem fluxerit, vt is promptè sputo excerna-
 tur

tur, diacodyon cum melle vtilius est. si autem & somnus conciliandus, & sputum aequè prouocandū est, ambo aequaliter miscenda. si alterum prepolleat, & maiore auxilio ob id egeat, plus eius quod requirit, miscendum. Mensura vero mediocris est duorum cochlearium iustæ magnitudinis, augendo aut minuendo pro corporis sumpturi magnitudine, atate, parte anni, regione: calidioribus, augendo: pro frigidioribus, minuendo. Hac paulo fusius ex Gale. lib. 7. cōp. ph. p. tradidi, vt lector intelligat tum variam rationē componendi diacodyon medicis veteribus fuisse, tum quā fideliter & compendiosè ex Galeni sententia hanc compositionem, variam eius condituram, vires, quātitatem, vtendi tempus, Mesues sit mutuatus.

Diamoron phlegmonas oris partium, vt columellæ, faucium, & eas à quibus impendet suffocationis periculum, sanat. Fit autem hoc modo: succi mororum domesticorum, & batinorum ana libra vna, & dimidia, cum sapa & mellis ana libra vna, igni lento coquuntur ad mellis spissitudinem, reponuntur. Simplex hoc fit à quibusdam: ab alijs, præsertim necessitate magna coactis, adduntur aluminis, myrrhæ, croci, omphacij, ana portiones æquales.

Diamoron Nicolai vsu est frequentius, hoc rarius, in gargarizatu cum aqua hordei, vel plantaginis, vel rosarū, vel alia ad oris phlegmonas. De Diamoro Galeni abunde egimus libro quarto nostræ meth. Phlegmonæ vero suffocatoriæ sunt, cynanchæ præsertim, & quæ fauces occupat. Galenus quintam partem mellis miscet mediocri, vt sint succi lib. quinque: mellis lib. vna: croci & myrrhæ ana drach. vna & dimidia: omphacij drachma vna. Myrrhæ, crocus coquunt, præterea crocus repellit, vt rhus, alumen, omphaciu, balaustium, malicoriū, flos rosarū, galla, & alia adstringentia, quæ interdum miscet Galenus initio, vt in fine, ad cocta dissoluendum, sapa, nitrum, sulphur.

† Mora rubi in simpl. nostris.

Succus per se incipienti phlegmonæ est melior, quia tunc repellendum: alijs eius temporibus cum melle melior, vt etiā digerat.

Dιανάγουρον, id est, ex nucibus, à Græcis dictū, medicamentum est efficax ad catharrum acrem & tenuem à capite in asperā arteriam, pulmones, thoracem, à quo phlegmone, suffocatio, mors, impendent. Libræ quatuor succi ex corticibus nucum viridium, diebus canicularibus extracti, semel feruefiunt: tunc mellis libris duabus additis, coquuntur ad mellis crassitiem: idque medicamentum pueris, mulieribus, & natura humidis salubre est. Quod si phlegmones initioni, adstringentium aliquid miscendum est, ut rosa, balauustum: si in statu, crocus, & myrrha: si in declinatione, nitrum, & sal hammoniacus, & similia. 10

Hoc diacaryon Galeni inuentum, vires habet easdem cum diamoro ad omnes oris phlegmonas, & cynanchas sed efficaciores, ut ex Galeno docui lib. quarto nostræ meth. in antidotis stomaticis.

† **E**clegma de scilla, materiam crassam, lentam, coctu difficilem in partibus respiratoriis, expelli facilem strenue reddit, & natā inde spirandi difficultatem, & thoracis dolorem leuat: recipit succi scillæ, mellis despumati partes conuenientes, coquendas ad eclegmatis consistentiam. Vtere lambendo. 20

*In fine lib.
7. c. ph. p.*

Huic simile est eclegma Antonij Musæ ex Asclepiade, ad crassa, & lenta ex pulmonibus vacuāda, pleuriticis, empyis, asthmaticis, senibus salubre. Scillæ cruda succum expressum cum mellis Attici eadem mensura prunis incoque. Da mystri mensura ante, & post cibum. Sed Mesues melli despumato miscet. Id eclegma calidum siccum ad secundum gradum, incidens, tenuans, tergens potenter, asthmaticis, senibus, & ceteris pituitæ crassæ, lentæ, vel etiam puris copiam in pulmone, vel thoracis spatio habentibus. Calidis autem natura, vel ex febre nocet. Datur ad drachmas duas ieiunis. 30

† **E**clegma ad asthma, & tussim antiquam (humorem enim crassum tenuat) recipit scillæ assatæ drachmas quatuor: radicis ireos drachmas duas: hyssopi, prasij ana drachmam vnam: myrrhæ, croci, ana drachmam dimidiam: melle excipe. *Validissimum est, sed etiam ingratisimum, quia amar-*

ris & acribus propè omnibus constat, ob quæ multū etiam calet. Multò adhuc fieret valetius, si radicem ari, aut draconij reciperet, & mellis loco terebinthinam. Validum itē & ingratum, ex radice bryoniæ, quod quædam Mesuæ exemplaria hoc loco etiam habent.

EClegma ex radice bryoniæ idem pollet, eodemq; modo paratur.

¹⁰ Eius compositio est in simplicibus capi. de Bryonia antè descripta, & quanuis in vsu non sit, digna tamen recipi, præsertim quibus Gallia partibus scilla desideratur. Nos etiam sæpe ex ari radice, & etiam dracunculi simile eclegma paramus, valentissimum ad hos affectus, vt etiam in simplicibus docet Galenus.

EClegma sanum & expertum inuenimus ad tussim, raucedinem à frigore, vel pituita crassa thorace, aut pulmone * comprehensa: recipit cinnamomi, hyssopi ficci, glycyrrhizæ, ana drach. dimidiam, zizypha, myxa, ana triginta: vuarū passarum à semine purgatarum, ficuum passarū siccarū, dactylo-
²⁰rum pinguium, ana vnc. duas: fœnigræci drach. quinq;: adianti albi manip. vnum: seminum anisi, fœniculi, lini, ireos, calaminthes, ana drach. quatuor: coque omnia in aqua ad librarū † Lib. quatuor. duarum consumptionem, colatū coq; cum penidiorum libris duabus ad mellis crassitudinem, tunc adde nucleorum pineorum depellatorum drach. quinq;: amygdalarum mundatarū, glycyrrhizæ, tragacanthi, gummi Arabici, amyli, ana drach. tres: ireos drachm. duas. Misce omnia probè, donec album fiat medicamentum. Datur à drach. quinque ad drach. decem, & lambendo sumitur.

³⁰ Hoc eclegma idē potest quod ex scilla, & pino: sed potentius incidit, tenuat, terget: est etiam gratius, minusq; calidum & siccum est, vt in fine primi gradus. Has autem vires habet à substantiæ tenuitate adianti, ficuum: & etiam calidorū, cinnamomi, hyssopi, ireos, sed à frigidis, vel temperatis fractorum. Ad drach. quatuor dedisse sufficit, si febris abest, & cæli caliditas, nec sumpturus calido sit tem-

pera

peramento.

* **E** Clegma ex pulmone vulpis, ad phthisin, recipit pulmonis vulpis siccati, succi glycyrrhizæ, adianti albi, seminis fœniculi, ana drach. tres, confice cū saccharo in aqua sufficienti cocto. Cum succo autē myrtino confectum valētius roborat.

† Bipinnella soluto, &.

Id ex Mesuae practicae cap. de phthisi huc transtuli. Nicolaus Florentinus lib. 3. cap. de catharro, & coryza idem ad verbum mutuatur: hodie autem fit cum melle, licet Mesues, & Auic. cum saccharo parari imperent. Eius loco datur puluis pulmonis cum saccharo rosato.

Eclegma de allys Mesuae in praxi cap. de tussi humida, recipit alliorum purgatorū libram dimidiam: coq. exquisitè in aqua cui cicer & hyssopus sicca antè sint incocta. Hac allia tere, cerne: hanc medullam percoque igni lento ad eclegmatis consistentiā, cum mellis & butyri ana vnc. sex.

○ **E** Clegma phthificis saluberrimum, sed etiam heciticis & aliter consumptis, pure & sanie pulmones purgat, & tussim lenit: recipit autem seminis papaueris albi, seminis lini torrefacti, spodij, croci, amygdalarum dulcium, ana drach. tres: amyli, tragacanthi, gummi, seminis cydoniorum, seminis citrulli, ana drach. sex: seminis nasturtij torrefacti, amygdalarū amararum, fabarū, ana drach. vnam & dimidiā: penidiorum drach. sexaginta. Hæ aqua fontana dissolutæ coquantur, deinde cætera misceantur. Dantur drach. duæ cum hydromelite.

Vellem nasturtium, & amygdalas amaras tolli, si hecetica adest, & hydromeli valde aquosum propinari.

○ **E** Clegma de amygdalis ad intemperiem multum siccam pulmonis & thoracis, & tussim inde siccam, recipit amygdalarum dulcium & amararum, seminis lini torrefacti, nucleorum pineorum, anisi, tragacanthi, gummi Arabici ficci, & radices glycyrrhizæ, ana drach. vnam & dimidiam: sacchari, penidiorum, ana drach. tres: excipe mellis & succi fœniculi simul coctorum quantitate sufficienti.

† **E** Clegma ex pineis nucleis, tussim antiquam, sputum glutinosum, asthma, & spiradi ex partium spiritalium angustia difficultatē iuuat: recipit verò nucleorū pineorum drach.

tri

triginta: amygdalarum dulcium, auellandarum affatarum, tragacanthi, gummi Arabici, glycyrrhizæ, & succi ipsius amyli, adianti albi, radi. ireos, ana drach. quatuor, carnis dactylorum fuluorum drach. trigintaquinque: amygdalarum amararum drach. tres: sapa, uuarum passarum, sacchari albi, butyri recentis, ana drachmas quatuor. mellis q. s. fume velut lambendo ꝯnc. vnam.

Eius eclegmatis semuncia ore contenta, paulatim deglutita, portione sui liquidiore in pulmones deerrat, pituitamq; multam, crassam, lentam incidit: tenuat, terget: ob id habilem expui reddit, ac etiam pus. Quapropter pulmonis & thoracis affectus ab illorum quantitate, vel qualitate natos curat, vt empyema, asthma, spirandi difficultatem ob plenas pure vel pituita asperas arterias, & pulmonis carnes: peripneumoniam quoque & pleuritidem iuuat declinante iam febre: calfacit enim ad primum gradum, & siccatur. Præstantius autem multò fiet (vt dixi) si apozemate thoracico diluatur, vel ptissana vulgari, aut decocto ordeis, vel brassicæ, vel simili, vel hydromelite, vel oxymelite, nisi vlcus aut tussis adsit. Mel tabarçet album potius, quam cum Manard. succus ipse, ex quo per cocturâ fit saccharum: quod si album est, tabarçet quoque vocant. Serapio conficit cum melle. Farina etiam seminis lini torrefacti vel non tosti, cum melle, optimum est eclegma tussi puerorum.

Hæc eclegmata quæ etiam inuicem misceri possunt, pro scopis medici varijs, hodie magna parte interciderunt, & ex hypoglottide alba, saccharo Cando, electario diatragacanthi, & syrupus pulmonicis, & thoracicis è re nata sunt à medicis, fortè, quòd antiquata hæc vires suas & saporis gratiam amittunt, vel quòd compositis non fidunt. Eclegma de alijs, brassica, radice ari, dracunculi, ireos, & alijs multis fieri possunt, quorum quadam in Nicolai antidotis postea describemus.

LIBRI III. IOAN. MESVAE
 SECTIO QUARTA DE
 DECOCTIS, ET
 INFUSIS.

A c sectione quarta decoctorum, & infusorū differentias, quomodò in superioribus, ordine describemus.

ApoZema, id est, feruefactum & decoctum, fit ex plantarum partibus, præcipuè radicibus, folijs, surculis, floribus, fructibus, seminibus, corticibus, lignis, interdum etiã succis, raro ex liquoribus, gummis, resinis, raro item ex animalium partibus, rarissimè ex terreis, & metallicis corporibus. Coquuntur autè hæc, nunc ex aqua, tum simplici, qualis fontana, pluuia: tum medica-¹⁰ mentosa, qualis ex plantis destillata, marina, salsa, sulphurosa, aluminosa, bituminosa: nunc ex alio humore, vt lixiuio, vino, aceto, lacte sero, vel quouis: in quem tamen hæc medicamenta vires suas deponant, & humoris illius facultatum aliquid assumant, quanuis magna parte absoluta coctione exprimantur, ac mox ceu inutilia abijciantur. Exprimuntur autem horum quadã valenter, alia clementer, alia ne tantillum quidẽ, pro rerum coctarum & humoris in quo incocta sunt natura & vario medici scopo, vt interim taceam colorum differẽtias, & coctionum, & contusionum.²⁰ Quæ enim liquida malumus & parum valentia, parũ diu cocta, non contusa colo denso, nulla aut minima expressione excipimus. Contrã verò quæ crassa glutinosa appetimus, diu cocta, probè contusa propemodum tota per colum rarum vel trãsmittimus, vel exprimimus. Coquuntur quoque nõnulla multum, alia parum, alia mediocriter, nõ modò ob coquendorum naturam, vt in libro secũdo de preparationibus medicamentorum ad pharmacopœos scribimus, sed ob medicamen

amenti constituendi formam, & indicationes varias. Infunduntur seu macerantur eadem humore simili: sed ferè calfacto cineribus calidis, vel sole, ut medicamento vires promptius, & valentius trahat: quanquam infusio imbecillius eas ad se alliciat, quam coctio: ob id diutius fit, & saepe leui coctione adsoluitur. Infusa item colantur: sine expressione quidem imbecilliora sunt, sed tenuiora, & incundiora: cum expressione autem valenti, contra.

10 **A**pozema adianti albi sanguinem à mistis ipsis putribus materiis purgat, clarumque reddit, ardoremque ipsius, ac bilis flauæ compescit. Adianti albi vnc. vnam & dimidiam: fumarie vnciam vnam: lupi salictarj, violarum siccarum ana drach. octo: pruna quadraginta: zizypha viginti: coque libris tribus aquæ igni lento ad duarum librarum consumptionem, tunc adde cassiæ fistulæ purgatæ vncias tres: tamar indorum vncias duas, mannæ vnciam vnam: rhabarbari boni drachmas tres: frica manibus, & cola. Datur mane. Interdum loco aquæ; coquantur hæc in feri lactis caprini libris quatuor.

20 *Horum apozematum multa aluum subducunt, quadam leniendo, alia comprimendo, sunt etiam quæ attrahendo. Ob id autem quòd parum sunt iucunda, propter crassitiem, & nigrorem, quòdque parum diu, ut ad triduum, seruari possunt, præsertim aere calido, parari hæc desierunt. Coquantur autem nunc frequenter sine cassia, & tamar Indis, & id genus alijs. Huius dari possunt vncia sex.*

30 **A**qua fructuum, sanguinis & bilis flauæ feruorem reprimat, sanguinem clarum facit, bilem clementer educit: pruna quadraginta, myxa, zizypha ana triginta, tamar Indorum vncias duas, cassiæ fistulæ vncias tres, mannæ vnciam vnam. Fiat ut diximus.

Proximum hoc superiori est ut materia sic viribus. Est tamen illud ob rhabarbarum, fumariam, adiantum paulo purgantius.

Decoctum fumarie sanguinem bile flaua, & adustis humoribus purgat, mundumque reddit: hepatis obstructio-

nem aperit, ac inde natum icterum sanat: recipit succi cichorii, intybi, lupi, buglosi ana vncias quatuor, succi fumarie vnciam vnam & dimidiam: quibus coctis & purgatis, adde myrobalanorum flauarum, & Indarum ana drachmas duas, passarum purgatarum tritarum vnciam vnam, tamar Indorum vncias tres. Fiat syrupus vt diximus.

Syrupus fumarie praedictus in vsu est huius loco, vt syrupus thymi, stachados, eupatorii, epithymi loco decocti eorum mox scribendi.

† Drachm.
quatuor
Mard.

DEcoctum thymi phlegmagogum, ob id senibus, & aliter pituitosis salubre, ventriculum firmat, coctionem iuuat, flatus à visceribus, & hypochondriis dissoluit: recipit thymi, cassuthæ, hyssopi ana vnciam vnam: passarum purgatarum drachmas † viginti: cepularum emblicarum ana vnciam vnam: turbith drachmas quatuor: stachados, polypodij ana drachmas quinque: eupatorii, absinthij, anisi, dauci ana drachm. tres: radicem apij, fœniculi ana drachmas septem: coque omnia in libris tribus aquæ ad librarum duarum consumptionem, cola: adde colato turbith, agarici ana drachmam vnam, zingiberis drachmam dimidiam, macerari noctem sine, postridie cola, & vtere. 10

DEcoctum myrobalanorum bilem vtranque, & pituitam purgans, recipit myrobalanorum flauarum, cepularum Indarum ana vnciam vnam, tamar Indorum vnciam vnam & dimidiam, fumarie drachmas octo, absinthij drachmas duas, pruna triginta, passarum purgatarum vnciam vnam, coque in libris tribus aquæ ad duarum librarum consumptionem, reliquæ libræ dimidio, vel circiter, adde cassiæ vncias duas, cum imbecillum voles medicamentum: cum autem valentius, cassiæ fistulæ vnc. vnam, turbith, agarici ana drach. dimidiam. Præstantius fiet, si cum aqua casei coquantur. 30

DEcoctum stachados confert pituitosis affectibus, vt febribus quotidianis, iuncturarum & neruorum dolori, & frigida intemperie: recipit stachados, organi ana drachmas quatuor. seminis apij, fœniculi, eupatorii ana drachmas tres, schœnanthi, hyssopi ana drachmas duas, passarum purgatarum drachmas octo, turbith albi arundinacei drachmas quatuor, coque & vtere. 08

Dē

DEcoctum eupatorij hepatis, & lienis obstructionem, & inde nascentes dolores, & febres compositas iuuat: recipit eupatorij, absinthij, asari. spicæ, adianti albi, † cyperi rhabarbari, fumariæ, † spinæ albæ * Aegyptiæ ana drachm. quatuor, cepularum Indarum ana drach. octo, passarum purgatarum vnciam vnam, coque & vtere.

† Alij Cy-
pri, id est,
storum ligu-
stri.

DEcoctum epithymi atram bilem vacuat, ob id affectibus melancholicis, vt cancro, elephātiāsi, & cæteris confert: recipit autem myrobalanorum Indarum, stœchados, epithymi, passarum purgatarum ana vnciam vnam, cepularum, fumariæ ana drachmas quatuor, folliculorum sennæ drachmas octo, polypodij drachmas sex, turbith drachmas quatuor, eupatorij drachmas quinque: omnia præter epithimum coquantur in aquæ casei libris tribus, ad duarum librarum consumptionem: tunc adde epithimum, & semel feruefac: cola, frica in eo ellebori nigri drach. vnam, agarici drach. dimidiā, salis Indi aureum vnum, vtere.

† Bedegar.
* Sucaba.

Vtile in morbo Hispano, & ab eo vlceribus & doloribus.

Infusum aquæ casei, bilem flauam clementer educendo, sanguinem purgat: recipit foliorum rosarum recentium completarum vnc. duas, rhabarbari boni aureum vnum & dimidium, spicæ drachmam vnam & dimidiam: rhabarbarum & rosæ parum terantur, & macerentur per noctem in feri lactis: præsertim caprini lib. duabus, cola, propina: penuria rosarum recentium fit interdum ex siccis.

Serum lactis per se sumptum, sanguinem reddit puriorem & frigidiorē, quod acrimonia sua subducat album: id multo efficacius præstat maceratis in ipso per noctem.

Etem rosæ, lupulo, fumaria, sumique tunc potest vere singularis tribus aut quatuor matutinis ab vncijs sex ad vncias octo. Si autem rhabarbarum simul infuderis, pondere sufficienti, vt ad drachmas duas aut tres cum pauca spica, vel schœnantho actionem celerante semel sumpsisse sufficit. spicam ceu non necessariam, & ingratham tollit *Manardus.*

Infusum succi herbarum idem potens quod præcedens re-
cipit succorum intybi, lupi, buglosi, purgatorum ana vncias octo, in quibus macera corticum myrobalani flauæ vnciam vnã, rhabarbari boni drac. tres, tamar Indorũ vnciam vnã & dimidiam, casisæ fistulæ vncias tres: fiat vt suprã.

Infusum hieræ ventriculorum & caput purgat, proinde am-
borum doloribus etiam assiduis & hemicranis confert, ac febris antiquis: recipit hieræ & aloës ana drachm. quinque, macera decocto eupatorij prædicto ad libram vnã, in vase vitreo, in sola dies duodecim aut plures: da singulis matutinis vnciam vnã, plus minus vt opus erit. 10.

Infusum aliud hieræ purgans humorem crassum & melancholicum, ob id affectibus cerebri melancholicis salubre, recipit hieræ & aloës ana drach. quinque, macera lib. vna decocti epithymi antè descripti, vt vt priore.

Infusum tertium hieræ phlegmagogum, in aquæ decoctionis thymi libras duas.

*Pulus hieræ picræ Galeni intelligitur, cui aloën præter-
eã addit, qua ratione Galenus aloës interdum drachmas
centum, & centum ac viginti, singulorum aliorum drach- 23
mas sex addebat, vt valentior esset. Id infusum antiquatis
affectibus aliter atque aliter pro vario scopo factum est vt
lius, quam aqua balneorum naturalis potæ. Decoctum autẽ
commune Italis, & Lugdunensib. est ex partibus equali-
bus anisi, fœniculi passarum, glycyrrhizæ, myzorum, Zizy-
phorum enucleatorum, adianti albi, prunorum, hordei mun-
di, quo medicamenta purgantia leniendo, comprimendo,
attrahendo dissoluunt, præsertim cælo, & morbo frigido.
Calido autem vtroque, dissoluuntur potius decocto partium
equalium passarum, glycyrrhizæ, violarum, hordei, pruno 30
rum enucleatorum, seminum communium frigidorum pur-
gatorum, in aqua simplici. In affectibus verò capitis frigi-
dioribus priori decocto etiam stœchadẽ, vel maioranã, vel
nucẽ moschatã addimus: thoracis autem hyssopum, dactylos,
tragacanthum, vel adiantum augemus: ventriculi, cinna-
momum,*

momum, mentam, absinthium, mastichen: hepatis eupato-
 riū, absinthii: lienis, tamaricē, cappares, asplenū: renū, &
 vesica, radices quinq; vreticas, vel semina cōmunia frigi-
 da, si calidus est affectus: & in alys partibus similiter ea
 miscemus decocto, qua proprietate & particulari respectu
 eas iuuare sunt comprobata. Delectū tamen semper his,
 qua gustatu sunt gratiora. Loco horum decoctorum medi-
 camēta sepe cum festinandū est, dissoluuntur aquis d. stilla-
 tis fœniculi, maioranæ, chamæpityos, saluiæ, vini in frigi-
 10 dis cerebri & neruosarum partiū affectibus, aqua fœnicu-
 li, menthæ, absinthij, ventriculi, aqua absinthij, sumariæ, eu-
 patorij, hepatis, aqua cichory, intybi, et similiū in calidis he-
 patis affect. asplenij, tamaricis, capparum: lienis, aqua hys-
 sopi, prasiij, scabiosæ, verbenæ: thoracis, & pulmonis, aqua
 melissæ, boraginis, buglosi, rosarū cordis. Decoētū itē radicū
 quinq; vreticarū elignatarum, & cicerum rubrorum sac-
 charatum, aut mellitū, hepatis, lienis, renū, vesicæ obstru-
 ctiones potenter aperit, flatus dissipat, pituitam & humo-
 rem melancholicum incidit, & tenuat. Aqua hordei bilis
 20 acrimoniam obtundit, obstructa aperit, sudorem mouet, &
 vrinas, si calida bibatur: aluum lenit: sitim sedat, somnum
 conciliat, si frigida.

Diacasia recipit succorum violæ, betæ, mecurialis mal-
 uæ, muralis herbæ ana quartarium vnum, succi absinthij
 pontici vncias duas: coque cum mellis quantitate sufficienti
 ad iustam crassitiem, tunc adde medullæ casisæ libram vnam.
 Utile catharticum pauperibus, etiam diuitum clysteribus
 percommodum. Ex succis autem componi malo quàm harum
 plantarum decocto.

30 Diacasia triplex pro enematibus in Dispensario, sine au-
 tore certo.

SECTIO QUINTA, DE
ANTIDOTIS, QVAE ELE-
CTARIA VOCANT.

Et A. s. l. 12 l. g. a. **E**LECTARIUM qua forma anti-
dotarium dicitur, cōpositio scilicet ele-
cta aliquot simplicia medicamenta cō-
prehendens: id quod licet medicamen-
tis omnibus cōpositis cōmune est (omnia
enim delectis summa diligentia sim-
plicibus perfectissimis componi debent, non adulteratis, aut
aliter vitiatis & imperfectis) tamen ut antidotorum ge-
nus duplex contractum est usu neoteri-
corum. Alterum so-
lidum & durū, reliquū molle, nō tamen liquidū. Fit utroq;
ex pulueribus maximè, ysq; vel saccharo, vel melle, vel
utroq; cōprehensio, addito etiam melle aëreo, nonnunquam
penidijs, quādoq; miua, sapa. Quae quidē yis miscentur, non
modo ut pulueres per illa comprehensio facilius deuorentur,
sed etiam diutius efficaces seruentur, & ut dulcorentur,
praesertim qui sunt gustu ingratiore. Qui enim grati
sunt, iusculis inspergi & condimento possunt, & salis vice
sumi, qualia sunt Galeno, diatrionpepereo, diacalamin-
thes, & quae Mesues prima scribit. Possunt tamen haec etiā
ysdem autoribus melle despumato excipi, vel etiam Ara-
bum, & neoteri-
corum more, saccharo in aqua rei proposita
idonea dissoluto, & ad iustam crassitiem cocto comprehen-
di, mox complanari, & in tabellas solidas, nūc quadratas,
nunc quadrangulas, sed oblongas, nunc rhomboïdes secari
quas vulgus lozengas vocat, ut oblongas manum Christi,
a digitorum longitudinis forma. Qui verò pulueres sapore
sunt ingrato magis, melle omnino vel saccharo, vel peni-
dijs, vel miua, vel simili sunt dulcorandi, siue solidum, siue
molle

molle faciendum sit electarium, quoniam mel & minus mollibus sint ferè destinata, ut saccharum & penidia duris. Sic ut pro vncijs tribus pulueris aromatum, & aliarum specierum tritarum & cretarum, misceatur libra vna, vel mellis, vel sacchari, vel vtriusque ana selibra. Quo autem plus horum habet dulciù, minus est efficax, sed delicatius: ob id libra sacchari, ut loquuntur, syrupi & perfectè cocti, hodie vnciam tantum vnam pulueris specierum tenuissimè triti & creti comprehendunt: alij etiam semunciam. sunt qui tantum drachmas tres vel etiã duas, quando delicatissimis hominibus scilicet tabellas solidas paramus. Creti addo propter amygdalas & semina alia gummi, quæ cum cribrari nequeant, non estimantur: ob id in diatrageantho Nicolai quia pauca sunt creta, vncias tres pulueris miscemus vni libræ sacchari, licet gummi aqua violarum vel alia scopo idonea melius dissoluatur. Quæ verò electaria mollia tam grata palato quam ingrata paramus, mellis despumati libræ vna, & pulueris specierum tribus vncijs, omnino temperamus apud Mesuen & alios, nisi in alicuius gratiã aut mel augemus, aut puluerem etiam vncia vna minimus, cuius quãto plus habet medicamentũ, tantò est valentius, cum vis eius omnis à puluere pendeat, cuius parua quantitas mellis, aut sacchari copia obtunditur. Mollè autem sicco est efficacius, quia pulueris plus capit, melius feruet, agrè expirat, proptius in corpus distribuitur. Quapropter vni libræ sacchari parum coctæ sunt qui miscent hodie rhabarbari pulueris, vel alterius vncias quatuor, quinq, sex, palati voluptate vtrinq, neglecta, quado parũ diu seruare libet, ac paucis tabellis magis medicamentosis ager gaudet potiùs, quam multis minus efficacibus. Id quod in electarijs quoq, mollibus quidam hodie etiam factitant. Nec fortasse alienum à ratione est, quòd hodie sicco electa-

rio, quàm humido minus puluerum miscemus, quòd in subiecto sicco valentiores appareant, praesertim cum maxima ex parte potentia sint calidi. Sunt autem qui pulueres electarys vtriusque parcius misceant, non de palato agrorum solliciti, sed sumptum fugientes, praecipue cum puluis preciosus est, vt in electarys cardiacis. Quam rem à medicis animaduerti quàm diligentissimè vellem. Alij preciosa medicamenta pondere medico appendunt, alia viliora pondere (quod medicu quoq, sed grossum vocant) tam graui tamen vt vncijs suis duodecim (quot libra medica completur) aequet podus vnciaru sexdecim, quot libra mercatoria & negotiatoria continet. Nec desunt qui drach. nouem vnc. habet: & octo his preciosa, illis vilia appendentes, hoc se modo compositioni satis fecisse rati. Quam verò differentiam Arabistarum vulgus inter confectionem, hoc est, compositionem, omni composito medicamento conuenientè, & electarium sunt commenti, non seruant ipsi perpetuò, vt illa solum sit electarium solidum: electariu verò latius pateat, & etiam molle comprehendat. Quam nominu confusionè planè indicabat Mesue interpret. scribens confectione de baccis lauri, confectionem alkermes, confectionem pilularum talium & talium, & alibi saepe. Sed haec nominu portenta ex Mesue de industria sustulimus, vt facie paulo terfiole lectorem magis alliciat, & contentu reddat. Nec tantum dulcia, & amara sunt electaria, sed etiam acida, vt diaprunum, diatamar Indorum Nicolai, & quouis sapore praedita inueniuntur. Sed ad hos sapes duos, dulce & amarum, tanquam ad gratum, & ingratum Mesues reduxit, quomodo & odorum species omnes (quæ Galeno tot sunt, quot saporum sed non omnes nominatae) ad suaueolens, & graueolens, seu odorem gratum, & ingratum reduxerunt maiores nostri. Nec mittendum est, quod ceteris pari

ribus electarium molle est, valentius est sicco: hoc est, si pon-
 dus idem specierum libra mellis ad molle, libra sacchari
 ad durum acceperit, potentius aget molle, quam siccum,
 etiamsi mox a componendo utrunque sumatur. Qua de
 causa hieram mellitam potentius purgare censuit Gale. lib.
 septimo methodi. Sed si utrunq, seruetur, quod dicimus ap-
 parebit euidentius nam electaria sicca initio sunt valen-
 tiora, & quo diutius seruantur, quia vis eorum promptius
 exhalat ex corpore tabellarum tenui, eò imbeciliora eua-
 10 dunt. Mollia contra tempore in se mutuo agentibus ipsis
 simplicibus & patietibus à suo calore nativo, tandè coquun-
 tur illa sua velut fermentatione, tantarū virium, ut medi-
 camentū vires acquirat, non modo his quas recēs habebat
 cōtrarias, sed à simplicium omnium viribus diuersas, vnā sci-
 lice: velut specificā formam nouā adeptum: id quod theria-
 ce & opiata multa alia medicamenta sole clariū ostendūt
 qua mox ut sunt cōposita, tam valētes habent opij, et alio-
 rum refrigerantium vires, ut stupofaciant, & tāquā par-
 tes mortificent, ubi verò post menses aut annos cōtione ac-
 20 ceperunt, nunc celeriozem, ut si optimum recipit cinnamo-
 mum theriace, nunc tardiorē, si deterius iam calefaciunt,
 & quo diutius seruata sunt viribus integris, eò calidiora
 euadunt, & suam velut florētem aetatem ostentant. Tūc-
 que non modo calefaciunt pro simplicium suorum ratione,
 sed etiam valentius, & facultatem sortiuntur à forma ac-
 quisititia nouam: ut cum ex māza feruendo euasit fer-
 mentum, vires à māza diuersas omnino nanciscitur, et ex
 vino acetū, et ex vino nouo vinū idem vetus, id quod Ga-
 30 lenus in theriaca abundè docuit, & in Antidoto Philo-
 nis libro methodi medendi. Ut molle item electarium sic-
 co sit prastantius, nisi quando potentius siccandum, non
 mediocriter facit promptior ipsius in corpus distributio.

Ut enim potu quam cibo impleri est facilius, sic medicamen-
 ta quanto lauius trita sunt & liquidiora, tanto celerius
 in corpus rapiuntur: tamen pro cuiusque palato nunc illud,
 nunc hoc sumendum est, nisi aliud intercedat, quod vnum
 altero reddat vtilius. Electaria autem tam solida, quam
 mollia non purgatoria, sumantur horis duabus ante cibum,
 si apparare humores expulsionem, obstructions liberare, vrin-
 as, aut menses, aut sudores mouere, crudos in corporis ha-
 bitu succos coquere debent: horis quoque duabus ante cœ-
 nam sumi possunt: quæ verò coctionem iuuant, partes nu- 10
 tritorias roborant, aut etiam cor, illa mox antè vel post,
 vel etiam inter epulas sumi possunt, vti et analeptica inter
 cibos ferè sumuntur. Quæ alimèti in corpus distributionem
 iuuant, absoluta in ventriculo coctione. Id quod ex cibi in-
 gesti quantitate, qualitate, & tempore coniectabis adhac
 ventriculi coctricis robore aut imbecillitate consueta ad-
 hac ructu nullam alimenti prioris qualitatem referente,
 ventriculi tumore iam submisso, & noui alimenti appetè-
 tia. Quæ cerebrū roborant mox à cibo, vti quæ os ventriculi
 respiciunt, simul enim cū vapore ex alimentis elato, vis me- 20
 dicamenti sursum tolletur. Cerebrum autem roborantia qui-
 dam exhibent horis duabus à cœna: quæ appetentiam in-
 uitant, paulo ante cibum: quæ flatum dissipant, cruditates
 & obstructions corrigunt, ventriculo vacuo tribus aut
 quatuor horis ante cibum: quæ coctionem iuuant, etiam
 inter epulas, & paulo ante, aut paulo post cibum, aut
 etiam mox à cibo, sed cardiaca ore tenenda. Quæ item hy-
 pnotica sunt, paulo post cœnam, hora scilicet qua æger per
 sanitatem dormire consuevit, sumenda sunt eadem stupefa-
 cientia si ad dolorem sedandum, aut sanguinem sistendum, 30
 datur horis quatuor, quinque ante cibum stomacho vacuo.
 Purgantia verò manè horis duabus, tribus, quatuor ante
 cibis

eibum, pro medicamento viribus tardis, celeribus, & corporis humore multo, pauco, crasso, tenui, lento, liquido, pleni natura & morbi temperie. Ad annum seruari possunt: sed electarium quo vtuntur Reges, ad dies tantum viginti, aut triginta: nam rancescit facile. Pulueres autē miscendi melli. Vel saccharo modicè refrigeratis, non autem multum ad huc calentibus, nam aromatum vires calor dissipat.

ELECTARIA GV.
STATV IVCVND, TRI.
GINTA SEX,

LECTARIUM de aromatibus Galeno adscriptum, ad ventriculi, & hepatis affectus frigidos, ex pituita crassa & flatibus natos efficac: flatu enim dissipat, coctionem iuuat: ob id acidus ructus, nauseam, cibi fastidium compescit, colorem cuti floridum affert, canitiem tardat, oris & sudoris odorem commendat: sed hepar & renes immodicè calfacit, ac inde semen & venerem promouet. Recipit autem ligni aloës crudi, rosarum ana aureos duodecim, calami aromatici aureos quatuor, galliæ moschatae, macis, daronici, piperis longi, nucis moschatae, menthæ siccae, spicæ nardi, casia, mastiches, cinnamomi, caryophyllorum, afari ana aureos tres: croci, cardamomi maioris & minoris, trium santalorum, thabarbari, costi, cubearum, zingiberis, seminis, fœniculi, & anisi, & lygustici ana aureos duos, sacchari vncias sex, miuæ aromaticæ vncias duodecim, mellis despumati, quantum sufficit. Datur à drachmis duabus vsque ad aureos sex.

Hoc medicamentum ex aromatum catalogo commistum (vnde nomen habet) valenter calfacit, leniter adstringit: in vsu esse desyt: neque ignauum fuerit etiam si componatur absque cinnamomo, vel calamo aromatico, cardamomo, semine libiſtyci, simplicibus etiam hodie in Gallia desiderati, atque etiam sine reliquorum bona parte, quando singula propè idem pollent: calfaciunt enim, tenuas inciunt, tergent: quadam adhac leniter adstringendo ro-

borant. Hoc antidotum non esse Galeni aperte declarant gallia moschata, nux moschata, macis, doronicum, caryophylla, santala, rhabarbarum, cubeba, miua aromatica, omnia Galeno ignota, & sacchari vsus infrequens, etiam si non id modo, sed alia non pauca tam simplicia, quam composita Galeno, vel ignota, vel indicta Mesues ex Galeno citet, nisi fortasse antidotariū aliquod falso Galeni titulo circumlatum viderit Mesues, & prater eum Auicennas, & Nicolaus medicus salernitanus in Antidotario suo, tum magno, tum paruo Galenum persape citantes autorem compositionum ipsi indictarum. Quamquam certū esse magnum aliquod Antidotarium à Galeno scriptum, nondum tamen Latinitate donatum affirmet Christophorus Georgius Florentinus: quod falsum esse prater dicta facile conuincit, quod eius nusquam Galenus meminit, nec in numero, nec in ordine librorum suorum, nec libris duobus de Antidotis, homo aliās eius rei studiosus maximè. Rhabarbarū huic inest parciū, quam vt purgare possit.

Electarium ex gemmis ad frigidus affectus cerebri, cordis ventriculi, hepatis, vteri, efficacissimum: nam melancholicos sine causa manifesta tristes, timidos, solitarios iuuat, exhilarat, ad mores probos inuitat: emendat cordis tremorem, syncopen: ventriculum à frigida intemperie imbecillum roborat, & coctione tum eius, tum hepatis meliore reddita, corpus bene coloratum, & odoratum efficit, ob sumptum. Regibus, & magnatibus magis in vsu est. Accipit verò margaritarum albarum drach. duas: † saphiri, hyacinthi, sardinis, granatorū, smaragdi fragmentorum ana drach. vnam & dimidiam: zedoaria, doronici, corticum citri, macis, seminis oxymi caryophyllati ana drach. duas: coralli rubri, electri, limaturæ eboris ana drach. vnus partes duas: ben albi & rubri, caryophyllorū, zingiberis, piperis longi, spicæ nardi, folij, croci, cardamomi ana drachmā vnam: trochiscorum diarhodon, ligni aloës ana drach. quinque: cinnamomi, galangæ, zurumbet ana drach. vnam & dimidiam: auri, argenti foliorum ana aureum dimidium:

† Ab his nominibus sortitur.

diūm: moschi boni drach. dimidium, ambræ drach. duas. Con-
fice cum † melle emblicato & melle rosato colato ana, vel etiā † Aly. succo.
saccharo rosato si solidum facturū es, non molle. Datur ab
aurei semisse ad aureum vnū cū aqua buglosi, & vino odoro.

Sic parandum est hoc electarium ad frigidos dictarum
partiu affectus salubre: ad calidos verò, & cū febre cōiun-
ctos ablatis aromatibus cōponēdum est, nisi datur vt lib. 12.
meth. Vinum calidū, odorū, tenuium partium in syncope
etiam cū febre, & à bile flaua stomachū mordente: Vbi ve-
10 rō succis & spiritibus ob tenuitatem, corporū raritatem fa-
cile & multū diffatis fit syncope, vti nec vinum tenue sic
neque hoc electarium cōuenit, nisi ablatis aromatibus. Ra-
rum est in tabernis, & si gemmis his facultas aliqua dictis
partibus roborandis apta insit: optima gemma sunt leuigā-
da, non fragmenta, & rasura quadam veris gemmis solo
colore affines, & earum vel purgamentū, vel si gignuntur
in terra, & aluntur gemmæ metallorum modo (vt chymi-
stis placet) gemmarum sunt velut rudimentum à natura
excoli cœptum, nondum absolutū. Quauis autem hos gem-
20 marum pulueres Graci veteres non sumpsissent: tamen esse
efficaces Arabum experientia probauit, nec à Græcorum
placitis abhorret, cū etiam integrum iaspide viridem è re-
gione stomachi appensum, roborare ipsum affirmet Galenus
libro nono simpl. & margarita, & corallium viribus non
obscuris valent. Auri verò & argenti folia, an ad decorē
addantur tantum, & sumptum, ostentationemq̄, an vires
prætereà aliquas medicamento, vt Mesues vult, afferant,
docui in simplicibus Turumbet à Zedoaria hic separat: id cū
desideretur, Zedoaria illi facultate similis duplum est mi-
30 scendum. Cū emblicas recentes habere nō possumus, quarum
succo pulueres excipias, vt quidam legunt (vt in simplici-
bus dictum est, & post in conditis) ex siccis vino vel aqua
pro

probè maceratis succum exprime. Id electarium siccum & puluere Parrhisijis hodie seruatur: potest tamen cum saccharo in aqua buglossi (cui infusa sint myrobalani, emblica) soluto percoqui in formam siccam, & siccari in offas quadrangulas, vel rhomboides, uti cum melle in electarium molle.

†
Confectio
alxermes
vulgo.

† **E**lectarium ex granis tinctoriis ad cordis palpitationem, syncopen, mentis alienationem, seu desipientiam, mœrorem sine causa manifesta: facultates enim nostrum corpus dispensantes mirificè roborat. Accipit serici succo granorum tinctoriorum recenter tincti libram vnā, succi pomorū dulciū, 10 & aquæ rosarū ana libram vnā & dimidiam viginti quatuor horis macerandam: deinde paulisper his incoquendam, donec liquores isti rubeant. Quos expresso & abiecto serico coq; cū sacchari optimi libra vna & dimidia ad mellis crassitudinem: ab igne depositis, sed adhuc calentibus misce ambrae crudæ minutim concisæ drach. quatuor: qua liquata, iniice puluerem sequentem, ligni aloës crudi, cinnamomi ana drach. sex, lapidis cyanei lori, & præparati, margaritarum albarū ana drach. duas, auri boni foliorū drach. vnā, moschi laudatissimi scriptulum vnum. Datur ab aureo vno ad aureos duos & dimidiū. 20

In simplicibus eadem hæc compositio in lapide cyanea à Mesue describitur, ponderibus errore librariorum nō parum deprauatis. Efficacissima multorum etiam Regum ac Reginarum in Gallia testimonio est probata, maximè in quibus vel longo morbo fessis, & iam moribundis, vel ab eo reualescentibus, natura languet: etiam si quibusdā maximè improbari audiam, dicentibus coccum baphicam solū adstringere, & suo colore rubro sanguinem, & spiritum similitudinis ratione magis ad se distrahere, & dissipare, quàm cogendo firmare: præterea lapidē cyanēū vomitu & 30 deiectione purgatorium, naturam turbare tantū, & humores melancholicos exagitare, ob quantitatem tam exiguam non vacare. Quæ obiecto momenti nō est maioris: quàm de shabarbaro in electario præcedenti: utrunque enim largiore copia sumptum est purgatorium, parciore verò, alia sua
sub

Substantia roborat, purgatrice imbecilla ne mouet quidem corpus vel tantillum. Rationabilius obijcerent, hæc purgatoria, cum inferiora sunt ob paucitatem, verti in humorem eum quem attrahere nata sunt. Sed id verum est, vbi sola sumuntur, non castigata aliorum hanc noxam prohibentiū mistione. *Ἰὰ κόκκῳ βαφικῳ* id est, ex granis tinctorijs dici potest Sericum autem rufum & crudum tingitur succo ex granis tinctorijs recentissimis extracto: id triduo siccatum maceratur vno die aqua rosarū solius lib. tribus, vel aqua rosarum & succi pomorū dulciū ana lib. vna & dimidia, calfactumq; modicè in vase duplici lauatur, exprimitur, expressus liquor cum sacchari lib. vna & dimidia percoquitur ad mellis crassitiem, aufertur igni, & calido adduntur quæ Mesues docet. Siccum idem medicamentum vsurpari hodie video.

Electarium xylaloës morbos cordis, ventriculi, hepatis frigidos sanat, & partes ipsas roborat. Ob id cordis palpitationem, syncopen sanat: exhilarat, coctionem iuuat, ac inde & odore suo halitum oris cōmendat: accipit autē ligni aloës crudi, rosarum rub. ana drach. octo: caryophyllorum, spicæ nardi, macis, nucis moschatae, galliæ moschatae, cubebæ, cardamomi vtriusq; mastiches, cinnamomi, cyperi schœnu anthūs, zedoariae, behen albi & rub. folij, serici crudi, margaritarum, corallij rub. succini. citri corticum & foliorum, ozymi caryophyllati, sisymbrij aquatici, menthæ siccae, piperis longi, zingiberis, ana drach. quatuor: ambræ drach. vnam & dimidiam, moschi scrip. vnum: excipe melle emblicarum, & miua aromatizata. Datur à drach. vna, ad drach. tres.

Electa. lætificans, Hamech filij Zachariæ ad affectus cordis, ventriculi, hepatis, quas partes etiam roborat, palpitationem cordis emendat, valenter exhilarat, coctionem iuuat. proindeq; oris & corporis reliqui odorem commendat, coloremque viuidum facit: accipit verò rosarum, ligni aloës, ana drach. sex: macis, nucis moschatae, galliæ moschatae, cardamomi vtriusque, ana drachm. duas, cinnamomi, croci, ana drach. duas & semiss. cyperi drachm. quinque: caryophyl. mastiches,

spicæ

○
Cōfectio li.
gna aloës.

○

spicæ nardi, asari, ana drach. tres. Excipe melle emblicarum: aromatiza moschi granis quindecim. Datur à drachm. vna, ad drach. tres.

Latificans compositio hæc apud Rasim (quem Flamech filium Zachariæ vocatum quidã volunt) est lib. 5. continetis, quibusdam tamen mutatis: alia eidẽ lib. 9. ad Almanf. cap. de melancholia, multo præstantior ista: alia etiã Mes. cap. de melancholia: alia Mes. & Nicolao ex Gale. (quo tamen lib. nondum legi) citata: alia denique Nicolao Salernitano vsu frequens. Hic verò descripta, quanquam in vsu non sit, tamen ad ea quæ pollicetur est efficax: harũ omnium loco frequentius vsu est elect. Latificans Conciliatoris differentia. 196.

Electa. ex citro, cor & ventriculum roborat, coctionem iuuat, oris halitum cõmendat, flatus crassos dissipat: accipit autẽ corticum citri aureos viginti: caryophylli, ligni alcẽs, cinnamomi, macis, galangæ ana drach. duas: cardamomi, zingiberis ana drach. vnam: moschi drach. quinque: melle excipitur. Datur ad vnc. quinque.

In vsu non est, sed cortex citri saccharo tum liquido, tum sicco conditus, ad cordis & ventriculi robur, & coctionem probiorem diligenter manditur per se, vel alijs mistus: odore. n. aromatico & calore mediocri, & tota sua substantia dictis partibus confert: huncq; sicci loco miscere presenti compositioni, vt sit suauior, nec minus efficax, præstiterit Moschi largior quantitas hic est: suffecerit. n. scrip. dimid. Adhæc in dosi pro vnc. quinque legerem drach. 5.

Elect. dulce ex moscho, ad frigidos cerebri affectus sine febre, melancholiam & ei connatam tristitiam sine causã manifesta, vertiginem, epilepsiam, paraly sin, oris torturã, seu spasmm *κρυσην*, cordis palpitationem, pulmonis affectus, & spirandi difficultatem. Accipit autem croci, doronici, zedoariæ, ligni aloës, macis ana drach. duas: margaritarum alb. serici crudi vsti, electri, corallij rubri, ana drachm. duas & semiss. galliæ moschatae, oximi citrati ana drach. duas & semiss. been albi

albi & rubri, folij, spicæ nardi, caryophyllorum ana drachm. vnam: zingiberis, cubebæ, piperis longi, ana drachm. vnam & dimidiam, moschi scrup. duos. Excipe mellis crudi quadruplo, vase vitreo conde: datur à drach. vna ad drach. duas. Amara autem fiet, atque ad prædicta efficacior, & præterea ventriculi humores etiam putres potentius absumet, si addantur absinthij, rosarum ana drach. tres, aloës lotæ drac. quatuor, castorij, ligustici ana drach. vna, cinnamomi drach. vna & semis.

Electarium dia moschu dulce, multis in usu est: amarum, ob saporis ingratitudinem, nulli: humores ac spiritus tenuat, atque purgat, principesq; partes roborat. Margaritarum, non albarum, sed ambarum quidam legunt: scilicet crassarum, & minutarum, vel integrarum, & perforatarum, quarum crasse & integræ præstantiores sunt. Datur autem manè horis duabus ante cibum: affectibus quoq; cerebri pulmonisq; pituitosis confert, vertigini, paralyti, apoplexiæ, epilepsiæ, asthmati. Secunda Actuarij compositio dia moschu viribus eadem cum ista, licet simplicibus multis variet, ut aliorum diamoschu. Iisdem propè simpl. constat elect. ex xylaloë, & idem promittit. Mel quadruplum erit, si pul. Creti vnc. tres lib. mellis singulis misceantur: sit autem id mel purum, aut despumetur. Hodie autem elect. fit solidum ex sacch. cocti lib. vna, & pul. vnc. vna. Cofect. testicularum vulpis incondita reieciimus.

Elect. diagalanga, ventriculi & hepatis intemperiem frigidam sanat: ob id coctionem iuuat, ructus acidos cōpescit, & flatus crassos potenter dissipat, atque ab eis natas inflationes: oris halitum commendat, ac gigni prohibet: accipit autem galangæ, ligni aloës ana drach. sex: caryophyll. macis, ligustici ana drach. duas: zingiberis, mactropiperis, piperis albi, cinnamomi, calami aromatici ana drach. vnam & sem. calaminthes siccæ, menthæ siccæ, cardamomi, sem. apij, fœniculi, cari, anisi ana drach. vnam: sacch. albi vnc. decem: mellis despumati q. s. Datur à drach. duabus ad aureos duos.

Nunc ferè cum solo saccharo componitur, aut sicca seruetur, per se, aut cum vino decoctionis galangæ horis duabus

ante cibum datur: inflationemq̄ potenter depellit. Vitanda
estate, & calidis naturis, ac morbis. Etiam radix sola hye-
me in regione frigida commansa idem præstabit.

Elect. diarhodon commune, ventriculum & hepar robo-
rat, coctionem ob id iuuat, & dolorem horum à calenti
& acri, ac mordente bile mitigat: accipit rosarum rub. drach.
triginta: trochiscorum diarhodi, trochisc. ex spodio, glycyrrhi-
zæ ana vnc. dimid. caryophyllorum, trium santalorum, galliæ
moschatae ana drachm. tres: spodij, croci, mastiches, ligni aloës
ana drach. duas: asari, spicæ nardi indicæ, macis, cardamomi, 10
sem. portulacæ, lactucæ, fereos, scariolæ, cucumeris, cucurbi-
tæ, melonis, citrulli, margaritarum alba. ozimi caryophylla-
ti, rasuræ eboris, tragacanthi, gummi Arab. ana drach. vnam:
caphuræ drachm. vnam & semis. moschi script. dimid. excipe
syr. rosato, & aqua rosarum: datur ad vnc. dimid.

*Gentili de Fulgineo & eius discipulo Thoma de Garbo
Usurpatis. Alterū est diarhodon. Abbatibus à Nicolao descri-
ptum, alijs in vsu. Elect. molle hoc fingere potes solidum pro
vario sumentis palato. Sunt qui hoc releuatis à febris bi-
liosjs, vt tertianis nothis, esse saluberrimū dicāt, quia totum 20
ventrem inferiorem, atq̄ adeo renes ipsos roborat, obstructa
liberat, intemperie calidam tollit, appetentiam excitat, &
sumitur cū aquis destillatis cichorij, eupatorij, &c. pro va-
rio scopo. Si verò magis est refrigerandum, recens cōpona-
tur, & aromata vel tollantur, vel multum minuuntur, vt
cum elect. triū santal. facultate multū cōueniat: hic autē syr.
seu iulep. rosatus fit ex sacch. clarificato in aqua infusionis ro-
sarū, & aqua rosata: & deinde percocto ad aquarū cōsum-
ptionem, tuncq̄ reliqua sunt addenda, & fiat cōpositio, vel
liquida, vel in bucellas. De hoc syrup. antè actum est. Alij 30
lib. quinque aquæ rosarum feruentibus lib. duas rosarū re-
centium macerant, manibus exprimunt: idem opus iterum
& tertio repetunt: deinde cum sacchari clarificati libris
quatuor aquam hanc percoquunt in syrupum.*

Elect. aromaticum rosatum, cor, ventriculum roborat, **O** appetentiam excitat, coctionem iuuat, nauseam & vomitum sedat: viscerum humiditatem excrementosam absument: accipit autem rosarum rubrarum drach. vnam & dimid. ligni aloës, macis, galagæ, caryophylli, zingiberis: trochiscorū diarhodon, nucis moschatae, galliæ moschatae ana drach. duas & dimid. glycyrrhizæ rasæ vnc. vnam: cinnamomi drachm. tres: cardamomi, spicæ nardi ana drach. vnam: syrupi rosati & syr. corticum citri quantum sufficit. Sunt qui aromatizant moschi scrip. dimidio. Datur à drach. tribus ad drach. quinque.

In usu non est, licet intemperaturas frigidas efficacius sanat, quàm quod sequitur usu frequentissimum.

Electarium rosatum Gabriëlis, cerebrum, cor, ventricu-
lum, atq; adeò totū ventrē inferiorē roborat, appetentiā
excitat, coctionē iuuat, vētriculi humiditatē excrementosam &
ab ea putredinē omnē corrigit: ob hæc reualefcētibus & imbe-
cillis mirè subuenit: accipit verò rosarū rubrarū drach. 15. gly-
cyrrhizæ rasæ drac. 7. ligni aloës, fantalorū citreorū ana drac.
tres: cinnamomi drac. 5. macis, caryophyllorum ana drach. 2. &
semissem: gummi Arabici, tragacanthi ana drac. 2. & scriptula
duo: nucis moschatae, cardamomi, galangæ ana drach. vnam
spicæ nardi drachm. 2. ambrae script. duo: moschi scriptulum
vnum: syrupi rosati, & syrupi corticum citri quantum sufficit.

† Seu iulep.
rosati.

*Omnes nutritorias partes, cor, cerebrum roborat, ventri-
culi totius & stomachi imbecillitatē ab humiditate mul-
ta, & ab ea putredinem corrigit, appetentiam excitat, co-
ctionem iuuat, conualescentibus & debilibus mirè subue-
nit. Idem propè pollent apud eundem Mesuen descripta, aro-
maticum minus, stomachicum rosatum, aromaticum mo-
schatum, aromaticum caryophyllatum, aromaticum nardi-
num, & aromaticum Galeno à Mesue adscriptum. In usu
est frequentissimo, parum calet aëre calido, & temperatu-
ra calida, tutius est prædicto, sed ferè cum saccharo in aqua
rosarum soluto, forma solida coquitur, sicq; magis calet, ac
siccat: delectat tamen, ac iuuat. Melle autem exceptum ter-
get quidem magis, sed etiam fit calidius.*

○ **E**lect. rosatum minus, cor, & ventriculū roborat, & eorū flatus, & ab his inflationes dissipat: recipit enim rosarū rubrarū drac. decem: ligni aloës, santalorum citreorū, ana drac. duas: cinnamomi vnc. dimid. massiches scriptula quatuor: ambræ script. duo: moschi script. vnum: syrup. rosati q. s.

○ **E**lectarium aromaticum moschatum cerebrum, cor, ventriculum roborat: ob id cōfert epilepsia, palpitationi cordis, & syncopæ, suffocationi quoque ab vtero: oris odorē commendat. Recipit ligni aloës drachm. septem: cinnamomi crassi drac. decē: ambræ drac. tres: moschi scrip. duo: syrupi rosati q. s.

† **E**lect. aromaticum caryophyllatum, cor, ventriculum, & reliquum ventrem inferiorem roborat, nausē & vomitum sedat: flatus dissipat, putredinem humorum in ventriculo arcet: recipit caryophyllorū drach. septem: macis, zedoariæ, galangæ, santali citrei, trochiscorum diarhodon, cinnamomi, ligni aloës, spicæ nardi, piperis longi, cardamomi, ana drach. vnam rosarum vnc. dimid. glycyrrhizæ, galliæ moschatae, ana drach. duas: folij cubebæ ana script. duo: ambræ, drach. vnam: moschi script. dimid. Syr. de citro q. s. Datur à drach. tribus ad drach. quinque.

Quibusdam in usu est, proximum viribus aromatico Gabrielis predicto, sed eo calidius: utendum verò præcipue coëta & vacuata putri aut frigida ex dictis partibus materia. Quidam cum saccharo in aqua rosarum dissoluto electarium formant solidius.

† **E**lectarium aromaticum, nardinum, cor, vētriculum, hepatis, renes, & cætera viscera roborat, & vesicam: coctionē iuuat, ob id oris, & sudoris odorem commēdat, flatus dissipat: tamen veneris appetitum excitat, respirationem facit liberio- rem. Recipit autem spicæ nardi drachmas duas, rosarum rubrarum vnc. dimidiam: cubebæ, ligni aloës, macis, caryophyl-
lorum, cinnamomi, folij Indi, anisi, corticum citri, trochiscorū
diarhodon, & galliæ Sebellinæ ana scriptula quatuor: strobilorum, amygdalorum excorticatorum ana drachm. quinque: gummi Arabici, tragacanthi ana drach. duas: moschi script. dimidium: syrup. rosati q. s.

Hæc in trochiscis declarantur.

† **E**lect. diacyminon ventriculum, & viscera reliqua calefacit: coctionē iuuat: flatus in dictis visceribus natos dissipat

recipit

recipit autem cymini pridie in aceto macerati & siccati drac. decem: zingiberis, cinnamomi ana vnc. dimidiam: caryophyllorum, ligni aloës, macis ana drach. duas & dimid. galangæ, piperis longi, cardamomi ana drac. duas: moschi script. dimid. mellis despumati q. s.

Diacymino Nicolai minoris constat, & usu frequens est, præsertim cū saccharo forma solida, quia gratus quam cū melle forma molli, licet inefficacius. Vtrūq; flatu a pituita crassa aut frigiditate natos dissipat: ob id colicos leuat, & singultum præfocantem ex plenitudine, præsertim flatuum crassorum, ructum acidum emendat, obstructa liberat.

Alterum electarium diacyminum ad eadem, sed inefficacius: accipit cymini pridie aceto macerati, & siccati drach. viginti: zingiberis, thymi ana drach. tres: piperis, cinnamomi ana drach. duas: ameos drach. vnam & dimidiam foliorum rutæ siccorum, nitri rubri ana vnc. dimidiā: excipe melle despumato.

Hoc affine est diospolitico Galeni, quòd coctionem iuuat, flatu dissipat: hypochondria turgida & inflata cruditate & flatu liberat, si omnia tenuissimè trita sint & cribrata: recipit cymini Aethiopici in aceto maximè acri macerati: post modicè frixi in vase fictili probè cocto. rutæ modicè siccatæ, piperis longi, veri & integri vel albi ana: nitri dimidium, trita misce: si cis vtere, vel melli curiosè despumato misce. si verò nitri par alyis pondus accepit, & crassius teritur, aluum subducit. Diospolites quasi Iouis ciuem dicas, vocatur Paulo, lib. 7.

Diospolitico
cum lib. 4
san. tu.

Electarium Dianifon, intemperiem frigidam ventriculi à pituita cruda, vel etiam flatibus sanat, & tussim diuturnam à frigida causa genitam: recipit anisi drachmas viginti: glycyrrhizæ, mastiches ana vnciam vnam: fœniculi, cari, macis, galangæ, zingiberis, cinnamomi ana drach. quinque: trium piperum, calaminthes, pyrethri, calicæ ana drach. duas: cardamomi, caryophyllorum, cubebarū, croci, spice nardi ana drac. vnam & dimidiam: sacchari vncias duas: mellis despumati q. s. Diacymino calidius: cetera idem pollet.

* **E**lectarium Diambra, cerebrum, cor, ventriculum, ac ventrem reliquum inferiorem calfacit & roborat, exhilarat, coctionem iuuat, affectibus vterinis, & omnibus aliis frigidis prodest, senibus ob id ac mulieribus salubre: recipit vero cinnamomi, doronici, caryophyllorum, macis, nu. moschatae, folij, galangae ana drach. tres: spicae nardi, cardamomi vtriusque ana drach. vnam: zingiberis drach. vnam & dimidia: santali, citrei, ligni aloes, piperis longi ana drach. duas: ambrae aureum vnum: moschi drach. dimidiam: excipitur syrupo rosato, & aqua rosarum: datur aureis tribus, aut quatuor. 19

Vel cum sacchari libra vna in aqua rosarum soluta, & pulueris vnc. vna fiat electarium solidum vel siccum, vt ferè fit. Forma etiam solida cum saccharo in aqua rosarum soluto paratur, preciosum est, ac efficacissimum: spiritus & multos, & puros efficit: calorem natiuum senibus auget: mulieres ob intemperiem frigidam humidam, steriles reddit fecundas.

○ **E**lectarium de cinnamomo coctionem iuuat, etiam pituitae putredinem prohibet, distributionem alimenti in corpus promouet: recipit cinnamomi subtilis drachmas quindécim, cinnamomi crassi, cymini, enulae campanae ana vnciam dimidiam: galangae drach. septem: caryophyllorum, piperis longi, cardamomi vtriusque, zingiberis, macis, nucis, moschatae, ligni aloes ana drach. tres: croci drach. vnam: sacchari vnc. quinque: mellis despumati q. s. vel sacchari laeuissimè triti duplo ad pulueres tenuissimos pondere excipiunt, & siccum seruant. Quidam moschi script. duo miscent puluerando, vt cerebrum & cor magis roborat. Datur à drach. vna ad drachmas duas. 20

Electarium de cinnamomo dulcem pituitam in ventriculo, & primis venis coquens, & appetentiam excitans est inusitatum. Dignum tamen in usum recipi, praesertim si puluere illo saccharato escae specierum vocatarum loco condiantur. 30

○ **E**lectarium de baccis myrti, ventriculum & hepar firmat, eorumque coctionem iuuat, ob id lienteriae & dysenteriae hepaticae confert, recipit autem baccharum myrti tenuissimè tritarum libram vnam: myrobalanorum nigrarum, bellericarum

carum, emblicarum in aqua cydoniorum, & vino odorifero semel feruefactarum ana drach. septem: seminum anisi cimini, apij aceto horis vigintiquatuor maceratorum & ficatorum ana drachmas quinque. Additur id totum electario de aromatibus: excipitur miua aromatizata. Datur cum syrupo decoctionis cydoniorum.

Electariū diacalaminthe Galeni, humores crassos & lentos tenuat, flatu etiam crassos dissipat: singultum induratum vehementem soluit coctionem & alimenti in hepar & corpus reliquum distributionem peculiariter iuuat: affectus partium ventris inferioris frigidos sanat, & rigores febrium, spinæ illita vrinas: & menses mouet. Recipit autem calaminthes fluuiialis & montanæ, seseleos, petroselini, ligustici ana drach. sex: zingiberis drachmas tres: seminis apij, summitatum thymi ana drachmas duas: piperis nigri vnciam vnā & dimidiam: melle despumato excipe: da ad drachmam vnā.

Hoc etiam Auicennas 5. canone ex Gal. sumptum describit, idem cum Mesue, nisi quod pro thymo miscet xylobalsamū: sed vterq; a Galeni diacalaminthe recessit nō modo pōdere, sed etiam quod hīc pro pulegio, calaminthe fluuialem communi Arabum errore scribit, & Zingiber addit: cetera Galeno consentit: vsui est interdum vialis. Quod verō Nicolaus describit, hodie magis est in vsu.

Lib. 4. san.
tuen.

Electarium dia trion pepereon commune stomachum & ventrem calfacit calore suo coctionem iuuat: ob id rictus acidus curat, & compescit dolores ventriculi à pituita multa crassa, cruda: recipit trium piperum ana aureos quinque: zingiberis thymi, anysi, ana aureos duos: spicæ nardi, amomi ana aureum vnum: casia, asari, enulæ ficca, seminis apij & seminis seseleos, ana aureum dimidium, melle despumato excipe. Datur à drach. vna ad drachmas duas.

Hæc compositio ponderibus & multis simplicibus adiectis, quam damnat Gal. à Galenica differt. In vsu est frequentanti quibusdam, purgato prius corpore: calida sicca est ad gradum tertium: pituitam crudam & flatu ab ea crassos vacuat, & gigni prohibet. Electaria de cydonijs, pomis:

Lib. 4. san.
tuen.

Diacalaminte.

persici, fructibus ad condita hinc transtulimus.

Anti. diacalaminthe Gal. libr. quarto sanitatis tuende, coctionem imbecillam iuuat, & alimenti in corpus distributionem, crassa tenuat, lenta incidit & terget, ciet menses & vrinas, flatus dissipat, rigores febrium arcet spinae illitum. Recipit calaminthes Cretensis aut ex regionibus editis pulegy Cretici, petroselini Macedonici, seseleos Massiliensis ana vnc. duas: sem. apij, cacuminum thymi Cretici vel ex regione alta & sicca ana vnc. quatuor, libystici vnc. sexdecim: piperis grauis vnc. quadraginta octo. Quod lignosum est ac duru, ex herbis abijce, & folia tenuissima & virentissima, & in summis herbis nata accipe. Flores ire, & cum his festucas herbaru minutissimas, omnia simul tundatur, cribretur tenui cribro, vt in totu corporis habitum maximè digeratur, & citissimè siccu reponere, & salis vice vtere in obsonijs: ptissana & alijs vice piperis, vel melle optimo curiosè despumato excipere. Mesues ac Nicolaus paucis mutatis vel adiectis Galenum sequuntur suo diacalamento,

Diapipereon.

& Actuarius, nisi quod pondera multum immutat. Anti. diatrion pepereon, Gal. libr. quarto sanitatis tuende dandu eis, qui male coxerunt, ob recens ventris frigus, & succu pituitosum, ac cruditate in primis venis habetibus, recipit autè trion pepereon ana drac. quinquaginta, anisi Cretici, thymi Attici, Zingiberis non pertusi ana drac. octo. Hoc est simplicissimum minimumq; medicamentosum ac ex parum varijs compositum: simplicius adhuc, si tollas Zingiber: compositum magis, si anisi, thymi, Zingiberis ana drachm. sexdecim misceas. Actuarius pondera mutat semen lini addit, melle excipit: Alterum medicamentosius ad fluxiones a capite in pectus: recipit ammi, seseli, libysticum, enulam, spicam nardi, casiam. Qualis propemodum est Mesuae descriptio, nisi amomum, cinnamomum, asarum, apij se

semen reciperet, & ponderibus variaret: melle despumato idem excipit. Galenus mellis non meminit. Eo adhuc paulo medicamentosius est apud Nicolaum, ob additum melanopiper, leucopiper, macropiper, maratrū, byssopum, crocum, trochiscos hedicroos, bethonicam, rutam, ut interim ponderum varietatem omittam.

Electarium de feminibus coctionem iuvat obstructio-
nes aperit: ob hæc lienteriam sanat, & dolores visce-
rum à flatibus excitatos placat, recipit seminum, cymini, ani-
si, fœniculi, cari, dauci, ameos, apij, amomi, aceto horis vi-
ginti quatuor maceratorum & ficcatorum, ana drachmas
sex. cinnamomi, zingiberis, macropiperis, seseleos, galangæ,
ana drachmas. quinque: cardamomi. spicæ nardi, caryophyll.
ana drach. quatuor: libyfici drach. tres: melle despumato ex-
cipiuntur, vel duplo sacchari adiecto puluis fit leuissimus.

*Omnia loco specierum vulgò dictarum vsurpatur, simile
Viribus diacymino, sed calidius, obstructaq; valentius ape-
rit: est enim efficacissimum, & quibusdam in vsu. Quod à
Serapione in Antidotario describitur, parū ab hoc differt:
plurimū autem quod Auicennas describit quinto canonē,
vri & quod Gal. & ceteri Græci vocant διὰ σπινθηρῶν.
Electarium de prunis ut cetera de fructibus, in condi-
ta reiecinus.*

Electarium Regium, cerebrum, cor, thoracem, ventricu-
lum roborat: strobilorū excorticatorū vnc. octo: amygdalarum
similiter purgatarū vnc. sex: sacchari libras quatuor:
aquæ rosatæ libram vnā & dimidiam: olei amygdalarū dul-
cium recentis, & rosati, ana vnc. tres: cinnamomi drac. octo &
semissem, caryophyllorū, & santali citrei ana drach. tres: ligni
aloës drach. quatuor: ambrae drach. vnā moschi scrip. dimidiū.

Ab hoc tolle oleum, ne sit vomitorium si vri libet.

Electarium Regium alterū, idem pollet: nam ipsum com-
plent strobilorum excorticatorum vnc. sex: amygdala-
rum dulciū etiam delibratarum vnc. quatuor: aquæ rosarum
lib. vna & dimidia: rosarum rubrarum vncia vna & dimidia
santalorum citreorum drachmæ tres, & dimidia: sacchari lib.

quatuor, ambrae drach. vna: moschi script. semiss.

Usui esse potest sublati Santalis ferè ingratiss, aromatibus etiam diminutis, & in eorum locum semine cucurbitae & melonum addito, vel alio, pro varijs scopis.

O Lectarium de oxalide Galeno adscriptum ad intemperaturam calidam totius, vt in febre aestuosa, vel solius ventriculi aut hepatis syncopem, cordis palpitationem, ebrietatem recipit xylaloës, cubebae ana vnciam dimidiam: rosarum rubrarum, coralli rubri, margaritarum albarum, fantali citrei, auellanae Indicae, ana drachmas duas: baccarum oxyacanthae, seminis citreoli, seminis cucurbitae, sem. cucumeris, ana vnc. semiss. sem. oxalidis, sem. portulacae, & huglosi, ana drachmas tres & semiss. spodij, electri, gummi Arabici, tragacanthi ana drachmas tres: boli Armeni drachmam vnam & semiss. caphurae drachmam vnam: excipe succo citri aut omphacij coctione inspissato: datur à drachmis duabus ad vnciam dimidiam cum aqua frigida.

Galeno id malè tribui indicant santala & caphura, & auellana Indica, cubeba, spodium Arabum, id est, ebur vstum (nam Graecorum spodium, id est, cinerula, metalli- cum est excrementum pompholygi congener in corpus non recipiendum) margaritae nusquam quod sciam, Galeno appellatae vel vsurpatae.

ELECTARIA AMARA.

† Theriaca antidotus diateffaron, id est, ex quatuor, ad affectus frigidos, tum cerebri, vt epilepsiam, paralyfin spasmus cynicum, id est, oris torturam: tum ventriculi vt inflationem, & ab eo dolorem, tardam coctionem: tum deniq; hepatitis, vt hydropem, cachexiam, obstructionem, praeterea morsui scorpionis, & potioni veneni confert. Recipit autem gentiana, baccarum lauri, myrrhae, aristolochiae rotundae, singulorum portionem aequalè: trita curiosè omnia melle despumato excipiuntur. Datur ab aureo dimidio ad aureum vnum.

† Mel sit quadruplū ad species hic, & in similibus.

Theriaca dicitur, quia valet ad morsus ferarum: addito ebore diapente faciunt Absyrtus & Vegetius multo medici, iumentis seruandis saluberrimum, à circumforaneis pro magna theriaca passim venditur.

T^{pphēga} antidotus Sarracena magna, coctionem ventriculi & hepatis suo calore iuuat, ob id flatu dissipat, humores in ventriculo, & aliis visceribus putres absumit: oris & corporis reliqui odorem & colorem commendat, lassitudinem tollit, sanitatem præsentem tuetur, & morborum generationem prohibet, venereum auget, hæmorrhoidas sanat. Recipit autem myrobalanorum, cepularum Indarum, emb. bellericarum, citrearum ana drach. quinque, cinnamomi, triumpiperum, eryngij, folij, spicæ nardi, cardamomi vtriusque, cassiæ, lepidij, cyperi: apij, linguæ auis, caryophyllorum, behen vtriusque, zingiberis, ana drach. duas: nucis moschatae, macis, sesami excorticati ana drach. tres: amygdalarum ambarū ana drach. quinq: ligni aloës, mastiches, rhabarbari, seminis feniculi, ana drach. duas: ozimi, menthæ siccæ, origani Persici ana drachmam vnam & semissem. Myrobalani fricentur cū butyro recenti: cæteræ species cum oleo amygdalino, melle excipiuntur omnia, datur à sesquidrachma ad drachmas tres: addunt aliqui turbith drach. quinque, moschi drach. vnus partē quartam, seu grana quindecim.

20 *Tryphera Sarracena Nicolai Gallis est vsitatior. Tryphera autem, id est, delicata, dictæ videntur per antiphrasim: sunt enim ob amaritudinem ingrata. Arabum inuentum esse ostendunt myrobalani, & alia quadam: alij hominem iuuenem reddentes interpretantur. Annos duos seruant: possunt cum sacchari lib. vna in vnciam solidum fieri electarium.*

Tryphera antid. moschata eadem promittit, quæ prior, sed imbecillius: recipit verò myrobalanorum, cepularum nigrarum, emb. bell. piperis nigri & longi, zingiberis, cassiæ, spicæ nardi, ana drachm. quinque: seminis anethi, seminis porri, ana drach. duas: seminis dauci, rosarum rubrarum, cinnamomi, nucis moschatae, caryophyllorum, ana drach. vnam & dimidiam: macis, cardamomi maioris, galangæ, ligni aloës, moschi, ana, drach. vnam: seminis nasturtij drachmas decem: excipitur melle despumato: datur à drach. duabus ad drach. quatuor: adduntur interdum scorix ferri nutritæ drach. duæ.

Tryphera antid. Galeni eadem omnino promittit: recipit omnium myrobalanorū ana drachmas decem, zingibe

† Alij, san-
sais.

giberis & mastichis, cinnamomi, caryophyllorum ana drachm
septem: galangæ, spicæ nardi, asari, croci, sem. fœniculi, ani, si,
apij, ameos ana vnciam dimidiam: costi, piperis nigri & longi,
cassia ana drach. tres: nucis moschatae, cardamomi vtriusque,
macis, calami aromatici, ligni aloës ana drach. duas: † behen
albi & rubri, rad. piperis, cyperi ana drachmas tres & semis-
sem: ambrae drachmam vnam: moschi script. vnum. fricentur
myrobalani cum oleo amygdala. dulcium: melle despumato
omnia excipiuntur. Scoria ferri in aceto nutrita aliquando ad-
ditur à Galeno ad mensuram omnium, vel dimidij. Datur à 10
drach. vna ad duas.

*Non esse Galeni, indicant simplicia Galeno indicta &
incognita, myrobalani, ambra, moschus, galanga, caryo-
phylla, nux moschata, macis.*

○ **T**Ryphera antid. minor Phenonis, ventriculum, hepar, re-
nes, vesicam roborat: ob id fluorem alui, hæmorrhoidū,
mensium, immodicū cohibet. Sanguinis corruptionem & cru-
ditates, & in ventriculo putredines humorum emendat, colo-
rem bonum reddit, ac formæ corrumpi cœptæ vitium redi-
mit: accipit autē myrobalanorum cep. Ind. beller. embl. nucis
moschatae, ana drach. quinque, nasturtij, asari, origani, persici,
piperis, thuris, ameos, zingiberis, fructus tamaricis, spicæ nar-
di, schœnu anthūs, cyperi, ana vnc. dimidiam: scoriæ ferri die-
bus quinque in aceto nutritæ drach. viginti: myrobalani, assen-
tur in butyro vaccino, & cætera inuoluantur oleo amygdala-
rum dulcium: aromatizentur moschi drach. vna, melle despu-
mato excipiantur. Post sex menses datur à drach. vna, ad dra-
chmas tres.

*Ex his omnibus sola ferri scoria & fructus tamaricis
apertè adstringunt, spica nardi, & alia quædam imbecilli-
ter. Eademq; multo plus calore suo, & essentia tenuitate
menses ac hæmorrhoidas promouerint, quàm adstrictione
leui steterint: ob id in hos affectus duose a omnia tollerem,
vel horum partem bonam, neque solum pondus minuerem.
Ad affectus alios frigiditati succedentes, & menses, ut
vocant, albos esse possit salubris, non autem ad eos qui calo-
rem*

rem sequuntur: nam putredo humorum & formæ corruptio, qualis in elephanticis, calorem ferè sequitur, rarius caloris imbecillitatem: licet hac m:stione integrâ mirificè valere ad mensium corruptionem & fluorem eorum, ac hæmorrhoidum immodicum vsu suorum affirmet autor Luminaris maioris. Scoria autem in aceto nutritur, dum eo diu maceratur, aliquoties mouendo, vt docemus in nutritione lib. 2. pharmacopœiæ.

20 **T**ryphera alia minor ventriculum & hepar firmat, lientæ confert & hæmorrhoidibus malignis, & formæ corruptæ. Fit ex myrobal. cepularum Indarum, heller, embl. sigillarum portione pari: hæ butyro vaccino inuolutæ fricetur, melle emblicarum excipiantur: aromatizentur moscho. Addunt alij ciperi, thuris, asari, seminis apij & nasturtij, ana scriptum vnum: scoriæ ferri nutritæ partes.

Tryphera Persica, quod apud Persas experta sit cõtra febres acutas, intemperiem calidam ventriculi, hepatis. Morbis omnibus ex humorum vstione natis confert, in Aestate pestilenti, & Autumno: sitim sedat: iæctum calidum ex obstruptione sanat, hypochysim à vaporibus biliosis visui incommodantem discutit. Recipit autem succorum solani, intybi, apii, lupuli, purgatorum, ana libras duas. Quibus immitte violarum recentium, aut siccarum libram vnam: folliculorû fenanæ, vncias duas, agarici, vnciam vnâ, pruna Damascena, quinquaginta: cassiuhæ, semunciam: myrobalanorum, cepularum, citrearum, Indarum, frixarum in oleo violato, aut amygdalarum dulcium, ana drach. duas: spicæ nardi, drachm. tres: coque igni prunarum lento, donec libra vnica super sit: cui iniice epithymi drachmas quadraginta. Myrobalani autem oleo amygdalarum dulcium mersæ, semel feruescant: tollantur ab igne, colentur. In parte colati dissolue tamar Indorum recentium vncias tres: mannæ fescunciam: pulpæ, cassiæ vncias quatuor: sacchari violati vncias duodecim: cola, vt munda sint à seminibus, & aliis: in parte reliqua, & aceti libra vna, coque igni lento sacchari albissimi libras tres. Adde quod prius in succis est dissolutum: misce, percoq; ad mellis crassitudinem. Postremò adde paulatim rhabarbari boni vncias duas: myrobalanorum citrearum fescunciam: cepularum & Indarum ana vnciâ vnâ: belle

bellericarum, emblicarum ana drach. quatuor: seminis fumarix, trochiscorum, diarhodan, macis, mastiches, cubeborum, spodij, fantali, citrei, seminum quatuor, ana drach. duas, & dimidiam: anisi drach. quatuor, spicæ nardi drachm. duas: inuoluantur oleo violato, & reponantur vase vitreo. Datur ad vnc. cum aqua frigida, & succo intybi, vel solani.

*Hac antidotus tryphera, id est, delicata, vsu rara est, opinor quòd simplicibus multò paucioribus nobis licet affectu idem assequi: præterquam quòd componendi modus & longus est, & negotij plenus. Præterea myrobalanis recetibus 10
caremus, à quibus vis plurima medicamento expectatur: quanquam & simplicia alia quamplurima recipiat, quæ bilem vtranque, & præcipuè atram, aut expulsionem apparent, aut etiam trahant, & vacuant, vt interim taceam mista refrigerantia non pauca, & quadam partibus principibus robur afferentia.*

Diacurcuma magna, ventriculi, hepatis, lienis, morbos frigidos, ob id diuturnos, sanat: & quæ his succedunt symptomata, obstructions, hydropem, cachexiam, colorè corporis fœdum, humorū in ventriculo corruptelā, à flatibus crassis inflationem: dolorem quoq; renum & vesicæ à causâ frigida, vel obstructione mitigat, vrinamq; prouocat. Recipit autè croci, asari, seminum petroselini, dauci, anisi, apij, ana vnc. dimidiam rhabarbari, mei, spicæ nardi, ana drac. sex: costi, myrrhæ, casix, schœnu anthūs, carpobalsami, rubix, succi absinthij, succi eupatorij, olei balsami, ana drach. duas: calami aromatici, cinnamomi, ana drac. vnam & semis. scordij, scolopendrij, succi glycyrrhizæ, ana drachmas duas & dimid. tragacanthi drach. vnam: melle despumato excipitur. Datur à drach. vna ad drach. tres.

*Δι' ἐπὶ ποδῶν Ἰσραὴλ Græcis potest vocari: nam curcuma est 30
Arabicus, ἐπὶ ποδῶν Ἰσραὴλ, id est, rubea: alijs placet curcuma esse chelidonium, à cuius colore flauo huic antidoto sit nomē, vel corruptè pro δὴ ἰσραὴλ, quem capit largiorem.*

Diacurcuma minor idē pollet, sed imbecillius: recipit spicæ nardi, myrrhæ, casix, croci, schœnu anthūs, costi, cinnamomi, ana: melle despumato excipiuntur.

Hac

*Hæc ab usu recessit, & quæ maior, & minor, tã Auic.
cen. quinto canone, quàm Serapioni in antidotario scribitur.*

Diamorufia præstat quæ diacurcuma: nam affectus ven-
triculi, hepatis, lienis frigidos proindeq; chronicos sanat,
hydropem, frigidam ventriculi intemperiem, ac inde natam
crudorum succorum copiam & dolorem: recipit autem croci,
acori, ana drach. duas: myrrhæ, drachm. tres: baccarum lauri,
drach. duas & dimid. dauci, cinnamomi, casia, cymini carma-
ni, carpobalsami, schœnu anthûs, sem. apij, anisi, cardamomi,
10 spicæ nardi, menthæ sicca, marrubij, ameos, ana drach. vnam:
costi, trium piperum, ana drach. vnam: melle despumato exci-
pitur. Datur à drach. vna ad drach. duas.

*Electarium hamorufia dicitur Auic. 5. can. & Serap.
in Antidotario.*

Dalacca magna ventriculum & hepar roborat, hepatis
obstructiones aperit, eius schirrum dissoluit, & ex his
nascentem cachexiam & hydropem sanat, vinas mouet, lapi-
demq; renum & vesicæ frangit: recipit lacca lotæ, rhabarbari,
ana drach. duas: spicæ nardi, mastiches, schœnu anthûs, costi,
20 myrrhæ, croci, cinnamomi, bdellij, seminum apij, anisi, ameos,
foeniculi, succi absinthij, succi eupatorij, sabinæ, asari, aristolo-
chiæ, gentianæ, hyssopi sicca, amygdalarum amararû, rubiæ,
ana drach. vnâ: & dimidiâ, piperis nigri, zingiberis, ana drach.
vnam: myrrham & bdellium vino infunde, cætera tere, omnia
melle despumato excipe. Dabis ab aureo vno ad aureos duos.

*Διακάρναδος Græcis diceretur: id gûmi sæpe adultera-
tur, ecq; infectores passim vtuntur sericum colore Kermesi-
no tincturi. Hæc tutior est, quàm diacurcuma. Lauanda au-
tem hîc lacca decocto schœnu anthûs, & aristolochiæ, vt
30 essentia tenuitate assumpta valentiùs aperiat, calida pr. gr.
sicca secundo. Cymas, seu summitates schœnu sustuli, quod
hæc cum floribus sumantur, quibus sunt inferiores.*

Dalacca minor, eadem potest, sed inefficaciùs: fit ex lacca
lotæ, croci, costi, schœnu anthûs, rubiæ, aristolochiæ lon-
gæ, glycyrrhizæ, piperis ana drach. vna & dimidia: rhabarba.
drachm. tribus: myrrhæ, bdellij, ana drachm. vna, mistis vt in
priori.

Actua

Actuario describitur διὰ δαχάρον duplex, ex his duabus fere sumpta: ut hæc, & aliorum alia, ab usu recesserunt.

- **E**lect. ex rhabarbaro, obstructions potenter aperit, & inde natos affectus, icterum, febres putridas etiam inueteratas, formæ corruptionem sanat. Recipit rhabarbari, succi eupatorij, succi absinthij, ana drach. quinque: myrrhæ, croci, drach. vnam: spicæ nardi, asari, casia, schœnu anthûs, fumaris, sem. anisi, apij, amygdal. amararum excorticatarum, ana drach. dimidiam: melle despumato excipe.
- **E**lect. diacoston, obstructa viscera liberat, & inde natum ¹⁰ edolorem mitigat: hydropem gigni cœptum, perfici prohibet. Recipit costi amari, casia, cinnamomi, ana drachmas quinque: asari, drachmas quatuor: rhabarbari, schœnu anthûs, feminum apij, anisi, ana drachm. tres: croci, aristolochia, myrrhæ, ana drach. duas: mellis despumati q. s.
- **E**lect. à nobis inuentum, ventriculum & cæt. viscera roborat, & calfacit: ob id linteriam, diarrhœan, dysenteriam hepaticam, & alios dictarum partium affectus frigidos sanat, & immodicam medicamenti purgantis vacationem sistit, & hæmorrhoidas: flatus quoq; discutit: recipit ligni aloës, galliæ ²⁰ moschata, spicæ nardi, cyperi, calami aromatici, ana drachm. duas: cymini Carmeni, aceto viginti quatuor horis infusi & affati, drach. tres: seminis porri torrefacti drach. vnam & dimid. emblicarum & bell. succo intybi infusarum & tostorum, nucis moschata ana drach. duas & semis. nasturtij tostorum drach. sex: sem. vuarum drach. quinque: sem. myrti tenuissimè tritorum drachm. viginti sex: balaustij, concharum vstarum, thuris, fructus tamaricis, ana drach. duas & semis. ameos drac. tres Tere omni i, & frica in vino odorato, & sicca, frica iterum aqua cydoniorum, aut baccarum myrti, & sicca: iterum tere ³⁰ subtilissime: excipe miua aromatica: datur drach. tres cum syrupo cydoniorum, aut myrtino.
- **E**lecta, alterum confirmans, ventriculum, & viscera alia roborat, fluorem alui à causâ calida, vel medicamento nimis purgante sistit, appetentiam excitat: recipit nucleorum myrti læuissimè tritorum vnciam vnam & dimidiam: rosarū, spodij, rhu, trium piperum, santali, balaustij, gummi alsii, ana drach. vnam & dimid. granorum granatorum affatorū drach. septem: coriandri infusi in aceto & affati vnc. semis. seminis
 rosæ

rosarum, se. oxalidis, sem. plantaginis, ana drac. duas: trita probe omnia frigantur ex omphacio, vel succo myrti, & aceto, siccenturq̄: excipiantur deinde miua acetosa. Datur drachmæ duæ vel tres cum syrupo cydoniorum acidorum.

Elect. alkanzi, ventriculorum & hepar calfacit, & roborat: **O**
 ob id appetentiam excitat, coctionem iuuat, flatu dissipat, vomitum pituitosum, & ab eo virium dissolutionem emendat: recipit autem rosarum, costi, spicæ, ana vnc. dimid. florum granati syluestris vnc. vnam: nucis moschatae, calami aromatici, caryophyllorum, macis, cardamomi, ana drach. tres & sem. zingib. drach. duas: myrobal. Indarū, embl. bell. ana drac. sex: granorum myrti lib. vnam: balauftij, thuris, corticum citri, fructus tamaricis ana vnc. semif. Feruefiant semel omnia in vino generoso antiquo, post siccentur: feruefiant deinde semel in succo cydoniorum, exsiccenturque in vase terreo vitrato: terantur tenuissi. miua excipiantur. Dantur drach. tres cum syrupo cydoniorum.

Elect. ex lasere ad febres antiquas, & circuitu repetentes, **O**
 vt quartanas quotidianas, somnum grauem, tremorem, **20**
 venenosos morsus: recipit liquoris Cyrenæici, piperis, myrrhæ, foliorum rutæ siccorum, ana vnc. dimidiam: melle despumato excipe. Datur à drachma vna ad aureum vnum in febre cum oxymelite per horam ante accessionem: contra venentū, cum vino calido.

*Vtile est hoc electarium in declinatione vniuersali quartana, horis duabus ante accessionem, ad drachmam vnam & dimidiam cum vino tenui calido, Malo opum Cyrenæicum vulgò, assam aromaticam (quam dictum beniuin quidam putant) miscere, si proba habetur, quam **30** Medicam, vel Parthicam virus olentem, ob id assam fætidam vulgò dictam. Proba autem fuerit subrubra, splendida, myrrham referens odore, non porrum, & solutu facilis in album colorem.*

Elect. anacardinum ad ventris totius inferioris & cerebri **†**
 affectus frigidos, sanguinem reddit puriorem, & inde spi **Cōfectio a-**
 ritu animali reddito purgatiore & tenuiore, sensus omnes, ap **nacardina.**
 prehensionem, intellectum, & memoriam iuuat, coloremque

viuidum corpori tribuit. Recipit autem piperis nigri & longi, myrobalanorum, cepularum, embl. bell. Indarū, castorij, ana drachmas duas: costi, anacardi, melanthij, sacchari boni, ana drach. sex: cyperi drach. quatuor: tere anacardos per se: deinde alia excipe butyro vaccino & melle simul coctis portione æquali. Datur post sex menses ad drachm. duas cum aqua fœniculi & apij: quo sumpto, vitabis laborem, iram, coitum, ebrietatem.

Et cætera immodicè calfacientia & vacuantia, quia calidissimi est solisq; multum frigidis securum. Nam spiritibus accensis, febres excitat diarias, à quibus sæpe transitur in putrida. vel hecticas: ferè autem vsurpatur ad febrem excitandam in morbis frigidioribus. Datur autem post sex menses, cum scilicet vis anacardorum feruendo expirauit, antè nanque vti est periculosum. Ant. dianacardon Act. ad vertiginosos, comitiales, difficulter spirantes, & ileos, menses pellit, incipientem hydropem, & cachexiam sanat: recipit anacardiorum, epithymi, acori, piperis, saxifraga, mastiches, iridis, myrobalani, singulorum quadrantem: croci, casia, folij, spica nardi, mei, agarici, iunci odori, rhei, singulorum sescunciam: aloës sextantem, caryophyllorum vnciam vnam: mellis quantum erit satis. Mel verò anacardinum, id est, cui incocti sunt anacardi recentes & relictæ, vsu frequens est, in compositionibus præsertim, vs post leges.

Haftenus electaria, nunc antidoti opiatae scribendæ.

† **A**ntidotus Philonis efficacissima, & expertissima ad sedandos vehementes & lethales partium dolores, ventriculi, colli, hypochondriorum, hepatis, lienis, renum, vteri, excitatos à crudis humoribus, aut flatu crasso, aut amborum causa intemperie frigida: valet etiam ad suffocationis periculum, singultum vehementem, vrinae difficultatem: ob hæc à morte impendente vindicat. Recipit autem piperis albi, hyoscyami albi, ana drachmas viginti: opij drachmas decem: croci drachmas quinque: spicae, pyrethri, castorij, ana drachmam vnam: mellis

mellis despumati quadruplo omnium excipe: addunt aliqui moschi scriptulum vnum. Datur quantitas cicericis, aut fabæ paruæ, cum liquore aliquo conuenienti.

Sic Philo medicus Tharsensis præstantissimus scripsit elegiaco carmine eleganti, sed ænigmatibus de industria obscurato, apud Galenum libro nono comp. phar. secundum partes: nisi quod euphorbium habet, Mesues vero castoriū: in cæteris & ponderibus idem sunt. Hoc ferè primum anodynorum antidotorum celebre extitit. Huic autem quidam ademerunt, alij addiderunt, nonnulli etiam ponderibus euariantes, magnum fecerunt numerum antidotorum anodynorum principalium, quæ etiam antidoti colicæ vocantur, ab affectu maximos dolores experiente. Ex aromaticis tamen dictis medicamentis Philo solam nardum imposuit. Qui verò illius atate extiterunt, alius aliud, nonnulli plura adiecerunt, vt schœnus anthos, castiam, cinnamomum, amomum, costum: alij loco croci crudos humores & dispositiones crudas coquentes, alia etiam coquentia, myrrham, castorium, iniecerunt: alij etiam semina hæc, sceseleos, apij, anisi, cumini, dauci, petroselini, amens, vt medicamenti amari suauitatem obtunderent, vtq; medicamentum facilius distribueretur, & vrinas moueret, & humores crassos, si essent, tenuaret. Hoc Philonis medicamentum, & si- Gale. ibidē.
milia, post annum à compositione sumenda sunt, ad annum vsque decimum: ad quod vsque tempus stupefaciendo sensum partis, dolorem tollunt efficaciter, post languidis sunt viribus. Gal. lib. 12. meth. Dosis est adultis, auellanae ma- Paulus.
gnitudo: minoribus, fabæ: pueris, cicericis: cum portione conuenienti. Quidam addunt moschi scrup. vnum. Aëtius, Paulus, Oribasius, Aëtuarus, Mesues, sic vt Philo componunt: nisi quod Paulus, & Aëtuarus, & Mesues piperis albi injiciunt drac. viginti: Oribasius viginti quinque: hyoscyami

autem drachm. viginti Mesues & Oribasius, sed Paulus drach. octo: & Mesues castorium pro euphorbio miscet: excipitq; mellis despumati libr. duabus. Philonis medicamentum aliud facit Mesues in opere medico, cap. de sputo sanguinis longè ab hoc diuersum, quod Persicum appellat. Hæc antidotus frigiditate immodica nervorum spiracula (per quæ spiritus animalis sentiendi & mouendi vim transfere-
 rens distribuitur) contrahit, & densat: ob idq; illi spiritui viam præcludit, quomodo compressio violenta & diuturna nervorum à vinculo, sessione, innixu, tumore aliquo præ-
 ter naturam. Vbi verò partes sentire desinunt, dolere non possunt, cum citra sensum tactus dolor non fiat, vt docet Hippocrates in lib. de Nat. humana: & Gale. lib. de elementis. Hæc ratione dolores omnes sedare opium, & ex eo composita, dicitur, abusiue scilicet loquentibus, cum propriè anodynum sit nequaquam. Hi verò dolores: præsertim colici, sæpe tam sunt vehementes, vt quosdam syncope sustulerint: alios ad consciscendam sibi mortem impulerint: ob id Philonis antidotus à morte liberare dicitur. Opiata, & ob opium stupefacientia medicamenta ante sextum mensem non
 vrenda, post sex annos imbecilla sunt. De vsu recto huius & similium Galenus abundè lib. 12. methodi, & aph. 31. lib. 6. Dolores oculorum, & c. & nos lib. 3. nostræ methodi. Quamuis dolores hos à causa frigida procedentes inuet
 Philonis antidotus, tamen quia dispositionem horum causam auget, parum tuta est in his affectibus: nec adhibenda: nisi summa necessitate; in calidis verò dispositionibus dolores tutius sedat, & horum sæpe causas vnà abigit. Cum multis ex causis ex spirandi difficultate adueniat suffocationis periculum, id cui esse remedio hæc antidotus scribitur, videtur esse, quod à cordis, aut pulmonis
 incendio prodit: vt ager scilicet efflare magis, quam expi-
 rare

Li. 12. meth.

Li. 12. meth.

rare cogatur, & cito multum inspirare. Nec singultum ab
 intemperie frigida sedare videtur, sed eum quem mor-
 dax, & calidus humor, vel piper, vel aliud excitauit, præ-
 sertim quibus os ventriculi est magis sensibile, qualem sin-
 gultum Galenus saepe se expertum ait. *Vrinae difficultatem* Libr. 3. loc.
aff. cap. 7.
 intellige, quæ ob lotij mordacem multum acrimoniam fit,
 siue ea sit a pure seu bile seu arenulis, seu pituita salsa, seu
 calculo vesicæ, seu qualitate alia lotij mordente. Dum enim
 sensum vesicæ stupefacit, non doletur, sed periculosus est
 10 *usus*, quia vt virium aliquid retineat, quando ad vesicam
 ventum erit, sumi vehemens, aut largum, & partibus
 quas permeat noxium, oportuit: nisi per meatum vrina-
 rium iniicias. Sed neque in his dispositionem sanat: sed da-
 tur vt quiescente interim dolore vires omnes multum pro-
 sternente per apprehensionem, spiritus animales conquie-
 scant & somno etiam conciliato instaurantur. Quibus iam
 confirmatis, nec alijs dissipatis, ager possit dispositionis re-
 media sustinere. Eadem ratione in ardentibus, & morden-
 tibus vrinis semen papaueris, hyoscyami, & similia hodie
 20 *miscent apozematis, conditis, & alijs horum remedijs.*
Alterum est Philonicum antidotum Mesuæ in sputo san-
guinis, quod Persicum vocat. forte quod in Perside sit inuē-
tum: quomodo Nicolaus suum Philonium vocauit Roma-
num, quod Romæ in usu celeberrimo fuerit. Præter dicta
Philony huius medicamēti opera, hæmorrhagiam omnem
potenter sistit, siue sputo fiat, siue vomitu. siue ex utero, vel
hæmorrhoidibus. Somnum item conciliat, & per se refri-
gerando, & per accidens sopito dolore somnum interrump-
 30 *tum ante menses à compositione sex, & horis quinque an-*
te cibum est sumendum, vacuo scilicet omnino ventriculo,
& factis prius totius vacationibus idoneis. Castorium

omittit Galenus. Vide lib. 9. compo. ph. local. Pueris datur ciceris quantitas: debilibus, fabæ parua: grandioribus & robustis, auellana.

Alia Philonia antidotus descripta ab Hamech filio Zachariae, earundem virium: recipit melanthij, castorij, piperis, ameos, baccarum lauri, cymini, foliorum rutæ, calaminthes, opij, hyoscyami, cortic. rad. mandragoræ, partes æquales, melle excipe. Alij scribunt opij partes duas: croci partē vnam. Datur à drach. duabus ad aureos duos.

Videtur in hac descriptione crocus desiderari, quam coniecturam & suspitionem ingerit alia lectio: & certè si crocum, & alia habet equalia, est præstantior. Priorem verò latius sum persecutus, quòd hæc antidoti opiata medicum desiderant prudentem, non autem temerarium in dando, vbi opus est: neque formidolosum, si eius vtenda necessitas contigerit.

ZAzenea frigidam intemperiem fanat, flatus dissipat, & sedat inde natos dolores ventriculi, coli, vteri, dentium: vrinae item difficultati medetur, & fœcundas facit mulieres, potum, & pefso cum lana & oleo liliorum collo vteri impostum. Recipit castorij, opij, piperis macropiperis, galbani, costi, cinnamomi, phu, mei, dauci, afari, croci, æquales partes: excipitur melle despumato: alijs sapa. Datur aureus vnus.

Purgato corpore, & cocta quadantenus materia, denti dolenti imponi potest ter quater die, sed non diu, vt per horam tantum, citràque deglutitionem, ne opium simul deuoretur. In sterilibus etiam ob vteri intemperiem frigidam, quæ semen extinguit, aphoris. 62. libr. 5. Pefso inditur semel in die per horas tres, aut quatuor, & alijs diebus aliquot sequentibus idem. Nam nouasse periculum est propter opium, cuius vim calida in partes deducit: frangere omnino non possunt nisi tempore longo. Ob id tutius, id est ab anno post compositionem secundo ad septimum: sed in dolore den

dentium à sexto mense vsurpari potest ad sensum obtundendum. Manardus hoc sepe vsu se contra hanc sterilitatem scribit non infeliciter. Alij Azarany antidotum: alij egeteam: alij sageneam vocant.

Athanasia magna, obstructionem hepatis & lienis liberat, dolorem sedat, tum dictarum partium tū ventriculi, renum, hæmorrhoidū, quomodo Philonium antidotum. Thoracem pulmonesque expurgat, ob id asthma & antiquam tussim iuuat, hæmorrhagiam, diarrhœam, lienteriam antiquam dysenteriam cohibet. Hepar autem lupi, quod tota sua substantia morbos hepatis iuuat, huic mistum Galenus voluit. Nā recipit hepatis lupi, eupatorii, croci, myrrhæ, castorij, costi, cardamomi, spicæ nardi, opij, papaueris nigri, hyoscyami albi, cornu dextri capræ, vel (vt alij legunt) cerui, portiones æquales terenda terantur, & alia in vino liquefiant: excipe omnia melle despumato, & post sex menses vtere ab aureo dimidio ad aureum vnum, cum vino dulci & grato, aut cum sapa & succo intybi, & apij.

Effecta antidoto Athanasia contraria tribuit Mesues,
 20 *vti theriacæ, & alijs opiatis medicamentis. Nam quæ obstructionem liberant, hæmorrhagiam et vacuationes alias sistentibus sunt contraria. Item sensu stupefacto dolorem sedare, & crassa lentaq; ex thorace expectorare, causis pugnant. Illud enim frigidi cogentis opus est, hoc calidi dilatantis: accedente vi tenuante incidente, tergente. Sed id facile recipies, vbi medicamentum hoc, vt alia eius generis multa, animalium more temperiem per ætates mutare didiceris: sed contrario illis modo. Nam animalia primò, calida sunt: postremo, frigida. Hæc verò medicamenta primò*
 30 *frigida, deinde calida euadunt. Effecta igitur frigoris efficit à sexto mense ad annos tres, cum aqua plantaginis, intybi, rosarum, ab anno tertio, ad decimum: victa iam frigidorum vi à calidis: sumpta cum vino dulci, sapa, succo apij. Athanasia antidoti, & ambrosia, passim meminist*

Galenus in libro sanitatis tuendæ, & methodo: in quibus theriaca eas comparat: sed non describit, nisi quòd Mitridatis athanasiam, antidotum ab hac multum diuersam, sine hoc hepate describit lib. 2. Antidotorum: ob id, an hepar lupi athanasia misceri voluerit, compertum non habeo. Quid autem de hepate lupi censuerit Galenus in hepatis affectibus, in nostris simplicibus abundè expressimus.

Cornu cerui & capræ vsta, & si opus est, lota idem pol-
lere docet Galenus lib. vndecimo simpli. & lib. quarto c.
ph. p. Athanasia autem. i. immortalis, dicitur, vel quod lon- 10
go tempore efficax perduret vel potius quòd homines à mor-
te, ex venenosorum ictu, morsu, vel causa alia malefica
vindicet, quæ vis est præcipua Athanasie Mitridatis, à
qua vel simili ista videri potest denominata, quæ magna
quoque dicitur, quòd pluribus constet simplicibus, quàm par-
ua Serapioni & Haly etiam descripta, & Auicenna, ex
quo hæc descripta est. Quæ autem à Nicolao describitur, est
adstringentior, & consuetior. In Athanasia Pauli ex Ori-
basio sumpta, cornu nulla est mentio. Superstitiosum autem
est dextrum potius quàm sinistrum imponere. 20

Dia sulphur confert febribus diuturnis vt melancholicis
phlegmaticis: thoracem ac pulmones purgat pituità cras-
sa lentà pure: ob id tussim antiquam & difficultatem spirandi
inde natam leuat. Splenis duritiem minuit, & inde natum hy-
dropem: vrinas mouet, calculum frangit: morsibus venena-
tis, & potò iam veneno prodest. Recipit autem piperis albi &
longi, ana drach. sex: sulphuris flauì, thuris, mei, hyoscyami
albi, myrrhæ, styracis, cardamomi, ana drach. octo: ruta, co-
sti, casia, ana drach. quinque: opij, mandragoræ, ana drachmas
tres: croci, drach. duas & dimidiam: melle despumato excipe: 30
post sex menses vtere.

Fuerit hæc antidotus efficacissima ad ea, quæ pollice-
tur. Sulphur vinum autem vbiq; Galenus prædicat: hic
citreum, seu flauum, quod ignem expertum videtur: quem-
ad

admodum & viride, pallidum, & cineritium in cannas coniectum, & ab his formatum. Optimum existimarim, quod chymista sublimando (vt loquuntur) purgant & tenuant, odorisq; & saporis insuauitate exuunt. Opera prope omnia hic adscripta sulphur solum prestat, vt vires eius legenti in nostris simplicibus patebit. Tamen qua illi adduntur, actiones eius reddunt meliores, quorum plurima venenis resistunt. Sunt & in eo stupefacientia quedam mista potius, vt aliorum valenter calentium vehementiam
 10 frangant quam vt stupefaciant: ita, vt vis eorum paucorum sexto mense fracta, multis calentibus elanguerit. Magnam vero vim habet in dolore renum, & spirandi difficultate.

Confectio ex styrace,alui immodicum fluorem biliosum aut pituitosum sistit: tinesmum a causa frigida natum sanat. Recipit styracis liquidi, opij, asari, hyoscyami albi, castorij, croci, myrrhæ, thuris, partes æquales: melle sufficienti comprehenduntur.

Per styracem liquidum à Mesue intelligi miscellam quandam grauem & somniferam putat Manardus ex Diosco.
 20 & Gal. antidotis.

LIB. III. IOAN. MESVAE
DE MEDICAMENTIS
PURGANTIBVS COM
POSITIS.

EDICAMENTA purgantia sunt quaedam aloë, alia colocynthide, alia turbith, nonnulla scammonio, alia aliis. De quibus ordine nobis dicendum est, primum de hieris.

Quaedam non ab vno tantum simplici purgatorio purgandi vim obtinet, sed à pluribus. Quæ verò simplicia sint Mesuæ purgatoria, libro ipsius secundo docuimus.

*Gal. lib. 7.
meth.*

Hiera picra, id est, amara Galeni, facultatibus multis insignibus efficac. Si quidem calfacit, tenuat, incidit, terget, siccat, obstructions aperit: humores, ac flatu prauos, crassos, lentos, poris corporis tanquam spongiæ cauernulis imbibitos separat: digerit, expurgat commodè. Magis autem purgatrix est cum aloë illota, sed minus roboratrix: contrà verò quæ cum aloë lota paratur, minus aluum subducit, magis ventrem roborat: affectibus capitis, ventriculi, hepatis, renum veteri, iuncturarum, & cæterarum partium frigidis, mirè confert, humorem ab his partibus frigidum, aut putrem vacuando. Recipit cinnamomi, mastiches, asari, spicæ nardi, carpobalsami, croci, xylaloës, casia partes æquales, aloës duplum pondus omnium. Quidam addunt schœnu anthos: alij absinthiū: alij alia. Quidam melle excipiunt: alij sine melle in trochiscos fingunt cum aqua bdellij, & tragacanthi.

Antidotus hiera, id est, sacra ab operibus diuinis & mirabilibus, picra, id est, amara, ob aloën, vnde & hiera dialoës etiam dicta est, Galeno describitur libro sexto sanit. tuendæ: libro septimo meth. & lib. secundo, & octauo comp. ph. p. ad purgandum maximè ex ventriculo, intestinis, venis mesaraicis bilem flauam, & pituitam non modo tenuē, tunicis ventriculi altius infarctam: sed promptius eam, quæ in eius spatio innatat. Cum autem vis eius purgatrix hepar non superet, qua ratione affectibus frigidis capitis, & aliarum partium tam remotarum cum Mesuæ conferet?

lib. 7. met.

feret? Ut phlebotome à toto corpore vacuat, non primo, sed succedente in locū vacuati sanguinis alio sanguine ex reliquo corpore, sic vacuato per hieram vētre inferiore, successione quadam aliarum partium excrementa aut mole sua ruere, aut vi partium expultrice mitti videntur: nec alienum fuerit ab hiera, si non valenter, saltem leniter trahi, ut momento vacuandi semel accepto, ferri in ventrem perseverent: quod in chysteribus paulo acrioribus sæpe fieri probavit Galenus. Quæ rest tibi si nō ad plenū satisfacit, in memoriam reuoca ventriculi actionem toti corpori communē.

10 In quo si multa est excrementosa materia, ea chylo mista, in corporis dictas partes cum sanguine tandem distribuitur, & partes ipsas tali excremento onerat. Si verò contrā excrementis omnibus his biliosis, pituitosis, putribus omnino vacuus est ventriculus, & perfectiùs coquet, & alimentū in corpus purum transmittet. Quo partes singulae velut recreatae, & meliores redditæ, quod in se habent excrementosum coquent, si coqui habile est: aut si tota sua substantia est ab alendo iam alienum, excernent. Omitto ventriculi

20 cum cerebro consensum maximum, & oculis. Vis igitur hieræ huius à Gale. non inuenta (nam multis ante ipsum annis celebrata est, ut ex lib. c. ph. p. colligere potes) sed vsu crebro celebrata, est maxima. Sicq; Romæ Gale. tempore parabatur: Cinnamomi, xylobalsami, asari, spicæ nardi, croci, mastiches Chia, ana drach. sex: aloës drach. centum: sed centum drachmæ ipsius, magna nimis mensura est visa Galeno aliorum proportione lib. 2. comp. ph. p. Ob id præstantius medicamentum feceris, si minus aloës inycias, ut drach. nonaginta, qua tanquam optima, se vsu Gale. asserit. Interdum drachmas octoginta miscebat, cum gra-

30 tiorem, sed calidiorē volebat: interdum contrā etiā centum & viginti, cum purgantē magis. Aloë autē non lota,

Lib. 7. mēb.
magis

magis vacuat: lota, magis roborat, v̄trem minus vacuat.
 Crocum item parcius misceri vult Galenus, vt drachmas
 quinque: praesertim quibus medicamento vtentibus crocum
 caput ferit odore, vti nobis ante mistionem. His etiam suf-
 fecerint croci drachm. quatuor. Sex vero croci drachmas
 Galenus miscebat mulieribus male per menses purgatis,
 & aloës drach. octoginta, & carpesium loco asari: inter-
 dum vtrunque. Vtebaturq; non in his solis quibus dolet ca-
 put per consensum stomachi ab humore bilioso morfi, sed
 etiam in his, qui suffusionum phantasmata et symptomata
 patiuntur ex simili stomachi affectu, & quibus aluus sup-
 primitur, & quibus ructus est fumosus. Cinnamomi penu-
 ria in yce optima cassia duplum quæ nihil virtute ab inua-
 lido cinnamomo abest, a generoso multum superatur. Quidam
 carpobalsamum loco xylobalsami: alij vtrunq; alij etiam
 xylaloën, cassiam, schœnu anthûs addunt. Dosis summa est
 drac. vnius cum aqua cyathis tribus: minima est semidrac.
 alijs in medio pro etate, corporis magnitudine, consuetudi-
 ne: seu minima est vnius cochlearis parui, mediocris, duo-
 rum paruorum: maxima, duorum cochlearium magnorum
 cum aqua temperata cyathis duobus aut tribus: aut in ca-
 tapotia fingitur. Dat. Act. a drach. vna ad drach. duas Ho-
 die eius sicca (quæ vtilior est) etiam vnc. dimid. cum drach.
 vna diaphœnici ex hydromelite etiam mulieri innoxie
 propinari vidimus. Gal. item vel siccum puluerem exhibet
 vel melle exceptum, vt gratior, durantiior, purgantiior: licet
 tunc v̄trem minus roboret, quia mel stomacho malum est,
 & roborantium vim dissoluit. Mes. puluerem tacuit, tro-
 chiscos expressit: alij quoque in catapotia fingunt, quod
 propter multam aloës amaritudinem agrè puluis ex vino,
 vel iure pulli, vel aqua hordei, vel alio liquore deuorari
 queat: nec multo facilius cum melle excepta est hiera hæc,
 siue

Lib. 4. loc.
 aff. cap. 1.
 Lib. 1. loc.
 aff.

Lib. 2. cōp.
 ph. p. lib. 7.
 metho.

siue bolis deglutienda sit, siue liquore (vt puluis solet) dissoluta. Adde quòd catapotia ex hiera ob moram in ventriculo longiorem à remotis partibus trahere magis possunt: minimum, si potu deuoratur. Nam sic à ventriculo celerissime & effluit, & expellitur. Si bolo autem sumitur, vt consistentia, sic mora in ventriculo, & viribus in vacuando est media. In hac antidoto autem sola est aloë purgatrix, & tam imbecilliter, vt vix hora post duodecima vacuare incipiat, duretq; eius vacuatio interdum ad horas viginti quatuor. Quæ cõsuetudo est tardius & imbecillius vacuantium, cum valentia mox vires suas exerant, & non multo post terminent, nisi quantitate immodica hypercatharsin moliantur. Cum autem Gale. hiera ad cinnamomi, mastiches, asari, spicæ nardi, croci, xylobalsami, ana drachm. sex addat aloës drach. centum, drach. vna sicca probè purgat, cum vulgaris officinarum hiera hæc sicca drach. vna & dimid. parum sit efficax, quòd aloën ad omnia simplicia simul sumpta duplam tantum misceant: cum apud Gale. ferè sit tripla: nam pro aliorum sex ana drach. sex, quæ sunt

20 triginta sex, miscet Gale. aloës drach. centum, & interdum centum viginti. Quæ verò Gale. hiera melle excepta est, vnc. vna mediocriter purgat, in qua sunt pulueris drach. duæ. Cum enim tribus pulueris vncijs miscenda sit lib. vna mellis, in tribus autem vncijs drachmæ sunt viginti quatuor: in libra, vnciæ duodecim, sequitur vt in qualibet hiera mellitæ vncia sint propè pulueris drach. duæ. Addidi propè, quòd pulueres ipsi cum melle iuncti pondus augent.

Cur autem mellita Galena purgatoria magis dicitur, quàm sicca, leuiter attigi in Mesuæ aloë libro secundo.

Ab hac autem hiera velut antiquissima incepit. In

30 quam xylaloën, & casiam inuexit: & pro xylobalsamo, carpobalsamum. Actuarius autem pro spica, xylocasiam.

Mel

Albucasis. Mel verò quantum species, ut vnc. tres. Huic hiera, & alijs medicamentis, quorū aloë est basis, miscendum quidam contendunt, & hieram Iulio aut Iunio faciendam, in hordeoq; sepeliendā volunt per sex menses, ut fermententur. Aestas alioqui vires ei adimit, nec utendam ante hanc fermentationem seruariq; integras omnes hieras à sex mensibus ad annos quatuor.

Hiera Andromachi initio lib. 8. c. ph. p.

Schœnu anthūs, xylobalsami, mastiches, croci, nardi Indici, asari, cinnamomi, singulorum drach. sex: aloës lota drach. centum: simul leuigata reponito, datoq; ieiunio à cochleario vno ad duo, cum aqua frigida, aut calida cyathis à duobus ad quatuor: alij singulorum sex drach. octo miscent: alij aloës drach. octoginta: multi præter illa sex etiam schœnu anthūs addunt. Asclepiades Andromacho consentit, nisi quòd aloës simpliciter scribit, & horum simpl. vnc. vnam, id est, drach. octo, vel drach. septem & semissens miscet, & oxobalsamum pro xylobalsamo, & schœnu anthūs omittit. Aloën quidam cum Andromacho lotam, alij illotam ponunt: cū lota minus aluum subducatur, quia multū virtutis medicamentosa lauando deponit, sed tunc conueniet magis febris non valida, sed admodū remissa laborantibus, quibus etiam hieram ex aloë illota citra euidentem noxam multi dederūt, in alijs febribus noxam maximam ex ea sunt experti. Nam aloë etiā lota est maximè aduersa his, qui intemperie calida & sicca laborant sine prauis humoribus: deinde his qui sicca & frigida: in totum his, qui ex solis qualitatibus partē aliquam habent vitiatā. Nam intemperies cum humoribus medicamentis illos vacuantibus indigent, quæ sine humoribus sunt, à medicamento ex aloë in marcorem omnino perueniunt. Vbi igitur humiditas praua ventriculi tunicas irrigat, picra ex aloë utilis est,

humi

humiditatem vacuās prauā, quæ nauſeam maiorē aut minoreſcit. Eam autē noxiā humiditatē ſola aloë vacuat ſua vi purgatoria non valente, ſed quæ ex ventriculi regione quæ attingit, vacuare poſſit: ſi tamen largior ſit exhibitā, ad iecoris partes peruenit: non tamen vacuat totum corpus aloë. Fiera quoque ipſa valet ad purgandū ventriculum prauis humoribus, præcipuè tenuibus & bilioſis, & coctionem impediētibus, iuuat etiā ventriculum intemperie humida citra humorē laxatum, vt ligamenta, ſeu nerui colligantes articularum laxantur: omnium autem præſtantisſ. eſt remediū his qui bilem altius inter tunicas ventriculi receptam habēt. Datur etiam tutò phlegmone ventriculi iam cocta, poſt declinationem ſcilicet, nullo autem phlegmonis tempore. Hieram picram alij habent ſiccā, alij melle non cocto modicè exceptam. lib. 5. ſanit. tuend.

Hiera Hermetis cum dracunculo maximarum & certis eſt virium ad cephalalgiam, hemicraniam, vertiginē, paralyſin, epilepſiam, tremorē, ſpaſmū cynicum, dolorem colicum, nephriticum, vterinū, arthriticum. Vacuat enim humores tam tenues, quàm craſſos & lentos à capite, ventriculo, neruis, iuncturis & reliquis partibus. Recipit autem aloës vnciam vnā, trochiſcorum Alandhal aureos octo: turbith, agarici, dracunculi vtriuſque ſicci, iridis, ſagapeni, myrobalanorum, cepularum, citrearum, Indarum, ana ſeſquidrachmam: zingiberis, cinnamomi, maſtiches, bdellij, ellebori nigri, euphorbij, aſari, caſiæ lignæ, ſalis Indi, caſtorij, croci, apij, liguſtici, cocci gnidij, ſtœchados, ana drachmam vnā; ſcillæ aſſatæ drach. duas & dimidiā: ſcammonij drachmas duas. Curioſè omnia terantur: gummi & ſucci vino odoro diſſoluantur: pulueres ſucco cucumeris agreſtis comprehendantur. Siccentur iterum, eodem ſucco & pauco nucum oleo excipiantur, & ſiccentur: poſtremò melle deſpumato omnia comprehendantur. Datur poſt ſex meſes à drachma vnā ad drachmas duas.

Deſcripta etiam Meſua in ſimplicibus cap. de dracunculo.

lo. *Potentissimum & efficacissimum est medicamentum, Vbi remedijs alijs mala hac contumacia non cesserunt. Trochisci Alandhal inter trochiscos describentur, quos tamen tempore Hermetis nondum compositos scribit Manardus, sed sine testimonio. Hi autem colocynthidis loco in compositiones veniunt tutius quam ipsa colocynthis, nisi hac mistis probe castigetur.*

Hiera Archigenis omnibus descripta, confert affectibus melancholicis & ex pituita crassa natis, vt vertigini, epilepsia, spasio, hypochisi incipienti, voci ob humiditate multam rauca, dolenti asperae arteriae, difficultati spirandi, pleurae, lepra, & caeteris tuberculis a crassa materia nascentibus, aut seroso excremento, ventriculo, intestinis, mesarao, vterò a flatu dolentibus, aut praedictis humoribus. Datur aliquando potui cum rutae decocto, adiecto etiam castorio ad siliquas tres. Dolentibus autem spinae, renibus, ilibus, inguinibus cum decocto apij, ad ischiadem, & similes articularum affectus cum aqua centaurij, adiecto etiam electario, id est, cucumeris agrestis succo, & colocynthidis pulpa, ad siliqu. quatuor. Morfos denique a cane rabido, ab hydrophobia, id est, aquis formidatis securos reddit data cum aqua abrotoni: praecipue adiecta drach. vna pulueris cancrorum fluuiialium vstorum. Recipit autem pulpae colocynthidos drachm. duas: prasij, stœchados, ellebori nigri, chamaedryos, scamonij, leucopiperis macropip. ana drach. duas: scillae assatae, euphorbij, aloës, croci, gentianae, petroselini, hãmoniaci, opopanacis, ana drach. vnam: polij, cinnamomi, sagapeni, myrrhae, spicae nardi, schœnu anthus, calaminthes montanae, aristolochiae rotundae, ana drach. duas: melle sufficienti excipiantur omnia. Datur ad aureos quatuor cum decocto epithymi, & vuarum passarum mundatarum.

Hiera hac ad verbum ex Auicenna descripta longè est praestantissima: multò autem valentior fiet, si colocynthidis pulpae vnc. duae, aut drachmae viginti duae misceantur, vt quidam codices habent. Quod ad hydrophobiam symptoma perniciosissimum eorum qui a cane rabido sunt morfi, attinet, lege Galea in libro de commodis theriacis. De pul

pulvere autem cancrorum fluuiialium vstorum mira Galenus lib. vndecimo simp. predicat ex Aescrione. Magni præterea est facienda decoctorum ratio varia pro vario affectu, ex quibus hieram propinat. His vero affectibus omnibus valenter opitulari hanc hieram nemo inficiabitur, qui simplicium & plurimorum, & efficacissimorum eius naturam perpenderit. Doses tamen minuerem, quod his ferendis nostratium corpora sint imparia. Valet igitur ad congestam vel fluentem pituitam, aut melancholiam, & affectus omnes inde natos in quavis corporis parte, auribus, dentibus, collo, &c. Eius loco quidam vtuntur hodie hiera Logadij, quam Paulus, Aëtius, Nicolaus, & alij plerique describunt. Ante tamen tutum harum hierarum tam potentium vsum, apparanda est materia hoc est, tenuanda, incidenda, tergenda, fluxilis reddenda, & meatus sunt aperiendi, per quos est vacuandum: in summa corpus fluidum est faciendum, quod tuto & salubriter purgandum est. Hieralogodion corrupte.
Aph. 9. li. 2.

Hiera Archigenis Paulo aliter descripta, recipit prasij, agarici, chamædryos, pulpæ colocynthidos, stœchados, anaureos decem: opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi ana aureos quinque: cinnamomi, spicæ nardi, polij, croci, ana, aureos quatuor. Sicca terantur, liquores frangantur, hydromelite infundantur, & omnia melle excipiantur. Datur ad aureos quatuor cum salis triti drachm. vna, & aqua mulsa.

Aureos decem pro quinque scripsi, quod Paulus drachmas decem habet: Auicennas viginti. Absurdum item esset in prima simplicium classe aureos quinque scribere, & in secunda similiter aureos quinque. Omnia enim illa simplicia si eodem pondere conuenirent, vna classe conclusisset. Paul. præterea spica nardi subscribit myrrham à Mesu. omissam. Addit Paul. arida simul tundenda & incernenda, sed opopanacem & sagapenum (quæ gummi malè

ab interprete Mesuae vocantur, ut in simplicibus docemus) & myrrham contusa per noctem vna mulsa in pila macerat. Postea lenigat, & siccis miscet. Melle deinde optimo excepta omnia, vase vitreo, vel plumbeo reponuntur. Haec ratio omnium hierarum est communis: summus ipsarum modus est, denarij duo cum salis denario vno, & mellis heminis duabus: & aqua quanta satis est. Si vehementiores vis, quibus scammonium non inest: injicietur, & his singulis obulus. Haec Paulus. Quae Pauli verba me mouerunt, ut dictioni Mesuae liquorum in hydromelite infusionem adderem.

Hiera, dia colocynthidos à Rufo inuenta, caput, ventriculolum & corpus reliquum purgat humore crasso & lento, & atra bile. Ob id mania, melancholia, epilepsia, paralysis, spasmus cynico, vertigini confert, ac vlcerebus malignis, fistulosis, cancro, elephantia: flatus quoque discutit: ventriculolum roborat coctionem firmat. Recipit autem stæchados, agarici, chamædryos, ana drachmas decem: colocynthidos, drach. viginti (alij legunt colocynthidos, trochiscorum alandahal, ana drach. viginti quinque:) sagapeni, opopanacis, ana drach. octo: petroselini, aristolochia rotundæ, piperis albi, ana drachmas quinque: casia drach. septem: cinnamomi, croci, spicae nardi, myrrhae, polij drach. quatuor. Myrrham vino infunde: caetera tere, & melle despumato excipe.

Stæchadem, agaricum, opopanacem in hiera Rufi Ephesij medici praestantissimi, quae etiam colocynthidem recipit, Paulus omisit: ponderibus praeterea cum Mesuae non consentit multum autem in caeteris similes sunt hiera Rufi à Mesuae, Auicenna, & Paulo descripta. Hieram dia colocynthidos Nicolai quidam parant: ego autem hieram diacolocynthidos Antiochij, Paccij, à Scribonio descriptam, & mirè celebratam, & post eum à Galeno in libr. c. ph. p. compono & omnibus componendam suadeo: cuius vires sunt
à Pac

à Paccio, Scribonio, & alijs probata. Ad lateris dolorem, epilepsiam, maniam, melancholiam morbum, scotoma, cephalæan, suspirium, vocis abscissionem subitas præfociones, incubum, tetanum, spasimum cynicum, contusum corpus ex iectu, lapsu, tremorem, paralyfin arthritidas, dolores spinæ, mammarum duritias, cancrasq; earum, & Ulcera in his cacœthea, stomachi imbecillitatem, ruetum acidum, inflationem, tormina, nauseam, stomachi saliuam, colicum dolorem, menses suppressos ex decocto artemisiæ, aut dictamni. Has eius vires Scribonius ex Paccij lib. ad Tyberium Casarem scripto descripsit, & probavit. Constat autem stæchados, marrubij, chamædryos, agarici, colocynthidos, singulorum drachmas decem: opopanacis sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, singulorum drachmas quinque: cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, folij croci, singulorum drachmas quatuor: opopanax & sagapenum mortario teruntur, adiecto melle tenui, id est, quam liquidissimo: trita cætera & cribrata melle ad comprehendendum sufficienti cum his excipiantur, vase vitreo reponantur. Vbi autem affectus sunt curatu difficiliores, aut natura sua, aut ex diuturnitate, adde prædicto ponderi colocynthidis drachm. viginti: opopanacis & sagapeni, singulorum drachm. tres. Hoc autem medicamentum non solum non nocet stomacho, sed etiam reficit eum, ac confirmat supra omnem opinionem: hæc Scribonius. Datur puluis ex liquore aliquo, vel in catapotijs à scrup. dimidio ad scrup. duos: cum melle verò à drachmis duabus ad drac. quinq;. Hæc eadē est cum ipsa Rufi à Mes. scripta, nisi quòd poliu pro folio, & castia pro marrubio habet, & ponderibus non nihil variat. Hi trochisci Ruso incogniti fuerunt, vti & Act. Gal. qui eo longè fuit posterior, ob id eorū loco sunt qui elaterium misceat. Hiera Legadij plus alysbilem atram trahit:

recipit myrrha, spica, scilla torrefacta, euphorbij, ammoniaci, bdellij, Zingiberis, aloës, stœchados, hyperici, chamædryos singu. vncia: epithymi vnc. duas: cinnamomi vnc. tres: Verratri nigri sescunciam. petroselini semunciam, scrup. duos: amomi, folij Indici, castia, piperis triplicis, castorei, opopanacis, medullæ colocynthidis, sagapeni. singu. semunciam: aristolochia drach. vnam mellis modum, qui tibi videbitur.

Hiera Logodion corru-
ptè Nicolao
dicitur, &
aliter, quàm
hic describitur.

Actuarius. Huic mulcūm affinis est hiera Logadij scripta sic ab Aëtio, pulpæ colocynthidis drach. viginti: scillæ assata, agarici, ammoniaci, scammonij, corticis ellebori nigri, hyperici, singu. drach. vna: epithymi, polypodij aridi, bdellij, aloës, chamædryos, castia marrubij, singu. drac. octo: myrrha Troglodytica, piperis albi & nigri, cinnamomi, croci, opopanacis, sagapeni, castorei, petroselini, aristolochia, singulorum drachm. quatuor, melle excipe: datur à drachmis duabus ad drach. quatuor. Huic eandem facit Aëtius hieram Galeni, nisi ponderibus differret, & præterea haberet stœchadem, & piper longum: recipit enim pulpæ colocynthidis drachm. octo: scillæ, assatæ, agarici, ammoniaci, scammonij, corticis ellebori nigri, stœchados, hyperici, ana drachm. sexdecim, epithymi, polypodij sicci, bdellij: aloës, chamædryos, marrubij, castia, ana drachm. octo, in alio vnc. duas myrrha Troglodytica, sagapeni, croci, aristolochia, piperis albi longi & nigri, cinnamomi, opopanacis, castorei, petroselini, ana drachmas quatuor: mellis quod sufficit. Huic Aëtij descriptioni si adieceris polyj, gentiana, pulegij, spica nardi, iunci odorati, ana drachm. quatuor: aut ex hiera Galen. ab Actuario descripta, aristolochiam longam, & Zingiber sustuleris, & pro aiuga stœchadem: pro porro, prasium, id est, marrubium scripseris: medicamentum habebis celebre triginta duobus constans simplicibus, ad contumaces morbos omnes efficacissimum: & tuisi

*tissimum: ex hieris alys Ruffi, Antiochi, Iusti, Legadij, Archigenis, à Galeno excerptum, cuius meminit lib. 8. c. ph. p. & lib. meth. 12. Ab eo autem non fuisse descriptam miror, cum præsertim hieram dialoës. lib. 2. & 8. c. ph. p. describat, & utroq; hieræ diacolocynthidos meminerit: nisi fortè descripsit in lib. de comp. ph. purgatiũ, quem aliquoties in opere prædicto pollicetur, nondum tamen visus nobis est. Aristolochiam tamen rotundã & longã habet hiera Iusti. Aliæ vnicam ex tribus & hiera Ruffi Aëtio habet cha-
 10 mapityn: huius rei dũ hæc scriberem, me admonuit Sigisbertus medicus Romæ doctissimus & diligentissimus.*

Hiera nobis inuenta purgat vtranque bilem & pituitam, O
 flatus crassos cerebri, & ventriculi, & corporis reliqui dissipat: ob hæc visioni imbecillæ confert, ac cæteris affectibus causas illas sequentibus. Recipit aloës drach. quindecim, epithymi, costi, ana drach. quinq;: euphorbij, croci, spicæ nardi, chamædryos, ana drach. sex: agarici drach. nouem: caryophyl-
 20 lorum drach. duas: calami aromatici, mastiches, cassiæ, ana drach. septem: xylobalsami (alij xylaloës) drach. quatuor: pi-
 peris albi & nigri, gentianæ, anamomi, ana drachmam vnam scammonij in malo cydonio cocti drachm. duas: mellis quantum sufficit. Datur aureo vno.

Diamanna nobis descripta celebris, præsertim ad fe- O
 bres acutas & multum ardentis. Nam cordis, ventriculi, hepatis, sanguinis intemperiem calidam, & feruorem, & sitim extinguit. Recipit mannæ bonæ, & recentis, cassiæ ana vncias quatuor: tamar Indorum immaturorum vncias. sex: medullæ cassiæ, sacchari violati vncias sexdecim: succi intybi, apij, malorum dulcium, acidorum, & acidodulcium, succi
 30 acidi citrorum, ana vncias † tres. In quibus purgatis prædi- † Alij qua-
 cta tria dissolue, cola, vt munda sint omnia. Præter hæc acci- tuor.
 pe radicum intybi, apij, ana vncias tres, foliorum lupuli, ad-
 ianti albi, ana vnc. duas: pruna passa centum: violarum vnc.
 vnam & semissim: rosarum vnciam vnam: spicæ nardi drach.
 tres: coque hæc libris tribus aquæ fontanæ ad dimidias: co-
 lato adde sacchari libras tres: aceti boni libram vnam: semel
 feruesiant. Adde colatum prius, & percoque ad mellis cras-

fitudinem: postremò adde santalorum, citreorum, rosarum, spodij, succini, oxyacanthæ, sem. portulacæ, sem. oxalidis, sem. melonum, citreoli, cucurbitæ, cucumeris, ana drach. tres: ligni aloës drach. quatuor: cubebæ drachinas quinque: caphuræ drach. vnam: reponè vase vitreo. Datur Aestate cum aqua frigida ab vncia vna ad vncias duas.

*Operosa hæc compositio, & quæ paucioribus idem præstare posset: cui calida pauca miscentur, vt frigidis in corpus spargendis viam parent. Pro folijs lupuli sume ipsius asparagos, & primæ germina, vel summa cacumina. 10
Valentius fiet, si in libras singulas acceperit scammonij semunciam.*

Diamāna. **O** Lectarium aliud mannæ Galeno inuentum, cholagogū, benignum & delicatum: ob id morbis omnibus biliosis salubre: recipit mannæ thuris & recentis libram vnam in libra vna succi rosarum rubrarum dissoluendam & coquendam sufficienter igni lento: tunc adde scammonij vnciam vnam: mastiches drachmas tres. Datur vncia dimidia: compositum hoc celebre medicamentum (inquit Galenus) ex simplicibus temperatura & proprietate maximè idoneis. 20

Scammonium hic castigatum misceri quidam volunt. Datur à drachmis quatuor ad drachmas sex: Vbi à Galeno scribatur, non legi. Si tamen legeris, mel aërium vocat, quod Mesues mannam. Nam ei, vt Dioscoridi manna thuris aliud est. Meminit huius Mesues in simplicibus de manna.

O Lectarium Alharif saporis iucundi, in æstate faciendum: purgat ventriculum, hepar & corpus reliquum: vsu corpus viuudum & iuuenile reddit, & seruat. Recipit verò myrob. citrearum, cepul. Ind. partes æquales: tere [cribra] oleū amygdalarum dulcium superfunde q. s. insola triduo, frica sæpe manibus: oleū nouū suffice quantum absimitur. Iterum eadē triduo continenter tere in aqua fontana, in qua sacchari partē decimā dissolueris, affusā identidem pauca aqua. Hoc fac, donec myrobalarū sapor ingratus auferatur: post sicca in vmbra. Accipe relictæ huius massæ drachm. quindecim: turbith drachm. sex: anisi, mastiches, ana drachmas duas: spicæ nardi, sem. 30

Vide caput de myrobalaris.

sem. apij, ana drachm. vnam & dimidiam: violarum siccarum drachmas septem: sacchari albi, candefacti ana drach. decem. Excipe melle despumato. Datur drac. tribus cum aqua calida.

Alterum elect. Alharif earundem virium, præterea ventriculum roborat, & cæteras partes nutritorias frigiditas: appetentiam excitat: coctionem iuuat: propter hæc colorem corporis, & odorem commendat: iuuentutem tuetur: canos remoratur, & spiritibus tenuatis & purgatis visum & reliquum sensum omnem & cogitationem exacuit: venerem excitat. Recipit myrobalanorum, cepul. nigrarum, citrearum, ana partes duas: embl. belleric. ana partē vnam & dimidiam: tere, cribra, vt nuper dixi præpara. De hac massa accipe drachmas quatuordecim: turbith drach. septem: zingiberis, cardamomi, mastiches, cinnamomi, ligni aloës, caryophyllorum, piperis cubearum, galangæ, macis, sem. apij, ana sesquidrachmam: spicæ nardi scriptula duo: strobilorum, sacchari albi & candefacti ana drachmas duodecim: excipe melle despumato. Datur drachmis tribus cum aqua calida.

Electarium Indum maius, purgat vëtre totum infero-rem, atq; adeo iuncturas, pituita etiam putri flatuq; distipar: & affectibus inde natis, dolori colico & nephritico, & ventriculi, & aliorum viscerum. Recipit cinnamomi, caryophyllorum, spicæ nardi, rosarum, cassiæ, macis cyperi, ana drach. quatuor: santalorum citreorum drach. duas & dimidiã, ligni aloës, nucis moschatæ, ana drac. duas: turbith boni, albi, gummosi arundinacei drach. quinquaginta: sacchari, penidiorum ana vnc. viginti: galangæ, cardamomi vtriusque, asari, mastiches ana sesquidrachmam, scammonij boni & in malo cydonio decocti drachmas duodecim: omnia cum oleo amygdalino fricentur. Post succi cydoniorum, & granatorum, & apij, & fœniculi ana libra dimid. coque cum melle ad spissitudinem idoneam, & misce aromata. Datur ad aur. tres.

† cassia fl. stula intel-
ligitur,
quia elect.
est purgato-
riū leniente
aliquo indi-
gens.
Si vncie
tres pulue-
ris libe

Potentius est diaphænico, si neutrum acceperit scammonium aut si vtrunque equaliter acceperit, idemq; coctum sicutur. ambo vel crudum. Grandioribus dari potest vncia vna, pueris verò Mesuæ dosis. Eius drac. sex, cassiæ drachmas tres, simul dabat Manardus ad renes expurgandos. Penidia miscent purgantibus ventriculum intestina, ve-

nas magnas, ut huic & diaphœnico: non autem his quæ à remotis partibus attrahunt.

Electarium Indum minus eadem promittit: recipit turbith, sacchari ana drachmas centum: macis, piperis, zingiberis, caryophyllorum, cinnamomi, cardamomi, nucis moſchatae, ana drachmas ſeptē: ſcammonij drachmas duodecim: miſce cum melle deſpumato. Datur ad aureoſtres.

Hoc minus eſt calidum, & ſimplicius, ſed eſt valentius ad purgandam pituitam, ac etiam bilem ſlauam, utruque vacuat. Quamuis enim turbith phlegmagogus in hoc largior phlegmagogum hoc electarium magis faciat, tamen & maius etiam eſt phlegmagogum turbith adiuto à ſcammonio bilem primo & per ſe purgante, ſed etiam pituitæ vacuationem iuuante. Ob id electariū Indum ſi abſolute ſcribitur, hoc minus, quia efficacius, & tam delicatum etiam ſine melle, ut eius puluis poſſit cū iure ſorberi, à multis intelligitur: eſt q̄ in uſu frequentiore, quia efficacius pituitam expulſioni paratam, & bilem miſtam purgat, & minus cal. facit. Ob id ſalubre in quotidianis febribus, notis à miſta bile. Poſteſt dari ad drachmas quatuor, vel etiā quinque minus, ut maius ad drachmas ſex, non ſolum aureoſtres cum Meſue. Nam hic ſingulis mellis libris miſcet pulueris vncias tres. nos tantum duas. quod ſi quis vncias tres miſceat, ut hodie fit, doſis Meſuæ placet. Ferè miſcetur caſſia, manna, & alijs imbecilliter vacuantibus, ad actionem earum celerandam & augendam. Manardus in affectibus renum ſex drach. Indi maioris, & drac. tres caſſia exhibet: ac robuſtis dat vnciam integram, & doſim Meſuæ vix pueris ſufficere ait. Si autem diu ante uſum eſt ſeruandum, miſce ſcammonium: ſi autem mox utendum, diagredium, quod vocant.

Electarium diaphœnicum à filio Zezar deſcriptum, purgat clementer, & tuto humorem crudum & bilem. Ob hæc

Phlegmagogū ob turbith eſt magis quā ob alia cholagogum.

hæc conuenit febribus complexis & diuturnis, dolori ventriculi, & colico, intemperaturæ harū partiū frigidæ. Recipit autem $\phi\omicron\upsilon\upsilon\iota\mu\omega\upsilon\ \kappa\iota\beta\beta\omega\upsilon$ id est, dactylorū fuluorū, aceto per triduū maceratorum drach. centum: penidiorum hordeatorum drach. quinquaginta: amygdalarum purgatarum drach. triginta: turbith drachmas triginta quinque: scammonij drachmas duodecim: zingiberis, piperis longi, foliorum rutæ siccorum, cinnamomi, macis, ligni aloës, anisi, fœniculi, dauci, galangæ, ana drachmas duas & dimidiam. Tere omnia probè, melle despumato sufficienti excipe. Datur ab aureis tribus ad septem.

$\phi\omicron\upsilon\upsilon\iota\mu\omega\upsilon\ \kappa\iota\beta\beta\omega\upsilon$ lego, id est dactylos fuluos, quo colore sunt immaturi, ut maturi flauiores, aut iam nigricantes. Hanc autem Græcam vocem an rectè diuinem à Mesue usurpatā, & ab interprete corruptā, lectoris cædido iudicio cōmitto. Neque interpretatio Arabicae familiae mihi repugnat: kheyron enim (sic namq; scribūt) immaturos aiūt significari, & ob id adstringētes magis. Sic tamen tamar Indorum kheyro, id est, immaturorum, ut interpretantur: qui licet sint species dactylorum syluestriū, tamen dum sunt immaturi & acerbiores, quales ad nos afferuntur colore fuluo, nō sunt ut vinum $\kappa\iota\beta\beta\omega\upsilon$ id est, fuluum, igneum, medium Hippocrati & Galeno dicitur, sed nigricant. Id potest vocari diaturbith, quāquā est aliud diaturbith in simp. cap. de turbith, multò hoc valentius & periculosius, præsertim si turbith horis viginti quatuor maceratum sit succo cucumeris agrestis, & scammoniū acceperit. Viribus cōuenit cū electario Indo maiore, sed clementius purgat & bilem magis per scammonium: sed etiam non ignauiter pituitam per turbith, ob id febribus complexis, ut tertianæ nothæ ex bile flaua & pituita conuenit. Datur ad drach. quatuor per se. Frequenter cum casia & manna. Quidam diaphœnicon minus vocant, cui immittuntur scammonij drachmæ vndecim vel duodecim: maius autem, cui induntur drach, eiusdem tres & viginti, vel quatuor & viginti.

Descripta erat prius in simplicibus ex Zezar cap. de tur-
 bith (basis enim eius est turbith & scammonium) eadem
 omnino nisi quod vno tantum die dactylos ibi macerat, &
 Zingiberis, piperis logi, foliorum ruta siccorum ana drach. qua-
 tuor scribit, aucta horum trium dosi, & omisis simplicibus
 reliquis. Penidia autem & dactyli hic & in alijs purgan-
 tibus miscetur vt lentore suo purgantia retineant, ne in lon-
 ginqa promptè ferantur. Adde quod ibi penidiorum tantum
 scribitur, non vt hic penidiorum hordeatorum, quod inter-
 pretatur, ex saccharo albo & optimo cum aqua decoctionis
 hordei sex horas infuso & cocto ad iustam consistentiam. 10
 Drachmas scripsi, vbi Mesues ponebat partes, quod ita faci-
 lior intellectu esset descriptio, neque res mutatur: quãquam
 & Gal. & veterum plerique pondus aut mensuram nomine
 partium indefinitam quandoque scripserunt, contenti singularum sim-
 plicium proportione. Potesque pro drach. semuncia, vel uncia,
 vel selibram, vel libra, vel pondus aliud quoduis, sed vni-
 cum sumere. Magna ratione autem dactyli, & in alijs ad-
 stringentia alia scammonio in varijs purgantibus miscen-
 tur: sic enim rhu succum, carnem mali cydonij, carnem pal- 20
 mularum seu phœnicum myrta mastichem & similia scam-
 monio, & alijs multis purgantibus adiecerunt, quae stoma-
 chum adstringendo roborarent, & grato sapore medica-
 menti abominabilem qualitatem tegerent: effecto autem
 quid possent purgantia monstrarent. In his enim sub-
 stantia purgantia exigua, sed validis praedita viribus, mi-
 sta alteri substantia plurima, sed imbecilla, sumpta gu-
 stu non percipitur: agit tamen efficacius pauca haec, quam
 plurima alia libro 3. simpl. capit. decimoquarto. Sic cydo- 30
 nijs scammonium rectè misceri docet libro primo alimen-
 torum. Crudum autem miscendum hic, quia per dactylos
 & aromata satis castigatur, & non impeditum, vapo-
 rib

ribus longè transmissis à longinquis trahit: quanquam etiã penidia suo lentore turbith & scammonij substantiã in corpus distribui prohibent. sauonarola tamen vapores ab his eadem virtute præditos omnino non prohibent.

Electarium ex psyllio chōlagogum, ob id febribus solutu
 10 cōtumacibus, acutis, & ardētibus, & cephalalgia, ac vertigini à bilis vapore nascenti, & iſtero, & intemperiei calidæ hepatis confert. Recipit autem succi buglosi domestici & syluestris, intyhi, apij, coquendo despumatorum, ana libras, duas, quibus misce vigintiquatuor horis cassuthæ, anisi: folliculorum fennæ, ana vnc. semiss. adianti albi manipul. vnum: succi fumariz vnc. tres: asari vnc. quatuor: spicæ nardi drachmas duas semel feruefiant. Præterea adde violarum viridium, vel ficcarum vncias tres: epithymi vncias duas: & semel quoque feruefiant: cola, exprime: colato psyllij vncias tres mactera vigintiquatuor horis, in singulas rudicula agitãdo: post exprime totam mucaginem, in cuius lib. quatuor coque igni lento sacch. libras duas, & dimid. scammonij in malo cydonio cocti vncias tres, & dimidiam. Coctis omnibus his adde pul.
 20 trochiscorum diarhodon, & de spodio, & de rhabarbaro ana vnc. vnam: trochiscorum oxyacanthæ vnc. dimidiã. Datur à drachmis tribus vsq; ad aureos tres. Hamech. hoc electarium de trochiscis appellat. Addunt aliqui aceti libram vnam & dimid. alij violarum lib. vnam.

Seminis psyllij drach. trium mucago sumpta soluit bilem lubricando, & calorem eius obtundit & suum, frigida sua substantia, vt ipsi volunt licet Dioscoridi & Galeno tantum refrigerare dicatur. Scammonium crudum quidam miscent, quia coquendum: quod si coctum, iterum co-
 30 *quendum misces: leniet tantum medicamentum, non etiam soluet. Dari tuto potest ad vnciam vnam.*

Electarium Episcopi excrementa flatuque corpore toto educit, ob id dolorem colicum hypocond. iuncturarum leuat, renes & vesicam purgat, venerem excitat. Recipit scammonij Antiocheni, turbith albi, ana drach. sex: caryophyllorum, cinnamomi, zingiberis, nucis moschata, emblicar. polypodij ana drachmas duas & dim. sacchari vnc. sex: excipe mele despumato. Datur ab aureis duobus ad tres.

Hoc

Hoc elect. Episcopi pro elefoph cum Auicēna interprete appellauimus, a quo tamen cardamomum & piper huic descriptioni adduntur: cetera similis est. Vacuat bilē scammonio, & pituitam turbith. Quidam eo vtuntur ad purganda corpora in lue Hispanica, in omnibus corporibus, licet melancholicis minus conueniat, quam electarium Hamech. In hoc vncia sex mellis cum aequali saccharo cocti sufficiunt. Si autem saccharum pulueratum vis inspergere, largiore tum melle opus esset, ac dosi etiam ampliore. Ex his speciebus, & saccharo confecta placentæ nihil purgant, interdum vstis scilicet speciebus: est quādo immodicè purgāt, iisdem simul male commistis. Potest tutò dari largius quā scribat Mesues.

*Confectio
Hamech
vulgò.*

** Alij octo
decim.*

*† Caprini
in sereno a-
crimonia
exuti.*

*Seri lactis
li. quatuor.*

*Die sexto ca-
lesacta ex-
primantur.*

*Alij expres-
sum cū sac-
cha. sesqui-
lib. igni len-
to sesquihor-*

*ra perco-
quunt, per-
cocto addūt
particula-*

Electa. Hamech purgat bilem vtranque, & pituitam sal-
sam: ob id affectibus inde natis, impetigini, psora, lepra,
cancro exedenti, & similibus mirè confert. Recipit myrobala-
citrearum vncias quatuor: cepularum, & nigrarum, rhabarba-
ri, ana vncias duas, agarici, colocynthidos, polypodij, ana drac.
* sexdecim: absinthij, thymi, fennæ, ana vnciam vnā (in alio
drach. sex:) violarum drach. quindecim: epithymi vncias duas: 20
anisi, rosarum, fceniculi, ana drach. sex: succi fumarie lib. vnā:
pruna sexaginta: vuarum passarum mundatarum vncias sex.
Macera dies quinque sero lactis † sufficiente in vase vitreo stri-
cti oris, & obturati: semel deinde feruefiant: manibus fricen-
tur, & colētur. Colato adde casie fistulæ purgatæ vncias qua-
tuor: tamar Indorum vncias quinque: mannæ vncias duas. Fric-
ca manibus: cola, percoque ad mellis crassitiem cum sacchari
libra vna & dimidia: scammonij vncia vna & dimidia. Postre-
mò adde myrobalanorum, citrearum, cepul. Ind. ana vnc. di-
mid. belleric. embl. rhabarbari, seminis fumarie, ana drach. 30
tres: anisi, spicæ nardi, ana drach. duas. Datur à drach. duabus
vsque ad aureos duos.

*Consuetissimum est hoc medicamentū in affectibus me-
lancholicis, mania, melancholia, alphis nigris, cancro, ele-
phantia, & cutis vitijs, psora, lepra, impetigine, quæ effe-
cta*

Et Mes. peculiariter tribuit electario sequenti. Tutò datur tim castia.
 vncia Manardo ad prurimum, maniam, melancholiã mor- tamar In-
 bum, elephantiam psoram, lepram. scammonium hic cras- dos super ci-
 sius tritum quidam volunt, ut coctione aliquam suslineat neres cali-
 ad malitiam eius castigadam. Si autem coctum esset (quod dos in vnc.
 Daxpũuon quasi lachrymulam Græci recentiores appellat. duabus ex-
 Arabes corruptè diagredion) non coqueretur, ne vim pur- pressi crudi
 gatoriam perderet. Eodem modo in elect. rosato, in his enim dissoluta &
 crudum scammonium miscetur, quia coquendo corrigitur: colata, man-
 10 na vnc. tres & his quæ diu seruantur ante vsum: in cæteris scammoniu in fescuncia
 coctum ponatur. præducti ex-
pressi solu-

0 **E**lect. alterum Hamech purgat melancholiam, & vstos tas, idq; fa-
 humores alios: ob id confert mania, melancholia, verti- ciunt, ne tria-
 gini, obliuioni, & vitis cutis, qualia sunt, psora, id est, scabies, hec coquan-
 lepra, alphi, id est, morphea, cancer, elephantia, impetigo. Re- tur, uti nec
 cipit myrobalanorum nigrarum, cepularum, epithymi, ana scammoniu,
 drach. quinquaginta: fumarie, absinthij, ana drac. viginti: thy- & reliqua.
 mi, calaminthes, polypodij, agarici, glycyrrhizæ, buglossi, ana
 20 albæ, anisi, ana drach. quinque: pruna, zizypha, myxa, ana se-
 ptuaginta: vuarum passarum mund. lib. vnam: coque in aqua
 sufficienti ad partem tertiam: in qua igni lento ad mellis cras-
 sitiem percoq; sapæ lib. duas: mellis lib. vnam: scammonij vnc.
 duas. Datur à drach. tribus ad drach. sex.

*Aly legunt à drach. duabus ad drach. quinque. Indæ
 myrobal. nigris addebantur, cum tamen eadem sint Me-
 sua in simpl. ob id sustulimus. Hoc in vsum non est: tamen esse
 possit loco superioris, quo maximè vtimur hodie ad luem
 Hispanicam. Ἀκανθαῖς λευκῆς Dioscori. & Gal. id est, spinã
 30 albam cum omnibus Arabum interpretibus, in locum be-
 de q. r. suffecimus.*

Electarium rosatum cholagogum clemens, ob id salubre †
 biliosis affectibus, arthritidi calidæ, cephalalgia calidæ,
 vertigini, oculorum dolori, ictero. Recipit autem succi rosarũ
 rubrarum perfectarum libras quatuor: sacchari lib. vnam &
 dimid.

dimid. mannae purae & recentis vnc. sex, scammonij Antioche-
ni vnc. vnam & dimidiam. Coque flamma leuata ad mellis cras-
situdinem: adde tunc trochisc. spodij vnc. vnam: galliae, croci,
ana drach. duas: trochisc. oxyacanthae drach. quatuor: reponere vi-
treo vase. Datur ad drach. quinque.

Eo in formandis catapotijs (qua aggregatiua vocant, &
de hermodactylis mingra, & a Mesue inuenta) videndum est,
non elect. de succo rosarum: alias in usu est raro, ut Nicolai
electarium de succo rosarum est usu frequentissimum. Hoc

De succo ro- tamen celebre est, ac delicatum.
sarum.

Diarhodon Alexandri Tralliani cholagogum citra mo-
lestiam cephalalgiam, arthritidem, vertiginem, oculorum
dolores, icterum, & ceteros affectus calidos & biliosos
mirè leuat. Succi rosarum rub. lib. vna: scammonij vnc. vna:
agarici semuncia: piperis drach. vna. Mellis vnc. sex cum
succo coque ad crassitiem: tunc praedicta cetera laeuiganda.
Alterum eiusdem ex succo rosarum vnc. tribus: scammo-
nij vnc. vna: lactis tithymali drach. tribus mellis Atti-
ci lib. vna, ac podagricis, ictericis, tertianarijs, oculorum do-
loribus tuto dari, quia citra angorem purget, praedicat. 20
Aliud ex Nicolao & Mesue descriptum nobis ad dictos
affectus: coque sacchari lib. vnam & dimid. in succo rosa-
rum rubrarum lib. tribus ad mellis crassitiem: tunc adde
scammonij vnc. vnam: trium santalorum ana semunciam:
galliae moschatae, trochiscorum oxyacanthae ana drach. tres:
manna vnc. sex: caphura scrup. vnum: forma tessellas, aut
cum melle sacchari loco coque & serua. Rhodomeli ca-
tharticum Actuarij ex succo rosarum, scammonio, agarico,
melle.

Alphesera.

Electa. *Αἰὲρ βρωμίας* Democriti, cerebrum & nervos pur- 30
gat excrementis: ob id epilepsiae, paralyti, vertigini, &
aliis cerebri & neruorum frigidis affectibus medetur. Recipit
radicis bryoniae purgatae & tritae lib. dimid. sapae, vuarum pas-
farum lib. quatuor: scillae assatae, strobilorum depellatorum,
ana

ana fescunc. nucis moschatae cardamomi, macis, zingiberis, ana drachmas duas: caryophyllo. piperis longi, stœchados, ana drachmam vnam & dimidiã, feseleos, falis gemmæ, galliæ, ana drachmam vnam: spicæ drachmã semis: agarici drachmas tres. Datur post sex menses à drachmis duabus ad drachmas quatuor.

Prius descripsit omnino similiter in cap. de alphesera, id est, vite alba, seu bryonia, vbi dosim drach. quinque scribit, quamuis etiam drach. sex esse possit.

10 *Diaturbith Mesuæ idem promittens, hîc non repetitur. Potes tamen si vtendum tibi est, ex simplicibus requirere.*

Electarium *αἰὰ κόκκου κνιδίου* hydragogum, in hydro. *Almezerê.*
pe efficacissimum, recipit foliorum thymelææ præparatorum, partes decem: carnis cydoniorum in aceto coctorû, & sacchari, ana partes octoginta: mannæ partes quadraginta: olei ex cocco gnidio partes duodecim: saccharum & manna dissoluantur in seri lactis, cui infusus erit agaricus, partibus triginta: misce carnem cydoniorum: coque igni lento ad mellis
20 crassitudinem. Puluis foliorum thymelææ mistus prædicto oleo reliquis addatur. Dantur drach. quatuor.

Violentum medicamentum in ascite virorum robustorum tantum experiundum. Oleum hoc prius descriptum est, atque hoc electarium in simpl. cap. de thymelææ: præparanda autem folia vt in cap. eodem docuit. & postea docebit in alkekengi. Cydoniorum partes septuaginta in simplicibus scripsit, & manna partes sexaginta. Hoc autem contigit ob notas vel ablatas, vel luxatas, vel transpositas.

Nam lxxx. id est, octoginta: si vnum x. tollas, manent
30 *septuaginta: & xl. id est, quadraginta si transponas, lx. id est, sexaginta fient. Vtrobique igitur simile pondus est scribendum.*

Elect. alfebran pituitam & melancholiã purgat, & aquas: **O**
recipit alfebran boni, myrobalanorum citrearum, ana
vnc. diiis: trita & creta mergantur succo fœniculi, & insolentur
dies

dies quinq; affundendo sæpe succum nouum: siccatum reponne vase vitreo. Datur à drach. vna ad drach. duas cum saccharo, & aqua calida.

Hanc attigit in simpl. cap. de alsebran. id est, esula, vbi succum intybi, vel portulacæ, vel similiter frigidum expetit, vt hoc loco legendum non esse fœniculi suspitio sit vehemens.

Electarium de eupatorio, ad icterum & hydropem incipientem, recipit succi eupatorij, rhabarbari, ana drach. quatuor: croci drach. duas: laccæ, feminis cassuthæ. cacuminū 10
schicenu anthûs, sem. citreoli, cucumeris, portulacæ, succi absinthij, ana drach. tres: scammonij in cydonio cocti drach. duas & dimidiam: tere curiosè. Datur aureo vno cum lacte camelariū, aut aqua casei alcherigi. Quòd si calor adest, succo solani, aut intybi, aut volubilis reprime.

Per volubilem, lupum salictarium, id est, lupulum intellige: alia enim volubilis species nimis calent. Eupatorium est agrimonium: potest dari etiam maior mensura: semen cassuthæ non colligitur, an colligi possit, obserua.

Alkenangi. **D**aphysalidon, efficacis. ad hydropem & cachexiam & 20
affectus hepatis, lienis, iuncturarum, lubricitatem partiū nutritoriarum formæ corruptionem, hæmorrhoidas. Recipit succorum lupi salictarij, intybi, apij purgatorum, ana libras quatuor. In quibus myroba. citrearum, cepul. ana drach. duodecim: emblic. drach. quinquaginta: Indarum, bell. ana drach. octo: agarici, ireos, ana drach. decem: absinthij, cassuthæ, rad. apij, fœniculi, anisi ana drach. quatuor: vuarum passarū mundatarum drac. octoginta: coquantur igni lento ad cōsumptionem dimidij succorum: frica probè manibus: cola. Vni huius parti adde tamar Indorum, cheyron, & casisæ fistulæ ana vnc. 30
octo: mannæ vncias tres: cola, & munda. Alteri succorum parti adde penidiorum hordeatorum libras quatuor: misce omnia simul: bis feruefiant: tunc adde olei sesamini recentis vncias quindecim: percoq; ad mellis crassitudinem: ab igne depositis adde troch. diarhod. troch. de eupato. troch. de absinthi. troch. de rhabarba. ana vnciam vnam & dimidiam: ireos vnciam vnā agarici, foliorum thymelææ nutritorum in aceto ana aureos octo: scammonij, succi eupatorij, succi absinthij, croci, laccæ lotæ,

lotæ, myrobal. citrearum, cepularum, ana aureos quatuor: bel-
leric. embl. Ind. ana aureos tres, spicæ, anisi, ana aureos duos:
turbith. vnc. sex cum olei thymelææ tribus vnciis: omnia prius
inuoluta: prædictis misceatur: Datur à drach. tribus ad drach.
quatuor cum aqua intybi.

*Quibusdam in vsu est ad ascitem, & corporis colorem
cineritium, & plumbeum & hepatis, cachexiam, quæ hy-
dropis est initium. Hic per volubilem potius cum Manar-
do intellige lupulum, quam eam, quæ vitibus circumplexa
fert campanulas, lactariam & purgatricem, quam Mesuæ
10 interpres intelligit. Cum saccharo vel melle confici potest,
bis in mense sumpta, multos hydropicos sanauit. Trochisci
diaphysalidon Pauli septimo ab hac compositio diuersi sibi.*

Electarium Diacydonites cholagogū & phlegmagogū,
colicos affectus & alios partium nutritoriarum iuuat: re-
cipit succi cydoniorum libras tres: mellis libras duas: scam-
monij fescunciam: galliæ, caryophyllorum, zingiberis, mastiches,
piperis longi, cinnamomi, nucis moschatae, ana drachm. tres:
misce. Datur ab aureo vno ad aureos tres: Si vis cholagogum
20 fieri & phlegmagogum, adde scammonij drac. quindecim: tur-
bith drach. duodecim. Si vis tantum esse phlegmagogū, omif-
so scammonio misce turbith drach. viginti quinque: cnici ex-
corticati drac. quindecim. Si bilem atram vis eo vacuare, præ-
dictorum loco misce elleborum nigrum, aut epithimum, aut
polypodium, melle vel saccharo excipitur: fit cum cydoniorū
nunc succo, nunc carnibus, nunc ambobus simul.

*Id non est in vsu, sed quod à Nicolao scribitur. Electa-
rium Indum vtrunque & diaphœnicum phlegmagoga
sunt, etiam in febribus clementia. Diamanna, & electa-
rium de succo rosarum Nicolai etiam in febribus sunt cho-
30 lagoga idonea.*

SECTIO SEXTA DE
CATAPOTIIS, SEV
PILVLIS.

*

*
Pil. alephā-
gina.

CATAPOTIA aromatica nobis inuen-
ta, ventriculum, cerebrum, & sensoria
humoribus crassis, putribus, pituitosis
purgat, & inde natum dolorem dissipat,
ventriculum roborat, coctionem eius
iuuat: recipiunt cinnamomi, cubebæ, li-
gni aloës, calami aromatici, macis, nucis
moschatae, cardamomi, caryophyllorū,

† Alij sex,
aliquatuor
lib.

afari, mastiches, schœnu anthūs, spicæ, carpobalsami, ana vnc. 10
vnam: absinthij sicci, rosarum, ana drac, quinque: terantur, pa-
rum coquantur in aquæ libris duodecim ad quarum partium
consumptionem: fricentur tunc manibus, & colentur, expri-
mantur. Accipe aloës bonæ libram vnam, laua sæpe in scutel-
la lapidea vitrata cum aqua pluuia: siccetur: ipsi affunde deco-
cti prædicti circiter lib. duas: tere in sole: deinde ipsi aloën mi-
sce, myrrhæ, mastiches, ana drach. quinque: croci drac. tres: te-
re curiose: prædicti decocti reliquum ipsis affunde: tere donec
siccetur: fac catapotia ciceris magnitudine. Dantur à drach.
duabus ad aureos duos. Interdum aloës tantum vncias qua- 20
tuor indimus. Interdum aloë lauanda aqua myrobalanorum,
tunc dantur à drachmis quatuor ad drach. octo: coquatur au-
tem in ea aqua: deinde siccetur: postremò lauanda aqua aro-
matum, vt diximus: sunt enim salubria hæc catapotia.

Auget po-
tius aloën
Manar.
Sunt qui la-
uant succo
brassicæ, alij
aqua cui
dis infu-
sum fuit
rhabarba-
rum.

Καταπόσις Græcis à κατὰ πῶς, est medicamentum quod
integrum deglutitur, vulgò pilula vocatum, à parua pi-
læ figura, nullo angulo ventriculum ledente & habi-
li simul tangi multis ventriculi partibus. Fieri autem
catapotia possunt, tum ex prædictis omnibus antidotis, tum
ex alijs mox declarandis. Purgantes verò materia hac for- 30
ma ferè concluduntur, vel vt facilius deuorentur, etiam
saccharo, folijs auri, carne fructuum non autem pelle, vel a-
lio quopiam simili interiecta: vel vt mora in ventriculo lan-
gis

giore diutius agant, à remotioribus q̄ in ipsum, & intesti-
 na humores vacuandos attrahant. Massa enim durior quã-
 lis est catapotiorum ægrius à Ventriculo comminuitur, ob
 idq̄ tardius agit: liquida verò contra confestim vacuant,
 & simul vacuantur. Quæ horum in medio sunt, tempus ad
 actionem mediocre requirunt. Propterea quæ cito agere
 volumus catapotia, damus admodum mollia & parua: præ-
 cipue quibus imbecillus est Ventriculi calor. Catapotia diu
 seruanda ex aqua aliqua sola, aut succo solo ne formaueris,
 10 quòd citius siccentur, vel situm contrahant, nec vires simpli-
 cium cohibent: sed Syrupis actionem catapotiorum iuuantibus,
 vel alio & glutinoso, & iucundo humore. Catapotia Καταποτῖα ἐτιμῶν
 sunt inuenta, ut semel deuorentur (Vnde & nomen habet) vocari Græcis ait Ma-
 ne suo sapore ingrato linguã vitient, utq̄ diuturna in Ven-
 triculo mora, à remotis etiam partibus attrahant. Cum ve-
 rò ferè sint Valentibus simplicibus composita, initio febrü
 cruda adhuc materia nõ sunt danda, quia mouent & agi-
 tant, nec vacuant. Vnde Symptomata sequuntur à Gal. scri-
 pta apho. Coccocta medicari. Neq̄ danda sunt emaciatis, &
 20 Ventriculum habentibus imbecillum, ut à quo nõ sint dis-
 soluenda, & in actum reducenda à quibus si sumpta sint
 cochlearia tria iusculi multum calida sorbeantur. Si autem
 ob duritiem non dissoluantur, vomitu reijciantur. Nisi quæ
 in his sunt clementissima, & mollissima, & minimè de-
 uoratur, qualia aromatica communia, mastichina, & alia
 quadam, de quibus post. Catapotia Thomæ de Garbo secre-
 ta his affinia ad affectus cerebri, spinæ, neruorũ contuma-
 ces, à materia frigida, crassa, lenta, præsertim sub finem
 morborum. Cubebæ, nucis moschatæ, cinnamomi, spicæ,
 30 anisi carpobalsami, schœnu anthũs, mastiches, asari, caryo-
 phyllorum, calaminthes, ana drach. duas: turbith, colocyn-
 thidis, ana drachmas tres: myrobalanorum omnium ana

drach. duas, agarici, sennæ, ana drachmam vnam: aloës pondus omnium cum succo menthæ.

† **C** Atapotia stomachica, pituita & bile flaua ventriculū, hepar, caput, sensoria, iuncturas purgant: recipiunt hieræ picræ drach, septem: † trium myrobalanorum, ana drac, tres: agarici drachmas duas: turbith boni drachm. decem: epithymi Cretensis, anisi, ana drachm. duas & semissem: salis Indi drach. duas: absinthij, scammonij, ana drachmas tres: fac catapotia cum penidiorum drachmis tribus, & succo cichorij, dantur darch, duæ.

† Cepulariū,
citrearum,
Ind.

Sumuntur ad drachmam vnā & dimidiam, tantum coctione ventriculi absoluta ad affectus pituitosos præferim, sed etiam biliosos & melancholicos, Horis quatuor post sume iusculum lauatorium, & hora vna post prandē, sed parcius: quin & drachma vnica mediocriter purgant hiera picra Galeni, myrobalani flaua, nigra, cepula.

○ **C** Atapotia stomachica alia cerebrum, & ventriculū corruptis humoribus purgant, ventriculū roborāt, coctionem iuuant, appetentiam excitant: hieræ picræ drach, decem: trium myrobalanorum, absinthij, ana drach, duas: mastiches, anisi, bellericarum, emblicarum, agarici, ana drach, tres & semissem: zingiberis drachmas duas: caryophylloꝝ, salis gemmæ, schoenu anthūs, ana drachmā vnam: turbith drachmas duodecim: confice cum succo absinthij. Da drachmas duas vel tres,

Possunt dari tantum à drachm. vna, ad drach. vnam & dimidiam, vt prædicta: nam corpora regiones frigidas habitantia, quia pituitosa, alba mollia, minus valentia ferunt medicamenta, quam corpora nigra sicca, dura regiones calidas, vt Aegyptum, Aethiopiā colentia, Gale. in 39 lib. c. ph. g. Catapotia autem ex puluere solius hieræ picræ Galeni cum melle rosato, vel syrupo rosato, vel alio formata idem possunt quod hiera ipsa, & ad drachmas duas sumi possunt. Catapotia Rufi ex aloës vnc. duabus: croci myrrha, ana vnc. vna, cum vino albo aromatico: vel potiùs syrupo.

rup. limonum: vel succo citrei formāda, illis proxima sunt viribus. Pro croco autem ammoniacum, thymiama miscet Paul. lib. 3. cap. de pestilentia ex Rufo. Sunt enim contra pestem salubria, præsertim additis vncijs duabus boli Armenicæ & aloë, si æstas sit, lota in aqua intybi & rosarū. Nam ventriculum, intestina, mesaraeum, hepar, cerebrum purgant humore putri, bilioso, aut pituitoso. Dantur manè ieiunis drach. vna.

10 **C**Atapotia stomachica alia idem pollentia, recipiunt trium **O**
myrobalanorum ana drachmas tres, rosarum mastiches, ana drachmas duas: cardamomi, ligni aloës, fantali citrini, cubebæ, caryophyllorum, schœnu anthūs, nucis moschatæ, ana drachmas duas: rhabbari vnciam semissem: turbith drachmas septem: aloës pondus omnium: comprehendere omnia vino odoro.

CAtapotia stomachica alia nobis inuenta, ventriculum & **O**
caput expurgant: quouis tempore sumi possunt: recipiunt turbith drachmas decem, mastiches drachmas quatuor: rosarum drachmas tres: aloës bonæ pondus omnium: compre-
10 hende succo absinthij.

Materiam pituitosam, putrem, præcipuè aquosam ex ventriculo & cerebro vacuant à drachma vna ad drachmam vnam, & semissem.

CAtapotia stomachica alia, caput & ventriculum purgan-
tia, recipiunt aloës drachmas sex: mastiches, rosarum, ana drachmas duas: compone cum succo solani.

Hæc ostendunt hieram picram Galeni tribus his simplicibus absolui posse, sed minus efficacem, vt antè docui.

30 **C**Atapotia stomachica alia recipiunt myrobalanorum fla- **O**
uarum, aloës, turbith ana drac. decē: rosarum spicæ, mastiches, ana drachmas duas & dimidiam: anisi drachmā, vnam & semissem salis Indi, croci, ana drachmam vnam: misce cum succo absinthij.

Hæc ob myrobalanos flauas, bilē flauā leuiter vacuant.

CAtapo. diarrhodon, ventriculum firman, coctionem iu- **O**
uant, oris odorem commendant: recipiunt trochiscorum

diarhodon, absinthij, ana drach. quinq; , summitatum scœnæ anthūs, mastiches, ana drach. duas : salis Indi drachm. vnam : aloës bonæ pondus omnium : comprehendere aqua foliorū citri.

Pituitam, præsertim tenuem & putrem, à Ventriculo vacuant, & vi aloës etiam bilem.

Pil. aggregatiuæ multorum affectuum. * **C**Atapotia polychresta nobis inuenta, ob idque sic appellata, quod sint efficacia ad multos affectus capitis, ventriculi, hepatis: purgant enim ex his & sensoris pituitam, & bilem vtranque: quapropter febribus antiquis, complexis, & inuicem complicatis commodant, recipiunt myrobalanorum flauarum, rhabarbari, ana drachm. quatuor : succi eupatorij, succi absinthij, ana drachmas duas : scamthoni Antiocheni in pomo cocti drachmas quinque: cepularum Indarum, agarici, colocynthidis, polypodij, ana drachmas duas: turbith, aloës, ana drachmas sex: mastiches, rosarum, salis gemmæ, epithymi, anisi, zingiberis, ana drachmam vnam: † electarij rosarum quantum sufficit ad comprehensionem. Fiant catapotia crassa: da à drachma vna ad aureum vnum.

† à Mes. non Nicol. scripti.

Humores tennes & calidos potius quàm pituitosos, crassos, frigidos, vacuant à toto corpore. sed præcipuè à dictis partibus. Dantur cocta iam materia & iam mixta in febribus heterogenibus inuicem complicatis. Sunt etiam salubria purgationi vernæ. Dantur hora vna ante diluculum. Omnium pilularum quibus vtimur, has maximè excellentes scribit Manardus, & quia tutiores, & efficaciores, per aggregatiuas absolute scriptas intelliguntur.

OAtap. polychresta maiora, pituitam crassam lentam purgant, & inde natos affectus, colicum, arthriticum, ischiadem, podagram, ventris totius inflationem: præter hæc hæmorrhoidas sanant. recipiunt bdellij, myrobalanorum nigrarum, emblicarum ana drachmas quatuor: turbith boni & electi drachmas tredecim: seminis apij, fœniculi, anisi, carui, ameos, origani, rosarum, lepidij Indi, rutæ agrestis, hermodactyli, salis Indi, mastiches, hammoniæ, ana drach. vnam: cinnamomi, cardamomi, acori, spicæ, croci, † casia, ana drach. semis: sagapeni drachmas quatuor: colocynthidos drac. tres: penidio

† Lignæ, seu cinnamomi vulgaris.

ridiorum alborum drachmas quatuor: aloës drachmas quindecim: commisce cum succo brassicæ, manibus tuis oleo iasmeno inunctis.

CAtapotia polychresta minora, pituitam & bilem vtranque à ventriculo, & capite purgant, obstructions hepatis liberant: ipsumque ac ventriculum roborant, febres antiquas, pruritus, vlcera [maligna] iuuant: recipiunt myrobalanorum flauarum, nigrarum, emblicarum, ana drach. tres: mastiches, anisi succi eupatorii, absinthij, rosarum, ana drachmas duas: rhabarbari drachmas quinque: hieræ picræ drachmas duodecim: confice cum succo apij. Da drachmas duas cum aqua calida.

CAtap. ex eupatorio maiora, obstructione hepatis liberant, & icterum inde ortum sanant, ac dolorem & febres circuitu repetentes: recipiunt myrobalanorum, flauarum succi eupatorii succi absinthij, ana drachmas. tres: rhabarbari drachmas tres & semiss: mastiches drachmam vnam: croci drach. semiss: aloës drach. quinque: forma cum succo intybi. Dantur drach. duabus cum sero lactis.

20 Bilem liquidam & tenuem, & hos affectus inde natos sanant drachma vna & dimidia, etiam sine sero lactis.

CAtapot. ex eupatorio minora idem potentia, recipiunt myrobalanorum flauarum, rhabarbari, succi eupatorii, aloës, ana partes æquales: comprehende aqua apij, vel intybi. Da drachmas duas.

CAtapotia ex rhabarbaro vacuant humores crassos, lentos, multum putres, & inde ortas febres antiquas & ex aliis quoque humoribus, sanant & hepatis dolorem, ac hydrophem incipientem: recipiunt rhabarbari drac. tres: succi glycyrrhizæ, succi absinthij, mastiches, ana drachmam vnam: myrobalanorum flauarum drach. tres & semiss: seminis apij, fœniculi, drach. semiss. trochiscorum diarhodon, drachmas tres, & semiss: hieræ picræ drachmas decem: excipe aqua fœniculi. Da vespere drachmas duas, cum sero lactis.

30 Obstructiones hepatis aperiunt: & bilem, pituitamque putres præsertim, purgant.

CAtapot. ex rhabarbaro alia ad hepatis & lienis obstructionem, & hydrophem: recipiunt rhabarbari drachmas septem: ammoniaci, sagapeni, bdellij, ana drachmas decem:

Vnica drac. cancam, drachmas octo, opopanacis drachmas quatuor, thys-
sufficit, melææ, gummi, ana drachmas quatuor: turbith drachmas de-
sunt enim cem: spicæ, polij, aloës, ana drach. quinque; mastiches drac. duas:
longè valē- myrobalanorum flauarum drachmas decem: dissolue lachry-
tiores prio- mas vino, & forma. Dantur drachmis duabus cum aqua casei-
ribus.

*Catap. Imperialia hie affinia, bilem & pituitam ex nu-
tritoyis partibus vacuant. Rhabarbari vnciam vnam:
aloës vnc. duas: turbith, agarici, folliculorum senna, quin-
que myrobal. cinnamomi, amomi, cardamomi, caryophyl-
lorum, Zingib. macis, nucis moschatae, Zedoariae, cubeba, 10
xylaloes, croci, anisi, mastiches, spicæ nardi, mellis aërij,
ana scrup. vnum, cum syrupo rosato, aut violato.*

† *Lignæ
vt prius.
Eandem mi-
stionem in
tusis cum
febre potes
in alijs pi-
lulis facere.*

○ *C*atap. ex halicacabo à nobis inuenta, ad febres diu-
turnas ex humoribus variis ortas, obstructionem hepa-
tis soluunt, & inde ortum dolorem, & incipientem hydropem:
recipiunt absinthij & succi eius, & succi eupatorij, aloës, my-
robalanorum flauarum, mastiches, croci, rhabarbari, canca-
mi loti, asari, anisi, casia, seminis fumaricæ ana drachm. duas,
hierę picræ drachm. tres: confice cum aqua solani. Da à drach- 20
vna aureum vnum & semissem. Si autem tusis est cum febre,
pone venarum glycyrrhicæ pondus dimidium ad omnia.
*Solanum id, cuius aqua aut succo vult comprehendere,
sunt qui putant esse halicacabum solani speciem, & inde
nomen his impositum: alioqui halicacabum non reciperent,
nisi malè halicacabum omissum causeris, aut titulum corru-
ptum pro alchindi, vel alio.*

○ *C*atap. Philagrij ad febres antiquas: recipiunt trochisco-
rum diarhodon, trochisco. de rhabarbaro ana drach. qua-
tuor: succi eupatorij, spinæ albæ, ana drachmas duas: absinthij 30
drachmam vnam & semissem, myrobalanorum flauarum, se-
minis cassutæ, turbith, ana drachmas quatuor: agarici, aloës,
ana drachma. octo: salis Indi drachmam vnam & semissem:
confice cum aqua fœniculi. Da drachmas duas.

* *C*atap. Inda Haly ad affectus melancholicos, can-
cerum, elephantiam, alphas nigros curatu difficiles, me-
lancholiam morbum, & inde ortum timorem [& mœrorem]
quartanam, icterum splenicum, splenis dolorem recipiunt my-
roba

robalarum nigrarum, ellebori nigri, polypodij, ana drach.
 quinque: epithymi, stœchados, ana drach. sex: agarici, lapidis
 cyanæ loti, colocynthidos, salis Indi, ana drach. quatuor: succi
 eupatorij, spicæ, ana drac. duas caryophyllorū drac. vnā: hieræ
 picæ drac. duodecim: fiat massa cū succo apij. Datur à drach. *vnica drac.*
 duabus vsq; ad aureos duos cū aqua casei: Salubria sunt experta. *satis est.*

Humorem melancholicum et melancholiam vstam pur-
gant. Icterus splenicus est, qui niger Galeno dicitur ini-
tio libro 6. locorum affectorum, quod splenis vitio fiat: fœ-
 10 *dos et pallidos colores in puellis, nubilibus præsertim, vulgò*
appellamus, licet etiam viros occupet. Inde autem vocatur,
vel quia in India celebrentur, vel à sale Indo, qui niger
est eiusq; loco ruber vtendus est, non saccharum candefa-
ctum. Idem pollicentur pilula fumarie Auicennæ: ad pru-
ritum enim, scabiem, & affectus alios ab vsta materia na-
tos valent: recipiunt autem myrobalanorum citrearum, ce-
pul. Indarum, scammonij, ana drach. quinque: aloës, drach.
septem: tere omnia non multum subtiliter: aqua fuma-
 20 *rie irrorata, insola ad mediocrem siccationem: secundo, et ter-*
tio idem fac: post sicca perfectè, & repone.

CAtap. Hermetis ex trochiscis colocynthidos, ad cepha-
 lœam & hemicraniam difficilem, & affectus neruorum
 & iuncturarum, recipiunt trochiscorum colocynthidos, drach.
 duodecim, hieræ drach. septem: mastiches drach. duas: salis,
 gemmæ, aureum vnum, ladani boni vnciam vnā, omnia
 præter ladanum & mastichem tere, & cribra: mastiche verò
 pulueretur cū pauco oleo nucum, quo species tritæ illinan-
 tur: deinde cum ladano misceatur in mortario pistillo calido:
 fiant catapotia crassa. Da à drach. semisse ad drachmā vnā.

30 **C**Atapotia alia ex eisdē trochiscis efficacia ad affectus cere-
 bri, neruorum, & iuncturarum pituitosos: recipiunt tro-
 chiscorum colocynthidos, drachmas decem: salis gemmæ,
 drachmam vnā: ladani drachmas duodecim: olei rosarum,
 quantum sufficit.

CAtapot. ex colocynthide, ad affectus pituitosos & me-
 lancholicos, vt alphas curatu difficiles, & iuncturarum

dolores: recipiunt colocynthidos drach. sex: myrob. nigrarum
& flauarum, sagapeni, bdellij, sarcocollæ, ana drach. quinque:
†Thlaspeos aloës drach. septem: melanthij, cumini carmani, origani, per-
Manard. fici, nasturtij albi, salis gemmæ, absinthij Romani, ana drac.
*Id est, suc vnam: infunde lachrymas * aquæ porri, & cum cæteris finge
60. massam. Dantur à drachma vnam ad aureum vnum.

*Pituitam crassam, lentam à cerebro, & partibus omni-
bus nervosis potenter trahunt drach. vna in fortibus: parum
tuta sunt per se, cum alijs parua portione misceri possunt
alium humorem vacuantibus, & ab alia parte, si his sco- 10
pis erit aliquando seruiendum.*

CAtap. ex sarcocolla, alba sunt: pituitam vacuant, ob id pi-
tuitosis affectibus commodat: recipiunt sarcocollæ drac.
tres: turbith, drach. quatuor: colocynthidos, drach. vnam & se-
missim: zingiberis tantundem: salis gemmæ, drach. vnam: dis-
solue sarcocollam in aqua rosata, hisque alia comprehende.

*Violenter pituitam crassam & lentam trahunt, parum
tuta vsu, nisi parua dosi in valentibus, & cum alijs mista:
descripta sunt etiam in simpl. cap. de sarcocolla.*

* **C**Atapotia fœtida maiora, vacuant pituitam crassam, cru- 20
dam, ob id conferunt affectibus inde natis, arthritidi, po-
dagræ, gonagræ, dolori spinæ & aliarum iuncturarum, ven-
triculi, colico, alphis, elephantæ, albaras: recipiunt sagapeni,
hammoniæ, opopanacis, bdellii, colocynthidis, rutæ agrestis,
aloës, epithymi, ana drach. quinque: hermodactylorum, esu-
læ, ana drachmas duas: scammonij drach. tres: cinnamomi, spi-
cæ, croci, castorij, ana drachmam vnam: †turbith drach. qua-
†Vnica dra chma suffi- 30
sit. tuor: zingiberis drachm. vnam & semissem: euphorbij drach.
vnius partes duas: dissolue lachrymas aqua porri, & finge mas-
sam. Dabis drachmas duas.

*Catapotia hæc arthritica & podagrica, pituitam crassam, læ-
tam, à cerebro, iuncturis, & partibus alijs remotis trahunt:
vtenda potius in fine morborum pituitosorum, vt paralysis.
Dantur drachma vna. Fœtida vocantur, quod castorium,
rutam agrestem & liquores graucolentes recipiant potius
quàm quod putres humores vacuent.*

CAtapotia foetida minora idem pollentia, recipiunt sagapeni, hammoniacy, opopanacy, bdellij, myrrhæ, ana drach. quinque: turbith drach. decem: colocynthidos drach. sex: fiant vt priora. Da drach. duas.

Quod paucioribus constant simplicibus dicuntur, tamen minus tuta sunt quam priora: quia minus correctæ sunt simplicia: fortibus dari possunt à script. duobus, ad drach. vna.

CAtapotia sagapeni pituitam lentam purgant: ob id iuuat paraly sin, spasmus, dolorem iuncturarum, dorsi podagram frigidam: recipiunt sagapeni, hammoniacy, bdellij, opopanacy, aloës, castorij, rutæ agrestis, ana drach. duas: colocynthidos drach. tres. Fac massam cum aqua porri.

Pituitam crassam lentam, expulsionem paratam, à cerebro, spina, & alijs partibus nervosis potenter educunt drach. vna: tutiora tamen sunt foetida maiora.

CAtapotia ex sagapeno, ad ischiadem, podagrâ: & reliquarum iuncturarum dolorē, ac etiam vteri, mensesq; promouent: recipiunt sagapeni, hammoniacy, opopanacy, bdellij, ana drach. duas & semiss. feminis apij, ameos, rutæ agrestis, anisi, ana drach. vnam: acori, lepidij Indi, calaminthes, folij, centaurij, polij, costi, salis gemmæ, ana drach. semiss. aloës, drach. sex: colocynthidos, drach. quinque: fac massam, vtere.

Catapotia cocchia pituitam à cerebro & alijs nervosis vacuant: ob id conferunt dolori capitis frigido, seu pituitoso: sic à Mesue describuntur in praxi: recipiunt pul. hieræ picræ Galeni drach. decem: colocynthidos drach. tres & tertiam partem drach. vnius: scammonij, drach. duas & semiss. turbith, strechados, ana drach. quinque, cum succo absinthij forma: dantur drach. vna. Adscriptissimus his quod vsu sint frequentia. Catapotia Galeni ex aloë idem præstantia, recipiunt colocynthidos & succi absinthij, ana partem vnam: aloës, scammonij, singulorum partes duas: mastichen Chiâ & bdellium, antè etiam miscebat Gale. sed postea sustulit. Dat vndecim ciceris magnitudine adulescenti bene habito.

Lib. I. c. 12.
p. & lib. 14.
metho.

bire. Paulus autem lib. 7. medulla colocynthidos, aloës, succi absinthij, singulas partes: scammonij partes duas miscet, ac fingit $\text{x}\text{o}\text{x}\text{x}\text{i}\text{x}$, hoc est, granula erui magnitudine, datq; vnde decim: vnde vulgò pilulæ coccia dicuntur. Aliter Rasis, Gradi, Nicol. componunt. Gale. item lib. 5. methodi ad varias excrementorum species pilulas suas commendat ex aloë, scammonio, colocynthide, agarico, bdellio, gummi Arabico, non adscripta singulorum mensura.

CAtap. euphorbij, pituitam frigidam, crudam, ad neruos fluentem vacuant: ob id conferunt paralyfi: recipiunt euphorbij, colocynthidos, agarici, bdellij, sagapeni, ana drachm. duas: aloës, drach. quinq;: finge cū aqua porri. Dantur à drach. semif. ad drach. vnam.

Non vtenda nisi in necessitate magna, idq; in robustis.

Pil. meze-
reon. **O**Atapotia ex thymelæa, ferofum excrementum valenter purgant, seu aquas: ob id hydropem iuuant, recipiunt foliorum thymelææ aceto infusorum & siccatorum, drachm. quinque: myrobalanorum flauarum, drachmas quatuor: cepularum, drach. tres: forma cum manna, & tamar Indis aqua intybi solutis.

Dantur à drach. vna ad script. quatuor in ascite. Valide enim purgant aquas: tutius autem rhabarbaro, aut catapotyis rhabarbari miscentur.

Pil. lucis. *******C**Atapotia optica maiora, visum roborant, & augent, excrementa vacuant, corpus sanum seruant: sumptis his, à cibo abstinere non est necesse: recipiunt rosarum, violarum, absinthij, colocynthidis, turbith, cubebæ, calami aromatici, nucis moschatae, spicæ, epithymi, carpobalsami, xylobalsami, feseleos, feminis rutæ, schœnu anthûs, asari, mastiches, caryophyllorum, cinnamomi, anisi, fœniculi, apij, casia, croci, macis, ana drach. duas: myrobalanorum flauarum, cepularum Indarum belleric. embli. rhabarbari, ana drach. quatuor: agarici, fennæ, ana drach. quinque: euphragiæ, drach. sex, aloës, pondus omnium: comprehende succo fœniculi. Dantur à drach. duabus ad drach. tres.

Pituitam à cerebro & oculis vacuant, ob id oculorum mor

morbos inde natos curant: adhæc visorium spiritum roborant, augment, puriorem reddunt, sic visionem iuuant. Optica, id est, visoria, seu cum vulgo, lucis inde dicta. Hæc roborat Manardus in pituita educenda coccyjs: in bile, aureis pilulis.

CAtapotia optica minora idem pollentia, recipiunt xylobalsami, carpobalsami, ana drach. vnam: chelidonij, drachmas quinque: rosarum, violarum, absinthij, euphragiæ, ana drach. tres: fennæ, epithymi, myrobala. flauarum, cepul. Ind. 10 bellericarum, emblic, agarici, colocynthidos, schœnu anthiûs, lycij, lapidis cyanei, ana drach. duas & semil. aloës, pondus omnium: singe cum succo fœniculi, aut chelidonij.

Minora hæc sunt vocata, quòd paucioribus cõstant simplicibus: viribus enim valentiora sunt prioribus, præsertim ad purgandam melancholiam magis, quàm pituitam: cum illa contra pituitam potentiùs purgent, quàm melancholiam.

CAtap. ex agarico, thoracem purgant pituita crassa & putri: ob id antiquæ tussi, & asthmati conferunt: recipiunt 20 agarici, drach. tres: radicis ireos, prasij, ana drach. vnam: turbith, drach. quinque: hieræ picræ, drach. quatuor: colocynthidos, sarcocollæ, ana drach. duas: myrrhæ, drachm. vnam: misce cum sapa. Da drach. duas.

Trahunt etiam à capite & iuncturis: & peripneumonia etiam conferunt script. quatuor. sine myrrha fiunt Aui- cen. cap. de asthmate.

CAtap. ad febres biliofas, & morbos ex bile flaua, & sanguine natos, recipiunt myrob. flauarum, & Ind. emblicarum, seminis fumariæ, cassuthæ, ana drach. duas: foliorum rosarum seminis citruli, rhabarbari, ana drach. duas: alij rhabarbari drachm. sex: scammonij in cydonio cocti, drach. vnam & semil. alij drach. duas & semil. succi eupatorij, succi absinthij, ana drach. duas: agarici, drach. duas & semissem: hieræ picræ, drach. octo: mellis cum casia fistula, tamar Indis, & succo intybi misti, quantum sufficit. Dantur à drach. duabus ad aureos duos. O Tuta non sunt in magnis febrib.

Catap

† **C** Atapotia ex turbith aurea dicta, bilem & pituitam citra molestiam purgant: hepar & ventriculum roborant, coctionem iuuant: recipiunt turbith boni drach. sexdecim: aloës vnciam vnam & semis. mastiches, rosarum, ana drach. septem: myroba. flauarum, drach. decem: croci drach. tres: confice cum succo absinthij.

Nomine aurearum pilularum medicis veniunt quæ à Nicolao describuntur. Hæ autem turbithicæ his appellantur Mesues sine Zingibere parat, vt sint mitiores, & minus longè trahant: Zingiber enim turbith actionis vim ta- 10 lem impartit.

C Atapotia ex turbith alia idem potentia, recipiunt turbith, myrobala. flauarum, aloës, ana, drach. decem: mastiches, rosarum, spicæ, ana drach. duas & semis. anisi drach. vnâ & semis. croci drach. vnam: fiat massa vt prius. Alij addunt salis Indi drach. duas.

* **C** Atapotia ex lapide cyaneo, ad affectus melancholicos, & bile vsta natos: recipiunt lapidis cyanei loti, drach. sex, epithymi, polypodij, ana drachmas octo: scammonij, ellobori nigri, salis Indi, ana drachm. duas & semissem: agarici 20 drach. octo: caryophyllorum, anisi, ana drach. quatuor: hieræ picræ, drachm. quindecim: misce cum succo intybi. Da drach. duas cum aqua casei.

Cancro, elephantiasi, quartana, tuto & sine molestia purgando conferunt à drach. vna ad drach. vnam & semis. atram bilem purgant valentiùs quàm Indæ.

† **C** Atapotia ex lapide Armeno, melancholiam, & bilē vstā multiplicem vtranque clementer vacuant: ob id morbis inde natis conferūt: recipiunt lapidis Armeni loti & præparati, hieræ picræ, ana drach. quinque: epithymi, polypodij, 30 ana drach. octo: scammonij in cydonio cocti, drachm. tres, caryophyllorum, drach. duas: salis Indi, drac. vnam & semissem: confice cum succo solani.

Non parantur, quia lapis Armenus desideratur Manardo.

Rariùs vsurpantur, quàm prædictæ: quia impotentius purgant, licet clementius. Actuarius habet pro polypodio, agarici drach. quatuor, & ponderibus variat. Alexander picræ

picra, epithymi, agarici, scammony, ana scrip. quatuor: lapidis Armeni loti, drach. quatuor: caryophyllo. grana viginti: in alio exēplari scammony scrip. duo: lapidis Armeni scrip. quatuor: in alio ana script. quatuor. Mesue in cephalalgia melancholica accipit aloës drach. quatuor: scammony, drach. quinque: caryophyllo. drach. vnam.

C Atapotia ad catarrhum, coryzam, tussim, aliosq; his succedentes affectus: recipiunt myrrhæ, drachmas sex, thuris drachmas quinque: opij, hyoscyami, ana drachm. quatuor: croci drach. vnam & semissem: radicum linguæ canis, drach. quatuor & semiss. forma massam. Da à drach. semiss. ad drach. vnam.

Pilulæ de cynoglossa alijs dicuntur: tenuem destillationē sistunt: sed parum tutæ sunt, vt aliæ stupefacientes. Alias ex Alexandro in eundem vsum describit Mesues cap. de catarrho, quas cum succo cynoglossi conficit: Alexander vero cum aqua in qua opium sit dissolutum.

C Atapotia ex bdellio maiora ad fluxum hæmorrhoidum & vlcerum in eis, & ad menses immodicos, recipiunt bdellij, drach. duodecim: ameos, drach. tres: cepularum, Ind. belleric. emblic. † pectinum vstorum, succini, ana drach. duas & semissem: infunde bdellium † succo porri, & forma massam. Dantur à drach. duabus ad aureos duos.

† Cöcharūz
aliq̄ auella-
narum, aliq̄
veneriarū,
id est, radi-

Humore melancholico & vsto per intestina dementer cum acori le his catapotijs vacuato, deriuatio fit ab hæmorrhoidibus, & vlceribus intestini recti, quæ vsti humores illi erodendo excitant: & ab immodica per vterum vacuatione: & vim retentricem hepatis, ac lienis imbecillam roborant.

gunt.
† Vel deco-
cto, vel de-
stillata a-
qua porri se-
tilis, & nō
transplan-
tati,

C Atapotia ex bdellio minora, idem pollentia, recipiunt myrobalanorum, cepularum, Indarum, emblicarum, & belleric. ana drach. quinq;: bdellij, drach. quindecim. Forma vt prius.

C Atapotia de bdellio alia nobis inuenta, idē pollentia, recipiunt myrob. nigrarum, emblicarū, belleric. ana drac. quinq;: bdellij, drac. decē: scorix ferri, seminis porri, ana dra

drach. tres: coralli vsti, succini, pectinum vstorum, ana drach. vnam & semissem: margaritarū, drach. semis. Forma vt prius.

Omnes pilulae ex bdellio valent profusioni sanguinis ex ano: non autem hi, quas cacas haemorrhoidas vocant. In maioribus, cortices auellanarum vstos, vel radicem aliquā stypticam vstam cape, pro venarum, seu pectinum. Vltima ad fluorem immodicum sanguinis per sedem, vel uterum, vel os sunt efficacissima.

† **C**Atapotia ex opopanace, ad paralyfim, spasmū cynicum, gonagram, podagram, & aliorum articulorum dolores, morbosq; partium neruosarum frigidos: recipiunt opopanacis, hermodactyli, sagapeni, bdellij, ammoniaci, colocynthidos, ana drachmas quinque: croci, castorij, myrrhae, zingiberis, piperis, macropiperis, castiae, myrobalano. flauarum, belleric. emblic. ana drach. vnam: scammonij, drach. duas: turbith, drach. quatuor: aloës, drach. duodecim: infundantur lachrymae aquae brassicae, & cū his fac massam. Dantur à drach. vna ad aureum vnum cum aqua chamæpytios.

Vacuant à cerebro nervosisq; partibus pituitam crassam: sed etiam melancholiam, & bilem.

* **C**Atapotia ex hermodactylis maiora, ad podagram, & dolores frigidos aliarum iuncturarum: recipiunt hermodactylorum, aloës, myroba. flauarum, turbith, colocynthidos, bdellij, sagapeni, ana drach. sex: castorij, sarcocollae, euphorbij, opopanacis, rutae agrestis, apij, ana drach. tres: croci, drach. vna & semissem. Forma cum succo brassicae.

Pluribus constant simplicibus, suntq; composita magis: ob id maiora vocant. Haec, vt sequentia quaedam, cathartico rosato Mesuae excipiunt.

† **C**Atapotia ex hermodactylis minora, ad podagram calidam, recipiunt hermodactylorum drach. quinque: scammonij, drach. duas & semissem: myrobalanorum flauarum, drach. tres: rosarum, drach. duas: aloës, drach. decem. Forma cum cathartico rosato. Da drach. duas.

† *Elect. rosatum Mes. non elect. de succo rosa. Nico.*

Materiam ex iuncturis biliosam praesertim vacuant, sed &

sed & pituitosam: ob id calidæ arthritidi conducunt, sed etiam frigida.

CAtap. ex hermodactylis à nobis descripta, recipiunt, hermodactylorum, aloës, ana drachmas quinque: myrobalanorum flauarum, turbith, ana drachmas quatuor: zingiberis, drachmas duas: forma cum electario rosato. Da drachmas duas.

CAtapotia Sebellia, obstructiones ventriculi, hepatis, lienis sanant, & hydropem, materiámque vacuant: recipiunt spicæ Indæ, drachmas quinque: spicæ Romanæ, drachm. duas: rhabarbari, agarici, epithymi, ana drachmas tres, costi, mastiches, chamædryos, amomi, ana drach. tres: croci drachmas duas: myrrhæ, cinnamomi, caryophyllorum, schœnu anthûs, ana drachmam vnam: aloës drach. decem: cum vino antiquo forma. Da drachmas duas, cum vino.

Materiam biliosam, pituitosam, melancholicam, ex dietis partibus obstructis vacuant, & aquas hydropicorum, ad scrip. quatuor sumpta: ab inuentore Sebellia quidam dici opinantur. Hactenus Mesuæ catapotia, præter quæ alia quædam vsurpamus, qualia sunt communia omnibus dietis: ab Almanfore scripta cap. de præcautione à peste: recipiunt autem aloës drachmam vnam: myrrhæ, croci, ana drachmam semissem cum vino tenui, odoro: fac massam. Dantur ventriculo vacuo ad drachmam vnam, etiam ad consueta opera ituro: ob id sine custodia scilicet cubiculi vulgò dicuntur. Aestate autem aloë lauanda præstantiora fuerint, si boli Armenicæ drachmam vnam acceperint. Vacuant à ventriculo, mesaræo, hepate, excrementa pituitosa, biliosa, putria, & absumunt, partésque dictas roborant: ob id à peste seruant, quia corpus siccant, vacuant, à putredine vindicant. Catapotia ex fumaria Auicennæ, ad scabiem, recipiunt myrobalanorum flauarum, cepularum, Indarum, ana drachm. quinque: aloës drach. septem: scammonij cocti, drachm. quinque puluerentur omnia, & cum succo fuma-

ria comprehendantur: siccentur dies aliquot in umbra, forma offam, & omnino sicca: & iterum in mortario puluera, & iterum simili succo comprehende, & sicca: iterum puluera, succo comprehende, & forma massam. Soluunt humores acres, biliosos, pituitam salsam, & alios adustos, à quibus pruritus & scabies. Dantur ad scriptula quatuor.

* Catapotia Bechica, ad tussim siccam cum caliditate & asperitate faucium, & gutturi: recipiunt succi glycyrrhizæ, sacchari boni, ana drachm. decem: amyli, tragacanthi, amygdala. dulcium depellatarum, ana drachmas sex, excipe muccagine seminis cydoniorum: fac catapotia in ore tenenda. Fiunt autem hodie forma trochiscorum, inter quos repetentur. Mesues sic describit in practica. cap. de curatione tussis sicca. Fiunt etiam ex benedicta, & item ex hiera picra Galeni catapotia, quæ à remotionibus trahant, quam dum hæc melle excepta sumuntur forma molliore.

Catapotia mastichina Petri de Ebano Conciliatoris, Ventriculum, cerebrum, viscera reliqua, oculos, uterum putribus humoribus purgant, & roborant: accipiunt autem mastiches, drachm. quatuor: agarici albi, drachmas tres: aloës, drachmas decem: cum succo arthemisiae, vel syrup. stœchados, vel sapa formantur pro vario medici scopo. Catapotia Asseieret dicta Ruicen. in cephalalgia: recipiunt pul. hiera picra Gale. vnciam vnam:

mastiches, myrobala. citrearum, ana
semunciam: aloës vncias duas,
cum syr. stœchados for-
mentur.

*

SECT

SECTIO SEPTIMA DE
TROCHISCIS.

*

Ροχιόσκ & κυκλιόσκ & ἀρσίόσκ, Græcis
omnibus, & alio quoque diminutio
ποχιόσκιορ, κυκλιόσκιορ, Democrati di-
citur medicamentum quoduis in for-
mam rotulæ, orbiculi, pastilli, qualis
est semini lupino, coactum. Eius gene-

ris sunt antidoti cephalica, otica, ophthalmica, arteriaca,
& hypoglottides multa. Trita simplicia humore conueniē-
ti subiguntur, & in pastillos digeruntur, utendi tempore
20 ex vino, aqua alio quouis liquore congruenti soluti, ebibun-
tur: vel admouentur, vel alijs miscentur. Trochisci enim
quidam magnis compositionibus miscentur, ut theriaci,
bedychroi, scillini theriaca in ea dicti, alipta moschata, gal-
lia moschata, diarhodon, & alij permulti alijs, de quibus
hic agendum, uti & de his, qui interdum per se vsurpan-
tur, interdum alijs miscentur, quidam sumuntur, alij illi-
nuntur, alij injiciuntur.

IN hac sectione septima de trochiscis, eos præcipuè descri-
bemus, qui tum à maioribus nostris, tum à nobis sunt inuē-
20 ti: quosque experti sumus.

Trochiscorum sequentium vsus est rarus, præter quàm
in magnis compositionibus, ut theriace: qui autem seorsum
vsurpantur, puluerati, ut quando compositionibus miscen-
tur, ex vino, vel iure, vel aquis distillatis quidam sumun-
tur: alij in cote medica liquore idoneo soluuntur: alij aliter
in vsum veniunt, pro varijs ipsorum viribus, varia partis
& vlcis forma & situ. Fiunt autem trochisci, id est, ro-
tula, vel cyclisci, id est, circuli, vel artisci, id est, pastilli, seu
parui panes, consistentia dura, forma lupuli, aut paulo al-

tiore: ponderis ferè drachmæ vnius, quò facilius ad diuturnam conseruationem siccentur.

† In aqua
rosarum so-
luti.

TRoch. galliæ moschatae, cerebrum, corque roborat, oris atq; adeò corporis totius odorem commendat, compositionibus aliis miscetur: recipit xylaloës crudæ, bonæ, electæ, partes quinq;: ambræ, partes duas: moschi boni, partē vnā, glutinis, tragacanthi & aquæ rosatæ quantū sufficit ad ea comprehendenda. Fiant trochisci figura folij myrtei, figillantur, vase vitreo reponantur. Alij ambram in vase vitreo dissoluunt oleo balanino pauco: ac eo cætera comprehendunt.

10

Potest huius drach. vna multis consequenter matutinis ex vino, vel iure, vel aqua destillata idonea sumi, ad roborandum ventriculū, hepar, & partes alias nutritorias longo morbo fractas. Possunt ydem in electaria solida cum saccharo, vel liquida cum melle recipi, vt horum vnc. dua, si delicatius: vel tres: si efficacius vis medicamentum, sacchari vel mellis libram vnā habeant. Electarij autem huiusmodi sumitur vnc. dimid. vt prius. Afferri ex Oriente, sed malè paratam dicit Manardus.

TRoch. galliæ Sebellinæ, ventriculū, cor, hepar, imbecil- 20
la roborant: in alias compositiones magnas immittuntur: recipiunt foliorum rosarum recentium, humidarum, se aperire incipientium vnc. vnā & dimidiam: tere curiosimè in mortario lapideo: tunc ipisaloës bonæ, caryophyllorum, gummi, spicæ Indæ, ana drachmam vnā & dimidiam: fantali citrini, drachmas duas: ramich, drachmas tres: omnia minutissimè trita commisce, & contere diem vnā cum rosis, aliquoties affundendo aquam rosatam infusionis gummi Arabici. Postremò aromatiza moschi drachm. vnius partibus duabus, ambræ & caphuræ ana aureo dimidio. Forma trochi- 30
scos, & figilla.

Recipitur in aromaticum nardinum. Sunt tamen qui eius loco troch. galliæ moschatae miscent.

O**T**Roch. galliæ aromaticæ, veteribus, celebratissimus ad cerebrum, cor, ventriculū, hepar, cæterasq; partes nutritorias roborandas, neruósque imbecillos illitu firmat: celebri

bribus deniq; compositionibus miscetur: recipit autem emblicarum exoffatarum, vnc. quatuor, quæ parum trita triduo in vase vitreo probe operculato macerentur lib. dimid. aquæ rosatæ, cui prius rosæ sicca, & cortices citrorum sint immerfi, infusiq;: deinde aquæ rosarum prædictæ infusionis vnc. quatuor præterea immitte, & postridie tantūdem, donec emblicarum virtus aquis sit impressa. Tunc accipe ligni aloës drach. octo: ramich vnc. vnam & dimid. rosarum, caryophyl. ana drac. decem, spicæ Indæ drach. tres: fantali flauī aromatici drach. quatuor: gummi Arabici drach. sex: tere tenuissimè, & cum prædicta infusione emblicarum paulatim adiecta misce, & finge trochiscos: sigilla, aromatiza caphuræ & moschi ana drac. vna: ambra drach. duabus, serua vitreo vase.

TRoch. galliæ magnæ, seu regalis, ventriculum, cor, hepatis, & terasque partes nutritorias roborat: appetentiam excitat, coctionem iuuat: recipit succi dactylorum immaturorum, lib. vnam quæ semel feruefiat, cola: in ea coque ad mellis crassitiem, gallarum recentium curiosè tritarū, vnc. tres: deinde rosarū rubrarum, vnc. vnam: cardamomi, seminis fraxini, caryophyllorum, nucis moschatae, mastiches, ligni aloës, ana drachmas septem & dimidiam: cinnamomi drach. tres: fantali flauī drach. quinque: croci drachm. dimidiam, gummi Arabici drach. vnam: tere, cribra, misce prædictis, extende super marmor oleo amygdal. vinctum donec siccentur: terantur tunc tenuissimè, moschi aureo dimidio aromatizentur cum aqua rosata: fiant trochisci parui, siccentur in vmbra.

TRoch. diarhodon, efficacissimi ad febres pituitosas, antiquatas, aliis implexas, formam corrumpentes, ventriculi doctorem leniendū, & humores ipsi adhaerentes detergendos: recipiunt foliorum rosarū rubrarum aureos sex: spicæ aromatica, ligni aloës, ana aureos duos: glycyrrhizæ aureos tres: spodij aureum vnum: croci aureum dimidium: mastiches drach. duas cum vino albo fac trochiscos drach. vnius pondere.

Hos trochiscos Mesues suis compositionibus magnis miscet. Nicolaus autem suos diarhodon his diuersos suis.

TRochi. de rosis, ventriculum & hepar firmant, humoresque ab illo detergent: ob id phlegmaticæ febrī conducunt: recipiunt foliorum rosarum, drachmas decem: glycyrrhizæ drachmas quinque: spicæ aromaticæ, drachmas duas

& dimidiam: vino albo excipe: si purgatorios vis, adde scammonij drachmas tres.

Dantur ad ventriculi & hepatis, & aliarum partium nutritoriarum imbecillitatem ex morbo longo, & intemperie frigida, humida, febres antiquas, hydropis initium. Quamvis autem diarbodon significet de rosis, tamen hoc loco differunt, ut apud Galenum, & alios leucacantha, & acantha leuce: chalcanthum: & chalcu anthos: aphronitron, & aphros nitru, & alia pleraque, ob aliquam differentiam nunc coniuncta, nunc diuisa.

10

○ **T** Roch. de rosis & eupatorio, obstructionem hepatis probe leuant, & inde nascentes, icterum, febres antiquas, & aliis complexas: recipiunt foliorum rosarum, drachmas octo: spicae, rhabarbari, glycyrrhizae, ana drachmas tres: spodij, drachmam vnam & dimidiam: succi eupatorij drachm. decem: cum manna fac trochiscos.

○ **T** Roch. de rosis multorum scriptis celebrati, efficaces ad multos affectus: praesertim ad ventriculi dolorem, malam coctionem, febres antiquas, hydropem incipientem, & illos maximè, quibus forma corrumpitur: recipiunt rosarum drachmas quatuor: ligni aloës, drachmas duas: mastiches, drachmam vnam & dimidiam: absinthij Romani, cinnamomi, spicae nardi, casiae lignae, schœnu anthus, ana drachm. vnam: cum vino antiquo, & aqua decoctionis radicum, fac trochiscos drachmarum duarum.

20

Radices sunt vreticae quinque intelligendae, rusci, asparagi, apij, petroselini, fœniculi.

† **T** Roch. Ramich, ventriculum, cor, hepar imbecilla firmat, & lubrica viscera ac intestina, choleram morbum
Troch. Ra-
mich Arab. fistit, acrimoniam obtundit, animum reddit tranquillum, o- 30
id misturae mitem hæmorrhagiam cohibet: ob quam naribus sanguine
ex gallijs et fluentibus flando impellitur, aliis medicamentis miscetur: re-
vuis passis, cipit oxalidis vncias sexdecim: semel feruefiant cum rosa-
rum vncia vna: baccarum myrti, vncijs duabus: cola: his mi-
interpretä- sce gallarum recentium curiosè tritarum vncias tres: coque
tur. iterum. Deinde pulueriza super ipsa foliorum rosarum vn-
ciam

etiam vnam : fantali flauī vnc. vnam, & quartam: gummi Arabici, vnciam vnam : & dimidiam carnium rhois, spodij, ana drach. octo: omphacij, drachmas septem: succi baccarum myrti multum tritarum, vncias quatuor: ligni aloës caryophyllorum, macis, nucis moschatae, ana drachmas quatuor: misce omnia simul, & extende in scutella lapidea vsque dum siccentur: post tere minutim, & cum caphuræ aureo vno, & aqua rosarum fac trochiscos paruos, sicca in umbra. Sunt qui loco succi oxalidis sumunt succum cydoniorum immaturorum:
 10 quidam quoque aromatizant moschi drachmæ vnius quarta parte.

In multas compositiones recipitur, propter quas solas quibusdam paratur, illas compositiones vsurpantibus. Ramich autem serapioni gallia est, aut galliæ materia. Gallia autem videntur trochisci quidam prædicti vocari à gallis fructibus: quas ferè recipiunt, aut per se aut per trochiscos ramich, qui gallarum vncias tres recipiunt.

*Gallia autem moschata cur sit appellata, non video, cum nec gallas, nec ramich accipiat: ramich autem nescio an ex
 20 rumice Latina voce corruptum est, quem largissimum hæc compositio recipit.*

Trochisci caphuræ, ad febres ardentes bilis & sanguinis † feruorem, ventriculi & hepatis intemperiem calidam, & ab his sitim inexpletam, icterum, quoque, ac phthisim & hecticam conferunt: recipiuntque foliorum rosarum drachmas quatuor: spodij, glycyrrhiæ, ana drachmas duas: santalorum flauorum, drachmas duas, & dimidiam: croci, seminum melonum, citruli, cucumeris, cucurbitæ tragacanthi, gummi, spicæ, ana drachmam vnam: ligni aloës, cardamomi, amyli, caphuræ, ana drach. vnius partes duas: sacchari albi, & mannæ, ana drachmas tres: comprehende mucagine feminis psyllij, & † aqua rosarum.

† Extracta cum succo rosarum.

Vt præcedentes parantur, non quòd per se vsurpentur, sed quòd in alias compositiones veniant. Spicam tamen & crocum, xylaloën, cardamomum, & etiam saccharum, mannam, febribus acutis noxia tolle, si contra ipsas his es vsu-

rus. Trochisci albi, seu collyrium album Rasis his affines sublatis calidis: recipiunt cerusæ lotæ, drachmas decem: amyli drachmas quatuor: gummi Arabici, tragacanthi, ana drachmas duas: caphuræ drachmam dimidiam: Fiant trochisci sic, gummis aqua rosarum solutis addatur reliquorum puluis tenuissimus. Fiant trochisci à medico utendi in collyria sicca, vel humida.

† **T** Roch. rhabarbari, valent ad hepatis obstructionem, dolorem, tumores præter naturã, affectus inueteratos eiudem, & hydropem, & icterum, & formæ corruptionem: recipiunt rhabarbari boni, drachmas decem: succi eupatorij, amygdalarum amararum, ana drachmas quatuor: rosarum, drachmas tres: spicæ, anisi, rubiæ, absinthij, asari. seminis apij, ana drachmam vnam: fac trochiscos ponderis vnius aurei. 10

Quibusdam sunt in usu ad frigidos, & pituitosos, ac etiam biliosos affectus hepatis, quibus corporis habitudo seu forma cachexia corrumpitur, ut in hydropicis & ictericis & cæteris cacheeticis, ob hepatis deprauatam actionem. Dantur drachma vna ex aqua aut vino, pro affectuum & aliorum indicantium natura. Ad comprehendenda autem omnia, ut trochisci fiant, succo eupatorij largiore opus est. Troch. ex rheo Indico Actuarij sunt his affines: ponderibus tamen variant. 20

○ **T** Roch. spodij efficacissimi in febres acutas ventriculi, & hepatis inflammationem, & sitim vehementem: recipiunt spodii, drachmas quatuor: rosarum rubrarum, drachmas septem: seminis portulacæ, succi glycyrrhizæ, ana drachmas duas cum mucagine sem. spyllij, fac trochiscos drachmæ. vnius, vtere cum succo mali granati. Sunt qui addunt seminum quatuor, gummi Arabici, tragacanthi, croci, ana drach. vnam & dimidiam. 30

† **T** Roch. spodii alii, cum semine oxalidis ad febres biliosas cum alui fluore valent: inflammationem ventriculi & hepatis, & sitim continuam sedant: recipiunt rosarum rub. drach. duodecim: spodij, drachmas decem: seminis oxalidis, drachmas sex: seminis portulacæ, seminum coriandri ace

to maceratorum, & torrefactorū, pulpæ rhois, ana drachmas duas & dimid. amyli afsi, balauftiorū, baccarū oxyacanthæ, ana drach. duas: gummi Arabici afsi, drach. vnam & dimidiam: comprehendere omphacio: vtere cum aliquo succo adstringēte.

Fluorem alui & dysenteriam inuant, vel poti drachma vna cum aqua plantaginis, aut vino austero, aqua chalybata iugulato si febris adest: vel drachmis duabus clystere iniecti: purgato tamen prius corpore per rhabarbarum torrefactum, vel simile, & intestinis clystere alio antè detersis: siim verò et febrilem ardorem extinguit cum aqua intybi, cichory, vel alia.

TRoch. oxyacanthæ, febres ardentes extinguunt, ac sitim vehementem: recipiunt baccarum oxyacanthæ, aut succi earū, succi glycyrrhizæ, feminis portulacæ: spodij, ana drac. tres: rosarum, drachmas sex: spicæ, croci, amyli, tragacanthi, ana drach. vnam feminis citruli, drach. tres & dimid. caphuræ, drach. dimid. cum manna fac trochiscos.

TRoch. oxyacanthæ alij, ad intemperiem calidam, fluorem alui, hepatis dolorem: recipiunt baccarum oxyacanthæ drachmas duas: spodij, mastiches, xylaloës, galliæ, spicæ, feminis oxalidis, ana drachmam vnam: rosarum, drachmas quinque: gummi, drachmas tres: cum aqua rosarum fac trochiscos.

Rarior vsu hic, quàm superior: amborum loco fuerit vna oxyacantha condita.

TRoch. absinthij, obstructiones ventriculi & hepatis, & ab his dolorem, & febres antiquas tollunt: dictas partes, reliquasque nutritorias roborant, appetentiam excitant: recipiunt rosarum, absinthij, anisi, ana drachmas duas: rhabarbari, succi eupatorij, asari, apij, amygdal. amararum, spicæ, mastiches, folij, ana drachmam vnam: fac trochiscos cum succo intybi. Da cum succo herbarum.

scilicet absinthij, eupatorij, apij, aut cum aqua ex ipsis destillata.

TRoch. eupatorij, obstructionem & tumorem præter naturam hepatis & lienis sanant, ac inde natas febres antiquas, & harum rigorem, icterum incipientem hydropem:

recipiunt mannae, succi eupatorii, ana vnciam vnam: rosarum, vnciam dimid. spicae, drach. tres: rhabbari, asari, anisi, ana drachmas duas: spodij, drachmas tres & dimid. cum herbarum succis forma trochiscos, & cum iisdem vtere.

†eupatorii.

○ **T** Roch. anisi, obstructions hepatis, & alios eius morbos, & inde natas febres antiquas sanant: recipiunt anisi, eupatorii, ana drach. duas: seminis aneti, spicae, mastiches, folij, absinthij, asari, apij amygdalarum amararum, ana drachmam dimidiam: aloës drachmas duas: compone cum succo absinthij & apij. Da cum syrupo acetoso & succo herbarum. 10

○ **T** Roch. anisi alij ex decem simplicibus, hepatis vitia, & inde natas febres antiquas, & quartanas, & formam corruptentis sanare sunt à veteribus probati: recipiunt anisi, succi eupatorii, ana drach. quatuor: mastiches, spicae, apij, absinthij Romani, asari, folij, ana drach. vnam: amygd. amararum drach. vnam & dimid. aloës bonae, drach. duas: confice cum decocto absinthij.

Materiam crassam tenuant: obstructions hepatis & lienis liberant: flatus dissipant. 20

† **T** Roch. cancam, ad obstructions hepatis & lienis, & inde natas febres varias antiquas, & ascitem, vrinam mouent: recipiant cancam mundati, succi glycyrrhizae, absinthij, oxyacanthae, succi eupatorii, rhabbari, aristolochiae longa, costi, asari, amygdalarum amararum, rubi, anisi, apij, fœnu anthus, ana drach. vnam: fac trochiscos ponderis drachmae vnius.

* **T** Roch. terrae sigillatae nostri admodum efficaces ad sputum sanguinis, cum aqua plantaginis poti: ad fluorem verò sanguinis è naribus, fronti illiti ad menses immodicos, vtero iniecti, vel pubi illiti: ad mictum sanguinis, in vesicam iniecti, & ad alias hæmorrhagias, parti sanguine fluenti impositi: recipiant sanguinis draconis, gummi Arabici assiframich, foliorum rosarum, & seminis earundem, amyli assif, spodij, acaciae, hypocisthidos, lapidis hæmatitæ balaustij, boli Armenicæ terrae sigillatae, fumariae, corallij, succini, ana drachmas duas: margaritarum, tragacanthi, papaueris nigri, ana drach. vnam & dimid. portulacæ assæ, cornu cerui vsti, thuris masculi, croci, ana drach. cum aqua plantaginis fac tro 30

trochiscos. Da cum aqua infusionis spodij, gummi, boli Armenicæ, spicæ: ad sputum sanguinis ex thorace aut pulmone reiecti, cum aqua portulacæ sumitur: ad excoriationē, cum succo cydoniorum, vel alio adstringente: ad hæmorrhagiam partium infernarum iniicitur cum aqua bursæ pastoris. Cogimur interdum his trochiscis addere opij drach. duas, aut plures, aut pauciores.

Troch. sphragidis Lemnia, seu sigillati terra Lemnia, in fluore sanguinis è naribus, ex succo plantaginis & oui albumine soluti, fronti, & temporibus applicantur in mensibus immodicis, coxis internis, & lumbis. Sedenagi autem (quod hic habebat interpres) quidam non fumariam, sed cannabis semen intelligunt, quod euphisticidem alij dictum volunt.

TRoch. colocynthidos in hieram Hermetis, & compositiones alias iniiciendi loco colocynthidos: recipiunt pul- Tr. alhādā.
pæ colocynthidos albæ & leuis, & seminibus purgatæ, drach. decem: forcipibus incidantur, & fricentur cum vncia vna olei rosati: fac trochiscos cum mucagine ex tragacanthi, gummi, O
20 bdellij, ana drach. sex: aqua rosarum dies quatuor maceratis, sicca in vmbra: tere iterum curiosè, & cum eadem mucagine forma rursus trochiscos, & vt ere.

Nechiera Hermetis, nec hi trochisci etiam in simplicibus Mesuæ descripti serpantur: salubriores tamen quàm ipsa colocynthis sunt.

TRoch. santalorum, ad febrem ardētem, ventriculi & hepatis intemperiem calidam, & sitim: recipiunt trium santalorum ana drach. octo: spodij, seminum cucumeris, cucurbitæ citruli, portulacæ, boli Armenicæ, ana drach. quatuor: rosarum, drach. sex: fac trochiscos cum aqua portulacæ. Da cum O
30 lacte acido, aut omphacio, aut succo acido citri, aut succo ribes.

TRoch. santalorum alij idem promittentes, recipiunt santalorum flauorum, drach. duas: gummi Arabici, seminis citruli excorticati, ana drach. vnam: seminum lactucæ, portulacæ, tragacanthi, succi glycyrrhizæ, ana drac. dimid. Fac trochiscos, vt ere vt prius.

○ **T** Roch. Hamec, sedant inflammationem, ventrem leniunt, thoracem purgant: recipiunt foliorum violarum humidi & sicci mediorum, aureos duodecim: turbith albi & gummosi, aureos sex: succi glycyrrhizæ, aureos tres: manne, drachmas tres: fac trochiscos. Dantur aurei duo cum saccharo, aut pulpa casisæ fistulæ: his interdum coacti addimus scammonij drachmas duas.

Drachmis duabus purgant aquas & pituitam crassam, flatusq; dissipant. Si autem scammonium acceperint, etiã bilem purgant sesquidrachma dati, Trochisci de violis in turbith, & capite de asthmate istis sunt finitimi.

† **T** Roch. cyperi, corruptionem, malâmque coctionem ventriculi, & inde natum oris foetorem salubriter, & certò emendant: recipiunt zingiberis, cardamomi, nucis moschatae, cubearum, macis, caryophyllorum, galliæ, gummi Arabici, ana aureum vnum: corticū citri, mastiche, florū schœnu anthūs, cyperi, spicæ cinnamomi, emblicarum, extremitatum myrti, ana aureos duos: sunt qui addunt moschi ceratia duo: fac trochiscos cum melle vuato, vtere cum vino odoro post purgationem & vomitum.

Horum trochiscorum drachma vna post vacationem materiæ in ventriculo putris & corruptæ, suo vapore tetra expirationem corrumpentis, odorem fœdum emendant, tum quia coctionem inuant aucto calore nativo, & ventriculo ab his roborato: tum quòd odore aromatico etiam cor & cerebrum roborante, oris halitum fœdum tegunt. Multum tamen calent, ob id astate suspecti, & quibus hepar est calidius.

○ **T** Roch. ligni aloës, ventriculum, cor, hepar, imbecilla roborant: ob id valent ad oris foetorem, pulsum cordis, & syncopem, hydropem: recipiunt ligni aloës, rosarum rubrarum, ana drachmas duas: mastiches, cinnamomi, caryophyllorum, galliæ, spicæ, macis, nucis moschatae, cubearum, cardamomi maioris & minoris, corticum citri, pastinacæ, ana drach. vnam & dimidiam: moschi, ambræ, ana drachm. vnius partem sextam: fac trochiscos cum melle vuato. Da cum vino odoro & aromatico.

TRoch. capparum, ad splenis duritiem & flatum eius dissipa-
 10 pandos, recipit corticum radices capparum, seminis agrij,
 ana drac. sex: melanthij, calaminthes, acori, amygdalarum ama-
 rarum, nasturtij, hammoniaco foliorum rutæ, aristolochiæ ro-
 tundæ, succi eupatorii, ana drachm. duas: cyperi, scolopendrij,
 ana drach. vnam: puluis horum omnium comprehendatur
 hammoniaco aceto dissoluto. Datur aureus vnus cum vino,
 cui incocta sint, radix capparum, cortex fraxini, & cortex tama-
 ricis, aut extremitates ramorum eius & cortex salicum. Sunt
 20 qui valentius efficiunt duplicato hammoniaco.

*Materias crassas melancholicas tenuant, lienis & he-
 patis obstructions liberant, sicq; duritiem eorum sanant:
 flatum crassos indidem & ex partibus alijs dissipant. Dan-
 tur ieiunis cum vino tenui, vel aqua assplenij. Cortex salicis
 adstringens, parum scopis propositis conuenit.*

TRoch. electri, omnem hæmorrhagiam sistunt: recipiunt
 succini, aur. sex: cornu cerui vsti, gummi vsti, corallij vsti,
 tragacanthi, acaçiæ, hypocisthidos, balauustij, mastiches, can-
 20 cami, papaueris nigri asi, ana aureos duos, thuris, croci, opij,
 ana aureum vnum & dimidium: fac trochiscos cum mucaggi-
 ne feminis psyllij.

*
Tro. Cara-
be.

† Aqua fer-
uente ma-
cerati.

*Δι' ἡλεκτρῶς, seu ex succino, fluxum sanguinis præsertim
 à thorace, pulmone, hepate, renibus, vtero, hæmorrhoidibus
 drach. vna sumpti cum aqua, aut succo plantaginis, vel po-
 lygoni, vel similium, aut vino granatorum, aut omphacio
 non falso, aut vino austero imbecillo, & aqua pluuia chaly-
 bata. In dysenteria quoque clystere injiciuntur corpore pur-
 gato per rhabarbarum, vel alio comprimendo vacuato.
 Paulo autem fiunt troch. diaelectru ex psyllij vnc. quinque,
 30 mastiches, electri, scobis, iridis, croci, ana vnc. quatuor, vel
 cum Gale. Oribasio, Actuario, drachm. triginta. opij, vnc.
 duabus, vel cum Oribasio & actuario drach. quindecim:
 cetera apud hos sunt eadem, nisi quod Actuarium scobis lo-
 ti rectè addit. Nam lotus arbor siccatur, adstringit decocto
 suorum ramentorum in aqua aut vino, etiam Gale. lib. 7:
 simpl.*

simpl. ut pilos fluentes cohibeat, & fluxum muliebrem, dysenteriam, caliacum affectum.

† **T**Roch. halicacabi, ad renum & vesicæ ulcera, & natam inde dysuriam, recipiunt baccarum, halicacabi, drachm. tres: seminis citruli, melonis Indi, cucurbitæ, ana drach. tres & dimidiam: boli Armenicæ, gummi Arabici, thuris, sanguinis draconis, papaveris albi, amygdalarum amararum, succi glycyrrhizæ, tragacanthi, amyli, nucleorum pineorum, ana drac. sex: seminis apij, succini, tболи, hyoscyami, opij, ana drac. duas. Da drach. vnam cum iulep. aut cum hydromelite. 10

† Simopidis,
vel milti,
seu macra
Manard.

Hi trochisci διακουαλιδωρ, id est, de halicacabo: conueniunt ardori urinae quam vocant ab ulceratis renibus, vteribus, vesica, meatu urinario pluribus continenter diebus assumpti cum iulep. rosato vel hydromelite, vel vino austero imbecillo. Nam ulcera tergent, glutinant, & cicatrice tegunt, & urinae acrimoniam ulceribus mordacem mitigant, strigmenta cum urinis mucosa & dolorifica obtundunt. Possunt etiam sine opio parari. Alia est compositio Pauli & Actuarij, magna parte cum hac conueniens. Haecenus trochisci Mesuae. Trochisci ex agarico fiunt 20

ex ipsius puluere cum vino albo, cui Zingiber fuerit infusum, vires habet agarici, sed tutius agit, minoreq; ventriculi noxa. Trochisci dia glauciu Gal. ad phlegmonas mediocres, non pulsatiles, incipientes praesertim aurium, oculorum, & erysipelata incipientia, & oedemata, & aurium

Lib. 14. me.

ulcera. Glaucium ex aqua pluuia diligenter tere: forma pastillos, addita gummeos parte duodecima, aut decima quinta, si fragilius fuerit, quam formari possit. Tro. Andronis,

Li. 3. c. ph. p.

Pasionis, Polyida multiplex lib. c. ph. g. & Paulo lib. 7. Tro. dia opiu Galeni, ad aurium inflammatarum dolorem magnum, & implacabilem: recipiunt castorij per se leuigati accuratè, drach. vnam, opij in sapa dissoluti, drachmam vnam, si dolor sit vehementissimus: si minor est, drachma

dimi

dimidia: tempore vtendi dissolue sapa ex musto (hoc enim magis mulcet dolorem, quam Vinum dulce) in consistentiam, quæ clystere auriculario possit auribus infundi. Trochisci bechici tussim ab arteriæ asperæ siccitate & caliditate leniunt, in catapotijs dicta recipiunt succi glycyrrhizæ, sacchari optimi, ana drach. sex: amyli, tragacanthi, amygdala. dulcium, ana drach. quatuor: cum succo sem. psilly, vel sem. cydoniorum forma. Troch. albi idem pollentes, ex gummi tragacanthi, in aqua rosarum dissoluti, & saccha. albiss. q. s. Si insomnia adest, misce sem. lactucæ, & papaueris, ana drach. vnam: & in catharro acri. Mirum est vulgus catapotia vocare has hypoglottidas, & arteriacas antidotos, cum lupini forma fiant vti cætera. Etiam si Mesues harum autor pilulas vocet: alia sunt bechica Alexandropag. 120. Quauis catapotia etiam bechica inueniantur, qualia sunt hæc Gale. lib. 7. com. ph. par. dolorem lenientia, somnum conciliantia, & sanguinem spuentibus salubria: styracis vncia vna, opij, myrrhæ, ana semuncia, passo dissoluta finge in catapotia, erui magnitudine dāda dormituro.

SECTIO OCTAVA,

DE PVLVERIBVS.

20 **P**ulueres odorati tenuissimi, & compositi, cum liquore aliquando bibendi: Arabibus suffus dicti, vsu hodie rarissimi.

Pvluis ligni aloës, ventriculi humiditatē immodicam siccat, flatu dissoluit, coctionem iuuat: recipit ligni aloës vnciam dimidiā: galliæ aureum vnum & dimidiū, saccha. albi, vnciam vnam & dimidiam, potatur drach. tribus cum miua.

Cum miua simplici, vel aromatica, & aqua fœniculi, vel menthæ, vel absinthij horis duabus ante cibum, & si vis, vespere hora somni.

Pul

Pvluis ligni aloës alius, cor, & ventriculum roborat, oris odorem commendat, coctionem iuuat: recipit ligni aloës drach. tres: cardamomi, menthæ ficcæ, spicæ, marrubij, cyperi, corticis citri, ana drach. duas: galliæ, schoënu anthûs, ana drac. vnam: mastiches, anisi, apij, ana drach. duas: sacchari pondus omnium. Da cum miua.

Pvluis diarhodon, intemperiem ventriculi frigidam corrigit: ob id, dolorem inde natum sanat, ipsumq; roborat: recipit trochiscorum diarhodon, mastiches, ana drach. tres: succini, menthæ ficcæ, ligni aloës, ana drac. duas & dimid. Da drac. 10 vnam cum vino odorifero.

Humores in Ventriculo superfluos, etiam putres, frigidos, flatuosos absunit, coctionemq; adiuuat.

Pvluis aromatum ventriculum roborat, coctionem iuuat, flatu dissoluit, halitus gratiam commendat: recipit anisi aureos duodecim: seminis fœniculi, aureos quatuor: glycyrrhizæ zingiberis, ana aureos tres: caryophyllorum, macis, cinnamomi electi, galangæ, galliæ moschatae, ana aureos duos: ligni aloës, corticis citri, ana aureum vnum & dimidium: moschi boni, drachm. vnus quartam: sacchari albi, ad pondus omnium: sacchari candefacti, dimidiũ pondus omnium. Datur aureis duobus cum vino bono. 20

† **P**vluis impinguare expertus, recipit farinæ cicerum infusorum lacti dulci, & ficcatorum, & iterum infusorum lacti & ficcatorum, ac tertio, deinde coctorum vncias sex: oryzae frequenter lotæ, vncias duas: tritici, & hordei excorticatorũ, & sæpe lotorum, & ficcatorum, & sæpe lacti infusorum & ficcatorum, ana vncias tres: amygdalarũ dulcium, vncias quinque: papaueris, panis albi bis cocti, seui ana vncias quatuor: sacchari albi, libram vnam: tere. Da forbendas in dies manè vnc. 30 tres coctas cum lacte, aut aqua cicerum.

Conuenit emaciatis etiam lacte, & decocto cicerum dissolutus hic puluis: ad venerem quoque ciendam facit.

Pvluis baccarum myrti, ad ventriculi & aliorum viscerum imbecillitatem: recipit baccarum myrti, & granorũ granatorum acidorum tostorum, ana drachm. viginti: cynini Carmani aceto viginti quatuor horas infusi, & ficcati, coriandri sicci similiter infusi & ficcati, & torrefacti, polentæ, succi mespilorum immaturorum, ceratiorum, rhois, glandium, ana drach.

drachmas decem: acaciæ, hypocyſthidos, ana drachmas quinque: confice & da.

Diarrhœan, lienteriam, & omnem viſcerum lubricitatem, ſiccando & adſtringendo, valenter corrigit.

Pvluis ad tuſſim, & thoracis dolorem, recipit amygdalarum dulcium, ſacchari, ana vncias duas: ſeminis fœniculi vnciam vnã: tere. Da cum iulep. [ſcilicet violato, & aqua adianti albi.]

Hi pulueres recipi poſſunt in electaria mollia & dura
 10 *mellita, vel ſaccharata. Puluis Galen. lib. 5. methodi, omnem hæmorrhagiam etiam ex arteria ſiſtit: recipit thuris partem vnã: aloës partis vnus ſemiſſem: vtendi tempore cum oui albumine ſubige ad mellis craſſitiem: pilo leporis molliſſimo excipe: vaſi ipſi & vlceri liberaliter impone: lanam eodem medicamento madentem ſuper hæc applicat Aëtius. Guido Gaſtalius pilos incidit, & alijs miſcet. Alij præter pilos miſcent bolon Armeniam, ſanguinem draconis, maſtichen, terram ſigillatam: ſuccum plantaginis addunt, & ſtupis excipiunt. Puluis Auicennæ in-*
 20 *ſperſus, carnem gignit abraſo cranij oſſe, & vlcere ſuppurato, etiam ſi craſſa meninx appareat: recipit ſarcocollæ, thuris, ireos, ſanguinis draconis, myrrhæ, ariſtolochia longæ, ana fiat puluis.*

Multis in vſu eſt ſumptus ex Galenolib. 3. meth. & ex catagmaticis in lb. de compositio. phar. g. Puluis ex limatura chalybis aceto aliquoties macerata & ſiccata, ſumptus drachma vna & dimidia cum ſacchari vncijs duabus: ieiuno ſumptus, humiditatem excrementoſam & putrem ventriculi, hepatis, lienis, & aliarum partium nutritoria-
 30 *rum abſumit, obſtructiones liberat: ob id ſaluberrimus eſt iſtero vtriq;, & incipienti hydropi, cachexiæ, cacochymia, coctionem ob id iuuat, & appetentiam inuitat, ablatiſ ſcilicet cauſis proſternentibus. Alumen rupis vſtum, vl-*

ceribus omnium partium putridis, fistulosis, vel aliter maleficis confert, & multo magis si ante vlcera lauentur, & foveantur aqua vel lixiuio, vel vino quo puluis iste maceratus sit, & colando remotus. Chirurgis in vsu multo est.

Turbith drachma vna: hermodactylorum, drachma dimidia Zingiberis script. vnam: sacchari, vnciam dimidia. Da drachmam vnam & dimidiam ieiuno cum iure pulli, vel alio idoneo pituitam à partibus remotis purgat: ob id saluber est affectibus iuncturarum. Cymini drach. duae cum vino calido à ieiuno diebus aliquot sumptus, curat colicum dolorem, & prohibet.

Puluis contra pestem vsitatiss.

Recip. radic. tormentilla, dictamni, tunici, scabiosa, rad. buglossae, ana vnc. semiss. sem. citri & acetosae, ana drachm. quatuor: coriandri preparati, sem. portulacae, rasura eboris, ana drac. duas: corallij vtriusque, ana drach. vnam semis. rosarum rubrarum drac. vnam: terra sigillata vera, vnci. semiss. boli Armenica vera, vnc. duas: fiat puluis.

Dosis ad pestem, Boli Armenice drachm. duas, cum acetosae rosarum duabus vni vnc. semis.

Pul. elect. de bolo.

Recip. omnium santalorum, galanga, ligni aloës, cinnamomi, corall. rub. rosarum rubrarum, se. melonum, ana drac. semiss. rad. tunici & tormentilla, ana drachmas tres: rasura eboris, cornu cerui, ana drach. semiss. nucem moschatan vnam: macis, cubeborum, ana drachmam vnam: anisi, marathri, Zingibe. ana grana quindecim: se. acetosae, citri, iuniperi, bombacis, caryophy. ana drach. semiss. boli Armen. drach. duas: fiat puluis.

Puluis contra lumbricos.

Recip. se. contra lumbricos vnciam vnam: lupinorum, vnciam semiss. absinthij, drach. duas: cornu cerui vsti, drac. 30 vnam semiss. Fiat puluis.

Penidia ex Bulcasi in Seruitore vsitatiss.

Sacchari boni, si vis puluerizati, libras duas aqua dulci, aut hordei mersas cum mellis vncijs duabus, nisi saccharum sit dulciss. & ne id candefiat (qua fini etiam syrup. interdum miscetur) coque prunis in vase areo stannato potius, quam terreo vitrato, quoad fila inter digitos ducat, & manus non inquinet, affundendo paulatim oleum amygdalarum dulcium, vel commune: subige in marmore, quod eodem oleo illeueris. Deinde in clauo parieti affixo, longo, ^{Alij oleum tantum adhibent marmore.} tanquam funem aliquem nunc trahere, nunc rumpe, nunc duplica, quoad omnino albescat: calido loco serua, vt sit mori, in quo diutius tractabilis, forcipibus diuide in offas exiles, oblongas, vel in quam voles figuram finge cum pul. amyli.

Quidam ex melle solo coquunt: alij ex mell. & saccha. portione equali vel inaequali. Addunt nonnulli aquam rosatam, & caphuram, vt sint temperatiores.

Pineolatum vulgatum.

Saccharo in aqua rosarum dissoluto, probè clarificato, & cocto, nuclei pinei mundati refrigerati conduntur.

Aliqui hos, praesertim recentes, aqua calente parum diu maceratos persiccant, priusquam aut condiant, aut compositis medicamentis misceant, vt acrimoniam, & quandam substantiae densitatem stomacho noxiam adimant Auic. consilio. In pineolato autem abundè corrigi videntur: vt hac maceratione non sit opus.

Pul. pro epithemate cordis.

Recip. Florum buglosi, boraginis, melissae, ana manipu. semiss. santalorum omnium rosarum, rub. ana drach. duas: doronici, been albi & rubri. caraba, osis de corde cerui, ana scrup. quatuor: corticum citri, se. oxalidis, ligni aloës, caryophyll. ana drachm. vnam semiss. croci, scrupu. semiss. marg. drac. semiss. moschi. granatrua: camphora, grana sex: fragmentorum lapil. omnium pretiosorum, drach. vnam: coralli

Vtriusque, spodij, ana drach. semiss. trita per se misce.

Pul. cordialis ex iisdem, vel sic.

Recip. corallij vtriusque, sigilli Lemnij veri, ana vnc. semiss. rasura eboris, cornu cerui, ana drachmas duas: marg. drachmam vnam: coriandri preparati, spodij, rosarum, ana scrupu. duos: semis. oxalidis, fragmentorum pretiosorum, ossis à corde cerui, ana drachmā semiss. sacchari, vnc. tres: folia auri & argenti, ana viginti quinque, per se trita probè, serua.

Pul. violarum odorus.

10

Recip. rad. iridis Florentinae, lib. quatuor: maiorana sicca, quart. vnum: calami aromatici, vncias tres: rosarum, violarum, ana vncias quinque: caryophyl. vnciam vnam & semiss. moschi, drachmam vnam.

Pul. be^zear
dicus.

Pul. alexipharmacus ex cordialibus.

Ex bolo Armenica cum aceto preparata: semine ruta, doronico, carabe, cardui benedicti semine, xylaloë, serico crudo, rad. tormentilla, dictamno, tunico, scabiosa, croco, ambrā, moscho, pul. diamarg. fiat pul. vel cum syrup. de ribes opiata.

20

Pomum ambræ.

Recip. styracis, calamita, vnciam vnam: caryophyllo. drach. duas: beniouin, vnc. semiss. ambræ, drach. semissem, moschi, grana quindcim: pul. violarum dicti q. s. cum aqua rosarum cogatur.

SECT

SECTIO NONA

DE OLEIS.

OLEUM MULTIS fit modis: nunc expres-
sione, nunc impressione, cum materia in ipso
macerata, incoctæ, qualitatem suam & vires
in ipso relinquunt: nunc resolutione, cum ma-
teria heterogenes in corpore conclusæ, & ve-
lut concretæ, vi caloris separantur operâ præ-

cipuè chymistarum, de quo genere quantum licet, agemus:
plura autem si audire cupis, chymistas præceptores tibi ad-
hibe, & cum illis versare. Primum autem dicam oleorum, quæ
10 per expressionem fiunt, naturam & facultatem, ac extrahendi
modum, postea de cæteris, si per Dei gratiã mihi vita dabitur.

Inter admouenda medicamenta composita, simplicissimum & usu frequentissimum est oleum simplex & compositum, ex eoque & alijs quibusdam ferè reliqua constant unguenta, cerata, emplastra. Primum itaque de oleis dicere statui, postea de unguentis natura, consistentia, & viribus tam propinquis, ut etiam hæc sæpe olea vocentur, quorum primum non multo post, & alibi oleum vocat, nisi
20 *melinum, id est, cydonium sit unguentum, & simul oleum, ut rosatum, & alia pleraque. Tertio loco de ceratis, quæ iam consistentia duriore sunt, & emplastris omnium durissimis proxima. Oleum maximè propriè succus est pinguis ex oliuis tritis expressus, vel immaturis, quod omphacimon ob id & omoribes, id est, acerbum & crudum est appellatum idemque refrigerans & adstringens est: vel maturis, quod oleum commune dicitur: ac utrunque vel insulsum est, vel salsum, & illotum vel lotum idque ad salem tollendum, vel ut fiat albius, vel morsus expers. Vtrū-*
30 *que item vel recens est, vel antiquatum, & ex hoc vel illo agro: ut sabino prope Romam laxat, tenue est, præsertim vetustum. Quæ olei communis differentia diligenter*

sunt obseruanda, vt medicamentorum ex his compositio iustior fiat: nam facultatibus secundum has differentias multum variant, ac composita quibus miscentur, plurimum immutant. Has igitur oleorum differentias, praesertim omphacinum & commune, recens: & vetus, domi serua (nā insulsum lotionem cum libet, promptè reddiderit) vt cum postulat vsus, medici opinionem nunquam frusteris. Oleum secundo loco abusu succus est oleaginus & fluxilis, ex quibusdam tritis, tum fructibus, tum seminibus, vt nucibus regijs, auellanis, moschatis, amygdalis vtriusq;, nuce Indica, anacardis, balano myrepsica, nucleo persicorum, praecocium, cerasorum, prunorum, pistaciorum, strobilorum, napi, sinapis, cannabis, lini, ricini, staphidos agricae, cnici, citri, arancij, pomorum, pyrorum, cucumeris, cucurbitae, melonis, citreoli, & alijs propè infinitis pinguem in nucleo ipso vel semine cetera medullam sortitis. De quorum quibusdam post agetur. Non enim sunt omnia haec in vsu. Huic generi proximū est balsamelaon & petrelaon, vt post audies. Illa duo genera sunt simplicia, nec illis educendis ac exprimendis aliud misceri consuevit, praeterquam quod paucillum aquae quibusdam extrahendis miscetur, vt alijs oleum commune paucum. Est his affine genus tertium, quod est humor quidam oleaginus ignis vehementia extractus: humido etiam substantifico saepe mistus, idq; opera chymistarum inuentum, siue id oleū in capitellum sursum tollant, siue in vas subiectum mox defluat: quale ex liquoribus, succis multis, gummis, resinis, cera, melle, lignis resinosis permultis educitur. Quartum genus oleorum est omnino compositum ex simplicibus in oleo communi vel alio maceratis, insolatis, incoctis: quod genus quia latissimè patet, de eo nobis pluribus est agendum, non modo propter huius multitudinem, sed variam quoque in multis componendi rationem, quae est propemodum

dum vnica cuique prædictorum generum. Adde quòd oleum philosophorum, & alia quædam mixta sunt, et in tertium simul & quartum genus incidunt. De primo genere tanquam omnibus perspicuo nihil dicemus: de tertio pauca quædam hodie consuetæ: de secundo et quarto dicendum nobis est, quantum rei propositæ scopus exigit.

DE OLEORVM GENERE
RE SECVNDO.

Oleum ex amygdalis dulcibus, asperitatem gutturis, pulmonis, & partium cæterarum etiam externarum lenit: duritiemque omnem ac siccitatem iuncturarum, & partium aliarum emendat: ob id impinguat, hecticis confert, semine quoque auget, ardori que vuluæ & vrinæ iniectum commodat. Fit autem hoc modo: Amygdalæ dulces cortice lignoso, & cute membranosa purgatæ, plurimum teruntur, in offas coguntur: horis circiter quinque loco calido continentur, vel in vase duplici hora vna coquuntur, aut sub calente arena, aut cinere, sacco inuolutæ & panis, aliquandiu fouentur. Postea rursus teruntur, & sacco conclusæ torculari exprimuntur: vel tritæ amygdalæ in vase quomodo maza subiguntur in aëre calido, pauca calidâ identidem affusâ. Hisque modis oleum exprimes largius torculari, quod assere inferno sit cauato & declinatum versus emissarium: superno autem pro cauitatis magnitudine & forma gibboso, vt vndique ceu sigillo quodam amygdalæ æqualiter exprimantur.

Id oleum ex amygdalis dulcibus iure optimo primum omnium à Mesue describitur, quòd sit tam alimentum (nutrimur enim solis dulcibus libro 4. simpli. cap. 9) quàm medicamentum ad multa efficax blandissimum, vsu frequentissimo consuetissimum, gratissimum, & velut quidam typus aliorum oleorum generis eiusdem. Ab eo igitur tanquam notissimo & utilissimo rectissime inceptum. Asperitas gutturis & pulmonis vna est insita. & ex partis essentia profecta, bruchys enim, quæ sigmoïdes sunt cartilagine, constat tota hæc arteria, vnde τρυχία, id est, aspera cognoscitur.

minatur, Gracis eam ab arteria leui ita separantibus. Cuius
 Verò eadem intus sit leuis admodum, sanis hominibus ob
 membrana cartilagineas illas et ipsarum ligamenta utra-
 que integritis naturam: interdum aspera fit ac inaequalis,
 siue rugosa fiat ob siccitatem, siue eius superficiei humor ali-
 quis largior quam pro ipsius natura infideat, et ibi inaequa-
 liter affigatur & siccetur, vnde tussis, raucitas, & saepe
 etiam spirandi magna difficultas, interdum aegre curabilis:
 praesertim dum ut cucumera terreum excrementum accreuit,
 & cenophoro sordes crassa, sic ei pituita tadem agnata tena-
 cius inhaesit. Hanc autem secundam asperitatem, quae sola
 est praeter naturam: oleum amygd. dulcium sanat. Nam humectat
 siccitatem, (ut oleum commune in ferro rubiginem omnium
 Lib. 6. simp. maxime emollit) & suo lentore siccationi noua multum resi-
 stit: praeterea inaequalitatem explet quomodo succus portulacae
 glutinosus in haemodia. Sed paulatim id velut lambendo
 est deglutiendum, non affatim deuorandum, ut paulatim eius
 substantiae portio in asperam arteriam deerret: non eam mo-
 Lib. 2. & 3. do quae collo anteriore sita est: sed quae eius portio ramosis
 sani. tu. & propaginibus pulmonum substantiam totam, cum duobus alijs 20
 Lib. 11. met. vasorum generibus intertextit, quas pulmonum nomine vi-
 detur Mesues intellexisse: quauis pulmonum quoque essentiam
 equabilem magis & mollem, mediocri lenore reddat, etiam
 citra nutritionem, quomodo pinguis frictio cutem, ob id re-
 cte addidit, corrigere asperitatem partium aliarum etiam ex-
 ternarum. Nam hac in re oleo communi non fuerit inferius,
 mirum ni etiam superius, ob essentiae tenuitatem, qua videtur
 commune oleum vincere. Ob quam, non ob solam saporis gra-
 tiam, hodie & colicis, & nephriticis potui datur ad unci.
 unam, cum vini aromatiteos aut similis seiscucia, aut uncijs 30
 duabus: pleuritidi & alijs thoracis affectibus prope omni-
 bus illinitur, & collo uteri vel dolet, vel sicciori, quam ut
 extera

extendi facile possit, quantum fœtui pariendo satis esse possit. Quibus igitur cutis est asperior ob excrementorum ad eam expulso-
 rum naturam, vel ob siccitatem, quæ atrophiam, ætati, viscerum intemperie calidæ, & siccantiũ vsui superuenit, his oleũ id saluberrimũ est. Quam eius facultatẽ doctæ mulieres, cutim hoc oleo erugant. Duritiẽm q̄ omnem emendat. cum enim modicè digerat, quia temperatè calidum est, durum tensione seu repletionem mollit, vacuata per resolutionem eius materiæ parte aliqua. Cum verò sit moderatè calidum, ut dixi, etiam durum concretione à frigido excitata molli-
 10 molli, fusa & colliquata ea materia quam frigus coagula-
 uerat. Cum denique humectet etiam secundo gradu, ut etiam postea fusius docebo, durũ siccitate (quod maximè proprie durũ appellatur) molli, ac humiditate delibutũ tractabile reddit. Ob hæc iuncturis podagricorum, & nobis arthriti-
 corũ emolliendis salubriter illinitur. Siccitatem partium ex atrophiam, & iuncturarũ etiam ex itinere multo aut labore alio, illitũ corrigit etiam potentius, quàm oleum commune: præterquam si quod essentiæ est admodũ tenuis, quale Gal.
 20 vbiq̄ Sabinum predicat. Adhibendum verò cũ frictione molli, aut mollis & duræ ut multa & pauca media, quæ poros rarefaciat, & corpus calidum reddat: ob id paratius ad oleum id tenuandum & attrahendum: quod planè coriorum concinnatores declarant. Corium enim crenatis as-
 sulis, & falcatis malleis, & flamma rarefaciunt, mox oleo & adipe calido largiter imbuunt. Quod autem eam sic-
 30 citatem sumptum id oleum corrigit, planissimum est, quia alimentum est. Omne enim actu nutriens, corpus calfacit & humectat. Nec solum corpori humidum dat alimentum, sed etiam mediocriter diuturnum, ob mediocrem illum lentorem, qualis in cremore ptissanæ, & oleo communi. Quæ enim cum lentore coniunctam habent essentiæ cras-
 10
 20
 30

Durũ et mol-
 le triplex,
 lib. 5. simp.
 cap. 3. 4.

Lib. 3. tẽpe.

Lib. 7. simp.
 & aph. 18.
 lib. 2.

sitiem, ut suilla, diuturnius alimentum corpori exhibent, quam quae lenta sunt modicè simul essentiae tenuioris. Impinguat verò non solum quia plenius nutrit, sed quia substantiam corpori tribuit parum igneam & aëream, quae multum habilis est per tunicas vasorum exhalare, & in adipem concrefcere partium spermaticarum contactu. Rationes aliae & causa obesitatis huc afferri possunt ex lib. 6. sanit. tuenda: & lib. 14. meth. & libr. 2. temperamentorum. Nec solum adipem gignere, sed etiam carnem, natum est id oleum, quia ob dulcedinem promptè ab hepate trahitur, & in sanguinem bonum mutatur, quo partes omnes abundè nutriantur. Hac addidi, ne putes tantum corpus externum impinguare, si illinatur. Nam id corpus ab alio est pingue, non propriè, & in sua essentia. Heeticis & aliter consumptis, hac de causa est saluberrimum. Cum enim his facultates omnes non sola naturales sint imbecilla, malè coquunt, nisi alimentum coëtu & distributu est facile: quale est id oleum ob essentiae tenuitatem coqui paratissimum, & distribui. Quanquam distributionis celeritatem hepar intendat ob eius dulcedinem. Adde quòd etiam alimentum dat corpori, quod aliquandiu furori febrilis in heetico caloris resistat, ut cremor ptissanae. Ad hac cum calore sit temperatum, omnem intemperiem corrigit & cum humidum sit ad secundum ordinem, heeticis febribus est saluberrimum, non modo sumptum, sed etiam cum oleo violaceo mediocrem illum calorem obtundente, illitum spina.

Lib. 5. simp. Semen auget, ut omne alimentum modicè calidum & humidum, praesertim si plenius alat: quae omnia huic oleo inesse antè ostendimus: & fortasse etiam semē promouebit, praesertim ex recentibus amyg. aliorum fructuum recentium modo, semicoëta humiditate abundantibus, quam ob cruditatem & lentorem esse nonnihil flatulentam, nihil miri est:

est: sed flatuum vim exiguam facile frangit Vinum aromatis, ne sumptum colicos dolores, aut nephriticos flatibus à se excitatis geminet. Ardorē Vteri & Vesicæ etiam hodie vulgus appellat, cum menses aut muliebri profluvium, aut Urina, calore, frigore, acrimonia, morsuq, alio quouis partes, quibus continetur, aut per quas vacuantur, lacerant, & tandem ulcerant, quam affectionem Gallorum vulgus eadem ratione coctionem vocat, sibi que aliquam partem coquere ait cū materijs mordacibus, aut alia ulcerante causa

10 lacepsitur. Tales affectus adsunt cacochymis mulieribus & Viris ex putri puita, & sepe ex calculo, etiam ex pure ex arenulis, ex adusto in hepate & Venis, vel renibus, lotio. Affectionē hanc oleū hoc tollit sumptū, sed imbecillius, quia in partibus quas permeat, alteratur, et multis alijs miscetur: potentius autem iniectum in Vterū quidē: *ματρηχίτης* in Vesicam verò, fistula aenea vel potius, ut nunc argentea, quam vulgus ob id *σίγυρα* appellat. Lenit porro ardorē hūc quatenus & *ἐπιεπάσιον* est (quod multis alijs qualitate insigni carētib, & aliā vehemēte obtūdētibus est cōmune)

20 & *ἐμπάσιον*, meatus ipsos tanquā quodā tectorio illinens, ne corpus attingat humor ille mordax. Qua etiā causa in dysenterijs multū mordacibus & dolorificis, cremores & mucagines, et butyrū: et id genus alia glutinosa injicimus: sed etiam crassa essentia potius, ne corrumpantur facile. Quæ in capacitatem intestinorum prompto injiciuntur, in meatum Viri Urinarium ob angustiam & obliquitatem geminā, & via longitudinem (quæ iniectionis impetum frangit et frustratur) injici non possunt, cum etiam tenuia agrè injiciantur, nisi siphunculo in meatum altius immisso excipiantur, & velut deducantur. Quod meatus latera in se

30 concidunt, & à sphinctere arctius vndique constringitur, quo tempore Urina non redditur. Ob id liquidissimū injiciendum.

dum, & tepidum, & meatu urinario per balneum, vel
 alium quendam forum dilatato, adiuuante, ut dixi, argen-
 tea vel area fistula prius meatui immissa. Mediam inter
 hac duo naturam collum uteri obtinet, si rectitudinem & ca-
 pacitatem intestini recti: obliquitatem vero & angustiam
 meatus urinarum in viris spectas: nam meatus colli uteri,
 omnium trium est brevissimus. Quod si in meatum mulieris
 urinarum eadem affectio inciderit, ratio eius eadem propè
 habenda est, quae & uteri, nisi quod graciliore est opus tu-
 bo. Hac vero de corruptis intelligenda sunt. Quando nec vir- 10
 gines his vitis sunt obnoxia, praesertim fluxui muliebri: nisi
 quae religioni monastica addicta ex vita sedentaria, &
 magna parte ociosa pituitam putrem, largam, huius mali
 causam frequentiore collegunt. Hac de facultatibus olei
 amygdalarum dulcium dicenda putavi, ut tanquam iter in-
 dicarem ei, qui in ceteris eius medicamentis idem praestare
 voluerit: statuimus enim cetera leuiter, & velut canis è
 Nilo attingere, locosque tantum indicare, ex quibus possit qui
 volet, rem ipsam pro dignitate interpretari. Depellat amy-
 gdalas, ut purius & sincerius sit oleum, & largius. Terit 20
 curiosè easdem, ut intus mersa humiditas promptius in
 apertum proferri possit: ut autem copiosius exprimatur, cal-
 facit. Nam ut vetustate nuges & nuclei omnes oleosi ma-
 gis à calore nativo percocti euadunt, sic etiam ignis vel solis
 calore semicrudae humiditatis coctio acceleratur: aut saltem
 eo calore tenuata, liquata, fluxilisque magis reddita, foras tra-
 eta oleosa humiditas promptius & largius exprimitur:
 quantoque hic calor est valentior (modo oleum vrendo non ab-
 sumat) tanto expeditius. Ob in vase duplici & sub calente
 arena, aut cinere hora una calefuisse satis est: in aëre autem 30
 calido, quinque horis est opus. Porro calefiunt amygdala va-
 se duplici, imposta scilicet postquam trita sunt vase vitreo,

in vas aliud aquam calentem continens insidenti: ne ignis aut aquæ contactu: & mistione oleum vitietur. Sacculo autem, vel stamine vulgari, & pannis inuoluuntur, & eadē ratione: & ne his materijs amygdala conspurcentur, etiam per sacculi inanes poros facile ob tenuitatem incidentibus. Sed in vase duplici calefecisse fuerit satius, quod hoc modo empyreuma, hoc est, vel ignis substantia, vel qualitas amygdalis minus misceri possit: & vitrum resudantē ex amygdalis calfactis succū non ebibat, vt sacculus, panni, arena, cineres, bibula omnia. Adde quod possis tutius calorem intendere in vase duplici, quam cineribus, aut arenis, calore sicco magis vrentibus, & consumentibus. Postremo visu per vitrum & aquam corpora diaphanea coniectare potes quando satis incaluerunt, & oleosa sunt reddita: quod indicium conuolutis & sepultis in cinere, & arena, amygdalis habere non potes, nisi recluseris. Neque tunc in offas velut panes quosdam cogere oportet, sed mox à mortario, vt trita sunt, in vitrum transferuntur. In aëre autem calido mora longior non modo rufat purgatas, & tritas amygdalas, sed etiam odoris gratiam, & saporis nonnihil dissipat: nisi etiā vitreo vase per calidum aërem calente includantur: tunc enim præstantius fuerit: sed cū plerunque sit opus celeritate nec hodie paretur potabile id oleum, nisi in affectum præsentem, & urgentem, tot horarum inducijs frui non licet. Multo minus aqua paulatim affusa largior hic succus & fluxilis magis est reddendus: cū hoc modo compositum sit, & verius hydrelæum, quam syncerum oleum. Ob id vase duplici calfaciendum potius est, quam igni ipso, quam aëre, quam affusa calente aqua. Qui modus hodie magis in usu est, licet minus diu coquant, opinor ob præcipitem necessitatis occasionem: qua etiam fit, vt amygdalas etiam non depellatas, sed electas, & recentes mox terant: deinde quarta

hora

hora, parte, aut etiam minus diu in vase duplici calfaciunt:
 post exprimunt, ex libra scilicet amygdalarum vna vnciã
 olei purissimi, aut sextantes tres. siue drach. sex. quod si ma-
 gna recalfacias, vnciam alterã extrahes. sunt qui vt pro-
 perent magis, tritas in sartagine frigunt, sed parcius &
 ingratius, tostamq; substantiam redolens oleum exprimunt.
 Alij mola trusatili per candelarios exprimunt, sed ignobi-
 le, quale ex nucibus, linospermo, & similibus. Exprimunt
 autem Mesues torculari infernè cauo, supernè gibberoso, vt
 exquisitè & equaliter amygdala sacculo cannabino, vel
 stamine vulgari concluso comprimantur: quomodo in arti-
 culis omnibus cavitatis est, & ei equalis ossis oppositi condy-
 lus, vt motio sit exquisita, non ob angustiam impedita, aut
 ob laxitatem incerta & errabunda. Cũ tamen id torcular
 vndique amygdalis contiguum viã non det emananti oleo
 liberam, cavitatem totam occupant e partim amygdalarum
 mole, partim gibba asseris superioris parte: mihi non admo-
 dum probatur. Rectius fuerit asserem supernũ omninò equa-
 lem & planum esse, & infernum: sed hunc ambitu circi-
 nato sensim cauari: vt in hunc velut canalem oleum vndiq;
 diffluat, & inde ob insitam grauitatem in emissariũ par-
 te declini maximè excauatum. Qualia sunt nobis vinaria
 torcularia. Quamuis hodie adhuc Mesuæ torcular multis in
 vsu esse video, etiam ex ferro albo infernam cavitatẽ imi-
 tantibus, cum vel olea exprimunt, vel capos & perdices
 assas, vel triticum virens tritum ad condimenta, vel alia.
 Torcularis tamen plani & caui meminit Mesues in oleo
 laurino. Vtroque tamen torculari expeditum magis hodie
 est prelum libros colligatium: ob id vsu iam frequentissimo:
 ligna enim sunt duo quadrata, ferè fagina, aut tiliacea, lon-
 gitudine tricubitali, crassitia palmi, in extremis cochlea-
 tim pertusa, transuersis per hos cochlearum velut capreolos,
 & cit

& cinnos clauiculis insertis, quæ ferro torta ligna illa
 dum adducunt, quod in medio est, valenter premunt: dum
 abducunt, compressa liberant. Amygdalas igitur probè tri-
 tas sacculo cannabino nouo, aut stamine vulgari calfacto in-
 uolutas, aspicula etiam calfacta vtrunque muniant, post di-
 cto prelo tradunt, contrahunt prelum, & firmant, expri-
 muntq; in vas subiectum oleum aëre quantū licet calidif-
 simo, ut prope ignem luculentum, vel si aestas est, in sole.
 Sacculo autem opus est, ne amygdala diffluat, ac dissiliant:
 10 quomodo dum prelo vinario solos vuarum acinos abiectis
 pediculis euulsos sunt pressuri, aut tela noua includunt, aut
 festulas leætatim intersternunt. Tela enim cannabina noua
 firmitate fili facile amygdalas cohibet, preliq; violentia
 resistit, minusq; est bibula, & adhuc hac minus stamē vul-
 gare, ob pili caprini, quo contextitur, soliditatem. Vtrunque
 autem cum sit raram, per nexuum intervalla oleo viam
 præbet, substantia amygdalarum viam negat. Sunt qui
 horum loco etiam cilicio vtuntur ex seta equina contexto,
 quod prædictis non cesserit, nisi quod propter panni huius
 20 crassitiem amygdala minus sentiunt vim preli, & oleum
 multum in magnis huius panni inanitatibus pigrū cessat.
 Prædicti verò panni tenues prelorum violentiam interci-
 piunt quidem, sed non cludunt, ac per mediā breuius amy-
 gdalis recipi permittūt. Quod si depellare amygdalas libet,
 cultello potius, quam aqua vel calida, vel frigida effeceris,
 ne ob aqua mistionē oleum largius, sed aquosius & ingra-
 tius reddat. Adde quod calida viriū aliquid dissipat. Non
 probo eos, qui frigēdo pellē adurunt, postea rudi sacculo con-
 fricant, & depellant, quod partim vrant, partim dissipent
 30 earū succū nobis expetitum. Ex his iam expressis, ma-
 gna in panē coactū sub cineribus coctū, panis loco esse possit.
 Quod autē oleum amygdalarum dulciū quotidie ven-
 dunt

dunt officina ad litus partium dolentium, fit ex integris amygdalis, & magna ex parte ob vetustatem magis oleosis, usq; mola trusatili, aut tractili confusis, & cilicio inclusis, & per candelarios expressis, cuneo Valentini adacto: quo etiam ex nucibus exprimunt. Ob id etiam oleum nucum redolet ab his expressum, oleum amygdal. dulcium & amarorum. Hæc de modo extrahendi oleum ex dulcibus amygdalis fusius sum persequutus, quod is sit, vtilissimus, & huic oleo, & cuius alij ex nucleis, vel seminibus extrahendo: de quo postea paucis cum Mesue est agendum, si prius adiecero huius olei compositionem parum diuersam Græcis autoribus fieri. Quæ exempla nobis in rem præsentem commodare non parum poterunt, & Mesuæ lucem non mediocrem conferre. Semodius ex amygdalis dulcibus vel amaris repurgatis & siccatis, pistillo ligneo in pila leniter tunditur in offas, & aqua feruescens sextarius adijcitur: ubi verò hora dimidia humorem hauserit, vehementius quam antea tunditur: mox tabellis premitur, & quod digitis tergentibus hæserit, concha digitis affricata excipitur. Pressis nucibus his, rursus aqua hemina inspergitur, quam ubi ebiberint, similiter exprimuntur: singulas heminas reddunt singuli modij. Pistillo ligneo, non ferreo terendas observa: in mortario autem æreo terimus interdum, & lapideo. Vides præterea aquam affundi, qua succum illum liquidiores reddat & paratiorem ad exprimendum. Sed id imbecillius multo fuerit, etiamsi postea oleum aqua innatans colligas. Nã sic mistum est aqua, ut ab ea omnino absolui non queat, qualiter dum aqua lauando oleum si immodicè agitur, omnino misceri scribit Gale. Satius fortasse fuerit, si largius oleum expetis, oleum comune tritis amygdalis miscere, quam aquam. Id quod in plerisque parum oleaginis ob naturam vel siccitatem facere cogimur. Verboſius
de oleo

Dioscori.

de oleo amygdalarum dulcium egimus, non modo propter dictas prius causas, sed etiam quod eius componendi modus multis sequuturus est communis: & qui modi oleo amygdalarum amararum ab alijs traduntur, hos Mesues ferè oleo amygdalarum dulcium tribuit. Paulus enim amygdalarum ꝑnc. duas in olei dulcis sextario vno ponit, & coquit in vase duplici, & Dioscor. sextarijs amygdalarum cocto addit cotylas duas aquæ, & semihoram dimittit: deinde attritione facta maiore, cotylam aquæ iterum mi-

20 scit, idque oleum ex amygdalis amaris scilicet vtile Dioscoridi ad vteri dolores, præfociones, eversionses, asthmata, calculosos, agrè meientes, nephriticos, adhibet: vt nos hodie ex dulcibus expressum, & recens potui damus in colico dolore & nephritico ad ꝑnc. vnam, cū ꝑncia vna semis, aut ꝑncijs duabus vini albi.

Oleum ex amygdalis amaris, obstructa aperit, flatu soluit & dissipat, etiam in aurium tinnitu, & tono auditu efficiente obtusum: asperitates lenit, neruorum dolorem mulcet, duritiem mollit, panum faciei delet. Extrahitur vt oleum

20 ex amygdalis dulcibus præcedens.

Adhibet verò Diosc. ad vteri affectus, dolorem, præfocionem, eversionem, & nephriticos, difficulter meientes, calculosos asthmaticos, lienosos, rugas & ephelidas faciei, quas pani nomine interpret Mesuæ videtur intelligere: aut lentigines faciei, quas etiam idem oleum tergendo delet. Calidum igitur cum sit ad primum ordinem, ac humido & sicco temperatum, & amarum, nullam peculiarem habere facultatem videtur, sed amarum omnibus communem calfaciendi, incidendi, tenuandi, digerendi, potenter tergen-

30 di, nullum animal nutriendi, sed contra potius enecandi, præsertim lumbricos. Quibus facultatibus ea præstat, quæ ipsi Mesues rectissimè tribuit. Nam tenuando & tergendo obstructiones expedit, flatu vel in auribus frigidis natos,

Vel aliunde in ipsas ruentes, calore suo, & tenuandi vi ac digerendi dissipat, auditumque ab his flatibus per aures tinnientibus difficilem, meliorem reddit: asperitates vero lenit tergendo humorem inaequalitatis causam. Neruosi generis frigidos affectus, & ab his dolores calore tenuante & digerente sanat, ac durum tensione mollit & concretione, minimum iuuat durum siccitate. Iisdem rationibus sumptum & iniectum frigidis vteri & aliarum partium affectibus prodest, tenuando quoque ac tergendo calculosis & asthmaticis, crassam pituitam incidendo, tenuando, tergen-¹⁰do: & si à sola intemperie frigida est asthma, calfaciendo mirè iuuat, linctum si recens est, & bonum, & thoraci illitum, praesertim toto corpore prius vacuato, si vacuatione egere videbitur.

Oleum *καρύων* id est, ex nucibus Regiis, flatus etiam crassos dissipat, tumores discutit, neruis attritis, vel punctis, praesertim cum calce lota confert, scabiem emarginat. Fit ut oleum amygdalinum.

Gale. lib. 7.
Simp.

Oleosum quod parte vesca nucum praesertim vetustarum facile exprimitur, tenuium est partium: per halitum²⁰ digerit, siccatur sine morfu. Ob id neutrota, id est, neruorum puncturas & vulnera quadam eo sanant: gangrenas quoque, carbunculos, agylpas sunt qui eodem percurant: quod vltis earum nucleis tribuit Dioscor. Si vero ex recentibus est nucibus expressum, etiam subadstringit, & semicocta humiditatis adhuc aliquid retinet, quae in viridibus fructibus erat plurima. *Καρύων* oleum vim habet eandem quam balaninon. Doctè igitur & ex Galeni sententia scribit Mesues flatus discutere calore, tenuitate essentiae, vi resolutive, id quod experientia quotidiana probamus in dolore co-³⁰lico à flatibus. Nam iniectum cum vino generoso, aut sumptum potenter flatus discutit, & dolore tensuo liberat.

Diosc.

Eadem ratione illitum, tumores discutit. Vi autem digerente & siccante sine morſu puncturas neruorum, & attritum, & ſcabiem ſanat, id quod vt potentiſſe præſtet, calcem lotam miſcet, quæ ſiccatur ſine morſu, & digerit: & cum ambo tenuis ſint eſſentia, in vlcus totum permeat, non hæret in aditu modo adſtringentium & emplaſticorum, quæ facultates ſiccantes ſine morſu, & digerentes, quantum proſint puncto neruo docet Gal. lib. 6. methodi, & libr. 3. c. ph. g. & quo tempore vtilis.

10 **O**leum ex auellanis nucibus, dolores neruorum & arthriticos ſedat. Fit vt præcedentia.

Cum *λεπτοκάρυον*, id eſt, nux tenuis Pontica auellana & Præneſtina quoque à locis vbi luxuriat dicta, ſit terra magis & frigida ſubſtantia, quam Regia: tamen nonnihil caloris habet quo reſoluit, eſtque anodyna, & ſua ſicca ſubſtantia humoris arthritici portionem abſumit. Ne credas Meſua interpreti hoc calidum ſecundo gradu affirmanti, caryinum autem primo, in quo ſiccum eſſe poſſit, hoc à ſubſtantia falſa & nitroſa, illud à terra cruda. Addit Raſis in ſuo Antidotario contra venenum & morſus ſerpentum valere. Quam facultatem nucibus Regijs tribuunt Dioſc. in nucibus, & Gal. li. de euchymia & cacochymia. Bili quoque vtiliter in articularijs morbis addit Manard.

Oleum ex chryſomelis, aurium, ani, hæmorrhoidũ dolorem ſedat, tumores prædictarum partium & vulnerũ digerit: linguæ impedimentum corrigit.

30 **O**leum ex nucleis malorum aureorum (quæ etiam Armeniaca & præcocia dicuntur, ſuntque generis perſicorũ) mordet, aperit, reſoluit potentiſſe quam oleum amygdalarum amararum: ob id hæmorrhoidas ſiccas aperit, & vacuatione facta dolorem lenit: præſertim quod ex eorũ amaro nucleo extrahitur. Nam ex dulci eſt imbecillius. Reſoluta item materia in auribus, & alijs partibus tumefactis

Manar. Diſtinguit tamen Gal. in alimentis. Nuclei præcocii vt amygdalarũ dulces quidam, aliæ q. mare.

colleeta, mitescit dolor, modo fluxionis initium non sit, nec corpus ac caput plenum. Vulneribus autem praesertim magnis, aut in parte sensu exacto praedita, ut neruo, superuenire tumores, & phlegmonas abunde docet Gal. lib. 6. metho. & lib. 3. c. ph. gene. & Aph. 2. lib. 5. Convulsio ex vulnere lethalis est. Linguae autem impedimentum $\tau\rho\acute{o}\lambda\omega\sigma\iota\varsigma$, id est, balbutiem a multo humore natam, intelligere videtur Mesues, quam id oleum, & ortui neruorum septimae coniugationis linguam mouentium, & ipsis faucibus foris illitum, & ore retentum, incidit, tenuat, terget.

Oleum de persicis obstructions aperit, aurium, & sedis ab haemorrhoidibus dolores ac tumores sanat, vermes necat. Fit ut praedicta.

Oleum ex nucleis persicorum, quod amari sint, idem pollet quod oleum ex amygdalis amaris: facultate scilicet amarum omnibus communi praeditum, calfaciendi, tenuandi, incidendi, digerendi. Quo fit ut amarorum omnium more tollat obstructions venarum mesaraicarum, hepatis, lienis, renum sumptum, sed etiam admotum, ut nuclei ipsi esu vel potu ex vino sumpti. Aurium dolores omnes a materia lenit ipsius per resolutionem vacuatione, quo scilicet tempore digerentibus utendum est, cum cessauit fluxio & corpus, atque adeo caput est purum. Si vero sint ab intemperie calida sicca dolores, per se exacerbant, contrarias intemperaturas corrigit. Idem iudicium de sede ab haemorrhoidibus dolente, modo inflammatio, & ea incipiens, vel augecens, aut vigens non adsit. Rimis etiam sedis mederi docet Rasis in antidotario, & cephalalgia: quam scilicet cause dietis similes excitarunt, quomodo oleum ex vrendis nucibus exudans rimas labiorum & 30 manuum sanat. Tumores omnes digerit ubi fluxio constitit, nec adeo crassa, lenta, impacta est materia. Frigidus

dos presentius inuat quam calidos. Amara omnia sumpta & admota lumbricos & vermes reliquos necare & educere totius substantia contrarietate demonstrat Galen. lib. 4. simpli. non solum quod nullum animal plane amaris nutriatur.

Oleum balaninum terget, expurgat, obstructa liberat, auri iniectionum, tinnitui, surditati, dolori confert: firmas hepatis, & lienis scirrhum mollit, & digerit: affectibus frigidis nervorum & iuncturarum, spasmo, arthritidi medetur: alphas, lentigines, varos, maculas, cicatrices nigras, & reliqua cutis foedae vitia corrigit: aluum potu soluit, sed stomacho aduersatur. Fit ut amygdalinum.

Balanus myrepsica, id est, unguentaria dicitur, quod unguentarij utantur eius carnis succo plane inodoro, ob id apto ad odorem omnium recipiendum, ut insipida cucurbita omnibus saporibus, coloris expers cornea, & aqua suscipiendis coloribus. Expresso autem succo reliqua terrestres ac dura, sunt amara & subadstringentes: ob id incidunt, tergent, contrahunt, & stipant: ionthos, lentes, ephelin, prurium, psoram, lepram, achoras, exanthemata sanant: lienem & iecur duratum liquant cum farina lolij, erui, vel alia siccante admota. Carnis drachma cum melicrato pota est vomitoria, & saepe largiter per aluum subducit. Viscera omnia, maxime hepar & lienem ex oxycrato pota expurgat, cicatricibus decorem affert. Id oleum, siue succus nucum ex nucleo huius balani frequenter hodie exprimitur. Oleum balaninum maculas repurgat, lentigines, varos, & cicatrices nigras: aluum soluit, stomacho aduersatur: contra aurium dolorem, sonos, & tinnitus auxilio est cum anserino adipe instillatum.

Oleum λίνιου Latinis ricininum, flatu crassos dissipat, pituitam crassam & lentam tenuat & incidit, & dolenti ab his ventriculo, tenuibus intestinis, colo confert: hydropem iuuat potum, clystere iniectionum vel illitum.

Dioscor.

*Achoras, aurium dolores, scabiem, fœdas cicatrices, se-
dis phlegmonas, uteri eversiones & oclusiones inuat. Au-
cen. 5. can. addit lentigines & panos delere.*

Oleum char-
thami.

Oleum de cnico, obstructa liberat tergetque: ob id ictero
dolenti à materia frigida vetriculo, colo, thoraci, pulmo-
ni confert: hisque partibus expurgatis vocem claram reddit.

*Huic Diosc. tribuit vires olei ex cocco gnidio purgato &
tuso, sed imbecilliores, hoc est, aluum potu purgandi.*

Oleum ex nuce Indica dolori neruorum confert, thora-
cem & pulmonem lenit, & inde claram vocem facit, im- 10
pinguat etiam, & sperma auget.

*Id oleum Græcis indictum, conceptui valere creditur.
Hodie ad seminis incrementum ferè vsurpatur.*

Oleum de cerasis arthritico dolori mirè cōfert, terget, ac
expurgat: ob id calculum à renibus & vesica expellit: pa-
nos, lentigines, & cætera cutis fœdæ vitia delet.

*Id oleum vires habet aliorum ex nucleis aut seminibus
amaris expressorum, qualia sunt persicorum, amygd. ama-
rarum, chrysomelorum.*

Oleum ex nucleis cerasi syluestris eadem præstat, sed ef- 20
ficaciùs.

Oleum ex seminibus citri & arancij, dolori arthritico, &
succedenti tumori confert: lapidem renum & vesicæ ex-
pellit: fit vt prædicta.

*Idem est in pestilentia alexiterium, & lumbricos ne-
cat potum & illitum.*

Oleum ex pistaciis & strobylis hepatis & renum dolores
potenter lenit: hepar impinguat, sperma auget potum,
sed stomacho nocet. Fit vt prædicta.

*Forte olegina substãtia, quod oleis omnibus & pingui- 30
bus est commune, tota tamen sua substãtia stomacho ami-
cum videtur vsu quotidiano.*

*Addit Rasis tussim & thoracis dolorem mitigare, &
intemperiem frigidam emendare.*

Oleum

Oleum laurinū ad partium omnium cerebri, neruorū, ar- *Ol. de bac-*
 ticularum, ventriculi, coli, hepatis, lienis, renum, vteri, *cis lauri.*
 affectus frigidos: & dolorē his succedentem: sic fit, Baccæ lau- *Diosc. Mes:*
 ri maturæ & recentes teruntur in pila, ex aqua in lebete co-
 quantur, post torculari plano, non cauo exprimuntur in vas
 subiectum in quo aqua supernatans oleum colligitur. Affusa
 calente aqua iterum terantur, & exprimantur torculari caua-
 to: colligatur oleum, & reponatur.

10 Id oleum est calidum, essentia tenuis, aperit, mollit, di-
 scutit, ob hæc intemperaturam omnem frigidam solam, &
 cum pituita, vel flatibus sanat, & ab his colo dolenti clyste-
 re infusum, mirè prodest, vt spinæ dorsi illitum, paralyti &
 horrore febrili, tum omnibus neruorum vitijs, algoribus,
 lassitudinibus, catarrhis, aurium doloribus, renum frigidis
 affectibus. Alij parte equali oliuarum maturarum mista,
 & ambobus simul tritis, oleum laurinum exprimunt, sed
 imbecillius: a liter mistis alijs componi docet Dioscor. Sim-
 plex vtilius idem censet, & quo recentius & viridius co-
 lore, amarissimum est & acre. Ex Gallia Narbonensi vtri-
20 bus vti commune aduehitur, vngueto similis, quam oleo.
Oleum ex baccis viridibus, terebinthi, vulnera glutinat,
 spasma, tetano, duritiei neruorum confert: ob hæc mul-
 tis emplastris miscetur.

Mirum est Dioscoridi hoc refrigerare & adstringe-
re cum calidum sit reuera & modicè adstringens. Fit vt
laurinum.

Oleum lentiscinum ex baccis lentisci, stomachum, par-
 tes neruofas, iuncturas laxat, & musculos roborat: fit vt
 laurinum.

30 Scabiem iumentorum & canum sanat: pessis, aco-
 pis, leprarum medicamentis est vtilissimum, sudores co-
 hibet. Ineptè scincus pro schino legitur. Nam è scinco
 oleum si fiat, compositum est, neque horum aliquid præ-
 staret.

Diosc.

Oleum mastichinum è mastiche, gummi lentisco recente trita exprimitur, mediocriter calfacit, adstringit, emol-
lit: ad omnia vuluæ vitia efficax, stomachi prominentem
duritiem, celiacorum, dysentericorumq; cruciatus leuat: fa-
ciem emaculat, & colorem nitidum facit optimum. Myr-
teum è baccis myrti nigrae syluestris, aut sativæ maturis be-

Duplex est

meo phar.

baccis recen-

tibus et ma-

turis oleo in-

coctis, & al-

terius medi-

camentosius

ex Nicolao.

ne tritis ex aqua coctis similiter exprimitur. Diosc. Verò suc-
cum ex folijs myrti alterutrius mollissimis tursis expressum
cum oleo omphacino coquit, vel cum oleo & aqua: deinde
quod supernatat oleum cõcha colligi iubet: adstringit, siccatur
ob id epuloticum est, achoras sanat, & sedis rimas, sudores
compefcit. Potentius est & compositius, si malicorium, cu-
pressum, cyperum inuncum odoratum cum Diosc, recipiat. Ef-
ficacius est amarum oleosum, viride translucens, olens myr-
tum. Myrteum aliud est Mesuæ in tertio genere.

Balsimelæon, id est, oleum balsami plantæ cubitalis, aut
bicubitalis, rutæ agrestis similis: cortice cuius partem
orientem spectante scarificato & vulnerato lachrymæ pin-
gues destillant, ipsius scilicet balsami pinguedo. Alij plantæ hu-
ius surculos Vere ineunte in pila terunt, in aqua coquunt, tor-
culari exprimunt, oleumque balsami vocant. Sunt qui surcu-
los tritos in oleo veteri dies quadraginta insolet, in vase du-
plici coquunt, exprimunt, surculos novos tritos immittunt, se-
cundo & tertio, colant & recondunt.

Oleo veteri die vno maceretur xylobalsamum carpobal-
samum recentissima: post arte chymistica oleum extraha-
tur, fuerit non ignobile: vel xylobalsamum recens in oleo
veteri diebus quadraginta insoletur, vase duplici coqua-
tur. Fires huius olei ab omnibus tam laudati a Mesuæ ta-
ceri mirum est: calfacit enim, humectat, tenuat, digerit, ter-
get, glutinat. Glutinandi hæc facultas veteribus indicta,
facit ipsum hodie pretiosum. Cetera ex Gal in simpl. docui:
nota huius in Dioscor. opobalsamo. Id rarissimum, & ob
id pre

id pretiosissimum. Quapropter Petrus, de Ebano, Gulielmus Platearius, Bartolomeus Montaguana oleum balsami composuerunt, viribus verò balsamo nihil cessurū. Aly folia, & semen, & lignum huius plantæ oleo insolant dies quadraginta, exprimunt: & seruant: sed viribus opobalsamo id multo est inferius.

¹⁰ **O**leum sesaminum impinguat, semen auget, asperam arteriam lenit, & vocem ob id claram reddit, multorum præterea oleorum aliorum est materia: extrahitur vt amygdalinum, nisi quòd prius semen sesami excorticandum sic est. Id semen ab excrementis purgatum, aqua parum salsa irrigetur, manibus fricetur: iterum irrigetur, donec madefiat: ficcetur, modicè assietur, sacco aspero multum diuque confricando excorticetur, corticibus expurgetur, molatur in farinam: oleum exprimatur, vt ex amygdalis. Ex eodem semine non excorticato, sed assato & molito in farinam, oleum quoque extrahitur vt prius.

²⁰ Id semen quod agros emaciat, in Italia seri desijt, ob eiusque penuriam oleum sesaminum desideratur, cuius loco amygdalarum dulcium oleum substituatur: oleum id clarum candidum, & vsu cum cibus delicatissimum.

Oleum lini, spasmo, duritie neruorum & iuncturarum haemorrhoidibus, sedis phlegmonis & rimis confert, ac dolori pullatorio.

³⁰ Fit vt oleum sesami, sed lini semen nõ excorticatur: neruorum dolores sedat, viribus proximum est oleo chamæmelino, quibusdam in vsu est vice olei communis. Quidam pleuriticis oleum lini dederunt linctui aut potui, non sine utilitate. Paratur hodie à candelarijs et olearijs molitorib. non à pharmacopolis. In moletrinis quoq; aquaticis pauca aqua affusa extrahitur ad vsu lucernarum.

Manardus.

Oleum papauerinum impinguat, asperam arteriam lenit, febrium ardore mitigat, & insomniam: fit vt oleum ex semine lini.

Et febrium enim vapore calido sicco vigilias tollit. som

nūq; frigiditate & humiditate conciliat, fronti, auribus; naribus, temporibus illitum. Compositum autem oleum papaveris post scribendum est visitatius. Hyoscyaminum oleum ex semine albo hyoscyami recente, sicco, calida aqua sparsa, insolato, trito, à Diosc. exprimitur ad aurium dolores, pes sis etiam miscetur, ad emolliendum vtile.

Oleum ex semine lactucae idem pollet quod papaverinum & eodem fit modo.

Oleum ex semine cucurbitae cucumeris, melonis, citreoli, phlegmonis viscerum, & ab his febribus ardentibus confert, urinae ardorem valde mitigat. Possunt ex singulis horum per se extrahi, vel pluribus, vel omnibus simul: excorticatis tamen seminibus sesami, seminum modo. Ex pluribus aliis tum seminibus, tum fructuum nucleis, & fructibus, olea eodem modo exprimi possunt, quae vires eorum ex quibus separantur retinent, & à nobis omittuntur.

Quale est raphaninum, melanthinum, sinapinum, cannabinum, staphidis agriae: Quae etiam fieri possunt seminibus ipsis tritis & coctis cum oleo, & cum succo aliquo vires eorum augente: vel, si est opus, remittente, vel saltem fervente, & olei adustionem ac seminis prohibente.

DE TERTIO GENERE
RE OLEORVM.

Funt & olea per impressionem, quae ipsis oleis velut habili cuidam materiae aliorum medicamentorum virtutem à sua ipsorum forma proficiscentem inserit, quomodo sigillum formam suam materiae cuiuspiam ad eam suscipiendam habili imprimit. Haec autem variis fiunt modis, quos Deo adiutore, tradituri sumus.

Oleorum genus tertium facultatem recipit variam ex incoctis sibi varijs simplicibus: propterea id iam est compositum, non amplius, ut priora duo genera, simplex: id pauculo magis dicitur, id est, unguentarium dicitur: est illi simplex, id est, parum medicamentosum, & paucis mistum: alterum compositum & medicamentosius.

Oleum

- Oleum rosatum completum roborat, resoluit commodè, lenit, & sedat: fitq; ex oliuis maturis, & foliis rosarum completarum: rude verò inflammationes extinguit, roborat, cogit, dēfat, fluxiones sistit, & materiarum per corpus fluxum cohibet, dysenterias potu insigniter iuuat, & fit ex oliuis immaturis, & foliis rosarum nondū apertarū. Hoc autē modo fit: Folia rosarum rubrarum recentū trita quantitate sufficienti, *Hi quatuor modi cōmunes utriusque rosati differentia.* oleo ex oliuis, vel sesamino recenti, & aqua fontana aliquoties *10* coq; tribus horis in vase duplici. Expressis foliis & abiectis, noua immitte: insola iterum dies septem, coq; vt prius: tertio idē fiat. Deinde aquæ infusionis rosarum dictæ in syrupis quantum est oleum, misce, opercula, insola dies quadraginta: post excola, iterum diu insola. Aliter quoq; paratur magis resoluēs ex succi rosarum & aquæ infusionis rosarum prædictæ, ana parte vna: olei loti & parati, vt dixi, partibus tribus: foliorum rosarum contusarum quantitate sufficienti: hæc omnia in vase vitreo insola, vt dictum est, post coque: folia rosarum permuta, insola, vt diximus de permutando succo, & aqua infusionis *20* rosarum: idq; bis fiat. Postremò oleum solum cū succo rosarum, & aqua infusionis earum, in vase vitreo insola dies quadraginta: vel amygdalas dulces purgatas, curiosè tritas foliis rosarum rulis misce in offas, quas in aëre calido horis viginti-quatuor serua, tere, & subige continenter in mortario affusa pauca aqua infusionis rosarum calente: tandem torculari exprime oleum, vasi vitreo impositum opercula, & insola: quarto modo cum sesamo excorticato fit qualiter cum amygdalis: sed rudi rosato aptiores sunt amygdalæ completo autem sesamo.

- 30* Prima olei rosati compositio multis est in vsu: Parisiensibus autem cōpositio Nicolai in ipsius Antidotario dicenda. Paulus rosarum rub. exunguatarum vnc. tres olei omphacini sextario immittit vasi operculato, ne expiret: dies quadraginta insolat, super tabulā reponit: alij non insolant, sed puteo imponunt: alij terræ infodiunt dies quadraginta. Tres vnguenti rosacei compositiones Dioscori. Rosas quidam integris folijs, alij exunguatis, alij etiam forcipibus incis, alij

alij tuis oleo impositas igni coquunt, colāt, seruant: alij dies quadraginta insolant in vase vitreo operculato, sine coctione: insolatus etiam in vase duplici est præstantior. Oleum rosatum veteres nominare cōsueuerunt, quod absque odora- mentis paratum est: quorum si aliquid huic inditum fuerit, non oleum, sed vnguentū rosaceum nominant, in fine lib. 2.

Lib. 6. sanit. simpl. Oleum rosatum optimum conficitur ex rosis solis, sine
Lib. 1. & 2. frondibus, quæ plurimæ oleo omphacino sine sale parato ple-
c. ph. g. nius imbuantur, & infundatur vere, aut ineunte æsta-
te. Post annum autē vetus est ac inutile. Id oleum vim quā-
Lib. 1. 2. & dam repellentē habet, & repellentem, & mitigatoriam,
3. c. ph. p. & discussoriam: seu repellit, coquit digerit omnia hæc me-
Lib. 3. c. ph. diocriter. Huic oleo quidam spissamētā adijciunt, vt id diu-
p. initio. tius sit odoratum. Oleum rosatum audio fieri odoratissimum
putrefactis mense vno rosis sub fimo in vase bene opercu-
lato. Eadem ratione ex mastiche vulgari, & rosis incarna-
tū, & moschatis, & similibus fieri posse confido odoratis-
sine vllius olei mistione.

Oleum chamæmelinum, genus omne neruosum robo- rat, fluxionesq; inhihet vi sua modicè adstringenti, mo- 20
deratè resoluit: ob id dolores fedat. Fit vt oleum rosatū, sed ex oleo maturo, aut sesamino, vt dixi, extracto.

Paulus florum sine albis folijs recentium, siccatorum vi- ginti quatuor horis vncias duas sextario Italico imponit, vas tegit linteo simplici, vt transpiret, & quadraginta diebus insolat, post bene obturato vase reponit: ex siccis fo-
lyjs in vase duplici coctis est imbecillius. Calidū tēperatè ad-
primū tantū gradum vergit, humido sicco temperatum.

Oleum cha-
mæmeli re-
frigerare,
& dolorem
capitis ab-
estū minue-
re dicitur
lib. 2. c. ph. p. Initio colici, arthritici, & aliorum dolorum est præstantis-
simum, quia parū repellit, & modicè digerit, cum valen-
ter digerentia plus nouæ materia in partem alliciat, quàm
veteris inaniant. Si tamen vehemens est fluxionis impe-
tus,

ius, adstringente magis opus est. Vires laxandi tantū quibus febres prohibet, non etiam adstringendi Galenus ei tribuit.

Oleum meliloti, viribus est chamæmelini, & eodem modo componitur.

Oleum violatum, intemperiem calidam extinguit: ob id phlegmonas omnes remittit, ac inde pleuriticos iuuat, asperitatem arteriæ & pulmonis, & thoracis lenit. Fit quomodo rosatum: sed ex oleo viridi, vel amygdalino, vel sesamino,

- 10 **O**leum *ιαρόν*, id est: ex floribus Viola nigra vulgò Martia, frigidum, humidum, tenuis essentia, lenit, & modicè aperit: clystere infusum ardorem febrium mirè sedat. Quibusdam placet hoc admouendum esse tantū phlogosi, & intemperaturæ calidæ soli: vt rosatum intemperaturæ calidæ cum humorum affluxu. Hepatis & renum caliditatē mirè Vnguetum sedat cum aceto pauco, succo lactuca, santalo albo & cera santalinū exigua. Si oleum viride est, omphacino, seu ex oliuis immaturis expressum: vt videri potest (tale enim, vel aliud lotum frigidis oleis conuenit) amygdalinum vel sesaminū
- 20 ablutio in aqua refrigerante Vires olei omphacini accipiant. Paulo fit hoc oleum ex violis purpureis vel croceis, vel leucoio, insolat autem exactè operculato vase, ne transpiret, tantū dies decem, violis interea ter mutatis, additq̄ demum violas siccas.

Oleum anethinum digerit, ob id dolores sedat: confert rigori febrili, spinæ, & partibus neruosis, inunctum accessionis initio: phlegmonas & scirrhos resoluit, somnum, itē conciliat, & cephalalgiam mitigat. Fit vt oleum chamæmelinum.

- 30 Flores anethi forcipe exacti ex oleo dulci dies quadraginta insolantur. Paulus coma florum anethi vno die siccata vnciam vnam sextario olei imponit. Dioscori. anethi coma libras duas, & vncias octo in libris octo olei, & vnc. nouem vno die insolat, post exprimit & reponit. Nam ma-

gna in hoc mēsurā florum hoc tempusculo satis Virium suarum oleo impertit : articulorum dolores Dioscoridi sedat, Vtrunque mollescit & reserat.

Lib. 4. sim. taen. Oleum anethinum, ex anetho maturo & viridi in vase duplici coctum, succos, nec crassos, nec lentos in cute & carne residentes digerit. In vase duplici autem coquendum id,

Lib. 6. simp. & Sicyonium, & chamæmelinum etiam docet lib. 12. metho. Anethum in oleo coctum, oleum facit anethinum digerens, dolorem sedans, somnum concilians, crudos & incoctos tumores coquens. Est enim temperie propinquum pus moventibus & coquentibus medicamentis, nisi quatenus illis est paulo calidius & tenuius, ob idq̄ digerens. Viride autē capiendum, quia humidius, minus calidum, & ob id magis concoquit, & somnum conciliat, sed minus digerit. In

Lib. 12. met. oleum relaxans non adstringens, præcipuè antiquum, immitte anethi quod videbitur satis: mox vbi in vase duplici tantisper calfeceris, dum mediocriter vim herbae imberit, exprime, & repone.

Oleum liliorum.

Oleum liliorum calfacit, resoluit: ob id à frigore dolores thoracis, ventriculi, coli, vteri, renum, vesicæ sedat, lenit, & coquit. Fit vt oleum chamæmeli, sed ex liliorum floribus quod croccum est, abiiciatur. Componitur item ex fo-

Simplex. liorum lilij vnciis octo: mastiches, calami aromatici, costi, carpobalsami, ana vnc. vna: caryophyl. cinnamomi, ana vnc. semisse: croci drachmis tribus. Omnia præter liliorū folia aqua sufficiente vigintiquatuor horis macerentur, semel aut bis ferueant. Tunc iniice olei dulcis, vel sesamini, lib. duas: & additis lilij floribus, in vase vitreo in sola dies quadraginta: post colatum reponantur.

Oleum irinum ex floribus ireos similiter factum, calidius, & tenuius: ob id altius penetrat, & valentius resoluit: liliorum verò magis sedat, lenit, maturat. Irinum oleum terget, tenuat, coquit, resoluit potenter: ob id à frigido dolores aurium, hepatis, splenis, vteri, articulorum sedat phlegmonas

nas coquendo suppurat, materias thoracis & pulmonis coquit: strumas dissipat, & alios tumores duros, spasmodum emendat, & narium fetorem. Sic fit: Radicum ireos libram vnam, florum eiusdem, libras duas: aquæ cui incoctæ sunt aliæ ireos radices, quantitatem sufficientem: olei dulcis, vel sesamini quantum sufficit, in vase duplici coque, radices & florum folia noua immitte prioribus expressis & abiectis, vt in oleo rosato.

10 **O**leum sambucinum lenit, cutim expurgat, neruos roborat, eorumq; doloribus confert. Fit vt rosatum.

Ex floribus sambuci factum, dolores sedat: ex medio autem cortice ambusta sanat: fit etiam ex floribus iasminum, quod sambacinum Arabes vocant, chamamelino aut sequenti viribus proximum.

Oleum leucioij lutei tenuat, digerit: ob id dolores, thoracis, renum, neruorum, iuncturarum, sedat: fit vt chamamelinum. Oleum de Keiri.

20 *Paulus horum florum exunguatorum vncias tres olei sextario immittit, in vase exacte obturato decem dies insolat, ter mutat: vbi reponendum est, alias bene siccas adiungit.*

Oleum papaueris intemperiem calidam sanat, & inde ortum dolorem, somnum quoq; conciliat. Fit vt violatum ex floribus, sed etiam capitibus & foliis papaueris albi mitius & tutius, nigri stupefaciendo efficacius.

Oleum de foliis lactuæ idem pollet quod oleum papauerinum.

Oleum nymphetum vires habet violati, & eodem fit modo. Oleum nufaris.

30 *Refrigerat tamen magis quam violatum, minus quam papauerinum: hypnotici, & intemperaturam partium, vt renum, calidam sanantibus vtiliter miscetur, & veneris tentiginem prohibet genitali inunctum. Oleum nymphetum Rasis in Antidotario describit, refrigerando mitigans cephalalgiam febrilem à vaporibus sursum elatis, & delirium*
inde

inde, vel ex phrenitide natum: ardori Urinae, Ulceri renum
& Vesicae commodum illitū, vel clystere iniectum. Fit au-
tem ex floribus albis, nō flauis, in oleo omphacino dies qua-
draginta insolatis.

Oleum cucurbitae nymphoto viribus par, & eodem pa-
ratur modo: sed hoc ex floribus cucurbitae, & succo rasae
carnis eius, & oleo.

Cucurbitino autem oleo prius ex seminibus expresso fi-
fiat, tunc multo est frigidius, ac humidius.

Oleū cydo-
niorum.

Oleum melinum, refrigerat, adstringit: ob id vētrem to- 10
tum inferiorem, & neruos laxiores cogendo roborat, su-
dore immo-dicos sistit: fit ex carnis cydoniorū prae-
maturorum, cum cortice & seminibus] tritorum, & succi eorum
portione aequali in olei omphacini modo sufficienti diebus
quindecim vase vitreo insolata: deinde horis quatuor coqua-
tur in vase duplici, caro & succus mutetur, & rursus insole-
tur, & coquatur, vt diximus, bis aut ter: postremò colatum re-
conde.

Oleum id facultatem Ventriculi & intestinorum reten-
tricem adstringendo roborat, & qualitate aromatica co- 20
Etionem iuuat: ob id lienteria, diarrhoea, dysenteria multū
salubre est, praesertim, biliosa, sed bilis parte iam vacuata:
clysteribus iniectum per se, vel cum mastichino, myrteo,
rosato. Spinae etiam illitum & thoraci, sudorem immodicū
vires deicientem sistit.

Paulus cydoniorum lanugine bene tersa cum corticibus
incisorū vncias tres in olei omphacini sextario insolat dies
quadraginta. Si succum cydoniorum oleo incoquis, sic crepi-
tat & agitatur, mirabile visū, vt oleum omne tandē va-
se excutiat. Ob id vase duplici coquendum est simul, ne vi- 30
res cydoniorum empyreuma vitiet. Succus autem ex his
largior extrahitur, si ferramento segmentis quibusdā exa-
sperato (rapam vocant) deradantur potius quā secentur
minutim, aut terantur.

Oleum

Oleum myrtinum, cerebrum, neruos, cor, ventriculum roborat coquendum vt melinum.

Id oleum adstringit quantum cydoniorum, sed siccat potentius. Alterum prius in secundo genere per expressionē baccarum myrti recentium docuimus. Oleum ex oleo & myrtis, aut myrti succo compositum, adstringit solum à myrtis, digerit ab oleo, Gal. lib. 1. c. ph. p. & lib. 2. c. ph. g.

Oleum ex pomis mandragoræ inflammationem omnem extinguit, somnum conciliat. Fit ex succi horum pomorum maturorum, & olei sesamini partibus æqualibus in vase duplici coctis ad succi consumptionem. Succum tantundem suffice: coque vt prius, idem tertio fac, & reconde.

Gallis interdum sic paratur: aliter Nicolao in Antidotario.

Oleum enulatum calfacit, tenuat, digerit: ob id affectibus neruorum, vteri, vesicæ frigidis prodest, ac febrium rigori, & colo à flatibus dolenti. Radices enulæ tufas, succi aliarum enulæ radicum: olei sesamini portionem æqualem in vini odori parte dimidia, coq; vt diximus in oleo melino. Cōpositius & valētius fiet, si foliorū lauri, cardamomi, spicæ nardi, calami aromatici, mastiches, ana sextā partis vnus addideris.

Oleum ex cinnamomo & sabina, & pulegio, idem pollet quod enulatum, & eodem fit modo.

Tria in Mesue de his capita in vnum iunximus: oleum cinnamomi Dioscor. eleganter paratur: fieri etiam ex nostro pseudocinnamomo potest. Quod verò è sabina fit, dolores à morbo Hispanico mirè sedat, cutis q; sceditatem corrigit. Sed quod è pulegio, ciendi menses vim magnam obtinet.

Oleum rutaceum calfacit, tenuat, digerit: ob id laterum, renum, vesicæ, vteri dolores à frigida causâ sedat: fit vt myrtinum.

Ex foliorum & succi rutæ ana portione equali, olei ompha. q. s. insola dies quindecim obturato vase: post coque in vase duplici, horis quatuor, exprime: hos bis aut ter itera. Rutaceum & illitum & clystere iniectum, colicum dolorem Gal. in suo dolore ca-

quem chamamelinum & anethinum mitiora non sedarunt, placat, vacuata prius parte materia: nervosas partes à frigido lasas valde roborat, paralyſi confert, ſpina inun-
 elum obſtructiones aperit, inflationem potentiùs diſſipat, ſi
 ex ruta ſicca ter vel quater mutata perficiatur. Nā in vi-
 rente ſucci excrementoſi multum ineſt.

Oleum nardinum benedictum calfacit, tenuat, digerit,
 modicè adſtringit: proinde affectus omnes frigidos &
 flatulentos cerebri, ventriculi, hepatis, lienis, renum, veſicæ,
 uteri magnoperè iuvat, naribus iniectum caput purgat, cor- 10
 poris colorem & odorem commendat. Spicæ nardi vnc. tres:
 vini & aquæ ana vnc. duæ & dimidia: olei ſeſamini lib. dimi-
 dia, coquatur in vaſe duplici lento igne, horis circiter quatuor,
 frequenter mouendo. Vel ſpicæ nardi vnci. tres: ſampſuchi
 vnc. duæ: xylalocis, enulæ, folij Indi, calami aromatici, foliorū
 lauri, cyperi, ſchoenu anthūs, cardamomi, ana vnci. vna & di-
 midia, antequam terantur, vino & aqua ſufficienti, & olei ſe-
 ſamini libris ſex mergantur: coque vaſe duplici igni lento ho-
 ris ſex, ſingulis horis mouendo. Vel ſpicæ nardi vnci. quatuor:
 ſtyracis, caryophyll. ana vnc. tres: nucis moſchatae, vnc. quin- 20
 que: olei baſſami, vncias ſex: olei ſeſamini, lib. quatuor, coque
 vt prius horis quinque.

*Prima cōpoſitio eſt nobis frequens & efficax etiam ad
 aurium tinnitus & dolentes ipſius flatus, & omnem ner-
 Li. 6. ſanit. uorum intemperiem frigidā. Oleū nardinum calfacit, potif-
 ſimum vbi largius accepit amomum. Id olim Laodicea in
 Aſia duntaxat præſtantiffimum fiebat: nunc etiam in alijs
 fit vrbibus. Secunda & tertia Meſua cōpoſitio ſi ſimplicia
 ſuppeterent vera, eſt efficaciffima, ſed vnguentum verius
 eſt quàm oleū. Oleū autem ſeſaminum quia deſideratur, vi- 30
 ce eius oleū dulce ſubſtituitur, paruo aut nullo errore. Nam
 Meſues aliquando ſcribit olei ſeſamini vel dulcis.*

Oleum maſtichinum, cerebrum, neruos, iuncturas, ven-
 triculum, hepar corroborat, tumores duros lenit, dolo-
 res ſedat: ſic conficitur: Maſtiches vnciæ tres, olei ſeſamini
 ſextario coquuntur in vaſe duplici. Vel maſtiches vnc. tres,
 vini

Vini vnciæ quatuor, alij octo, olei rosati lib. vna, in vase duplici coquantur ad vini consumptionem.

Secundum est solum in vsu, quia præstantius priore, cui ^{Auic. 5. can. habet de- scrip. primã.} Paulus oleum omphacinum miscetur potius, quam sesaminum: nisi quando studium maius esset duritias mollendi, & dolorem sedandi: quorum neutri omphacinum per se conuenit. Est autem vtrunque simplicissimum medicamentosius, ac varium magis, & vnguetum verius, quam oleum. Paulus describit. Facultatem ventriculi coëtricem & retentricem roborat illitum in lienteria: ob id salubre. Minus multo calet, siccatur, obstructa aperit, quam nardinum, nec minus adstringendo roborat. Oleum mastichinum ex oleo rosato & vino antiquo ad partium lassitudinem & imbecillitatem fit Mesuæ in fine suorum canonum cap. 12.

Oleum mastichinum & lentiscinum recens in vase duplici calfactum, anodynum est phlegmones in gingiua, lingua, oris tunica & cute. ^{Li. 5. c. ph. p.}

Oleum ex styrace calfacit: ob id confert dolentibus à frigore renibus, vesicæ, vtero, neruis, musculis, tendonibus, iuncturis. Styra cis vnciæ tres, vel si valentius vis, quatuor, in olei sesamini libra vna coquantur, vt in mastichino, & colatum reponatur.

Oleum styracis huic simile scribitur Auic. 5. can. & Serapioni in Antidotario: ad scabiem est efficax, præsertim addita parte octaua ellebori albi: diuersum. Dioscoridi. Diuersum duplex Mesuæ ex styrace liquida in curandis affectibus neruorum: aliud etiam Nicolai. Styracini olei meminit Dioscorid. in styrace, sed an simplex sit vel mistum non docet.

Oleum costinum calfacit, obstructa aperit, neruosum genus roborat, vt neruos, musculos, tendones, ligamenta, ventriculum: præter hæc, hepar & capillos: canitiem ob id moratur, & corporis colorem ac odorem commendat. Costi amari vnciæ duæ: casia, vncia vna: sampsuchi summitatum

vnciæ octo: vino odoro, quantum sufficit, biduo infundantur; deinde cum olei sesamini libris tribus coquantur horis sex, vt nardinum.

Si vera costi radice fiat, omnibus nervosi generis affectibus frigidis confert calore vehementi, vt etiam paralyfin ac vehementem rigorem spinæ illitum iuuet. Capillos etiam tenaciùs affigit, & mucoso humore canitiem accelerante consumpto, canos prohibet.

Oleum de
alkana.

Oleum cyprinum partes neruofas roborat, capillos à canitie vindicat: fit ex florū cypri vnciis quatuor coctis in olei veteris vnc. decem, vt rosatum florum penuria, folia cum modico vino bis mutata coqui possunt in dicta olei mensura.

Quod oleum cyprinum duplex Paulo describitur, verius est vnguentum, vt Diosc. suffecerit Mesuæ descriptio. Oleū cyprinum & lentiscinum magis calfaciunt, quam myrteum: & modicè astringunt.

Oleum de
sampsucho.

Oleum sampsuchinum calfacit, roborat caput & neruolum genus omne: fit vt oleum myrtinum.

Rasi. in Anti. acopum est, seu lassitudini vtile, & morbis cerebri & neruorum frigidis prodest. Ob id spinæ in balneo inunctum paralyfin iuuat, & spasnum cynicū vulgò torturam oris, naribus iniectum: vt auribus immissum, à flatu tinnitum dissipat, menses ciet, morsui scorpionis prodest. Potentiùs fiet ac odoratiùs, si comis sampsuchi ter quater mutatis, in vase duplici coquatur. Paramus in nullos vsus alios, quàm ad emplastri meliloti compositionem.

sampsuchinum Diosc. ab hoc diuersum.

Ole. ex me-
zereo.

Oleum ex thymelæa hydropi confert, ac vlcerebus malignis, cutis fœditatem terget: foliorū mezereon vnc. quatuor aquæ libra vna: viginti quatuor horis macerentur, post coquantur in olei sesamini vnc. octo: & lactis dulcis & recentis vnciis sex, ad aquæ & lactis consumptionem: colatum reconditur.

In simp. cap. de mezereo prius est aliter descriptum, id vmbilico admotum, alium subducit.

Ole

Oleum de thymo, renum, vesicæ, ilium dolori cōfert: vrinari- *Oleū serici-*
 næ difficultatem leuat iniectum in sedem, vel meatum *num.*
 vrinarium. Thymi vnc. quatuor: zingiberis vnc. vna & dimi.
 aqua dulcis sufficiens: succi extremitatū thymi, vnc. quatuor:
 olei sesamini vnc. quatuordecim, coquantur in vase vitrato ad
 aquæ & succi cōsumptionē. Vel succi thymi, olei sesamini, la-
 ctis vaccini recentis ana lib. duæ: penidiarū albarū vnc. quinq;:
 zingiberis albi vnc. vna & dimi. coquantur vsq; ad succi & la-
 ctis consumptionem. Hoc eadem potest quæ prius, & præter-
 10 eà roborat dictas partes ac iuncturas, earūque dolorem le-
 nit, colorem bonum reddit, venerem excitat.

*Id oleum cur Mes. hic & Serap. in Antidotario serici-
 num vocet, non video. Potest earundem propè virium fieri
 eodem modo ex hyssopo, quod quidam hoc loco per alhasech.
 à Mes. intelligi voluit.*

Oleum *σικυώνιον*, id est, de cucumere agresti, epilepsiam, *Ole. de cu-*
 hemicraniam, & alios cerebri affectus frigidos naribus *cumere asi-*
 immisum leuat, & strumas, & surditatē, panum & cicatrices *mino.*
 nigras delet. Oleum sesaminū in succi cucumeris agrestis ma-
 20 turi quantitate æquali coquitur ad succi consumptionem: vel
 succi radicū ipsius, & aliarum eiusdem radicum tritarum ana
 lib. dimidia, cum oleo sesamini lib. vna coquitur ad succi con-
 sumptionem.

*Paulus radicem eius vncias duas coquit in vase duplici
 cum oleo sextario vno. Alterum idem compositum efficit
 unguento proximum. Hoc saepe vtitur Gal. in libris comp.
 medicamentorum, præcipuè secundum genera, sed etiam
 secundum locos, & aliquando in methodo. Eius verò com-
 positionem ab eo promissam nusquam legi. ἀπὸ τῆς σικυῶς ἀγρίης
 30 ἀ σικυῶνος ἀπὸ τῆς σικυῶνίας, quæ regio est Peloponesi, in qua
 laudatissimum fiebat. Aliter omnino componitur, & sine
 radicibus cucumeris agrestis, à qua illud calfacit, tenuat,
 digerit: hoc verò aut temperatum est, aut subfrigidum:
 quanquam id quadantenus calfacere, & febrī ac neruo-*

rum vitijs prodesse, fœminisq̄ faciei nitorem conciliare scribit Dioscorid. Elaterium verò ex fructu per maturitatem flavescente sine expressione extrahitur, siccat̄ v̄ scammonium. Post sex menses vtendum.

Ole. de pomis citrangularum.

Oleum de pomis citreis vel aranciis ad iuncturarum dolorem. Poma hæc duodecim matura integra in olei sesamini lib. duabus, aquæ fontanæ & marinæ ana. q. s. coque in vase vitrato ad aquæ consumptionem. Iterum in aquæ dulcis lib. vna & dimid. cum penidiarum albarum vnc. octo, coque ad aquæ consumptionem. Datur ab vncia vna ad vnc. tres, cū potu, cibo, obsoniis.

Oleum croci nervos & vterum roborat, amborumq̄ dolorem sedat: durities dissipat, coloris gratiã efficit. Croci vnc. vna, myrrhæ puræ vnc. dimid. diebus quinque aceto macerentur: die sexto toto cardamomi drach. nouem simul macera: septimo cum oleo lib. vna & dimid. coquantur igni lento ad aceti consumptionem: loco aceti sunt qui vinum supponât.

Dioscorides aliter preparat ad somnum conciliandum, etiam phreniticis, si odoretur, aut naribus infricetur, & ad clausionem vteri, suppurat, vlcera purgat, etiam maligna. 20 Paulo est aliud, vt pretiosius, ita præstantius.

Oleum ex piperibus iuuat morbos neruorum frigidos, vt paralytin, spasmus, spasmus cynicum, tremorem, epileptian: adhæc ischiadem, & ceteras arthritidis differētias, & vteri, coli, renum, vesicæ affectus frigidos: quia calfacit, tenuat, terget: ob id obstructions aperit, calculum frāgit. Triū piperum ana vnc. tres: cepularū, beller. embl. Ind. ana drac. quinque: radicū apij, fœniculi, ana drac. tres & semis. sagapeni, opopanax, hyoscyami albi, ana drac. duas & semis. turbith boni albi drach. duodecim: zingiberis drac. tres: surculorum hyssopi recentium, foliorū rutæ virentium, ana manipulum vnum: parum trita coquantur ad tertiam partē in aquæ lib. viginti quatuor, coletur cū ole. cicini heminis duabus: percoquatur ad aquæ cōsumptionem. Addunt alij ireos drac. sex: thapsiæ drac. duas: anisi, cardamomi, ana drac. vnā & dimi. calami aromatici drach. duas & dimid. spicæ nardi drach. vnā: expressiois hyssæ

hyssopi vel thymi sextarios tres. Poni potest loco cicini oleum iinum vel leucij lutei, vel amygd. amararum, vel omnium simul quatuor ana hemina dimid.

Hoc describitur Auic. nomine olei alchechengi. hyoscyamus praesertim tam paucus, hic otiosus videtur, ut mendis suspitio sit vehemens. Validum fuerit hoc ol. etiam potu Mediolani usurpatur.

20 **O**leum ex euphorbio iuuat maximè frigidus cerebri & neruorum affectus, cephalalgiam, hemicraniam, lethargum, naribus immissum: articuloꝝ quoq; & hepatis, & splenis dolores illitum iuuat. Euphorbij vnc. dimid. in olei leucij lutei, & vini odori ana vncijs quinque coquitur ad vini consumptionem. Vel staphidos agriae, strutij, ana vnc. dimid. pyrethri drac. sex, succi calaminthes montanae vnc. vnam & dimidiam: costi, drac. decem: castorei drach. quinque: trita, triduoque macerata, in vini odori libris tribus & dimidia coquantur ad dimidias: deinde frica multum diuque manibus, & cola: cum olei leucij lutei aut sesamini libra vna & dimidia percoque ad vini reliqui consumptionem: tunc insperge euphorbij recentis & albi tenuissime triti drach. quatuor, & miscendo coque.

*Idem potest quod ol. de piperibus, sed calidius & siccantius: fugiendum vtrunque in principio dictorum affectuum, nisi vehementer frigidi sint. secundum efficacius etiã Auic. describitur 5. can. ex oleo & solo euphorbio parciore: largiore parat Gal. lib. 2. c. ph. p. pro vario scopo. Olei libra vni immitte euphorbij validi, hoc est, recentis & albi semunciam, vel (si vetus est euphorbium, ut bimum, trimum, & iam pallidum aut flauum) drach. sex: si sensus in auribus vel parte alia est acer, minus semuncia ut drach. Gal. in fine tres: si obtusus, validi euphorbij vnc. dimid. vel drachmas li. 2. c. ph. p. quinque: praesertim si affectus est contumax, ut alopecia. Idem pollent piper, cepa, allium, ruta oleo incocta in frigidis aurium & aliarum partium affectibus, ut in hemicrania à causa frigida. Oleum cui libanotis, id est, rosmaris in-
Lib. 4. san. tnen.*

cocta sit, vel radix beta alba, vel cucurbita agrestis, vel cucumeris agrestis, vel bryonia, vel alchea, efficaciter evaporat: vbi hæc qualitatem & vires in oleo tenui non adstringente dimiserunt. Ol. ex mentha viridi repellit: exsiccat, roborat, digerit lib. 2. c. ph. p. Pisselaon seu picinum oleum Diosc. componitur.

Oleorum genus tertium facimus non modo eis plantarum prædictas partes incoquendo, sed etiam animalia medicamentosa: id quod exempla sequentia docebunt.

Oleum vulpinum ad podagras, reliquasque arthritidis species, ac dorsi, reniumque dolorem est efficacissimum. Vulpes integra tantum exenterata, in aquæ fontanæ & marinæ ana sextario vno: olei antiqui clari sextariis duobus & dimidio cum salis vnciis tribus coquitur ad aquarum consumptionem, & vulpis artuum dissolutionem. Postea aquam dulcem (cui hyssopi, & anethi herbarum ana man. vnus incoctus sit) affunde vasi, & cum dictarum herbarum ana lib. vna recoque ad huius aquæ consumptionem. vel vulpes in aqua fontana & salsa cum herbis dictis sine oleo percoquatur, ad carniem vulpis & artuum dissolutionem. Aqua hæc ad fotum vel balneum partium affectarum est efficax.

Id oleum ad nervosi generis & iuncturarum affectus omnes frigidos ob calorem mediocrem est tutissimum etiam initio & efficacissimum. Paul. viam vulpem oleo incoquit: & hodie nonnulli viam vbi exenterarunt, semispirantem adhuc oleo incoquunt. Vulpes autem bene habitata, qualis per vindemias vis nutrita, & impinguata, ætatis mediæ esto. Quid enim virium à vulpecula recens nata & strigosa expectare possis? Grandior enim quia calore est acriori, humores habet calidiores, & ob id excrementa omnia acria, & partium omnium naturam valenter digerentem, ut nec urinam, nec ventrem inferiorem contempserim. Additur coquendo interdum salvia, rosamarinus, iuniperus, anethum, origanum, maiorana, & tunc
vul

Vulpium est vnguentum.

Oleum ex viperis cutim expurgat, impetigines sanat: fit *Oleū de ser-
pentibus.*
Olex viperarum nigrarum integrarum lib. duabus, ad car-
nium dissolutionem coctis igni lento in olei sesamini sex-
tario vno & dimid. in vase terreo vitrato angusti oris exacte
obturato, ne illius noxio vapore offendaris: vbi refrixerit, vi-
treo vase reponatur, pennâ partibus affectis illinatur.

*si abscissis capite & cauda viperæ (quales theria-
ca postulat) oleo incoquantur: etiam elephantiasi fueris
10 salubre.*

Oleum ex scorpionibus, lapidem renum & vesicæ fran-
git & expellit, lūbis, pubi, perinæo illitum, aut per mea-
tum vrinariū iniectū: fit ex scorpionibus viginti, vel pau-
lō pluribus, aut paucioribus in olei amyg. amararum lib. dua-
bus infolatis mense vno in vase vitreo probe obstructo. Vel ari-
stolochiæ rotundæ, gentianæ, cyperi, corticum rad. capparis,
ana vnc. vna: in olei amyg. amararum sextario vno diebus vi-
ginti insolentur in vase vitreo operculato: deinde scorpiones à
20 se vno. Egressus è balneo aut infessu calculosus illo vnguatur
in tribus dictis partibus, & in meatum vrinarium iniiciatur
portio eius exigua horis singulis: est mirabile. Quidam prio-
re, alij posteriore ceu efficaciore vti malunt.

*Paratur etiam nunc oleo antiquo additis simplicibus me
dicamentis contra venena laudatis: fitq; oleum miranda-
rum virium contra venena omnia & pestilentiam. Scio
hominem hoc solo munitum quantumuis seuam pestilentiam
nihilifacere. sed eum & seruos suos vna secum visentes
pestilentia affectos, incolumes seruari, & sola vntione
30 quosdam à seuissimis venenis potis liberatos. Prius ob scor-
piones frigidum est: posterius ob aromato calidum & ef-
ficacius, no ob horum calorem & essentia tenuitatem (quib.
aperit, incidit, tenuat, terget, perrupit) sed etiam totius sub-
stantia scorpionum proprietate, & vt loquuntur, forma
specifica, qua vtrunque calculum renum & vesicæ frangit*

illitum tantum lumbis, si in renibus est: si vero in vesicâ, pubi, perineo, & iniecta etiam tum pauca in meatum vrinarium.

Oleum ex ranis refrigerat: ob id podagram & alias arthritidis species calidas mitigat: & incendium febrium ardentium fronti & temporibus illitum: quando etiam somnum conciliat. Caput ranarum antiquarum selibra in vase vitreo bene obturato, cum sextario dimidio olei sesamini coquitur ad caput dissolutionem, uti oleum ex viperis.

Hoc oleum etiam hodie parant, ob id tantum, quod sit ¹⁰ necessarium ad emplâstri de ranis compositionem à Ioanne Vigo descriptam. Podagra calenti admoerunt quidam, sed nullo fructu. Neq; enim frigiditas in eo magna esse potest ab his capitibus coquendo coctione tam longa, & in oleo sesamino, alteratis. Rectius, meo iudicio, rana virides in sylvis crebra, vnguibus reptantes in altissimas quasque arbores: & sub noctem brexantes (vox enim earum vnica est brex) oleo violato, vel omphacino, ad hos vsus incoquerentur. Quas manibus viuas hodie ex more tenent ad refrigerium febre acuta aliqua ardentes, croissets, vulgò dictas, ²⁰ quarum meminisse videtur Gal. lib. 10. simpl.

Oleorum genus quartum à sapientibus multis descriptum, hodie chymistica arte magis perficitur, vim quandam in concreto & composito occultam manifestante. Hæc namq; ignis vehementia ex liquorib. gummis, resinis, melle, saccharo, cera, oleaginam quandam substantiam separat, & in capitellu attollit: nec minus ex plantis pinguibus, ligno guaiaci, iuniperi, pini, larice, cedro, & id genus alijs: præterea ex plantaru, atq; adeo animalium partibus omnibus ipsum velut gluten terrea substantia, humorem insi- ³⁰ tum pinguem, imputribilem maxime, ut ignis secretum nunc sursum attollit in capitella, vel vtriculos, vel deorsum in subiectum aliquem catinum præcipitat: rem omnibus alijs

alijs remedijs planè diuiniorum, si vñ studio in cælo philosophorum, & Gebero, & Veritati credimus: quanquam hodie sunt idiotæ quidam, magnorum tamen Medicorum nomine se venditantes, qui id ipsum ceu nugatorium calumniantur, vt alia propè omnia pulcherrima ipsis ignorata, solas (vt vocant) receptas scribere, nulla tamen ratione scientibus. Adde quòd metalla quadam chymistis in calcè versa, in oleum funduntur. Sunt qui terrea quoque corpora vt lateres ignitos oleo incoquant, vt vires oleo ipsi præstantissimas acquirant. Ad Mes. redeamus.

Olea per resolutionem variis fiunt modis, viriū sanè mirificorum. De quibus scribunt fusiùs, qui rerum occulta manifestant & detegunt. Sapientestibi omnino legendi & imitandi, si famæ illorum maximè es cupidus. Mihi verò Dei spiritus largitate & gratia, nunc pauca quædam, sed mirabilia illorum oleorum effecta percensere sufficiat.

Composita enim quædam velut in elementa sua segregant, quorum id quod igni respōdet maximū est virium.

Oleum de ouis experientia plurima probatum est cutim expurgare, impetiginem, serpiginem, & alia cutis vitia perfanare, capillos regnere, vlcera maligna & fistulosa curare. Vitelli ouorum elixando duratorum triginta, aut circiter, manibus friati, in sartagine terrea plumbata frigantur igni mediocri, mouendo cochleari ligneo, aut terreo, donec rubescant, & oleum ab his resoluatur, quod pressi cochleari largiùs remittent: vel iidē vitelli elixando indurati mola frangantur: deinde in offas tundantur, & torculari exprimantur, quale in oleo amygdalino explicuimus, & oleum destillabit: vel ipsi vitelli corpulento vasi imponantur, oleumque in capitellum ignis violentia tollatur, qualiter oleum philosophorū post dicendum.

Cutis fæditatem mirè aufert, ac cicatrices, præcipuè in ambustis relictas: ferè autem grauitè olet: minus tamen postremum sublimando destillatum. Pilos auget Serapioni in Antid. aurium, dentiū, sedis doloribus, & alijs plerisq; sedis affectibus, Rasim Antid.

Oleum

Oleum Ouorum Nicolai

Vitellos ouorum elixorum frige igni lento prunarum in patella ferrea, semper mouendo rube ferrea, donec probe assentur, calidiss. linteo forti, oleo amygd. dul. madefacto exprime. Potest etiam alembico destillari, vt ol. philosoph. Mes. Satius est vitellos crudos frigere, cochleari, assidue mouere, donec assati, & cochleari pressi, vase inclinato reddant oleum, quod phiala conditum, etiam diu integrum seruetur: ex viginti vitellis extrahes horis duabus vncias quatuor, aut circiter.

Oleum ex frumento, impetigines, & cutis asperitates curat. Frumentum inter duas laminas ferreas mediocriter ignitas si prematur, hoc oleum remittit. Vel triticum excorticatum vase sublimationis destilletur, qualiter oleum philosophorum. 10

Cutis asperitates a siccitate natas lenit, & humectat, & ceteras cutis infectiones emendat. Rasi etiam in Antid. describitur.

Oleum sinapinum salubre affectibus frigidis, lethargo obliuioni, dolori quem frigida intemperies parit. Fit vt oleum de frumento. 20

In vsu est id oleum, sed factum vt oleum amygd. Phæningmum, id est, rubrificationem, vt ipsum sinapi tritum in cute excitare potest.

Oleum iuniperi emendat cutis infectiones, serpiginem, cancrum, vlcera maligna, qualia, quæ in tibiis & cruribus quorundam: malum mortuum recentiores vocant. Sermentis iuniperi tenuibus vas vitratum oris angustii reple, laminam ferri tenuem foraminibus multis in cribri triticeo modum pertusam ori toti applica, luta eandem cum ore tum dicti vasis, tum alterius minoris etiam vitrati oleum excepturi, quod terre vbi infoderis, igne luculento maius alterum iuniperi frustula capiens, circunda horis duabus, sicque oleum in vas minus destillabit. 30

Hac arte oleum ex pineis nucleis ad erugendam mulierum cutem, ex ligno Guaiaci, & potētius ex ligno sancto ad morbi

morbi Hispanici dolores ac vlcera (quibus & oleum iuniperi & genista, & fraxini, & similium prodest) & lignis alijs, praesertim pinguibus, ac succulentis, vt fructibus, baccis, seminibus. Vas autem maius esse possit metallicum, aut si vitreum est, vel siliceum, probè totum luto sapientum muniatur: sigulinum autem, quia rarum est, oleo foras exhalanti viam daret: ob id vitratum sit intus. Infernum autem vas ac receptorium vitreum esse potest, ambitu non lutatum, modo sit paulo crassius. Potest & metallicum: potest
 10 denique terreum esse, modo sit vitratum: alioqui oleum id tenuissimum hac illac per vasis poros diffuere. Multo minus fouea intra terram parietes terra figulari paratos habente (quod Mesue imperabat) recipi tutò id oleum possit. Adde quòd neq; minus vas terrae infodere est necesse, si velut area aliqua possis carbones & ligna sustinere, quibus vas maius est circumdandum.

Oleum fraxinum splenicis iuuat, praeter id potest quae oleum iuniperi, & eodem fit modo.

Id oleum hypochondrio sinistro illitum, & potum, splenis
 20 obstructions potenter liberat, duritiemq; emollit, ac digerit.

Oleum ex gagate sacratum, daemoniis, epilepticis, paralyticis, spasmicis, tetanicis, arthriticis, ab vtero suffocatis saluberrimum: conceptumq; adiuuat. Fit ex gagatis lapidibus quomodo oleum iuniperi, vel sublimatione mox dicenda.

Gagates lapis ater, odore bituminis dum vritur, tumores in genu diuturnos dissipat, & sinus siccando contrahit: cruenta vero vlcera praecipue glutinat. Hic multus nobis est
 30 in corallis, maxime precarijs: et ita magnus saepe, vt salina mihi duo sint iusta magnitudinis ex solido gagate. Cui autem eo sit multo vilius bitumen, & viribus aut iisdem aut validioribus (vt ex gagatis Galeni bituminis commercio

Gale. lib. 9.
 simpl.

eum odorem & fortasse reliqua sortitis colligere licet) tentari posset ex ipso oleum quod largius fluet, praesertim si recens est bitumen, cum ipsum sit terra ipsius velut adeps, & olei vice vratur accolis lacus Asphaltita, & locorum aliorum bituminosorum. An verò epilepsiam iuuare possit oleum istud, iure ambigi potest. Cum enim non ita tenuet ac digerat, sed vtrunque mediocriter praestet, quid spei ab hoc esse possit, nisi siccando, aut sua tota substantia iuuare dicatur? Nam odore illo bituminis tetro epilepsiam magis prodat ut myrrhae, galbani, cornuum, vngularum, pellium caprae, & hirci suffitus, quod verò de demoniacis scribit Mesues, superstitiosum est: à Christianoq; homine alienum.

Oleum philosophorum (quod etiam oleum sapientiae, & perfecti magisterij, & benedictum, & diuinum, & sanctum quidam vocarunt) veterum omnium consensu effectibus secretis non paucis est efficacissimum. Nam calfacit, siccatur, essentiae tenuitate in altum penetrat, digerit. Proinde materiam omnem excrementosam consumit. Ob id epilepsiae, paralyti, vertigini, obliuioni, & lienis, renum, vesicae, vteri, neruorum, articularum omnium, & reliquarum partium nervosorum doloribus frigidis maiorem in modum confert.

Oleum philosophorum.	{ Naturale, { Artificiale,	{ Minerale. { Marinum, ex insulis & scopulis, fluens na- ptha dictum:	{ Subalbum, { Optimum. { Subrubrum, medium. { Subnigrum & crassum, { pessimum.
----------------------	-------------------------------	--	--

Arte verò sic fit: lateres ex terra rubente multum antiquatos in frustra comminutos carbonibus non fumantibus accende, donec igniti rubeant: tunc concha, oleo roris marini, vel antiquo claro plena extingue, & quoad eius fieri potest, oleo imbue: sicca per se in casulis: post minutissimè tere, & vasi per sublimationem destillandum trade, luto chymistarum id cum capitello committe, carbonibus in fornace accensis coque donec oleum destillet in phialam vitream, naso imo capitelli agglutina

tinatam, quam exactè obstructam reconde & serua: quantò enim antiquius, tantò valentius.

Oleum philosophorum, scilicet chymistarum, qui se suis scriptis vbiq̃ & quotidiano sermone philosophos appellant, & quod mireris, solos se philosophos affirmant, quòd rerum maximè abditarum, & in terra visceribus retrusarum naturam scrutentur, metallorum in terra generandorum & augendorum rationem intelligat facultates corporum terreorum accuratissimè vestigent, ipsaq̃ corpora in
 10 elementa sua dissoluant, rem planè arduam, & operosam, sed si vbiq̃ certa esset, omninò admirandam. Si enim quòd difficilius rerum aliquarum pulcherrimarum & præstantissimarum est inuentum, eo sit præclarus, quis non videt eos laude cumulatis dignissimos, qui nostris sensibus abscondita ex Plutonis regno sic eruunt in apertum maximo non tantum sumptu, sed etiam valetudinis periculo? Quando hac omnia ceu Plutonis antro effusa halitum edunt
 20 crassissimum, & omni viuo animali (si pyraustas excipis) pestilentem atque adeò plantis ipsis noxium. Quã rem exemplis propè quotidianis chymista probat, & aurifices, & typorum literariorum fusores. Hi enim vapore hydrargyri, & aliorum tetro & crasso derepente suffocantur, aut paulatim vitiato cerebro neruorum maximã imbecillitatem sustinent, nisi latiore infumibulo halitum foras educat, qui arbores propinquas velut fulmine afflatas tabescit. Sed in hoc hominum genere impostura hodie est omnium maxima, præsertim cū metallorum generationem & trãsför-
 30 mationem corrasis alicunde aureis, vel nummis, vel torquibus, dolo malo frustra conantur. sed de his fusius quàm pro re proposita: satis in præsens sit nouisse aquas & olea chymistarum industria singulari secreta maximarū esse virium, & essentia tam tenuis, vt olei cuiusdam gutta fortuito il-
 lapsa

lapsa in lectum, stragula eius multiplicia & culcitrae momento penetrarit, asseresq; fundum lecti sternentes vsserit.

Oleum verò istud de lateribus tam tenue est, vt momento latissimè spargatur: si manui infundatur: eam citò penetret. Oleum balsami est multò tenuius, calidius, & in affectibus frigidis efficacius: Urinam mouet, lapidem frangit, vermes enecat, aurium tinnitui à flatu crasso, paralyti, spasmo cynico, ischiadi, gonagræ, podagræ, & caterarum iuncturarum doloribus prodest, potum aut inunctum: sed parua eius portio aquæ affectui apta mista bibatur. Fuisse verò ¹⁰ Mesuen factionis chymistarum studiosum, loca in Antidotario isto non pauca planè declarant: voces chymistis solennes, qualis est, perfectum magisterium, de suo lapide philosophico frequenter dici solitum, & sublimatio, & alembicum, & id genus alia. In montanis Mutina loco Gibium vocato, liquor certis temporibus manat (oleum montis Gibij vocant) in varia loca cum magna vtilitate ipso rectè vtentium.

Manard.

Naphtha Babylonis est bituminis colamè album quoddam: aliud nigrum Dioscori. & Rasi in Antidotario & ²⁰ Albuchasi in libro qui Seruitor inscribitur, vbi lateres novos, qui aquam nondum senserint, praefert, quia oleum melius imbibent, & eos in frusta vnciae vnus diuidit, in vase vitreo aut vitrato, sed probè lutato ita componit, vt eius pars tertia maneat vacua: & ignem oportet fieri primò leuiorem, sed qui fundum vasis attingat: paulatim augeri, primò exhibit aqua, deinde oleum per se colligendum, vt resinam, terebinthinam, lignum Guaiaci, & alia multa destillamus. Oleum etiam chamæ. & nardinum, etià benedictum dicitur Mesuæ, sed hoc præstantissimum, & qui- ³⁰ busdam petreum vocatur. sic ex ladano, cera, liquoribus, gummis, resinis, ossibus, medullis, & alijs vt diximus, pin-
gui

qui humore abundantibus, potest sublimando trahi oleum. Calx integra oleo communi restinguatur, alembico vitreo destilletur, manabit oleum quasi corrupto idoneum.

Oleum balsami Petri de Ebano cap. de cordis affectibus, loco veri opobalsami miscendum theriaca, mithridatio, curcuma aurea Alexand. Recipit myrrha, aloës, spica nardi, sanguinis draconis, thuris, mumia, opopanax, bdellij, carpobalsami, ammoniaci, sarcocolla, croci, mastiches gummi Arabici, styracis liquida, ana drachmas duas, ladani, succi castorei ana drachmas duas & semiss. moschi drachmam unam & dimidiam: terebinthinae pondus omnium tritis miscetur, alembico destillatur, ut aqua rosarum, servatur. Succi illius cerosi, quo testes castoris abundat Dioscor. legere malo, quam cum quibusdam sicci. Tale enim exuccum & exanimatum est. Aliud earundem virium Gulielmi Placentini, myrrha, carpobalsami, nucis Indicae ana unci. dimid. hyperici drachmas duas: tere leniter, misce olei unciis quinque, vel terebinthinae unciam unam & dimidiam, & in fine moschi grana quinque: ambræ grana tria: olei de lateribus unciam unam: fiat ut oleum rosatum.

Oleum tartari Petri Argillatae ad faciem tergendam & erugendam.

Tartarum dely lateribus adhærens, album potius quam rub. pulueri ætatum, aceto maceretur, post inuoluatur panno lineo, & deinde stupis aqua humectatis, ponatur sub cineribus: deinde tribus diebus scutella imponatur declivi, destillabit humor quidam subrufus.

N 1 C. Oleum tartari lateribus doliorum adhærentis.

30 Tartarum id ex vino generoso tritum, linteolo inuolutum aceto albo forti bene madefac: sub cineribus calidis coque, dum nigrescat: iterum tere, in vase inclinato serua

dies octo loco frigido, donec in oleum resoluatur. Id si non fit, exprime, & serua: eodem modo facit Mesues oleum ouorii.

Satius est marmoreum ponere, aut vitro plano, quia nihil olei ebibet sacculo inferne acuto.

Satius est calcinatum tartarum manica Hippocratis, ut vocant, impositum, & loco frigido locatum sinere, donec in vas subiectum fluxerit oleum. Oleum sulphuris sic fit: sulphur ignem non expertum, vel flauissimum inter vren- dum fumum crassum remittit, excipiendum campana vitrea aut silicea. In qua ex vapore crasso oleum concretum destillat in vas planum capax, in cuius medio sulphur vaseculo conditum vritur. Alijs trito sulphuri per aquam vit- 10 ta incensam ignea consumitur substantia: post reliquum destillatur ut oleum philosophorum. Alij sulphuris flauis, terebinthina ana vnc. tres: olei rosati lib. vna coquunt igne lento cum vini odori vnc. duabus ad vini consumptionem.

Oleum de hyperico mirabile: summitatum hyperici vnc. tres infundantur triduo in vino odorifero. q. s. post coque in vase duplici bene obstructo, fortiter exprime: hypericum nouum similiter macera, coque, exprime: adde terebinthina vncias tres: olei antiqui vncias sex: croci script. coque ad

Lib. 6. simp. vini consumptionem. Hoc oleum incerti autoris. Galenus 20 tamen vinum austerum, in quo folia androschœni, vel ascyri (quæ species sunt hyperici) cocta sint, vulnera etiam grandia glutinare scribit, & hypericum calidum siccum tenuium partium ischiadicis vtiliter bibi quibusdam. Ex quibus & reliquorum hic mistorum viribus, collige id oleum roborare, digerere, & tenuare: ex substantijs enim contrarijs componitur. Oleum de capparibus, Corticū rad. capparum vncia vna: ireos agria, tamaricis ana vnc. dimid. olei communis libr. duæ coquantur in vini vncijs quatuor, ad vini consumptionem: coletur, condatur. Splenem durum 30

Ole. muscelinum.

comminuit, vsu quotidiano probatis. Galeno acceptum fertur in libr. ad Glauconem, vbi tamen non inuenitur. Oleum

moschatum recipit olei communis libras sex, liliij, folij, spica, costi, mastiches ana vnciam vnam & dimidiam: styracis calamitæ, croci, myrrhæ, casia, lignæ, xylobalsami, ana drachmas sex: caryophyllorum, carpobalsami, bdellij, ana vnciam dimidiam: nucis Indicæ drachmas duas: moschi drachmam vnam: vini odoris vncias sex: coque in vase duplici, trita leuiter omnia ad vini consumptionem. Moschum tacuit Manlianus, à quo tamen vocatum ait, dicitque coquendum ad aquæ consumptionem: cum tamen aquæ
 10 in descriptione non faciat mentionem, sed mucilaginis vnciam vnam, vel drachmam vnam: res planè incerta, malè item tribuit Galeni Antidotario. Id oleum pomis odoratis cogendis est aptissi. adhæc roborat, calfacit resoluit.

Oleum castorei ad frigidos affectus parium omnium, præsertim neruosarum, ex castorei, styracis, galbani, euphorbij, casia, croci, opopanacis, carpobalsami, spica nardi, costi, ana drachmis duabus: cyperi, schœnu anthûs, piperis longi & nigri, sabina, pyrethri, ana drachmis duabus & dimidia: olei lib. quatuor. vini albi & boni lib. duabus cog,
 20 omnia ad vini consumptionem, exprime, serua.

Oleum iasminum moderatè digerit, odore est iucundo: fit ex vncijs duabus florum iasmenorum in olei lib. vna in-
 30 solatis dies quinque: coque igni lento, exprime, serua phiala vitrea, vel silicea. Oleum sam-
bacinum.

Oleum ad puerorum tormina expertum Olei anethi & chamemeli ana vncias sex: olei ruta, myrrhæ, statætes, ana vncias tres: pul. cymini, vncias duas: semel feruefiat, coletur, seruetur. Atramentum vulgare fit ex aquæ localibus sexagintaquatuor, gallæ tritæ libris sex coctis ad
 30 dimidij consumptionem: tunc adde gummi Arabici libras quatuor: chalcanthi triti libras tres misce. Atramentum sutorium, quo hodie sutores & coriorum concinnato-

res coria mox denigrant, dolia decocto fursuris calente, aut secundo feruefacto magmatis cereuisia implent, miscent ferramenta rubiginosa, scoriam ferri, gallam, chalcathum, & id genus alia: post dies octo aut circiter inspersum corio mox siccatur, & denigrat.

SECTIO DECIMA,

DE VNGVEN-

T I S.

VNGVENTVM ab vtendi modo vocatum est, quia partibus affectis inunctum & illitum diutius ob crassitiam & lentorem haret, quam oleum, tamen sunt proxima: ob id laurinum¹⁰ vel oleum, vel vnguentum maui nominare *bu lib. 1. c. ph. p. in alopecia, & vnguentum oleum. De melinum, & c. tamen oleum rosatum ab vnguento rosato separat lib. 3. simp. cap. vlt. Nam oleum rosaceum est, cui odoramenta non sunt iniecta. Cui autem odoramentorum aliquid iniectum est, non oleum, sed vnguentum cognominant: haec Gal. Vnguentum tamen etiam cum cerato magnam habere affinitatem docet Gal. lib. 4. sanita. tuenda. Quodcumq;* (inquit) oleum, cui medicamenta alia, vt betae alba radix & similia incocta vires & qualitatem suam²⁰ tradiderint, vnguentum fiet, si in id, vt loco melius haret, inieceris vel ceræ solius partem quartam, vel etiam resinae partem duodecimam, vel strobilinam, pineam, abietinam, terebinthinam, aut humidam pini resinam, aut eam, quæ in sicilibus habetur, aut *φρυκίη*, id est frixam.

Vnguentum palmeum ad vulnera cruenta, tumores pestilentes, & exituras, vsta, rupta, contusa, & inde nata

nata ecchymomata: recipit olei veteris, lithargyri, ana libras tres: axungia veteris purgata à membranis & fale, libr. duas: chalciteos, vnc. quatuor: liquatis igni axungia & oleo, in vase stannato, asperge lithargyrum & chalcitin: mouendo continenter tribus palmæ ramis recentibus: & coque ad iustam crassitudinem: iniecto ipsi inter coquendum ramo palmæ vno recenti minutim conciso. Vel lithargyri auri, libræ tres, adipis porci purgata fale & membranis vnc. quinque: chalciteos viridis vncias quatuor, cum ramis palmæ vel cannæ radice moueantur.

Est idem cum Galeni emplastro diachalciteos.

Vnguentum diaphœnicon vlcera cruenta, fistulosa, pituita salsa, maligna, & dysepulotica glutinat: herpetas, tumores pestilentes, & qui ex humoribus variis constant sanat recipit adipis ceruini & vitulini antiqui: mundi & colati ana libram vnã & dimidiam: chalciteos vncias quatuor: olei antiqui & lithargyri puri ana libras tres: chalcitis & lithargyros læuissimè trita & creta cribro tenuissimo, post oleo paulatim affuso simul terantur: addito deinde adipe igni lento coquantur semper mouendo palmæ ramis recens factis & excorticatis, quorum extremum vbi contactu medicamento & ignis ficcius euaserit, novos substitue: iniectis etiam tum ipsi vnguento segmentis recentibus ramorum virentium.

Vnguentum id Galeni est emplastrum δὲ χάλκιδος, descriptum lib. 1. comp. ph. g. Recipit axungia porci vetusta à membranis per liquationem & colationem purgata libras duas, olei veteris & lithargyri triti & creti, ana libras tres: chalcitidos læuigata vncias quatuor: misce in mortario omnia paulatim. Post coque in cacabo, & moue statim ab initio rudicula tanquam spatha ex ramo maiusculo et recentissimo palmæ, qui parte qua emplastrum tangit, vbi aruit, mox præcidendus est, aut parte opposita moueatur, aut ramus nouus sufficiatur. vbi cerasti crassitiem assecutum fuerit, inijce fragmenta excor-

ticata germinum palmae tenerorum, ut horum succus in medicamento maneat: coque donec digitos non inquinet: nunc vinum, nunc acetum additur pro varijs scopis. Omnium praestantissimum, si quis parare recte, & parato probe uti scierit. In quos affectus autem valeat, & quo utendi modo huic illi affectui proffit, abunde ex Galeno initio emplastrorum docemus. Eo quotidie utimur emplastri forma, quam oleo nunc myrteo, nunc alio, nunc succo plantaginis, brassicae, aut alio mollimus pro scopis varijs. Palmae autem ramorum & germinum (a quibus $\rho\alpha\iota\upsilon\kappa\iota\upsilon\nu$ $\epsilon\mu\pi\lambda\alpha\sigma\tau\epsilon\upsilon$ Galeno & diaphœnicon bis, & palmeum toties Mesuae dicitur) penuria, quercum, aut prunum, aut cydonium, aut sorbum, aut lotum, aut mespilum substituo. Vides quantum à Galeno desciverit Mesues, scilicet ceruino & vitulino adipe pro suillo, cuius pondus his duobus aequat: cetera consentit.

Vnguentum diaphœnicum Arabum descriptione vlcera dysepulota & cacoëthea carne implet, & cicatrice regit, fistulas & cancos curat, & ossa humida glutinat: reci-

† **Mendum** pit foliorum leucioij lutei, saluix, oxytriphylly, † acori ana libram unam: tere accuratè, affunde olei rosati aut myrtei, adipis antiqui ex epiploo vituli liquando & colando purgati, quod acori ana libras duas & dimidiam: in vase lapideo macerentur folia compo dies nouem: tunc myrrhæ, aloës, ana aureis nouem: sarcositionibus collæ aureis septem tritis & cretis adde succi plantaginis longæ, aut vini albi (in quo herbarum prædictarum ana unlegerit, nec cix quatuor coctæ fuerint) quantum sufficit ad ea dissol- hic habetur. uendum, permitte dies sex. Deinde herbas cum oleo & adipe bis feruefac, cola, & exprime oleum & adipem: huius expressi libras quatuor & dimidiã lithargyri puri leuissimè tri-

† **Aliàs lib.** ti libras tres, * chalciteos uncias quatuor: coque ut prius, & tres & dimid. moue ramo palmeo, & semel feruefac vsquedum color medicamenti mutetur, tunc ab igne sublaturum continenter moueatur, donec parum frigescat: tunc coque mucaginem myrrhæ, aloës, sarcocollæ in vino albo, vel succo plantaginis longæ: & paulatim affundas prædictæ mitioni, pistilloque ferreo

omni

omnia moue, donec probè misceantur, & perfice coctionem vt in priore. Addunt quidam arnoglossæ, præsertim longæ, libram vnã.

Descriptio hac operosa multum est, neq; maiorum quàm prædictæ virium, aut tam paulò maiorum, vt ob exiguitatem contemnatur, in nulloque sit vsu. Ad hæc acori folia paruum conuenire videntur. Oxytriphylon etiam in vnguentum quoddam viride postea recipietur.

20 **V**nguentum Arabicum idem quod prius pollens, recipit ex foliis herbarum earundem ana libram vnã & dimidiam, olei myrtini, adipis vitulini antiqui, ana vncias nouem, myrrhæ, aloës, ana drach. duodecim: sarcocollæ drach. nouem: dissoluantur in vino, aut succo herbarum, vt proximè diximus: herbæ quoque curiosè terantur. Affunde his oleû, adipem, & mucaginem, & chalciteos aureos tres: coq; omnia igni lento ad mellis crassitiè: vtere in turunda vel platysmate. Species aliquando, æstate præsertim, dissoluuntur succo plantaginis longæ nõ amplè experiètiãq; mirabile sit medicamētũ.

20 **V**nguentum mirabile relatum ad Nicodemum, vlcera putrida & fistulas purgat, carne implet, glutinat, cicatrice tegit, putredinem arcet: recipit myrrhæ, aloës, sarcocollæ, ana vnciam vnã: mellis despumati vncias sex, vini albi boni quantum sufficit: coque igni lento ad spissitudinem. Quòd si vlceri caro supercreuerit, adde vnguento chalciteos vnciam dimidiam. Vnguentum alterum eiusdem: Myrrhæ, aloës, ana drachmas nouem: vini albi. q. s. tritis tenuissimè vinum paulatim affunde, semper miscendo vsque ad mellis crassitudinem: vtere. Addunt nonnulli chalciteos sesquidrachmam: alij olei myrtini & vini portionem paucam vicissim miscent.

30 *Hoc linamenta in vlcus mittenda oblini possunt: sunt & empl. duo diaphœnicon Mesuæ. Hoc ad antiqua vlcera & fistulas quidam chirurgi vtuntur addita chalciti.*

Vnguentum magnum *magnum* vlcera maligna, putrida, fistulosa, sorde & carne mortua purgat, carne implet, glutinat, & cicatrice tegit: recipit autem hammoniæ vnc. vnã: bdellij, thuris masculi, aristolochiæ, sarcocollæ, ana drachm. quinque: myrrhæ, galbani, ana vnc. dimid. lithargyri

Cõsistentia est vnguenti non emplastri: quo nomine interpreti malè dicebatur.

Vnguentum magnum crasseos.

drachmas quindecim : aloës, opopanacis, ana drachm. duas & semissem : æruginis drachm. tres: resinæ drachmas quatuordecim, ceræ albæ vncias duas: olei quantum sufficit hammoniacum & bdellium aceto soluenda, lithargyros terenda, & cum oleo coquenda, donec liquefiat. Tunc depone ab igni, & dum modicè refrixerit, misce hammoniacum & bdellium aceto soluta: redde igni, coque ad iustam crassitiem, tuncque reliqua permisce.

Descriptioni huic propè est eadem Unguenti Apostolorum descriptio apud Auicennam quinto canone. Recipit enim terebinthina, ceræ albæ, resinæ, hammoniæ, ana drachmas quatuordecim: opopanacis, æruginis ana drachm. duas: aristolochiæ longæ, thuris masculi, bdellij, ana drachmas sex: myrrhæ, galbani, ana drachmas quatuor. lithargyri drac. nouem. Hammoniacum & bdellium & galbanum aceto soluta coque in olei libris æstate duabus hyeme tribus: ab hac enim cogitur, ab illa liquefcit: quo nomine à chirurgis hodie vsurpatur. Idem gratiam Dei ob facultatem eius mirificam vocat Antonius de Ianua. Petrus vero Argillata à Mes. dicit craseos vocari, dum coquendo ad iustam crassitiem ceu xgâciv quandam peruenerit, mollit, terget, glutinat.

Vnguentum craseos paruum, vlcera tam vetera quàm noua terget, carne implet, glutinat, cicatrice claudit: recipit aristolochiæ, ireos, sanguinis draconis, hammoniæ, sarcocollæ, ana vnc. dimid. lithargyri læuigatæ vnc. quinque: coque lithargyrum cum ol. lib. vna, donec liquefiat: tunc cætera, vt diximus, misce.

Hoc paruum mollit, terget, glutinat: sarcoticum magis est quàm magnum.

*Vnguentū
arthanite.*

Vnguentum cyclamini magnum, relatum ad Alexandrum, illitum stomacho, vomitu purgat: hypogastrico autem inunctum, aluum deicit, ob id hydropicos mirè iuuat, ferofum excrementum largè vacuando: vermes quoque necat & educit. Adhibetur non potentib. fumere medicamentum purgans. Recipit succi cyclamini lib. tres: succi cucumeris agre

agrestis lib. vnam: olei irini lib. duas: butyri vacini lib. vnam: pulpæ colocynthid. vnc. quatuor: polypodij vnc. sex: euphorbij vnc. dimid. sicca hæc tria, tere & macera dies octo succis & oleis in vase vitreo angustioris bene obstructo. Post semel feruefac: cola: deinde adde sagapeni aur. quinque: myrrhæ aureos duos: prius autem duo hæc aceto dissoluantur, quanto est opus: coq; mouendo ad succorū propè consumptionem. Tunc adde ceræ vnc. quinque: fellis vaccini aureos quinque: feruefac simul donec cera liquatur. Tunc insperge paulatim puluerem hunc scammonij, aloës, mezerei, colocynthidos, turbith, ana aur. quinque: euphorbij aur. duos: fâlis gemmæ aur. tres: piperis longi, zingiberis chamæmeli ana aur. duos: misce diligenter.

Vehemens est, parùmque tutum, nisi in robusto corpore, aut hydropico. Illud enim ob virium robur medicamenti vehementia contemnet: hoc seroso multo in ventre excremento obtundet, eiq; vacuato vtilitatem afferet non mediocrem. Eisdem vires Gale. cyclamino soli tribuit, vt parum opus esse videatur tanta turba medicamentorū etiam
20 *valentissimè purgantium. Parua eius portio misceri potest chysteribus apoplecticorum. Lienem efficaciter minuit. Sunt qui succum ebuli addunt. Quo loco Alexander Trallianus (quem hic vt alibi passim Mesues citare videtur) nondum comperi. Alexander autem Benedictus Hermolai seculo vixit, ne quis eum putet citare quenquam 16. cap. Multa eius generis exomphalica recenset cathartica. In simpl. cap. arthanita bis aliter describit.*

30 **V**nguentum cyclamini paruum, splenis tumores etiam scirrhusos dissoluit, & strumas: recipit succi cyclamini, succi glutinosi ex radice filicis extracti, succi ebuli ana vncias nouem: succi summitatum tamaricis vncias duas: olei irini libras duas: cæsypii drac. quinque: hammoniacci, bdellij ana drachmam vnam & semissim: aceti q. s. ceræ flauæ vnc. sex: corticum rad. capparis vnc. vnam, & semiss. spicæ nardi vnc. semiss. Fiat vt prius.

Ol. de lino
Auen. Zoar.

Vnguentum ex panno lineo Heben Zezar mirabile ad
ulcera maligna, fistulosa, carne implenda: recipit opo-
panacis vnciam vnam, rasuræ panni linei tenuis, puri, anti-
qui vnc. semiss. vini & mellis, & olei rosati, vel myrtini ana
vncias quinque lithargyri, aloës, sarcocollæ, myrrhæ, ana dra-
chmas duas & dimidiam: tere paulatim, affundendo nunc vi-
num, nunc mel, nunc oleum. Adduntur quandoque chalciteos
drachmæ duæ.

*Pannus lineus per se vlcera siccatur, vt etiam quedam
vulnera recentia glutinet. Pro parte vnciam scripsi, & 10
pro parte tertia vncia drach. duas & dimid. & pro quar-
ta drachmas duas.*

Vnguentum ex cantharidibus causticum, phœnigmon
& vesicas excitat, vlcera: alphos, pannos, lentigines, cu-
tis maculas delet, recipit cantharidon recentium drachm. de-
cem: axungia porci vncias quinque & dimidiam tere simul,
dies septem marcescant: post coque, cola, serua vitreo vase.

*Possis pro taranhel, seu alhaniel, vt quidam legunt (quos
cantharidas interpretamur) campas, pityocampas, vel bu-
brestes miscere.*

Vnguentum rosatum phlegmonas, erysipelata, herpetas
sedat, cephalalgiam calidam & ventriculi ac hepatis in-
temperiem calidam mitigat, sic fit: Axungia porci probè la-
uetur nouies aqua calente, & toties frigida: deinde teratur
cum ea portio æqualis rosarum rubrarum recentium, quæ
marcescant cum ea dies septem: funde igni leuto, cola: rur-
sus tantundem rosarum recentium cum ea tere, quæ dies etiã
septem cum ea marcescant: funde vt prius, & cola: tunc affun-
de succi rosarum dimidium: ol. amygd. dulcium partes sex, co-
que igni lento ad succi consumptionem: reponè. Si inter co-
quendum iniicias parum opij in aqua rosarum soluti, valen-
tius fit: præsertim ad insomnia leuamen.

*Eodem modo ex violis & nymphae flore, & alijs vel
frigidis, vel calidis, vel etiam odoris fieri potest. Hac com-
ponendi ratio ex Dioscoride profecta videtur, dicente adipem
odorados. Non enim adipem per se, sed ijs odoribus imbutos
intellexit. Cum enim temperatus sit adeps & inodorus, ad*

continenda calida, frigida, odora, est aptissimus, vti oleum balaninum Galeno. Opium stupefaciendo dolores placat: somniumque stupidum & grauem refrigerando & velut spiritus animales glaciando facit. Id vnguentum est praestantissimum sine opio. Id enim addi potest vbi eius vtendi necessitas inciderit, nisi forte maior coctione & tempore vires eius frangere. Tunc enim dimidio compositi incoquere opium aqua rosata solutum possis. Adeps membranis ante est exacte purgandus. Mallem ad colandum liquare in vase duplici, quam igni lento. Oleum omphacinum aut rosatum miscueris opio, amygdalino magis refrigerabit: minus prompte altius intro vi sua permeabit.

Vnguentum violatum idem pollet: praeterea pleuritidi & thoracis inflammationi prodest: fit vt rosatum.

Id ad vires praedicti adiecit, quod viola tota sua substantia sint pulmonaria & thoracica, vt inde composita conserua violarum, syr. violatus, mel & saccharum violatum, & id genus alia.

Vnguentum papaueris, dolores a calida causa mitigat: fit vt duo priora ex capitibus papauerum albi & nigri, & axungia.

Capita papaueris matura & recentia sumantur potius quam siccata, vt humiditate frigida agant, non sola prope modum frigiditate, vt in Diacodio prius ex Galeno & alijs docuimus.

Vnguentum basilicon magnum, vlcera phlegmone carentia, praesertim partium neruofarum, terget, carne implet: recipit cerae albae resinæ, pini, sepi vaccini, picis naualis, thuris, myrrhae ana, olei quantum sufficit. In alio cerae vnc. sex: picis, vnc. tres: aliorum ana vnciam vnam & dimidiam.

Alij etiam terebinthinam addunt vulneribus glutinandis efficacissimam, alij etiam ichthyocollam sed cum caeat id medicamentum (vt ex simplicium temperatura et modo

modo perspicuum est) legendum in Mesue censuimus cum Christophoro & Manardo, quibus non est calor: praesertim cum Avicennas canone quinto sic etiam scripserit, & Serapio in suo Antid. quavis utriusque descriptiones binæ ab hac nonnihil variant.

Vnguentum basilicum minus, recipit resinæ, picis, ceræ ana, olei quantum sufficit.

Idem pollet quod praecedens, sed imbecillius: nam minus calet, terget, glutinat, quam magnum: ob id recentibus capitis & nervosarum partium vulneribus & Ulceribus 10
Paul. lib. 7. fuerit aptius: flavum est colore, magnum nigricat. Basilicon tetrapharmacon Pauli recipit ceram, resinam, colophoniam, picem, adipem taurinum, equalia. Galenus solū resinā, non addita colophonia: adipem taurinum, aut vitulinum Celsus: Cuius loco Mesues & Guido Cauliacus oleum miscent quantum est necessarium.

Vnguentum id basilicon Galeno tetrapharmacon & Paulo dicitur: calfacit, humectat, dolorem sedat. Pus movet ut abundè Galenus docet lib. 4. 5. & 13. metho. & initio lib. 3. com. ph. p. Cum quod idem est Macedonicum solo thure, 20
 quod præterea recipit, æquale, diversum lib. 13. metho.

Vnguentum ex bdellio, epilepsiam, paralyfin, spasnum, ceteros neruorum affectus frigidos ac scirrhosos iuuat: recipit bdellij drach. sex: euphorbij, sagapeni ana drach. quatuor: castorij drach. tres: ceræ drach. quindecim: olei iasmini, aut leucoij lutei, drach. decem: bdellium & sagapenum dissoluantur aqua rutæ agrestis: cætera cum aqua calida vniantur, & fiat vnguentum.

Id vnguentum potèter mollit ac digerit, ut etiam spasnum iam diuturnum, & neruorum iuncturarumq; topnos 30
 ac nodos dissipet: multis ob id in usu est creberrimo.

Alterum idem pollens recipit castorij drach. duas: pyrethri, euphorbij, staphidos agræ, zingiberis, sinapis ana vnc. dimidiam: succi [radicum] asphodeli & rutæ agrestis ana vncias

vncias quatuor: cum succis omnia vniantur: deinde coquantur cum ceræ vnc. quinque: olei rosati vncis viginti: ad succorum consumptionem, coletur, reponatur.

Vnguentum philagrios, spasmus & paralyfin iuuat: recipit ceræ vncias tres: œfypi, succi rutæ agreftis ana vnc. duas: euphorbij, piperis, hammoniacy, croci, thuris, castorij, terebinthinæ, opopanacis ana drach. duas, †styracis liquidi drac. † *Vel myrrhe purioris.*

Hi pro olibani voce vulgi ex Græco tum articulo, tum nomine consarcinata. i. thuris, quidam legunt olei balsami. Pro styrace liquido, id est, myrrha stacte, poni potest myrrha purior, si inuenitur.

Vnguentum aureum vulnera certò & salubriter glutinat: recipit ceræ flauæ vnc. sex: olei boni libras duas & semiss. terebinthinæ vnc. duas: resinæ pineæ & colophonæ ana vnciam vnã & dimidiam: thuris, mastiches, ana vnc. vnã: croci drach. vnã.

Id vnguentum ab auri pretio & colore: est enim præstantissimum. Miror quosdam colorem hunc illi à cinnabrio vulgari tribuere, cum illud non recipiat. Resina, colophonia, pro vna re legi potest coniunctim, vel pro duabus, resina scilicet pinea, & colophonia, quæ ex Colophone Asia minoris vrbe afferebatur.

Vnguentum ex cerusa fanat ambusta, erysipelata, scabiẽ siccam, & vlcera calida (vt quæ bilis vsta & pituita salsa excitauit) recipit cerusæ, lithargyri, ana vnc. sex: plumbi vsti, scorix argenti, ana vnciam dimidiam: mastiches, thuris, ana drach. duas & dimidiam: olei rosati, & aceti albi, ana q. s. tritis omnib. in mortario, affunde paulatim nunc oleum nunc acetum, semper mouendo donec pinguescant, velut nutrita. Si argento viuo eget affectus eius, adde drach. quinque, & etiam si opus est, æruginis drach. duas.

Hoc vnguentum est rarum vsu: in eius locum receptum est vnguentum hoc album, seu potius emplastrum de cerusa: Cerusæ lotæ vnc. dua: olei rosati. q. s. Fiat vnguentum in mor

mortario crudum. Alij cerusa, & olei rosati portionē aequalē coquunt ad emplāstri consistentiam. Valentius fit, sed mordax, pauco addito aceto. Sunt qui siccantius reddunt, etiam lithargyri adiectis vncijs duabus, & caphura drachmis duabus, & albuminibus duorum ouorum, & acetopauco. Intemperiem calidam sedat, vlcera & excoriationes à calore solis (ἐπιδιδας Græci vocāt) strictiore calceo, itinere, equitatione, frictione, coitu cum impura muliere, sanat, nisi virus malignitatis Hispanica insit. Si item vlcera sunt profunda, aut in parte nervosa, vitabis ab aceti acrimonia morsum.

Vnguentum sericinum vtile ad vlcera putrida, excoriationem, vstionem, sic fit: adde vnguento cerusæ prædicto serici drachmam vnam & dimidiam: aloës, myrrhæ, ananciam dimidiam.

Vsu rarum est, tametsi efficax sit, efficacius futurum, si sericum vstum pro crudo acceperit.

Vnguentum de melle qui busilam dicitur.

Vnguentum Aegyptiacum magnum, vlcera antiqua & fistulosa terget, carne mortua & putredine expurgat: recipit æruginis aureos quinque: mellis aureos quatuordecim: aceti acerrimi aureos septem: coque igni ad iustā crassitiam. Addunt aliqui thuris masculi triti aureos duos & dimidium.

Id vnguentum vsu admodum frequens, valentissimè saniem siccatur, sordem deterget, carnem absomit, præsertim si oleo caret, ac viride sit ob crudam æruginem. Si verò cocta simul est, rubrum fit, & moderatius vnguen. nec ægros terret: præsertim si oleum acceperit, quanquam crudum cum hoc non sit mitius. Nam æruginem recipit largiorem, cui oleum in partes penitiores aditum parat: vide 30 melina ex æruginē vsta lib. 2. c. ph. g. Diuersum ab Aegyptijs & fuscis emplāstris in sine lib. 3. c. ph. g. descriptis. & ab Aegyptia fabas Aegyptias recipiente lib. 3. comp. ph.

p. Ex Gale. tamen lib. 3. metho. & lib. 2. c. ph. g. de Viridib. emplastris sumptum est.

Vnguentum tripharmacum sarcoticum & epuloticum: lithargyros lauiſſimè tritus, oleo viciffim & aceto paulatim affuſis in mortario, mouetur ad iuſtam craſſitiè. Vel lithargyri. aceti ana vnc. vnam: olei vncias duas, coq; igni lento ad craſſitiem.

Vnguentum de lithargyro, & emplaſtrum tripharmacum Gallis vulgò dicitur. Gale. lib. 2. c. ph. g. facit cum hydro-lao, & oxelao, & ænelao: docet q; ibidem vſum crudi lithargyri.

Alij lithargyri nunc crudi, nunc aqua roſarum loti, vnc. tres: aceti vnciam vnam & dimidiam: olei roſati q. ſ. terunt in mortario ſine cera, vt vnguentum de ceruſa. Vtrunq; coquendo etiam fit cum pauca cera, vt ſolidius & tenacius euadat, ſed minus tunc refrigerat. Prodeſt ſcabiei, & cutis vlceribus. Vt vnguentum ceruſa primum. Vtrunq; triphar. Meſua eſt in vſu: illud expertum: hoc coctum quidam vocant.

Vnguentum pſoricum Alexandri, pſoram, id eſt, ſcabiem ſanat, impetiginem à pituita falſa, cutis aſperitatem, & alia cutis vitia terget: recipit ceruſa, lithargyri pſorici, aloës, croci, cadmiæ argentariæ, argenti viui extincti, ana portionè æqualem cum oleo oleandri, & aceto quantum ſ. Fiat ſicut vnguentum de ceruſa.

Oleander Dioſco. dicitur nereon, alijs rhododendron. Latinis ſofandrium. Pſoricum Dioſco. fit ex chalciteos partibus duabus: cadmiæ parte vna, tritus cum aceto, Galeno autem ex chalciteos partibus duabus: lithargyri parte vna. Meſua verò aliter.

Pſoricum medicamen compoſitum ad fiſtulas, caneros, ſcabiem ſiccam, lepram, carnis putridæ incrementum: recipit lithargyri albi, chalcanti, ana partem vnam: aruginis partem dimidiam: terantur die vno in ſole æſtiuo cum aceto acerrimo paulatim affundendo. Deinde in vaſe vitreo probè obſtructo condantur ſub ſimo diebus quadraginta.

Vnguen

Vnguentum vlcera sanans antiqua, dysepulotica, recipit aloës, myrrhæ, ana partes æquales: tere cum succo abfinthij, chelidonij, plantaginis, ad mellis consistentiam: ex linamento adhibe.

Hoc sine oleo & cera fit: in usu non est, tamen est efficax, & paratu facile. Efficacius multo reddit Mesues cap. de aloë, si paucus sanguis draconis misceatur.

Vnguentum ad scabiem expertū: axungiae vncias quinq; olei laurini, argenti viui, ceræ puræ, mastiches, thuris albi, ana vncias duas: salis communis vncias octo: succi plantaginis & fumarie q. f. Ceram & axungiam nouam membranis purgatam, & oleum laurinum cum succis coque simul in vase stannato donec liquecant, tunc adde pul. salis mastiches & thuris: cum percoctum erit, & ab igne ablatum, adde argentum viuum saliuā extinctum, & pauco olei laurini, spatha diu misce. Illinitur vespere ad dies octo.

Suspectum est ob argentū viuum, præsertim prope partes principes: hoc si sustuleris, tutum erit, neque inefficax.

Vnguentum citreum.

Recip. chrysocollæ vncias duas: caphura drachmā vnā: corallij albi vnciam semis: amenti dulcis vnciam vnā: vmbilici marini, tragacanthi, amyli, ana drach. tres: marmoris, crystalli, anthallis, dentalis olibani albi, nitri, ana drach. duas: iersæ, serpentaria, vnciā vnā: cerusæ vncias sex: tragacantho & vmbilico marino simul tritis, cætera deinde cum his terantur, cernantur panno tenuissimo, axungia porci recentis sine sale libra vna semis, & sepi caprini vncia vna semis. & axungia gallinæ vncia vna, simul in vase duplici liquatis & colatis: addantur semper mouendo rudicula pul. prædicti, præterquam chrysocolla & caphura tunc addenda, cum omnia simul feruebunt: quando ab igne tollenda, & semper agitanda, donec refrixerint. In vna libra pul. sint libræ octo axungia colatæ. Succus acidus duorum aut plurium citreorum malorum. Vnguenta hæc si laetitudinem

dinem tollunt, *αυγάκια*, & interdum absolute *ἀκονα* vocantur Gale. lib. 4. sanit. tuendæ, quale hoc illi est celebre. *Libr. 4. san.*

Acopum ex abietis semine ad coquendum, aut per halitum digerendum, succos in carne, & tota corporis mole congestos, crudos, vel acres, ad omnem lassitudinem, vel spontaneam vel alia ratione contractam: Abietis seminis exactè maturi (quale septembri mense in Italia colligitur) contusi, ut citius oleum sua vi & qualitate inficiat, modium Italicum quolibet anni tempore (nihil enim in ea re
 10 est discriminis) in iuce in olei relaxantis (quale in Italia est Sabinum, alibi vetus) heminas Italicas, seu libras quinque & viginti, maceretur dies minimum quadraginta vel potius tres, quatuor, & etiam multò plures menses. Tunc semen expressum abijce, oleum linteo percola. Ei utpote iam parciore misce ceræ libras quatuor: resinæ abietinæ, resinæ pineæ, ana vncias quatuor, vel harum desiderio terebinthina. Coques verò commodius in vase duplici, aut igni lentoprunarum non multarum. Acopum seu myracopum
 20 *δικὰ τὸ αὐγίον τῶν ἀκων*, ex populi nigri floribus, ad eadem effica. Ex floribus populi adhuc conniuentibus, sed modicè tritis, modius Italicus immittitur in libras quindecim aut viginti olei sabini, aut alterius tenuis citra adstrictionem: moue quotidie, potissimum cum sol feruebit, & in domo calida reponere: celerius ita vis & qualitas populi in oleum migrabit. Post duos aut ternos menses floribus expressis & abiectis, oleum habes digerens per halitum sine morsu vlllo, non minus quàm abietinum. Addere potes ceram & resinam quantam abietino. Si verò oleum expressum est crassius, & qui eo vsurus est, liquidiore medicamento delectatur, quinta vel etiam sexta ceræ pars suffecerit. Si verò seminis abietis & florum populi macerationem expectare non potes, oleum cum seminibus vel flori-

bus contusis mistum injice in aqua vel vini (si affectus ad-
est podagricus vel articularis) partem quartam vel quin-
tam, ne iniecta torreatur, aut oleum vstionem odore rese-
rat. Percoque igni lento, donec aqua aut vinum totum co-
quendo vaneat. Quidam curiosius id parantes in vase
duplici coquunt. Succos non crassos, nec lentos in cute & car-
ne residentes dissipat, vt oleum chamemeli, anethi, roris-
marini per se vel cum cera & resina.

SECTIO VNDECIMA, DE CERATIS.

CERATUM à cera dicitur, qua for-
ma Græcis κηρότη Vel κηρίλαιον, à cera 10
& oleo: quibus cera miscetur, vt det
materiâ, quæ minus promptè diffluat.
Quod etiam Gal. innuebat lib. 4. san-
tuend. cum succos non crassos, nec lentos
ad cutim residentes digerit oleo sampsychno, præsertim
hyeme & regione frigida, per se, vel cum cera & resina:
præsertim cum super vntum corpus manere diutius stu-
des: quòd si liquidius vis, auge oleum, minue ceram, &
alia corpus & materiam præsentia. Cum in ceratis scribi-
tur cera quantum sufficit, oleum sit quadruplum ad ceram; 20
vt si recipiat olei vnc. duas, misce cera vnc. dimidiam. Si
verò scribatur cera parum, sit eius sexta, aut septima, aut
octaua pars ad oleum, vt linimentum sit liquidum veriùs
quàm ceratum: idque magis & minus pro Medici scopis.
Quò enim plus habent cera, eò solidiora sunt: quò minus,
tanto liquidiora: nisi aut longa coëlio, aut succorum largior
mistio, cera modo duram reddat compositionem. Sit ob id li-
quidius ceratũ, cum sicca multum, & multa sint miscenda.

Cera

Ceratum œsypatum Gal. emollit & digerit tumores du-
ros hepatis, splenis, vteri, neruorum, iuncturarum, & alia-
rum partium, estque anodynum: recipit ceræ flauæ vncias
tres: olei chamæmeli & irini ana vncias sex: mastiches vnciam
vnam spicæ nardi drach. duas & dimid. croci drachmam vnā
& dimidiam: terebinthinæ vnciam vnam: resinæ vnc. semis.
œsypi drachmas octoginta. Oesypus verò sic extrahitur: lanæ
ouium succidæ, libræ circiter sexaginta aquâ calidâ horis octo
merguntur, semel feruefiunt, exprimuntur: colatum reliquum
10 igni lento in vase stannato percoquitur semper ad mellis flu-
xilis crassitiē, fundū mouendo latâ rudicula lignea, ne vratur.

*Ceratum quod ex œsypo fit, notum omnibus medicamē-
tum libr. 4. meth. vsus cerati eius & similium rectus fue-
rit, siue parti affricetur, siue tela exceptum imponatur per
horam vnam ante pastus: & calidum sit hyeme, æstate te-
pidum, tamen id in vsu non est. Paulo aliter œsypum colli-
git Dioscorid. lib. 2.*

Ceratum œsypi ex Philagrion eadem potens, croci drach.
quinque: bdellij, mastiches, hammoniacy, aloës, styracis
20 liquidij, ana drach. septem: ceræ flauæ libr. vnam: terebinthinæ
vnc. vnam & semis. medullæ cruris vaccini, adipis anseris, ana
drach. quindecim: œsypi libram vnam & dimid. olei nardini.
q. f. Bdellium, hammoniacum, aloë dissoluantur in aqua, in
qua fœnugræcum & chamæmelum sunt macerata, & cum
aliis misceantur in vnguentum. Post Philagrion addiderunt
succu scillæ vncias tres: sepi vitulini drachm. quindecim: thuris
vnciam vnam: & in alio rectius ceræ quartaria tria.

*Potentius est priore ad emolliendas duritias ex morbo
Hispanico, etiam valentioribus quibusdam interdum ad-
30 iectis, & si necesse est, etiam vulgari cinnabrio, quod ar-
gento viuo & sulphure simul vsus constat.*

Ceratum œsypatum ex Paulo idem pollens, recipit ham-
moniacy drachmas decem: bdellij drachmas quinque: sty-
racis liquidij, vel myrrhæ factis drachmas quatuor: croci sel-
quidr. aloës, mastiches, thuris ana drachmas duas & dimidiā:
ceræ drachmas tres: sepi & medullæ vituli ana drachmas duas:
œsypi drachmas quadraginta: olei irini. q. f.

Apud Pau. lib. 7. alia huic multum diuersa legitur cerati huius descriptio.

* **C**eratum santalinum phlegmonas & intemperaturas omnes calidas ventriculi hepatis, & partium aliarum potentissimè extinguit: recipit rosarum drach. duodecim: santalorum rub. drachm. decem santali albi & citrini ana drachm. sex: boli Armenicæ drach. septem: spodij drachmas quatuor: caphuræ drach. duas: ceræ albæ drachmas triginta: ol. rosati libram vnā: misce: cera & olei si lauentur, fiet præstantius.

Vsu frequentiss. est hoc ceratum apud quosdam nomine 10
Vnguenti, minus tamen refrigerat, quam titulo pollicetur: opinor quòd quæ pro santalis miscentur, ligna sunt calida, & caphura & spondium parū frigeant: mirum ni etiā caleant, quòd vtrumq; multas partes calidas habeat, & illa sit arte supposititia. Sunt qui id vt sequens cerat. Galen. refrigerans parāt, liquādo scilicet ceram cum oleo in vase duplici: deinde vbi refrigeratum est, aquā frigidā manibus aut rudiculā diu agitant: postea dictos pulueros miscent.

Cerat. Galeni valentiùs refrigerat, febribus ardentibus & cephalalgia calenti, & cum pulsu dolorifico saluberrimum: fit ex ceræ albæ vncia vna: olei rosati ex omphacino facti vncias † quatuor: aquæ fontis frigidis. q. f. ad multum diūque lauandum & subigendum ceratum, quod tandem ex aceto albo, pauco, claro, similiter subigendum est.

† vel tribus
 Gal. lib. 10.
 meth.

Ceratum album sæpe dicitur quibusdam vnguentum: fiat autem omnino in vase duplici, & sit recens. Eo Galen. erysipelata & phlegmonas pudendorum initio mitigabat, & sic parabat libro 10. method. Medicamentum omnium quæ humectant & refrigerant simpliss. quo etiam ad erysipelata & phlegmonas pudendorum vtor initio prius-³⁰ quam depascens aliqua putredo appareat. Ceræ optimæ Lib. 10. met. Albæ Pontica, vel ex Atticis extracta fauis, elota vnciā vnā: olei omphacini, id est, crudi citra salem: tenuis (quale sabinum est) vncias tres, vel vncias quatuor, vt humidum

dum sit ceratum: cum vti voles, liqua in vase duplici: deinde cum modicè coinit, refrigerando, mittendo vas in quo est cerat. in aquam frigidissimam cum admodum erit refrigeratum, misce in mortario paulatim tantum aquæ frigidissimæ, quantum in se molliendo poterit accipere: cui si addas aceti admodum tenuis & clari, & albi paululum, magis refrigerans & humectans medic. efficies: hæc tenus libr. 10. metho. De hoc Galen. libr. 10. meth. decimo, & lib. primo simpl. cap. sexto: & libro sexto sanitat. tuæ. Vbi aceti
 10 vice, subigendo manibus diu in mortario, miscet succum semperuii, solani, cotyledonis, psyllij, polygoni, tribuli, portulacæ, lactucæ, & similia. Id autem ceratum vbi incaluit, tollendum est: nam calfactum recalscit. Ego inter duas telas extensum intemperaturis partium calidis tepidum applico: horâ post dimidiâ aufero: aliquandiu post parti red do, si opus est: quotidie autem nouum nouæ telæ impono, priore nimis siccato. Sic enim dum libet, tollitur & redditur, nec pars inuncta ægro tædium adfert.

20 **C**erat. Gal. stomachicum, ventriculum & hepar roborat: chorum dolorem à frigido lenit, appetentiam excitat, coctionem iuuat: recipit rosarum, mastiches, ana drach. viginti: foliorum siccorum absinthij drac. quindecim: spicæ nardi dra. decem, trita tenuiss. ceræ vnc. quatuor: olei rosati lib. vnam & semis. liquentur hæc igni, & aqua rosarum diu lauentur: iterum
 liquentur & lauentur vino veteri & austero, & succo cydonio
 rum, & aceto pauco: post misceantur reliqua, & fiat ceratum. reddunt ce-
 ratum.

Ceratum hoc stomachicum apud Gal. nondum legi: sed
 id est, quo assidue vtor, inquit Gale. initio lib. 8. c. ph. p. &
 lib. octauo methodi, & post eum Paulus: recipit autem vn-
 30 guētī nardini optimi, ceræ Pōticæ amara, vel alterius Pon-
 ticæ, vel Tyrrhenicæ (quæ alba est ablutione) vel alte-
 rius odoræ & pinguis, sed lotæ, ana vnc. Romanam vnam,
 seu drach. octo: æstate verò ceræ tantum drachm. septem:

liqua in vase duplici: refrigerato deinde et raso adde aloës,
 mastiches, pulueris mollissimi ana drach. vnam, vel pau-
 lo amplius: non tamen ultra sesquidrach. Quòd si maiore
 est adstrictione opus, cum scilicet tanta est imbecillitas, ut
 ne cibum quidem continere possit, auge mastichen ad ses-
 quidrachm. vel adde omphacij tantundem, vel absinthij
 succum, vel vtrūque: & præter hæc interdum hypocysthi-
 dem, & ænanthen, id est, vitium syluestrium germen cum
 floribus, & succum rhois. sed dum ceratum conficis, hæc mi-
 scenda ante aloën & mastichen, tuncque ceræ & nardini¹⁰
 unguenti pondus pro reliquorum portione augendum, ut
 si quatuor ex alijs drach. colligantur, cerati nardini vnc.
 sint quatuor, ceræ quidem duæ, vng. nardini etiam duæ.
 Præstantius fiet si spicati unguent. vel foliati sumptuoso-
 rum Romæ medicamentorum aliquid addas. Potes etiam
 loco nardini mastichinum vel melinum optimum & re-
 cens miscere. Quòd si ventriculus intus vritur, ita ut affe-
 ctus phlegmonæ similis in eo consistere videatur, fiat ce-
 ratum ex oleo melino cum ænanthe vel hypocysthide, vel
 balaustys, vel ποικίλων, id est, palmularum carne, & alijs²⁰
 quæ ventriculum refrigerare & firmare sunt idonea. Ad
 rem verò præsentem commodissimum semper diliges,
 intentus dictis scopis. Mes. autem in suo, pro aloë rosas fo-
 lia verò absinthij, pro succo: spicam nardi cum oleo rosato,
 pro unguento nardino ponit: horum tamen dosi ut masti-
 ches immodica. Potest tamen parari ad robur stomachi in
 febribus, aut ipsius phlegmone. Quod ex Gal. citat Nico-
 laus, emplastriformam habet: & simplicia permulta non
 esse Galeni acutè declarant.

Ceratum diapente, spasmus, & neruorum iunctura-³⁰
 rumque tumores duros & nodosos lenit: accipit ceræ
 flauæ vnc. tres, styracis liquidi drac. tres: terebinthinæ vnc. vnā
 †Zanath. muccaginistichthyocollæ, vel gummi hederæ, ol. irini. q. s.
 R.

Rariss. vsu. Ceratum erit hoc veterum, si plus olei accipias: recentiorum, si minus.

Ceratum Alexandri, ventriculum & ventrem reliquum inferiorem roborat, ab hisque duritiem dissipat: recipit comarum absinthij, thuris, ana drachmas decem: hammoniaci, styracis calamitæ, ana drac. duodecim: spicæ nardi drach. tres, ceræ vnc. quatuor: ol. chamæmelini. q. s. Hammoniacum & thus vino horis vigintiquatuor macerentur: ol. & cera liquentur igni: reliqua trita & creta inspergantur.

20 *Mediolani in vsu est frequenti, dignum quod etiam alibi vsurpetur: Cera ex oleo liquata, hammoniacum vino vigintiquatuor horis maceratum, & ad mellis crassitiem coctum, per se miscetur: deinde pul. tenuis adduntur. Quod si styrax & thus pinguia & mollia sunt, etiam dissoluenda.*

Alterum eiusdem valenter schirrhos dissipat, articulo-
rum & neruorum omnium dolores & affectus diuturnos à frigido natos, & contractiones, & paralyfin, & torturam: recipit castorij, euphorbij, piperis longi & nigri, ana vnciam vnam: hammo. opop. gal. ana vnciam vnam, & semis. medullæ cruris cerui & vaccæ, ana vnc. duas: terebinth. vncia sex: styracis liquidi vnciam vnam: adipis gallinæ & anatis, & anseris, & porci, ana vnciam vnam & dimid. ceræ libram vnam ol. veteris, nardini, irini, laurini, chamæmelini, leucoij lutei, olei naptici ana vnc. octo: ol. balsami vnc. quatuor: vini veteris. q. s. ad macerandum medic. sicca. Efficacius fit, si addas cæsy pi vncias quatuor.

*De naphtha
Dioscori. de
asphalto.*

Est efficaciss. & magno successu in vsu venerit ad dissipandum tumores duros & articulorum dolores, præcipuè à lue Hispanica.

30 **C**eratum Andromachi, ventriculum frigidum roborat: ne excrementa aliarum partium tam promptè recipiat, affectus neruorum & iūcturarum frigidos, vt duritiem, dolores, tumores, quos dissoluit, si digeri sunt habiles: aut coquit, & suppurat, si maturari possunt. Recipit styracis vnciæ semissem: mastiches vnciam vnam & semissem: folij, spicæ nardi ana drachmas tres & semis. euphorbij drachma tres: cynamomi drachmas sex: ceræ albæ drachmas viginti: ol. balanini.

vncias octo: ol. balsami drachmas quindecim: Fiat ceratum.

Haectenus cerata in Antido. Mes. id autem ex suo Gradin, cap. de spafmo.

Ceratum de euphorbio ad spasmus, recipit olei cinnamomi, aut ol. antiqui lib. vnam. ceræ flauæ vncias duas: euphorbij recentis vnciam vnam: fiat ceratum pro parte conuulfa mirabile.

Li. 2. c. ph. p.

*Quod autem est Gal. ceratum dieuphorbiu, recipit ceræ vnc. tres, euphorby vnc. vnam: ol. sabini, vel alterius ex oliuis maturis lib. vnam: fiat ceratū simpliciffimum ad 10
dolorem capitis à frigore, ad veterem hemicraniam, ischia
dem à causa frigida, non calida.*

Ceratum ad hernias ex pelle arietina, D.

Arnaldi de villa noua.

Recip. Lithargyri, auri, opij, sedenegi, sang. draconis, boli Arme. mastich. hammoniacy, mumiæ, galbani, thuris, costi, lubricorum terrestrium, ana drac. semis. picis naualis, picis Græcæ, id est, colophonie, ceræ albæ, ceræ rubr.

ana drachmam vnam: radicum soldaginis

maioris, radicum soldaginis me-

diæ, radicū soldaginis mi

noris, ana drach-

mas tres.

***

DE ANTIDOTIS. 39 3
 DE EEMPLASTRIS,
 SECTIO DVO-
 DECIMA.

Ἐμπλαστῶν φάρμακων ἀπὸ τοῦ ἔμπλαστῆρος, Li. i. c. ph. g.
 id est, fingendo & formando: & literam
 ex etymo non habet: & tamen assumpto
 etiā ἔμπλαστος, ὡς κέντριον ἀκεντῆρι μη-
 λωτῆρι ἀμύλην et οὗς ὠτὸς dicitur Gal. et Paul. 7.

suā tempestatis hominibus propè omni-
 bus usum praevalentem & consuetudinē sequentibus, cum
 iam tū & lingua Attica permultum à proprietate sua de-
 sciuisse. Medicamenta emplastris debita, sunt terrestria:
 10 ut metallica, lapides terrae species, flores, cinis, concha. Plan-
 tarum partes, ut oleamēta, lachryma, succi, liquores. Semi-
 na verò & herbarū folia, & radices paucas recipiunt: ta-
 men empl. ex lini semine, et ab herbis βοτάνικόν et farinas
 satis frequētes: Coquantur empl. quousq; manus nō amplius
 inquinent. Empla. & metallica, ut lithargyrū cerusam re- Idem.
 cipiunt. Prius hæc oleo & aceto, succo, aqua, vel alio liquore
 adscripto sine igni nutriantur, & crasse scāt in mortario, vel
 sartagine fundo, spherico, spatha, vel pistillo continēter mo-
 20 do vel in lebetē super ignē lentū spatula semper mota, ne va-
 sis fundo metallica hereāt, probè ad iustā usq; crassitiē me-
 tallicis ita nutritis misceantur. Quòd si gūmis quoq; opus est,
 liquabilia liquentur, solubilia solvantur, pulverabilia pulue-
 retur, ut suis locis patebit: & postrema decoquendis alijs mi-
 sceantur spatha semper mota postremò etiā ponantur et flores,
 herbae radices. Flos croci manu emplastro misceatur migda-
 lias & offas formantibus. Sunt tamen quaedam metallica,
 & terrea lapideaque in fine miscenda, ut æs vstum, cin-

nabriū vulgare, arugo, flos, aris, squamma aris, sulfur auri pigmentū, magnes bolus Armenia, terra sigillata. Coquatur autē omne emplastrum ad aceti, vini, aqua succorum, vel aliorum liquorum consumptionem. Succu crassi & siccati aliquo liquore soluti imponantur postremi, cum scilicet emplastrum frigere incipit. Succu autem virides in emplastra de Ianua temperentur oleo: deinde gummi liquatis ambo misceantur & coque igni. Herba virides in emplaastro gratia Dei & alio macerentur vino. Gummi liquata eodem vino coquantur ad vini consumptionem.¹⁰ Emplastra molliuisse, & subegisse licet cum pul. vel liquoribus: vt oleo apostolicon, ceroneum, oxycrocium, diuinum, contra rupturam, & diachylon: vt succis, empl. de Ianua: vt lacte: empl. gratia Dei. Sanguis humanus & viscum quernum in empla. contra rupturam misceantur pistillo calido, & coquatur viscum in decocto pellis veruecinæ recenti non depilatæ, nec calce coditæ.

Diachylon album & commune. **E**Mp. diachylon, scirrhus hepatis, lienis, ventriculi, & aliarum partium, ipsas etiam chæradas & durties reliquas emollit, & iuuat. Recipit mucaginis, sem. fœnigræci, sem. lithargyrosi, rad. althææ ana lib. vnam: lithargyri plumbo & scoria puri, rad. tenuissimè triti, lib. vnam & dim. ol. antiqui clari libras tres. Lithargyrum & oleum diu & multum in mortario† lapideo pistillo ferreo subigantur & misceantur: post igni lento coq; spathâ semper agitando, donec liquetur lithargyrum & crassescat. Exime igni, paulatim frigescat: postea his succos per se parum coctos affunde, permisce & recoque igni ad iustam crassitiem. Valentius resoluit & maturat, si addatur puluis ireos: magis item anodynnon, si mucago meliloti præsertim ferreo mortario. Præstantius quoque fiet, si loco olei comunis irinum & chamæmelinum acceperit.²⁰

Id emplastr. vsu est frequentissimum: pul. ireos vncia vna in lib. vnam. massæ emplastri addi potest, vulgoq; id diachylon ireatum vocatur. Xrdò s hoc loco cū Gal. est succus is, quem

is, quem à mucchi narium aut visci similitudine muccaginē aut viscaginem vocare possis potius, quam cum vulgo muc-
cilaginem: & nos ita vocabimus fuga ambiguitatis, cum
succus nobis ut *χυδός* Galeno etiam sit, qui ex tuis herbis
exprimitur, quo significato nobis post accipietur. Scirrhos al-
bos & nigros mollit ac digerit, reliquias farunculi duras
dissipat, vlcera etiam duritie coniuncta glutinat.

Muccagines in emplastro diachylo hodie non coquantur.
Est id emplastrum Auicennae propè ad verbum. Descri-
bitur & à Galeno secundum Democritum. Alterum est
10 *δία χυδός* Pauli ex lithargyri lib. 6. olei aestate lib. 7.
hyeme. 8. seminis fœnigraci sextario dimidio, seminis al-
thæa lib. tribus: hæc duo in aquæ sextarijs viginti bulliant,
donec lib. quatuor remaneant: adde oleum, & coque donec
ampulla cessent, insperge lithargyrum, & coque igni lento.

Emplastrum diachylon magnum, scirrhos emollit & di-
gerit, & inflationes. Recipit lithargyri putris, triti, cre-
ti, libram vnam: olei irini, chamæmelini, anethini, ana vncias
ocho: muccaginis ficuum pinguium, vuarū passarum, ichthyo-
collæ, seminum lini, & fœnigraci, succorum ireos & scillæ,
20 celsy, ana drach. duodecim & semissem: terebinthinæ vnc.
tres: resinæ pini & ceræ flauæ ana vncias duas: misce vt prius,
donec crassescat.

His si accesserit bdellij, sagapeni, hammoniacy ana vncia
vna, diachylon gummatum vulgus appellat. Aliquando
est in vsu, frequentius tamē eius loco emplastrum de muc-
caginibus, ex muccaginis seminum althæa, lini, fœnigraci,
corticis medij *ϖλμ*, ana vnc. quatuor & dimid. olei cha-
mæmelini, lily, anethini, ana vnc. vna & semiss. hammo-
niacy, galbani, opopanacy, sagapeni, ana vnc. dimidia: croci
30 drac. duabus: terebinthinæ vnc. duabus: ceræ nouæ vnc. vi-
ginti. fiat emplastrum. Paulus ab hoc, simplicibus & eo-
rum quantitate ac modo componendi plurimū variat: nam
mis

miscet lithargyri lib. sex: [Oribasius duas] olei, si aestas est, lib. septem: si hyems, lib. nouem: fœnigræci, lini seminis ana
 Manard. al. semisextarium: [Oribasius sextarium] althææ, [Oribasius
 thææ semi- althææ radicis] libras tres: althæa & semina in† viginti
 ni legit. aquæ sextarijs coquantur, quousque inde mucaginis libra
 † Gal. in sex quatuor exprimantur, & miscentur oleo, simulq̄, coquun-
 tarys aquæ tur, dum bullire, & ampullas tollere desierit, id est, ad muc-
 octo. caginis consumptionem. Post hæc argenti spuma tenuissimè
 trita inspergitur, omniaq̄, simul igne non acri excoquantur,
 usque dum digitos intinctos non inquinet. *Διὰ χυλῶν Gale-* 10
nus ex Democrito scribit & ex Menecrate, ex lithargyri
libris duabus: axungia antiquæ lib. quatuor: olei antiqui,
lib. quindecim. Addit aliquando lib. vnam radicis althææ.
Ab vtroque simplicibus & eorum quâtitate variat Ale-
xander, componendi modo cum Paulo consentit. Lithargyri
triti lib. quatuor olei cõmunis lib. septem: cera lib. vna: re-
sinæ piceæ vnc. sex: mucaginis, seminis psyllij libra tres:
quam sic extrahes, in aqua fontis sextarios sex immitte:
psyllij triti vnc. tres, macera viginti quatuor horis, postri-
die igni lento coque ad crassitudinem, calidissimâ cola (nam 10
mox à frigore concrescit ac durescit) eius libras tres immitte
cacabo, calfac, rursus cola: lithargyrum tenuissimè tritum
misce, continenter moue: igni lento percoque, donec digitos
adhesu non inquiet: sublato ab igne cacabo ceram, & resi-
nam injicies, & vbi digitos non contaminabit, tunc pilæ in-
fundito, rudicula mollito. Sed in componēdi modo olei men-
tio non fit.

EMplastrum *Διὰ χυλῶν* paruum, tumores calidos digerit
 & maturat: recipit lithargyri vncias sex: olei veteris clari
 libram vnam: mucaginis psyllij vnc. quatuor: mucaginis se- 30
 mi. hyoscyami fescunciam: mucaginis sem. lini & rad. maluæ
 ana vncias duas. Fiat vt primum. Est frequentissimum vsu, &
 efficacissimum ad mulcendam intemperiem calidâ, quod per
 se

se psyllium & hyoscyamus præstant: & siccandum digerendumq; quod cætera simplicia præstant.

EMplastrum de baccis lauri, ventriculi, intestinorum, hepatis, renum, vesicæ, vteri, & partium aliarum dolorem à flatibus aut intemperie frigida ortū placat. Recipit autē thuris, mastiches, myrrhæ ana vnciam vnam: baccarum lauri vnc. duas, cyperi, costi, ana vnciam dimidiam: mellis colati quantū ad ea cōprehēda sufficit. Si autem cyperi sescunciam miscas, & sterco capræ aut vaccæ ficcum ad pondus omniū, ad
10 hydropem fit mirabile.

In colico dolore à flatu & pituita salubriter calidū ventri imponitur vacuata plenitudine, & chystere quoque injicitur vncia vna ad sescunciam, cum cæteris eodem pertinentibus, inflationem quauis, id est, à flatu tensionem & tumorem eadem ratione iuuat. Mel calidum, id est, liquatum alij legunt pro colatum, ipsumq; largius addendum est, si sterco misces, quantū scilicet omnibus capiendis erit satis. In vsu est vbiq; sed vsu frequentius est electarium de baccis lauri, ex foliorum rutæ siccorum drach. decem: seminis ameos, cari, dauci, melanthij, cumini libyistici, baccarum lauri, piperis nigri & longi amygd. amararum, origani, acori, castorij ana drachmis duabus: opopanacis drach. tribus: sagapeni drachmis quatuor: quæ trita melle cocto ad pondus omnium excipiuntur. Diuersum ab his malagma Li. 9. c. ph. p.
20 *Ἐλεγκτικόν, id est, ex baccis lauri, nitro rubro, hammoniaco, cera, resina picea, pice brutia.*

EMplastrum ventriculum & hepar calfaciens & roborās, recipit ligni aloës, absinthij, gummi Arabici, mastiches, cyperi, costi, zingiberis ana vnciam semissem: calami aromatici, thuris, aloës ana drach. tres: caryophyllorum, macis, nucis, moschatæ, galliæ moschatae, cinnamomi, spicæ nardi, schœnu anthūs, ana drach. vnam & semissem: excipe miua aromatica, & tempore vtendi cū panno intenderis, suffies ligno aloës.

In vsu crebro non est: tamē fuerit efficacissimum in ventriculi & hepatis intemperie frigida, aëre præsertim frigido.
30

gido. Nam calidis natura & aestate est nocētissimum: Alij eius loco vtuntur cerato stomachico prius descripto: alij aliā nescio quam sequuntur descriptionem.

EMplastrum de gallia, ventrem totum inferiorem roborat adstringendo & calfaciendo: quare lienterias, diarrhoeas, dysenterias iuuat à causa frigida productas.

Recipit autem galliæ moschatae, schœnu anthūs ana drach. vnam & semis: ramich, rhois, acaciæ, hypocysthidos, ladani, gallarum non perforatarum, calami aromatici, rosarum & feminis earum, santalorum alborum & rubrorum, mastiches, 10 xylaloës, caryophyllorum, spicæ nardi, thuris, costi, myrrhæ, cyperi, absinthij, ana drachmas duas: terantur accuratè omnia: deinde panis biscocti drachmæ tres: dactyli ficci duodecim: viginquatuor horis macerentur in succi foliorum myrti & lauri, & aquæ rosarum, & vini austeri, ana vncia vna & dimidia. Hæc læuiga, & excipe miuæ aromatizatæ vnciis tribus vel quatuor, & additis gummis Arabici affati drachm. septem coquantur igni lento ad mellis crassitudinem. Quibus in mortario diu permisce puluerem prædictum, donec totum fiat viscosum: tempore vtendi suffitur ligno aloës panno illitum. 20

Rarum vsu præter quàm in Gallia, vbi repertum quibusdam videtur, & inde vocatum: alijs autem à trochiscis galliæ moschatae quos recipit. Ramich compositio quadam est in trochiscos reducta. Si succum foliorum menthæ pro myrti, vt quidam codices habent, misceas, calidius non multò minus adstringens medicamentum euadet. Læuigare autē, vt Græci *δαίβεσ*, est sicca in puluerem tenuissimum: humida autem curiosè terere & frangere: qualia hîc malè interpretare terere iubet tanquàm in puluerem. Nam in puluerem abire non possunt, nisi siccata, aut largæ siccorum copiæ per- 30 mista.

EMplastrum alterum de gallia ad affectus eosdem, sed à causa calida profectos: recipit galliæ, ramich, foliorum & feminis rosarum, rhois, santali albi & rubri, spodij, sanguinis draconis, electri, balauftij, capitum granatorum, hypocysthidos, acaciæ, corticum mandragoræ, ana drach. duas: caphuræ dra

drachmæ semiffem: tere omnia tenuiter: ad hæc polentæ, bac-
 carum myrti, gummi Arabici affati, tenuiffimè tritorum, ana
 vnc. dimidiam: macera in succi viuarum agreftium vnc. vna:
 succi capreolorum, vitis agreftis vnc. duabus: succi extrema-
 tum myrti & aceti, ana † vnc. quatuor: quibus adde miuæ aci-
 dæ vnc. duas vel tres, & coque igni lento ad glutinosam cras-
 fitiem. Tunc pulueres prædictos his diligenter misce. Ex hoc
 portio alutæ illita tempore vtendi suffiatur xylaloë.

* Alij vnc.
 vna.

*Rariffimum hic vfu est, quòd opinor in his regionibus
 20 frigidis & victu non modo largiore, sed etiam ob cæli in-
 clementiam crudiore vtentibus, venter, intemperie frigi-
 da ferè laboret, haud temerè calida: qua ratione & hyeme
 pituitam in nobis augeri ex Hippocratis placito demon-
 strat Galenus lib. de natura humana: etiam si ventres vt
 hyeme, sic in regione frigida sint calido innato calidiffimi.*

*Tamen ob componendi magnam difficultatem ad artis
 sua specimen candidatis: per sepe ipsum archipharmaci im-
 perant.*

EMplastrum relatum ad Andromachum, podagram, go-
 20 naagram, ischiadem, & reliquos articulorum dolores anti-
 quos, ac eorum tumores & laterum, scirrhumque splenis &
 hydropem iuuat. Recipit autem sepi arietum, picis, ana drach.
 octodecim: gummi pini vnc. octo: sandaracha, auripigmenti,
 aluminis scissilis, calcis viuæ, ana drachmas tres: hammoniæ
 vnc. duas hammoniæ super ignem dissoluatur vino rubro,
 eiq; adde olei libras duas, & reliqua probè puluerata.

*Auic. 5. can. idem describitur. Auripigmentum ru-
 brum est sandaracha Dioscorid. & Gale. rarum. Citrinum
 Verò speciatim auripigmentum seu arsenicum naturale, nò
 30 factitium. Arsenicum album addit Auic. in doloribus à
 lue Hispanica est efficax.*

EMplastrum alterum Andromachi causticū, recipit aquæ
 ardentis (quæ est aqua saponis) libras quatuor: seminis
 orixæ & frumenti excorticati ana vnc. septem: macera in vase
 vitreo

vitreo bene obstrueto, donec granis dissolutis totū fiat mucosum: serua, sed diebus singulis ligneo baculo moue, & obtura: exceptum cortice auellanae vel arundinis, vel sera pertusa, & parti admotum tribus horis, aut eo plus cauterij vice vlcerat, & vrit.

In causticorum vsu partis natura diligenter expendenda est, ne alius aut latius quam opus est, vis cauterij recepta vel effusa, illesas partes aut sensu exquisito praeclatas, aut vasa magna attingat. Expende item praeter cauterij vires, etiam carnis habitudinem. Nam dura, densa, sensu 10 obtuso praedita, qualis ferè fossoribus, nautis, agricolis, baiu- lis inest, valentior ferre potest: contraria etiam mitioribus valde offenditur in corporibus delicatis, candidis mollibus: qualia puerorum, spadonum, mulierum, & quorundā virorum. Medicamenta verò caustica quae solida sunt, vt ex calce viua & faece vini vsta, vt agunt tardius, tamen agunt diutius, si longa actione est opus: & minus promptè diffluunt. Aqua ardens hodie fit alumine, sale petrae chalciti destillatis, vt ars chymistarum docet: alij alia miscent.

Triticum & oriza putredine acrimoniam acquirunt, 20 seu essentiae tenuitatem, sed cum sint mitiora, aquae ardentis vehementiam non nihil obtundunt. Haec enim si legitima est, etiam laminas tenues auri, argenti, & aliorum metallorum paucis diebus in calcem deurendo dissoluit.

EMplastrum sinapinum Democriti ad podagram, gonagram, ischiadem, ipsamq; arthritidem, ostocopon, hemi-
craniam obliuionē, lethargū, si à causa frigida proficiscuntur: sinapi cum aceto tritum diu miscendū cum aequali portione pinguiū ficuū aqua calente horis vigintiquatuor maceratarū, & ita expressarum, vt nihil in his humoris sit reliquum. Si va- 30
lentiū vis, duplum sinapi misceto, si imbecillius, etiam triplū ficuum. Admotum parti tollatur, priusquam vlceret: nisi etiā vlcerandi est necessitas, vt materia profundior foras trahatur, & vacuetur. Penuria sinapis, sterco caprinum pridie aceto maceratum (quod etiam ad hydropem, & splenis duritiem & dolo

dolorem est efficax.) Adduntur interdum stercus columborum agrestium, enulæ radix, semen nasturtij, baccaë lauri. Tuncq; non soli hydropi & tumori splenis confert: sed etiam reliquorum viscerum affectibus frigidis & flatulentis.

Efficax fuerit hic sinapisimus, & $\phi\omicron\iota\upsilon\tau\mu\omicron\varsigma$, id est, rubrificatio in affectibus pituitosis & profundis, ut ischiade, iam tamen declinante. Cum enim potenter attrahant, non modo ex parte, sed ad partem periculosa sunt hæc remedia in corpore plethorico aut cacochymo, ante exquisitam vacuationem. Eiusmodi remediorum per sinapi, thapsiam, vel eius loco semen nasturtij in vetustis & frigidis, & profundis, & contumacibus affectibus, frequens est usus apud Galenum in meth. & lib. comp. ph. p. Stercore columborum agrestium etiã in ventris affectibus longis crebrò se usum ait Aëtius. Efficax idem est paralyti, lethargicis & soporosis affectibus, epilepsia, vertigini, mania, capiti ad motum: asthmati, orthopnææ, tussi antiquæ, catarrho antiquo, thoraci. Valentiùs multò vlcerat sinapi tritum, & per se admotum, ut Galen. docet lib. 3. temper. quàm aceto fractum & obtusum. Ablato autem sinapismo, partem abluet: si dolet multum ob ampullas, cremorem, vel succum mal. vel fœnigraci ex linteo impone, superdato splenio ex cerato rosaceo cum cerusa. In paralyticis autem quia non sentiunt, crebrò pars tergendæ, & obseruandum sinapismi effectum, ne plus quàm oporteat, in partem agat.

EMplastrum ex fermento descriptum à Democrito. Fermentum est multorum emplastrorum, & aliorum insignium remediorum materia: idq; quo est vetustius, eo præstantius. Fermenti & mellis portio æqualis: visci querni pars sexta: hammoniæ in aqua fœnigraci aut lacte arboris mori, & pauca fæce olei veteris dissoluti pars octaua miscetur: fitq; emplastrum spinas & surculos extrahens, ac etiam ossa fracti cranij, meningibus infixæ etiam profundius. Vel fermenti pars vna: succi menthæ & absinthij ana pars dimidia: aceti, aut

succi vuarum agrestium, aut extremitatū vitis, aut cydoniorū
 pars quarta: macis, caryophyllorum, ligni aloës, mastiches, spi-
 cæ foliorum rosarum, absinthij sicci pars octaua drachmæ
 vnius: misce, igni coque in emplastrum, quod ventriculum &
 3 hepar admotum apertè iuuat. Vel fermenti adhuc acidi
 pars vna: succi intybi, aut solani, aut vuarum agrestium, aut
 cacuminum vitis, & aceti ana pars dimidia: farinae hordei pars
 tertia: trium santalorum, foliorum rosarum, spodij, faufel, id
 est, auellane Indice, trochisci diaglauciu, boli Armeni ana pars
 sexta: succi portulacæ, & muccaginis psyllij quantum ad com- 10
 prehendenda hæc sufficit. Emplastrum id hepatis & aliorum
 4 viscerum phlegmonas mirè compescit. Vel fermenti, mel-
 lis, olei, lactis muliebris, vitelli ouorum pares portiones: coquit
 & maturat phlegmonas, abscessusque rumpit his. Si bdelliū
 & hordei farina miscetur, spinas extrahit: idque valentiū, si his
 dissoluta galbani pars dimidia iungatur. Valentiū item fa-
 cit nitri naturalis sexta pars, stercoreis columbini & gallinacii
 5 ana pars quarta. Vel fermentum ex aceto & sale coctum, he-
 patis & lienis affectibus multis est saluberrimum. Nam fi-
 cuum hammoniacy, bdellij portio æqualis, fermenti præsertim 20
 aceto dissoluti pars dimidia: foliorum rutæ & fructus tamar-
 ricis, & nitri ana pars quarta, simul bene mista, lienis tumore
 admota mirè dissipant. Quod si excrementa viscerum siccan-
 da sunt, fermentum sulphur, sal, cinis, sarmentorum vitis mi-
 sta & admota id præstabunt: idque valentiū, asphalto addito:
 valentissimè autem euphorbio. Hæc Democritus, & præterea
 non pauca de facultate fermenti veteribus expertissima: quæ
 omnia narrare prolixum fuerit.

*Horum effectorum partem plurimam fermentum per
 se efficit, ut etiam spicula ex ossibus euellat: Valentiū au- 30
 tem hæc præstat, mistis his quæ vel calorem eius remit-
 tunt, vel intendunt, aliisque facultates. Ad rupendos autē
 abscessus, id est, phlegmonas suppuratas: vel etiā abscessū
 genus alterū in his, qui ferrū metuunt, aut quibus ferrū nō
 est tutū, ob nervos aut vasa insignia propinqua: vel isto vti
 potes, vel eò quod Paulus scribit ex fermento, a xugia, sale,
 resina, pice, cera, aphronitro, hamoniaco, melle, sapone.*

EMplastrum filij Zachariae, iuncturarum tophos ac nodos duros mollit, dissoluit, & crassa lentaq; pulmonis & thoracis excrementa expectorare magis habilia reddit. Recipit cerae flavae, medullae cruris vaccae, adipis anatis & gallinae, mucaginis seminis lini pares portiones: olei lini q. sufficit: valentiùs facit addita mucago althaeae & fœnigræci pari portione, & oleum leucioij lutei loco olei lini, vel cum eo. Efficacius quoque reddes, si œsypum & ichthyocollae mucaginem addideris.

10 *Id emplastrum ad scirrhus omnes partium omnium emolliendos mirabile, si omnia hæc acceperit. Nam prius est imbecillius, præsertim si multa est durities, & corpus durum ac densum.*

EMplastrum diaphœnicon ventriculum & hepar firmat: Empla. diaph. cali-
 20 **E**ob id lienteriam & dysenteriam hepaticam adiuuat. Dactyli ficci quadraginta, panis biscocti drachmæ quinque; biduo macerentur vino odoro: post cum dactylis tere permultum carnis cydoniorum in vino coctorum vnc. vnam: deinde misce ceratum ex cerae vnc. duabus, & olei rosati & nardini, ana vnc. quatuor factum: tundendq; in mortario permisce. Postremò mastiches, thuris, absinthij Romani ficci, ana drac. duæ, & semis, aloës, ligni aloës, macis, calami aromatici, spicæ nardi, myrrhæ, acaciæ, galliæ, ramich, ana drach. vna: ladanij drach. duæ, tundendo iterum perfectè misceantur. Utendi tēpore suffiatur, xylaloë, priusquam parti admoueat. Satius autē fuerit mastichen & ladanum ceræ & olei prius miscere: postea ut dictum est, emplastrum facere.

30 *Thomas de Garbo cydonia in vino austero infra modum cocta miscet, & gallam quercus, non gallia. n. Si autem seruatum duruerit, molliendum oleo de spica, vel mastichino, vel cydoniorum, pro morbi natura. Εμπλαστον φάριναρον δὲ Li. I. c. ph. g. Χαλκίτεως Galeni, ab his maximè diuersum est, ut diximus in vnguentis.*

EMplastrum diaphœnicon Alexandri, ventrem totum inferiorē, ne aliarum partium recrementa suscipiat, roborat, coctionem iuuat: ob hæc vomitum, cholera morbum, lienteriam, dysenteriam hepaticam iuuat: recipit dactylorum maturitati propinquorum vnc. quinque; panis biscocti vnciam

Emplastrum
diaph. frigidum.

vnam, carnis cydoniorum in vino austero coctorum vnc. vnā & dimidiam; styracis, mastiches, ladani ana semuncia: acaciae, omphacij, florum labruscae, rosarum, santalorū, citreorū myrrhæ: xylaloës, ramich, ana semunciam: ceræ vnc. quatuor: olei ros. vnc. quindecim: vini austeri. q. f. ad infundendū infundenda. Suffi xylaloë vtendi tempore.

Emplastrum hoc & sequens in Alexandro Tralliano nō lego, sed lib. quarto in podagra emplastrum phœnicinū ex palmularum vncijs decem coquendo dissolutis in olei vncijs octo æstate: hyeme vndecim.

EMplastrum Alexandri ex alliis, ventriculi & reliquorum viscerum affectus à flatu aut pituita cruda, crassa, & lenta natos, abscessūq; ventriculi & hydropem incipientem iuuat: accipit spicarū allij mundatarum vnc. tres & dimid. styracis, bdellij, aloës ana vnc. tres: terebinthinæ vnc. quatuor: axungia porcina recentis, adipis anseris ana vnc. quinq;: mastiches, thuris, ana drach. vnam & dimid. euphorbij vnc. vnam & dimid. croci vnc. dimid. ceræ flauæ vnc. duodecim: ol. nardini & vini odoriferi, quantum sufficit.

Emollit, ac discutit, estq; anodynū: coctionem adiuuat, roborat partes præsertim frigida intemperie laborantes.

EMpl. Aristarchi, ventriculi & aliorum viscerum intemperiem frigidam, flatum, humorem frigidum & inde natos affectus hydropem, inflationem, laterum tensionem dolorificam, corrigat. Recipit ceræ flauæ vnc. vnā: terebinthinæ vnc. sex: axungia porcina recentis, adipis anseris, medullæ cruris vaccæ, ana vnc. quatuor: bdellij, myrrhæ, thuris, styracis, opopanax, aloës, mastiches, ana vnc. vnam & dimid. ammoniaci vnc. tres: colophonæ vnc. septem: aluminis vnc. vnam: spicæ nardi, drach. sex: folij calami aromatici, euphorbij, baccarum lauri, ana drach. septem: olei balsami lib. vnam: ole. nardini & vini odori. q. f.

Interpres Mesua multis in vsu id affirmat, cocta scilicet iam materia, & magna ex parte vacuata, Mediolanensibus scilicet. Nam Ticini quæ vrbs est vicina, vsu est rarius. Hic prorsus inusitatum est, quanquam sit ad molliendum & digerendum quàm præcedens Valentius.

Empl

EMplastrum Oribasij ad tumores etiam duros hepatis, lie-
nis, chœradas: recipit lithargyri vnc. dimid. ceræ vnc. vnā:
resinæ vnc. quinq; hammoniacy vnc. tres: ladani vnc. duas: ari-
stolochiæ, thuris, galbani, cassuthæ, ana vnc. vnā & dimidiā
aloës vnc. vnā: olei antiqui, & aceti scyllitici q. f.

*Oribasij esse non videtur, quòd eius tempore cassuthæ
vox fuerit ignorata: aut error subest.*

EMpla. alterum Oribasij idem pollēs, recipit hammonia-
ci in aceto scyllino duos dies macerati vnc. duas: læuiga
10 per se: postea, tere cum cerato ex ceræ flauæ vnc. duabus olei
chamæmelini & irini, ana vnc. quatuor, croci drach. quinque.
Si pro aceto scyllite succum apij habeat, spinæ ex linteolo im-
positum, rigori febrili confert.

*Quia hic succus digerit potentiùs, acetum, scyll. magis
incidit, tenuat, mollit, utrunque in vsu esse desyt.*

EMplastr. de meliloto, mollit duritiem omnem ventriculi,
hepatis, lienis, viscerum, & reliquorum. Recipit meliloti
vnc. sex: florum chamæmeli, comæ absinthij, sampsuchi, fœ-
nigræci, baccarum lauri, rad. althææ, ana drach. tres: sem. apij,
20 atneos, cardamomi, ireos, cyperi, spicæ nardi, casia, ana sesqui
drach. hammoniacy drach. decem: styracis, bdellij, ana drach.
quinq; terebinthinæ vnc. vnā & dimid. ficus pingues duo.
decim: sēpi caprini, resinæ ana vnc. duas & dimi. ceræ vnc. sex: *Anisum quòd
dā addunt.*
olei sampsuchini, & olei de spica q. f. aquæ, cui incocta sunt fœ-
numgræcum, chamæmelum, melilotus, quanta erit satis ex-
quisita aliorum infusioni.

*Clementius emollit & resoluit flatum, & alias mate-
rias ex ventriculo, hypochondrijs, & partibus alijs, quàm
emp. Aristarchi: ob id est ab eo incipiendum, siue lenire do-
30 lorem, siue tensum laxare, siue plenius discutere tibi est pro-
positum. id vbiq; vsu est frequentiss. Diuersum ab hoc ma-
lagma Asclepiadis est διὰ μελιλότου apud Gal. Nardi Gal Lib. 8. c. ph.
lica, cyperi, myrrha, ana drach. decem: atneos, cardamomi, p. & 6. vi.
croci, terebinthinæ ana drach. octo: meliloti, hammoniacy, de locum.
ana drac. 40. cypheos sacraati drach. sexdecim: ceræ mina
vna: vini odoriferi hemina vna, ad stomachicos hepaticos*

viscerum dolores. Aliud Andromachi δὲ μελιλόξου ibi-
dem paulo post. Huic simile habet Paulus, sed hammoniaco
& aceto caret, pōderibusq; variat. Vera melilotus deside-
ratur Munardo. Radicis albæ substantia miscetur, non
muccago. Ficus teruntur cum decoctione ista, & colantur.
Bdellium & hamoniacum, ut styrax, possunt puluerari, vel
decoctionis istius vnc. duabus dissolui, colari, coqui ad aquæ
cōsumptionē. Huic decocto formatas iam offas parūper im-
mittere solent. Olei vnc. dimi. sufficit ad cōprehendēda, sed
durius mox & friabile euadit. Vidi factū cum duabus olei 10
vncijs molliculum & tenerum, sed adhuc fragile. Vidi etiā
ex vncijs sex admodum flexile, & ductile. Si primum se-
quaris modum, vtendi tempore oleo est molliendum. Omnes
tamen modi pro varijs scopis sunt optimi, vt Gal.

Mistura vulnera sanans, recipit caryophyllatæ, radicū
artemisiæ, pimpinellæ, chamæmeli, pentaphylli, folio-
rum violæ nigræ, herbæ venti, caulis rubri, cannabis, summi-
tatum rubi. ana manip. vnum: rubiæ, pōdus horum omnium:
coque omnia vino ad dimidij consumptionem cola, cum mel
lis tertia parte recoque: rursus cola & serua. 20

Hanc misturam vetusti Mesuæ codices nō habent, vt
nec quæ sequuntur tria vnguentā, duo palmea, & tertium
ad scabiem. Neque emplastrum est, sed potio, cuius exemplo
aliæ coquuntur, quæ vulnera recentia & etiam pessima ad
desperata vlcera solæ sanant. Caryophyllata nostra, esse vi-
detur leucoium veterum. Cotyledon herba venti vulgò
dicitur: alijs legitur herba vitri, id est, parietaria. Bras-
sica rubra commendatur in id, vel lege caulis rubri, vt bras-
sica & rubus intelligentur.

FINIS TERTII LIBRI
IOANNIS MESVAE DE
ANTIDOTIS.

*

INT